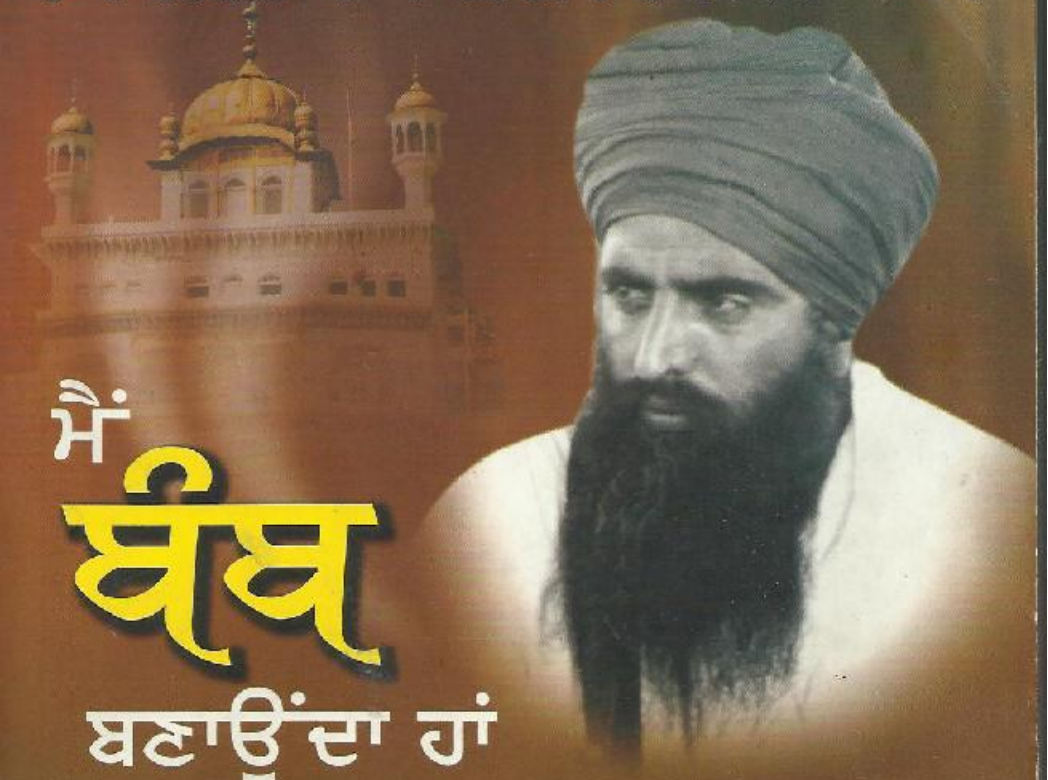
ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

ਮੈਂ ਬੰਬ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ

ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਬੰਬ ਹੈ।
-ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

ਸੰਪਾਦਕ: ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ

ਮੈਂ ਬੰਬ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ

(ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ)

ਸੰਪਾਦਕ :

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ

(ਐਡੀਟਰ, ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼)

(604) 873-3592

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼

14768 Halstead Place, Surrey, B.C.

Canada. V3R 6S5

ਮੈਂ ਬੰਬ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ

(ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ)

ਸੰਪਾਦਕ :

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ

(ਐਡੀਟਰ, ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼)

(604) 873-3592

ਮੁੱਲ 250-00

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼

14768 Halstead Place, Surrey, B.C.
Canada. V3R 6S5

Distributor :

INTERNATIONAL SIKH CENTRE
45, Kingsway, Ste. No. 10 Vancouver, B.C.
Canada. V5T 3H7
Phone : (604) 874-7744

ਸਮਰਪਤ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਗ਼ੈਰਤ ਮੁੜ ਚਮਕਾ ਦਿੱਤੀ

ਅਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਖ਼ਾਤਰ

ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ

ਤਤਕਰਾ

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਕਾ	7
ਭੂਮਿਕਾ	11
ਮੋਹੇ ਮਰਨੇ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ ਮਰਉ ਤੋ ਹਰਿ ਕੇ ਦੁਆਰ ॥	11
ਕੋਈ ਆਖੇ 'ਖੁਮੀਨੀ' ਕੋਈ ਆਖੇ 'ਨਲਵਾ'.....	17
ਜਨਮ : 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978	21
ਉਮਰ : 5 ਸਾਲ	26
ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ 'ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ' ਤਕ	44
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਈ	53
ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਅੰਤ	58
ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ	64
ਕਤਲ ਤੇ ਕਾਤਲ	70
ਬ੍ਰਵਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਦਰੇ ਲਗਵਾਏ	99
ਜੇਹਾ ਮੂੰਹ ਤੇਹੀ ਚਪੇੜ	124
'ਕਾਤਲ' ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ	132
ਕੱਦ 9 ਗਜ਼	142
ਕਿਰਪਾ ਅਕਾਲ ਦੀ	144
ਚਮਤਕਾਰ 'ਪ੍ਰੈਸ' ਦਾ	147
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ : ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ	150
ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੁਫ਼ਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ	154
ਸ਼ਿਆਸਤਦਾਨ ਨਹੀਂ, ਪਰ 'ਸ਼ਿਆਸਤ' ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ	157
ਅੱਤਵਾਦੀ ਨਹੀਂ,	161
ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ	168
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ	173
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼	181
ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼	183
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ	184
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਨਿਯਮ	186
ਜੋੜ ਮੇਲੇ	189
ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ	191
ਝੰਡੇ ਬੁੰਗੇ ਜੁਰੀਂ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ, ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ	192
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ	196
ਸੰਤ, ਜੋ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ	200
ਸਿਪਾਹੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਵੀ ਹੈ	203
ਸੰਗਰੂ ਜਰਨੈਲ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ	206

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ 210
'ਸੰਤ' ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 214
ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ 219
ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ 228
ਪਿੱਛਲ ਵਾਰਤਾ 233
ਪ੍ਰਚਾਰ ਯਾਤਰਾ 237
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ : ਆਪਣੇ ਹੀ ਆਈਨੇ ਵਿਚ 241
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ? 252
'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ.....ਅੱਜ ! 267
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ 273
ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘ 279
ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ? 287
ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ 296
ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ 300
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 306
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ 309
ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ? 311
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ 314
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ 318
ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਨਾਂ 322
ਵਿਚਾਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ 332
ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ 335
ਨਵਾਂ ਮੋੜ 395
ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਹਲਾਕ 397
ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ 407
ਤੋਪ, ਟੈਂਕ, ਗੰਨ, ਰਿਵਾਲਵਰ, ਜੋ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਰੱਖੋ 414
ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ 418
ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ
ਜਦੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ 421
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ 432
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ 433
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ 440
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕਾਰਨ 444
ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ 469

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਕਾ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸੰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਅਰਪਨ ਹੈ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੋ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਯਾਦ ਰੱਖੇਗੀ। ਇਸ ਕੌਮ ਦੇ ਇਸ ਅਤੀ ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਕਾਂਡ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮਲ੍ਹਮ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਲੱਡੂ ਵੰਡ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਨਮਕ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਛਿੜਕ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹਾਸ਼ਾ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਨੇ ਇਕ ਸੰਗੀਨ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ 'ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲੇ ਹੈਂ' ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੇ ਕੌਮ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ।

2 ਜੂਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 6 ਜੂਨ ਸਵੇਰੇ 10.20 ਵਜੇ ਤਕ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਫ਼ੌਜ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 1 ਜੂਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਕਸਬੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਵੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਦਸਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਬਿਨਾਂ 150 ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਕੇਵਲ 251 ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। 20-25 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਅਤੇ 10

ਅਕਾਲੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਫ਼ੌਜ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਨਫ਼ਰੀ ਨੇ ਤੋਪਾਂ, ਟੈਂਕਾਂ ਤੇ ਆਰਮਡ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਡਵੀਜ਼ਨ ਕਮਾਂਡਰ ਮਿਸਟਰ ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਾੜ ਕੋਲ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਢਾਈ ਡਵੀਜ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ।

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜੋੜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੋੜੇਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 15000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਸਿੰਘ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਜੋੜੇਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਤੇ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗਿਣ ਕੇ 16-17 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਸਨ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਆਗੂ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ।

ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਲੀਡਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਰੇ ਨਾਹਰਿਆਂ, ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਵੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਗਸਤ 1983 ਤੋਂ ਜੂਨ 1984 ਤਕ ਦਾ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜੋ ਅਤੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੂਨ 1983 ਤੋਂ 6 ਜੂਨ 1984 ਤਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹਨ ਪਰ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਊਣੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਨਾਲ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਹਰ ਸਿੱਖ ਅੱਗੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਹਰ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿੱਖ ਪਾਸ ਪੁੱਜਦੀ ਕਰੇ ਤਾਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਛਪਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ੋਟੋਆਂ 'ਤੇ ਬੈਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਕਿਥੋਂ ਛਪਣ ਦੇਣਗੇ ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਜਲੰਧਰੀ ਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਮਹਾਨ ਕਲਮ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਡਾ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜੋ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭੁਲੇਖਾ

ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਸੁਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ।

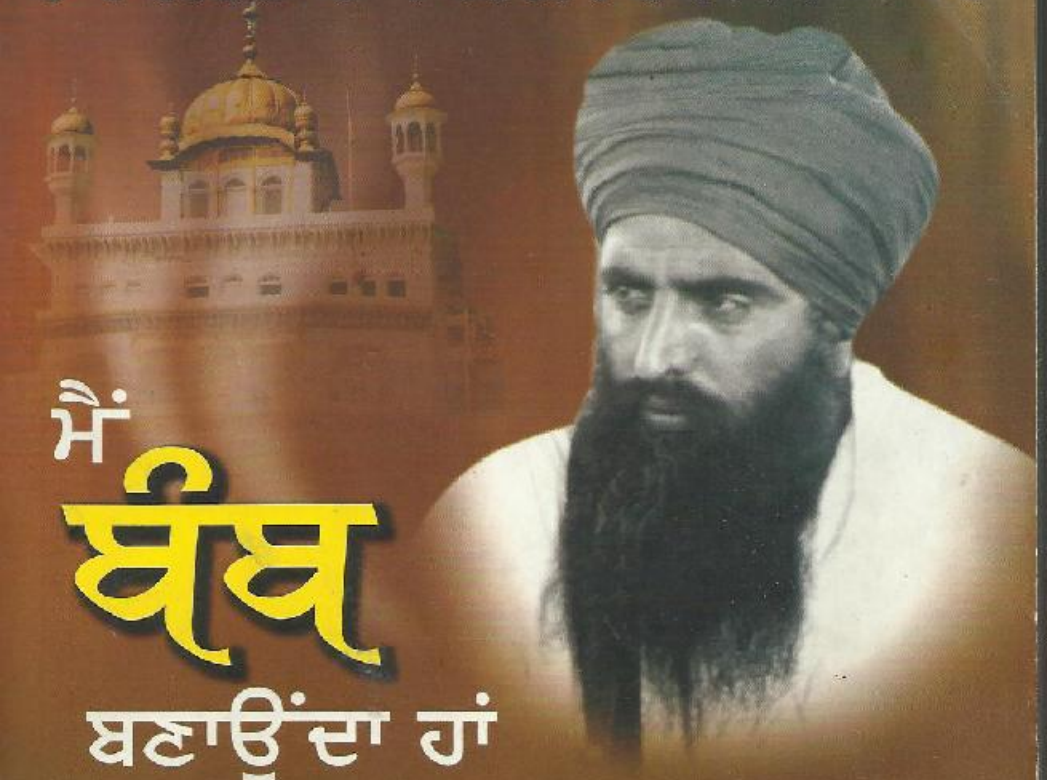
ਧੰਨਵਾਦ

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ
ਐਡੀਟਰ, ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼
ਵੈਨਕੂਵਰ—ਬੀ.ਸੀ.
ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ (604) 873-3592
#6-45 Kingsway, Vancouver, B.C.
Canada. V5T 3H7

ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

ਮੈਂ ਬੰਬ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ

ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਬੰਬ ਹੈ।
-ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

ਸੰਪਾਦਕ: ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ

ਭੂਮਿਕਾ

ਮੋਹੇ ਮਰਨੇ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ ਮਰਉ ਤੋ ਹਰਿ ਕੇ ਦੁਆਰ ॥

'ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ' ਸੰਬੰਧੀ ਹੁਣ ਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ ਇਹ ਚੌਥੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਚਿੰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਚਨਬੱਧ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਸਿਰਮੌਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਦੀ 'ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ', ਸੁਰਜੀਤ ਜਲੰਧਰੀ ਦੀ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ' ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ 'ਕਾਂਗਰਸ ਬਨਾਮ ਅਤਿਵਾਦ ਬਨਾਮ ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਗਸਤ 1983 ਤਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਵਿਉਂਤਣ ਸਮੇਂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਉਪਜੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮਾਂ ਤਕ (ਅੱਜ ਤਕ) ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਹੇਅਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੇ ਬਿਆਨ, ਜਨਰਲ ਬੁੱਲਰ ਦੀ 'The Betrayal of the Sikhs' ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਖੋਜੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਆਦਿ ਹਨ।

ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰ 'ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼', ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ, ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਏ ਤਾਕਿ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੇ ਮੱਤ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਜਿੱਥੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਪ੍ਰਚਾਰ, ਸੰਕਲਪ, ਕਥਨ, ਕਰਮ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਆਧਾਰ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ।

ਸਮਸਾਮਿਅਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਵਿਆਪਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਟੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਹਿਵਨ ਹੀ ਅਚੇਤ, ਸੁਚੇਤ ਜਾਂ ਨਿਮਨਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਦੀ ਰੰਗਣ ਵੀ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਲਈ ਸੱਚ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਣ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕਠਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਧੂਰੇ, ਇਕ-ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਕ ਹੀ ਇਕਾਂਗਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਸੈਂਸਰਬੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤੱਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਕਿ ਧੁੰਦ ਛਟਣ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸੱਚ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ, ਉਥੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਯਥਾਯੋਗ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿੱਖੜਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉੱਘੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ, ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ, ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹੋਰ ਹਿੰਸਾਤਮਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਪਹਿਲੂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਿੱਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ, ਸੁਹਿਰਦ, ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਪੂਰੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ, ਅਣਖੀਲੇ, ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਭਾਂਤ ਵਚਨਬੱਧ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਚੇਤੰਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਅਤੇ ਇੰਜ ਇਕ ਯੁੱਗ-ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜੋ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੈਲੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਤੀਰੇ, ਚੂਹਾ-ਦੌੜ, ਸੱਤਾ-ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਲਾਈ-ਬੁਝਾਈ ਦੇ ਸੁਆਰਥੀ ਕੂੜ-ਪਸਾਰੇ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਸੱਚ, ਹੱਕ ਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਈ ਜੂਝ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਇਆਕਲਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੇ ਐਸੇ ਹੀ ਹੋਰ ਮਿਲੇ-ਜੁਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਵਾਦ-ਗ੍ਰਸਤ ਹਸਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੋ

ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ, ਦੋਖੀਆਂ ਤੇ ਨਿਰਦਲੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਰਹੇ, ਉਥੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਈ ਜੂਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਬੁੱਧੀਵਾਨਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਲਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਕਿ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਕਾਂਡ ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਰਹੇ।

ਇਥੇ ਨਿਮਨ-ਲਿਖਤ ਹਵਾਲੇ ਦੇਣੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ :

1. ਅਸਲ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਬੜੇ ਹੀ ਸਵੱਛ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਬੰਦਾਗ਼ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲ-ਤੋਲ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਕੁੰਦਨ ਵਰਗਾ ਖ਼ਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਡੱਬ-ਖੜੱਬੇ ਸਨ। ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਚਾਹੁਣ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ, ਸੁਆਰਥ-ਸਿੱਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਤੇ ਹਰ ਰੰਗ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੀਡਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ੰਗ ਟੀਕਾ-ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅੰਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕੋਈ ਵੀ ਲੀਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਉਂਗਲੀ ਧਰੇਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਪਟੀਆਂ ਦੰਭੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਨਿਹਕਲੰਕ ਵਾਂਗੂੰ ਵਿਚਰਿਆ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਤਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਭੈਅ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ, ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਸਵੱਛਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਡਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮੈਲਾ-ਮੈਲਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫ਼ੌਜ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦਾ-ਲੜਦਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਉਸ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਕੁਸਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਮਤਭੇਦ ਯੋਕਲਖ਼ਤ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬਿਨਾਂ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੰਕੇ ਦੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਕਰਨੀ ਦੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਕਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਉਹਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਅਣਖ-ਚੇਤਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੋਈ ਅਨਿਆਂ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਰੀਂ-ਰੀਂ ਕਰਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾ ਕਰੋ, ਬਹਾਦਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਧੀਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਬਦਲਾ ਲਵੋ।

(ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ—'ਅਕਸ' ਪੰਨਾ 25, ਅਗਸਤ 1984)

2. ਪਰ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਦੋ-ਚਾਰ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਹੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਮੌਤ ਦੇ ਏਨੇ ਭਿਆਨਕ ਤਾਂਡਵ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੰਬ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਛੱਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਆਰਮਡ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅੰਦਰ ਸਨ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਲੜਾਈ ਹੋਈ, ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਬਾਹਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਪਹਿਲੋਂ-ਪਹਿਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਸਨ।

ਉਹਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਹਾਂ ਦੋਸਤੋ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਮਖ਼ੌਲ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ।

(ਅਜੀਤ ਕੌਰ, 'ਲਹੂ ਦੇ ਚੁਰੱਾਹੇ', ਆਰਸੀ, ਅਗਸਤ 1984)

3. ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾ ਸਤਿਕਾਰ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਇਖ਼ਤਲਾਫ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਤਿਕਾਰ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਤੌਰ ਇਨਸਾਨ ਨਿਰਛੱਲ ਤੇ ਸੁੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸਨ, ਬੇਬਾਕ ਸਨ, ਬਾਇਖ਼ਲਾਕ ਸਨ, ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਸਨ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੇਰਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਾਂ ਆਪਾ ਵਾਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਰ ਵੇਰਾਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੁਝਾਓ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਮਿਸ਼ਨ ਬੜਾ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਆਉਂਦੀ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਪਿਉਂਦ ਲਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪੰਥ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਣੇਗੀ ਅਤੇ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਇਹ ਸੇਵਾ ਉਸ ਸੇਵਾ ਨਾਲੋਂ ਮਹਾਨ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਰਜ਼ਾਂ ਲਈ ਤੁਹਾਥੋਂ ਲੈਣੀ ਲੋਚਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਆਪ ਹਰ ਵੇਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆ ਦਿਉ। ਮੇਰਾ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਾ-ਸਮਝਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਐਕਸਪਲਾਇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬੱਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਕ ਸੰਤ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੜਾ ਵਿਖਾ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਉੱਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 5-6 ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਫੇਰ ਮਿਲਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਕੁਝ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੱਸੀਆਂ, ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੱਸੀਆਂ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਬਚਨ-ਬਿਲਾਸ ਦੱਸੇ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹੋ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੱਚ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਪੰਥ ਆਪੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਕਿ ਗ਼ੱਦਾਰ ਕੌਣ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀਆ ਕੌਣ ਹੈ।

ਮੈਂ ਫੇਰ ਹਾੜਾ ਕੱਢਿਆ, ਸੰਤ ਜੀ! ਇਉਂ ਬੇਈਮਾਨ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਵਿਖਾ ਚੁੱਕੇ ਹੋ, ਵਕਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ? 'ਕੌਮ ਸਰਬੰਸ-ਦਾਨੀ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਨਾ।' ਮੈਂ ਸ਼ਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਅਟੱਲ ਨਿਸ਼ਚੇ 'ਤੇ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਅਰਦਾਸ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆਖ਼ਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੀ।

(ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, 'ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ', ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ, 'ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ' ਯੂ.ਕੇ. 31 ਅਗਸਤ 1984)

4. ਉਹ (ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ, ਬਹਾਦਰੀ, ਦਲੇਰੀ, ਅਣਖ, ਆਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਲ ਏ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਦਾ ਉਹਦੀ ਦੇਣਦਾਰ ਰਹੇਗੀ।

(ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ), ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼, ਜੁਲਾਈ 1984 ਵਿਚ ਛਪੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚੋਂ)

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ (ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ) ਉੱਤੇ ਵਾਪਰਿਆ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਵਾਕਿਆ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਸਮੇਂ 'ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਦਾ ਸਾਕਾ' ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਵਿਸਰਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਹੱਲੇ ਤੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸਾਮਰਾਜ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਹੋਰ ਸਾਕੇ ਸਾਡੇ ਚੇਤੇ 'ਚੋਂ ਵਿਸਰੇ ਹਨ।

ਫ਼ਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਣੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਸਾਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਂ ਤੇ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੱਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਸਾਕਾ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ-ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਣ-ਛਾਣ, ਸਮਝ-ਸੋਚ ਤੇ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਵਿਆਪਕਤਾ ਨੂੰ ਖੋਜਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1 ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ 6 ਜੂਨ 1984 ਤਕ ਜੋ ਦੁਖਾਂਤਕ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸੇ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਮਨੋਰਥਾਂ

ਦੀ ਨਕਾਬ-ਕਸ਼ਾਈ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਕੁਝ ਲਿਖਦਿਆਂ 'ਆਰਸੀ' ਦੇ ਅਗਸਤ 1984 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪੇ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਲੇਖ 'ਲਹੂ ਦੇ ਚੁਬੱਚੇ' ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਾਕ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੜੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ:

"ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਏ, ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਨਸ਼ਾ ਏ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਤੋਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਉਹਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।"

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਮੁੱਢਲੇ ਯਤਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅਗਾਮੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਕਾਲੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵਰਣਬੱਧ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਨਗੇ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਦਲੀਲ-ਰਹਿਤ ਇੱਕ-ਪਾਸੜ ਵਤੀਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਉਣਗੇ।

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
ਸਤੰਬਰ 1, 1984

ਕੋਈ ਆਖੇ 'ਖੁਮੀਨੀ' ਕੋਈ ਆਖੇ 'ਨਲਵਾ'.....

ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੇ ਹਾਥੀ ਦੇਖਿਆ ਲੇਕਿਨ ਦੇਖਿਆ ਹੱਥਾਂ ਰੂਪੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਟੋਹ ਨਾਲ ਹਾਥੀ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਤਿਵੇਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਮੀਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਈਰਾਨ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੰਤ ਆਇਤੁੱਲਾ ਖੁਮੀਨੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਰਦਾਰ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਥਕਾ ਐਡੀਟਰ ਇਲਸਟ੍ਰੇਟਿਡ ਵੀਕਲੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੁਮੀਨੀ ਦੀ ਈਰਾਨ ਦੇ ਖੁਮੀਨੀ ਨਾਲ ਸਮਰੂਪਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ:

"ਦੋਨੋਂ ਦਸਤਾਰ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ, ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਦੋਨੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਧਰਮਾਂ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਨ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

"ਆਇਤੁੱਲਾ ਖੁਮੀਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ, ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਗਿਆਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੂਸ਼ਨ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ।"

ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ 'ਅੱਜ ਦਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ' ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਦੇ ਜੰਗੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਧਾਂਕ ਪਠਾਣਾਂ ਅਤੇ ਪਠਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ ਸੀ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅੱਜ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ 'ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ' ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦਵਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਪਠਾਣਾਂ ਲਈ ਇਕ ਹਊਆ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਪਠਾਣੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸੁਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਸੌਂ ਜਾ ਬੇਟਾ, ਨਲਵਾ ਆਇਆ'। ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ-ਵਾਸੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਨੇਤਾ ਰਾਜ

ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹਾਨਤਾ ਭਾਵੇਂ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਡਰੇ ਅਤੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੁਲਾਈ 1983 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਉਹ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਸਨ। 'ਨੇਤਾ ਜੀ' ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ 'ਨੇਤਾ ਜੀ' ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਕਿ 'ਇਥੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਏਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਛੇ ਵਜੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਵਪਾਰੀ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ।'

ਇਕ ਹੋਰ ਨੇਤਾ ਜੀ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ 'ਚੋਂ ਰੱਬ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਦਾਰ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਲਬੀਰ, ਐਡੀਟਰ ਅਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਵਰਗਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਇਸ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਹੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਕਰਨਾ ਯੋਗ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ 'ਉਸ' ਭਾਵ ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਇਸ਼ਕ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਥੋਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਕਿਸੇ ਵਜਦ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਕਹਿਲਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ:

"ਖ਼ੁਦਾ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹੀਂ ਕਹਿਤੇ, ਮਗਰ ਸ਼ਾਨੇ-ਖ਼ੁਦਾ ਤੁਮ ਹੋ।"

ਇਕ ਲੇਖਕ ਜੀ ਜਦ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ।

ਇਹ ਸੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਚਰਿੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਸੱਚ ਹੈ।

ਦੇਸੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ 'ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ' ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਇਕ ਆਮ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵੀ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਜਵਾਂ-ਮਰਦ ਆਗੂ ਲਿਖ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਅੱਤਵਾਦੀ

ਹਨ ? ਕੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਢੂੰਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਖ਼ਾਲਿਫ਼ਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ 'ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਏਜੰਟ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਕਾ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ 'ਲੱਭਤ' ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਸੱਜੂ-ਖੱਬੂ ਤੇ ਹਰ ਸ਼ੇਡ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਜਮਾਤੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ 'ਪਿੱਛੇ-ਖਿੱਚੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ' ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜੀ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਸਿੱਖੀ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ, ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਸਿਖਾਉਣਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਪਾਸੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸ੍ਰੋਤ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਜੋਤ ਸ਼ਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਿਆਸੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ।

ਲੰਮੇ-ਝੰਮੇ, ਪਤਲੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ, ਲੰਮੇ ਚੋਲੇ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਸਟਾਈਲ ਦੀ ਕਾਲੀ ਦਸਤਾਰ ਵਾਲੇ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ, ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੇ, ਬਿਨ ਕਮਾਨੋਂ ਤੀਰ ਵਾਲੇ, ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਰਹਿਤਵਾਨ, ਸੰਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ, ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸੰਤ, ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ-ਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੋਝੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੰਗ-ਨਜ਼ਰ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ 'ਜਨੂੰਨੀ ਆਗੂ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਛਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਸਿੱਖ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਲਮ-ਬਰਦਾਰ ਹਨ। ਇਕ ਪਰਚੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸੰਤ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦਿਲ ਦੇ ਸਾਫ਼ ਹਨ। ਇਕ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗ਼ੁੱਸੇਖ਼ੋਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਕਿ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਜਿੰਨੇ ਮੂੰਹ, ਉਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ' ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਸੱਚ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਇਕ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੱਤਰ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਸਿੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਠੋਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਏਨੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਅੱਗੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਉਲਟੇ-ਸਿੱਧੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਚਲਾਕੀ ਵਰਤ ਕੇ ਕਈ ਵਚਨ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਢਵਾਉਣੇ ਚਾਹੇ, ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਦੋਭਾਸ਼ੀਏ ਰਾਹੀਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਇਹ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਜੀ ਆਵੇ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਕੀਲ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥਠੋਕਾ ਹਾਂ

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਫ਼ਤੇਵਾਰ ਨੇ ਮੋਟੀ ਸੁਰਖ਼ੀ ਹੇਠ ਇੰਟਰਵਿਊ ਛਾਪਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ **ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸੰਤ ਇਕ ਬੁਲਬੁਲਾ, ਜੋ ਛੇਤੀ ਹੀ ਫਟ ਜਾਏਗਾ।** ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਫ਼ਤ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਖ ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕੁਝ ਲਿਖਦਾ ਰਹੇ, ਕੋਈ ਕੁਝ ਛਾਪਦਾ ਰਹੇ, ਉਹ ਤਹਦੀਦਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ।

ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ। ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਂਵਾਕ ਉੱਤੇ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ :

ਜਿਸ ਕਾ ਸਾਹਿਬ ਡਾਢਾ ਹੋਇ ॥
ਤਿਸਿ ਕੌ ਮਾਰ ਨਾ ਸਾਕੈ ਕੋਇ ॥

●

ਜਨਮ : 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978

ਖ਼ੂਨ ! ਖ਼ੂਨ ! ਖ਼ੂਨ !

ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਧਰਤੀ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ।

ਰੇਲਵੇ ਕਾਲੋਨੀ ਤੋਂ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲਾਸ਼ਾਂ ਖਿੱਲਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਦੋ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ, ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਟੋਲੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਖੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਪੂਰੇ 59 ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਦਾ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਦਿਨ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਪੁਰਅਮਨ ਜਲਸੇ ਉੱਤੇ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੰਨ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਈ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਖ਼ੂਨੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੇ 1921 ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮਹੰਤ ਨਰੈਣ ਦਾਸ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੰਡ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਹੰਤ ਨਰੈਣ ਦਾਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਹੋਲੀ ਖੇਡ ਕੇ ਨਵਾਂ ਨਰੈਣੂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਪੈਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਬੜੀ ਗਹਿਮਾ-ਗਹਿਮ ਸੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮਹੁਮਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਭੀੜ ਸੀ। ਅਣਗਿਣਤ ਲੋਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਉਸ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਮਾਲ

ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੇ ਵੀ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਏਨੇ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਪਹੁੰਚਾਈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 50000 ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੈ। ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹਰਕਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੇਲ-ਕੁਵੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਜਾਣ। ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਈਕ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ।' ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਟਕੇ ਵਰਗਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।' ਸੰਤ ਜੀ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਰਜ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਗਰਮ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਏਗਾ। ਜਦ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸੰਤ ਜੀ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲੇ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਸੰਤ ਜੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ-ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਰੋਕਾਂਗੇ।' ਸੰਗਤ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ੋਰ ਚੱਲਦਾ ਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਤਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫ਼ੈਸਲਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੇਵਕ ਹੀ ਜੱਥਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸੇਵਕ ਹੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਗੇ। ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਚੁਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦਸ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਡੇਢ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਰਜੀਵੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 'ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਰੇਲਵੇ ਕਾਲੋਨੀ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਚਾਲੂ ਸੀ।

ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤੇ ਨਿਹੱਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦ ਫ਼ਾਸਲਾ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸੌ ਗਜ਼

ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਿਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਨੂਪ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਆਨ ਡਿਊਟੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਗਾਰਨੀ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੱਥੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਹ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਅੱਗੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ। ਇਹ ਗੱਲ ਅਜੇ ਚੱਲ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮਿੰਟਾਂ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਹਰਾਮ ਮੱਚ ਗਿਆ ਤੇ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਵਿਚ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਦਮ ਤੋੜਦੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਹਿਕਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿਰਕੱਢ ਮੁਖੀ ਸਰਦਾਰ ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਤੇ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਆਖਿਆ, 'ਤੂੰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਏਂ।'

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। 13 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਵੀ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋਧੀ, ਇਕ ਹਾਤੋ ਤੇ ਇਕ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਸੀ। 78 ਬੰਦੇ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੇ ਐਨ ਲਾਗੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਪਿਆ ਜੋ ਕਿ 'ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ' ਦੇ ਪਰਪੰਚ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਘੰਟੇ ਤਕ ਅਖੌਤੀ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਆਪਣਾ 'ਪ੍ਰਵਚਨ' ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਮਿਥੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੂਰੇ 4 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੌੜ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਕੜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਐਡਰੈਸ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ:

1. ਸ. ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਮਾਰਫ਼ਤ ਗਿਆਨੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ
 542, ਈਸਟ ਮੋਹਨ ਨਗਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

2. ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮੋਦੇ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਮੋਦੇ, ਬਰਾਸਤਾ ਅਟਾਰੀ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
3. ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੁਰਾਲਾ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਕੁਰਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
4. ਸਰਦਾਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਡਾਲਾ
ਮਾਰਫ਼ਤ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ, ਨਡਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ
5. ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮਗੜ੍ਹ
ਪ੍ਰੇਮਗੜ੍ਹ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
6. ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ
3285/26, ਕੱਟ ਰਲਿਆ ਰਾਮ, ਬੰਦ ਗਲੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
7. ਸਰਦਾਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਭੱਟੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
8. ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਵੀਰ ਪਰਿਵਾਰ, 3290 ਨਵਾਂ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ
9. ਭਾਈ ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ
2, ਅਜੀਤ ਨਗਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
10. ਜੱਥੇਦਾਰ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਥਰਾਜ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਥਰਾਜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ
11. ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਦੇ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਖੂਜਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
12. ਸਰਦਾਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਭੁੰਗਰਨੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
13. ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਮਾਰਫ਼ਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼,
ਮਹਿਤਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਸਸਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਸਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਾਜੀ-ਨਿਵਾਜੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ 'ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰ-ਤੇਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਰ-ਭਾਈ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,

ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਾਸੀ ਅਖਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਆਰੀ ਹੈ। 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋ 13 ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਸਕਾਰ ਨਮਿਤ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਲਾਸ਼ ਹੋਣੀ ਸੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਇਹ ਦਿਨ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ 31 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਤ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ।

ਪਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਡੰਮ ਦੇ ਹਨੇਰ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਕਮ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ- ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਨਰਮ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਉਹ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੱਹਾਦੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੇ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਕੀ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਛਿੜਿਆ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਗਲੀ-ਗਲੀ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਲੋਕ-ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਬਣਿਆ।

●

ਉਮਰ : 5 ਸਾਲ

1983 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਵਾਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 5 ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਤੇ ਛੇਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੀਤੇ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਹਰਾਹ ਉੱਤੇ ਛੜੱਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਜਿੱਡਾ ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਲਵਾਨ ਵੇਗ ਨੇ ਬੜਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੱਾਦੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਵਾਪਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਠੀ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਸੰਤ ਜੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ, ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਰਿਪੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਾਤਮੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ

1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਮਾਤਮ ਹੀ ਮਾਤਮ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੋਗੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਖਦਾਈ ਘੜੀ ਵਿਚ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿਵਾਏ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਉਂ ਟੌਹੜਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਸ੍ਰੀ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਪਟਿਆਲਾ, ਬਾਬਾ ਸੰਗ ਢੇਸੀਆਂ (ਜਲੰਧਰ) ਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਆਦਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਉਂ ਬਾਦਲ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਪਰ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਰੰਗੀਨ ਸ਼ਾਮ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਉਂ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸਿਉਂ ਨੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਰਕੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ।

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ। ਉਹ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵਕਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਤੇ ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਆਏ ਸੰਕਟ ਦੀ ਉੱਕਾ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਡਮੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੀ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗਰਮ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੀ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜਲਸਾ ਤੋੜਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਜੇ ਸੰਤ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਟਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ 'ਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਡੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੰਮੇਲਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਵਾ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ-ਪੱਖੀ ਨਰਮ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋਇਆ।

ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕਾ

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਈ. ਦਾ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕਾ' ਦਿਵਸ ਅਥਵਾ 'ਖ਼ੂਨੀ ਵਿਸਾਖੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ' ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝੜਪਾਂ ਅੰਤਮ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਝੜਪ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ' ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਹਥਿਆਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧਤਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਵਧ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ, ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹਿੱਤ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਪਰ-ਥਾਂ ਪੋਸਟਰ ਲਾਏ ਗਏ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪੋਸਟਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਲੱਗੇ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਰੋਸ-ਵਿਖਾਵੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਡਾਲ ਜਾਂ ਕੈਂਪ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ 2-3 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਜੋ ਮੁੰਡਾਂਮੋਰ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕਾਂ, ਪਿਸਤੌਲ, ਬਰਛੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੇਵਾ ਫਲ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਅਵਤਾਰ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਵਧਣ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਵੇਲੇ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਦਲ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾ ਸੇਵਾ ਦਲ ਬੋਰਡ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵਯੰ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਵਾਂਗ ਸੇਵਾ ਦਲ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਵਾ ਦਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)।

ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਵੇਰੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਟਿਕਾਣਾ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਤਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਮਿਲੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਮੈਨੇਜਰ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਤਾ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਾਂਗੇ।' ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਲੂਸ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਿੱਧੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬੰਬਈ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਬੰਬਈ ਗਏ ਹੋਏ

ਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਲ-ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਉੱਠ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਮੁੜ ਉਠ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਮਾਗਮ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਮੁੜ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜੇ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਫ਼ਸਰ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਕਿਹਾ ਪਟਵਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਗੇ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।'

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਮੁੜ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪ ਜੱਥੇ ਦਾ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਪਰੰਤੂ ਅੰਤ ਵੱਡੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾ ਕਰਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਆਪ ਨਾ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਰੋਕਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਤਿਆਗਣਾ ਪਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜਣ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਜੀਤ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਵਾਂਗ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਬੋਲ ਬੋਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਗਿਆਨੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਰਿਟਾਇਰਡ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ

ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ! ਬਿਰਧ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਤੁਰ ਪਓ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਜਲੂਸ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਗੁਰ-ਨਿੰਦਾ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ 5-5 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਉਪਰੰਤ ਦੋਹਾਂ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਹੀ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ (ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ) ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਇਹ ਜੱਥਾ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਪੌਂਡ ਗਰਾਊਂਡ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਕਾਲੋਨੀ ਕੋਲ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ 3-4 ਸੌ ਗ਼ਜ਼ ਦੇ ਫ਼ਾਸਲੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪੁੱਛਿਆ। ਜੱਥੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿੰਦਨੀਯ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਰੁਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੱਥਾ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤਕ ਰੁਕਿਆ ਰਿਹਾ। ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਸਨ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਿਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਨੂਪ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਓ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਪਰਤ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਲਸਾ ਤਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਭੜਕਾਊ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੱਥਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਦਲ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸੀ। ਅੱਖ ਝਪਕਦੇ ਹੀ ਬਾਵਰਦੀ ਵਲੰਟੀਅਰ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜੱਥੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅੱਗੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ। ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ 13 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ 78 ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਆਮ ਚਰਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਓ.ਡੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਭਾਈ ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।

ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿੰਦਨੀਯ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੁਰਦਾਖ਼ਾਨੇ ਲਿਜਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਫੱਟੜ ਸਿੰਘ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ। ਭਾਈ ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੱਟੜ ਸਨ, ਨੂੰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਰਦਾਖ਼ਾਨੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ

ਦੋ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਫੱਟੜ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕਾ ਵਰਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ। ਪਰੰਤੂ ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਹੋਏ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਗਈਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੇ.ਐਸ. ਜੰਜੂਆ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਆਪ ਜਲੰਧਰ ਤਕ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪੈਨਲ ਬਣਾਇਆ ਪਰੰਤੂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਇਕੋ ਡਾਕਟਰ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਈਫਲਾਂ ਲਈ ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਇਹ ਅੱਜ ਤਕ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ ਹੀ ਹੈ।

14 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਈ. ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਅਰਥੀਆਂ ਬਿਬੇਕਸਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਬੀ ਡਵੀਜ਼ਨ ਥਾਣੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਝੜਪ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦਿਖਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਵਰਗੀ ਗਿਆਨੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਸਨ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਵੈਸਾਖੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਇਕ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ, ਉਥੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਉਭਰੰਨ ਹੋਏ ਖਿਚਾਅਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਾਖ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਸਗੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। 16 ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੱਦਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਲਗਭਗ ਇਕ ਘੰਟਾ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਫ਼ਤਹਿ ਬੁਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਪਰਤ ਆਏ। ਇਹ ਚੁੱਪ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ ਪਰੰਤੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਠੋਕਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਛਾਲਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਠੋਕਣੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੁੜਿੱਕੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਜਨਤਕ ਆਧਾਰ, ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਅਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗੁੱਥੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣੇ ਪਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੁੜ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਏ। ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਪਰੰਤੂ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਜਲੰਧਰ ਰੇਂਜ ਡੀ.ਐਸ. ਮਾਂਗਟ (ਇਹੋ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਸਤੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਟੋਲੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ) ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 60 ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ-ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਦੁਚਿੱਤੀ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ

ਸਨ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਹਿਨਸ਼ੀਲ ਜਾਂ ਕੱਟੜ ਗਰਦਾਨ ਸਕਣ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਓ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਚ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਮੰਤਵ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਸਗੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਧੜੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵਿਚਕਾਰ ਕੁੜੱਤਣ ਵਧ ਗਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਮੁਦੱਈ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੁਆਈ ਜਾਣੀ।" ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਨਜੂਮੀ ਹੋ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ?" ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਮੈਂ ਨਜੂਮੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਲੱਛਣ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਕਾਤਲ 13 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਏ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਫੜ ਨਾ ਸਕੇ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰ ਆਪ ਛੱਡਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭਲਾ ਸਜ਼ਾ ਕਿਥੋਂ ਦੁਆ ਲਓਗੇ? ਕਾਤਲ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਏ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੈ।"

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਗਏ, ਜੇ ਲੜਨ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਚ ਕੇ ਨਾ ਨਿਕਲਦੇ। ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੈਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿਆਂਗਾ।" ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਭਾਸ਼ਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਭਰਪੂਰ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਦੋਬਦੀ ਵਿਵਾਦ-ਗ੍ਰਸਤ ਬਣ ਗਈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਤੋਂ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਪਰੰਤੂ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ-ਬਿੰਦੂ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਇਸੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹਰਚੰਦ ਸਿਹੁੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਤਾਈਦ ਅਤੇ ਸਵਰਗੀ ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਮਤਾ ਪਾਸ ਹੋਇਆ :

"ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਜਿਆ ਇਕੱਠ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 12 ਹੋਰ ਨਾਮ ਰਸੀਏ, ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 13-4-1978 ਨੂੰ ਜੁਗੋਂ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਸ਼ਬਦ ਅਵਤਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ-ਪਦ ਦੀ ਮਹਾਨ ਵਡਿਆਈ, ਗੌਰਵਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਸਹਿ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਨਿਹੱਥੇ, ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਚਾਟੜਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛਾਨਣੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ-ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ, ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗੌਰਵਮਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਵਿਰਸਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਹਲੂਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

"ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਕੱਠ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕਾਤਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਰੰਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ, ਦੋਖੀਆਂ, ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੜਾ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਠ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭੱਜ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।

"ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਬੜੇ ਦੁਖਿਤ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਥਵਾ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਧਰਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਤੇ ਘਿਰਣਾ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਨ ਨਿਰਾਦਰ ਤੇ ਘੋਰ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਇਸ ਦੀ ਕਰੜੀ ਨਿਖੇਧੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲਿਟਰੇਚਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

"ਇਹ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਣਖੀਲੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰਦਿਕ ਤੇ ਆਦਰ ਭਰੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।

"ਪੰਥ ਦਾ ਵਾਲੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਲਾਡਲੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕਿਆ ਬੀੜਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲੈ ਲਿਆ।

ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਦਾ ਰੰਜ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਇਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 14 ਮਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਵੀ ਗਏ ਪਰੰਤੂ ਦੇਸਾਈ ਇਹ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾ ਆਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਿਆ। 17 ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੱਦ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਮਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਇਕੋ ਦਿਨ ਹੀ ਬਾਕੀ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ 7 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੌਰਾ, ਸਾਬਕ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੌਰਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ। 10 ਜੂਨ 1978 ਈ. ਦੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ 35 ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ (ਨਕਲੀ) ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਉਹ (ਨਕਲੀ) ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਦਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ-ਬੇਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਖ਼ਤਮ ਕਰੇ।

ਭਾਵੇਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ।

ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ਗੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਵਾਰੰਟਾਂ 'ਤੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿਹੁੰ ਖੁਰਾਣਾ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਗੁਰਬਚਨ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਰੇ ਹੇਠ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ਸੀ। 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸਟੇਅ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਕੇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕਰਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ', ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ। ਆਪ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ-ਬੇਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਵੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਲਈ ਸੰਕਟ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪੈਂਤੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। 17 ਜੂਨ 1978 ਈ. ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਜਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।" (ਅਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, 17 ਜੂਨ 1978) ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਿਆਸੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਦਬਾਅ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗਰਜ ਨਾਲ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਧੁੰਦਲੇ ਰਾਜਸੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਹੁਕਮਨਾਮੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ।

ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਵਾਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ

ਦੱਸਣ 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ' ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤੁਲ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬੰਦ ਹੀ ਤਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਕਤੀ-ਸ੍ਰੋਤ ਬੰਦ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ। 16 ਅਗਸਤ 1978 ਈ. ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਬਰਸੀ ਉੱਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ 20 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਰਨਗੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਕੁਝ ਕੁ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਥਿਆਰ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਗੋਂਦ ਗੁੰਦੀ ਗਈ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਛਕ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 17 ਤੋਂ 20 ਅਗਸਤ ਦਰਮਿਆਨ ਹਰ ਸਿੱਖ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ। 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੀ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਵਿਖੇ ਵੱਖੜ ਪੁੰਨਿਆ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੀ ਇਥੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗੜਬੜ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਮਤਭੇਦ ਵੀ ਸਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਈ. ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਰੁਕਵਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕਾ ਟਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦਾ ਮਤ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ'

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਰੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਜੱਥਾ ਨਾ ਭੇਜਦੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵਲੋਂ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੇ ਜ਼ਾਤੀ ਚੈਲੰਜ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਉਠ ਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ :

"ਸੁਣ ਲਓ ਭਰਾਵੋ! ਮੇਰੇ ਸ਼ੈਲਰ 'ਤੇ ਸਾਧ ਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਮੰਗ ਲਾ ਕੁਝ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਸ਼ੈਲਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਉਹਨਾਂ ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਮੰਗ ਲੈ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕਈ ਲੋਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਨਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਾਵੀਂ ਮੈਂ ਭਵਨ ਖੁਲ੍ਹਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਵਾਂਗਾ.....।"

ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਸ਼ਨ ਸੁਣਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ 'ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਗੜਬੜ ਵੇਖ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਮੁੜ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਮੇਜਰ ਸਿਹੁੰ ਉਬੋਕੇ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਪਕੜ ਕੇ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਜਾਹ ਓ ਪਰੇ ਬਹਿ ਜਾ ਯਾਰ, ਤੂੰ ਰੌਲਾ ਈ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ।" ਮੇਜਰ ਸਿਹੁੰ ਉਬੋਕੇ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਮੁੜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਚੌਰ ਫੜ ਕੇ ਆਣ ਬੈਠੇ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮੁੜ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਜੋ ਸਟੇਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤਾਂ (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ') ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰੌਲਾ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ। ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਟਕਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਕਹਿ ਦੇ ਖਾਂ।" ਇਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, "ਸੰਤ ਜੀ! ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਮਰਵਾ ਦਿਉ, ਚਾਹੇ ਰੱਖ ਲਉ।" ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਫੇਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਰੌਲਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਹੋਰ ਬੋਲ ਲੈਣ।" ਇਸ 'ਤੇ ਸੰਗਤ ਸ਼ਾਂਤ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬੋਲਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਧਰੀ ਦੀ ਧਰੀ ਰਹਿ ਗਈ ਅਤੇ ਚਿੱਟ-ਕੱਪੜੀਏ ਪੁਲਸੀਏ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਦੂਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾ ਪੁੱਜੇ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਐਲਾਨ ਅਨੁਸਾਰ 20 ਅਗਸਤ 1978 ਈ. ਨੂੰ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਦੇ ਤਾਲੇ ਬੰਦ ਹੋਣ

ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਖੜ੍ਹਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਬਿਧੀਚੰਦੀਏ, ਬਾਬਾ ਬਿਕ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੁੜ (ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ) ਵੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨ ਗਏ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਅੱਗੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਬੂਹੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨਾ ਟੱਪਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਸੰਤ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਦਰ ਤਕ ਗਏ ਅਤੇ ਭਵਨ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਪਰਤੇ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਇਕੱਠ ਰੋਕੇ ਗਏ।

20 ਅਗਸਤ ਦੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ੂਬ ਉਛਾਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜਨਤਾ-ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ 'ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਾਥੀਆਂ' ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਚਲਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜਨਸੰਘੀ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਨ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੇਰ ਫੇਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਕੱਢਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਵੇਗਾ ? ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ

ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣਗੇ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗੜਵਈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ।" ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਉੱਤਰ ਨਾਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਵਿਉਂਤੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਭਵਨ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਉਥੇ ਨਾ ਜਾਣ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਉਹ ਭਵਨ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇਣਗੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਤਾਂ ਕੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤਾਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।" (ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, 26 ਅਗਸਤ 1978) ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਆਈ.ਜੀ. ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨੇਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਲੰਧਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਕੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਨੇ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਖੁਲ੍ਹਵਾਇਆ।

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਕੌਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਦਲ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਡਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। 28 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਖਿਮਾ ਜਾਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਬਾਦਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਵਨ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਸ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਰੋਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ), ਸ. ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਅਤੇ ਸ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਰਾਜਸੀ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਪਸ ਲਏ ਗਏ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਰਾਜਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 25 ਸਤੰਬਰ 1978 ਨੂੰ ਗੁਰਬਚਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਮਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਸਤਿਸੰਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁੱਠਭੇੜ ਵਿਚ 9 ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਈ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾਖ਼ਲੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਏ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼' ਅਤੇ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 28 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬੀ.ਡੀ. ਜਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜਲੂਸਾਂ, ਜਲਸਿਆਂ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾਖ਼ਲੇ 'ਤੇ ਲਾਈ ਪਾਬੰਦੀ ਰੁਕਵਾ ਲਈ ਪਰੰਤੂ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਵਕੀਲ ਲਾਲ ਚੰਦ ਸਭਰਵਾਲ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵੀ ਸਨ, ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਤੋਂ ਬਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ਕਿ ਉਹ ਸਿਹਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਿਕਟ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ। ਸਭਰਵਾਲ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਰਸੂਖ਼ ਵਰਤ ਕੇ ਗੁਰਬਚਨ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਵੀ ਹੋ ਗਏ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ 26-28 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਹੋਈ। ਇਸ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਸੁਰਜਨ ਸਿਹੁੰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਲਾ ਕੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਇਸ

ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਲਾ ਕੇ ਜਲੂਸ ਕਢਵਾਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਨੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਹੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸਿਆਸੀ ਮਤੇ ਹੀ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਉਠ ਜਾਣ, ਸਗੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ। ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਪਏ ਰੌਲੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੁੰਬਵਾਂ ਭਾਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ-ਖ਼ਿਆਲੀਏ ਗਰਦਾਨਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਇਹ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਉਪਰੋਕਤ ਮਤੇ ਦੀ ਅਜੇ ਸਿਆਹੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁੱਕੀ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 4-6 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਮ ਲੀਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਥੇਰੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੁਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਕੇਵਲ ਜਲੂਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਰਾਮ ਲੀਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਸਥਾਨ ਬਦਲ ਕੇ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਹੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਏ। **4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 5 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ, ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਕਾਰਨ 3 ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜੱਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੌਹਲੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।**

ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। **ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਨਾ ਕਰਨ**

ਵਾਲੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅੱਗੇ ਬੇਵੱਸ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿਉਂ ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਪੰਨਾ ਸਿਉਂ ਗੁਲਸ਼ਨ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਪਰੰਤੂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਤੇ ਬੀਜੂ ਪਟਨਾਇਕ ਦੇ ਦਬਲ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ।

1978 ਦੀ ਵੈਸਾਖੀ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਏ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਸਿਰਦਰਦ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। 20-21 ਜਨਵਰੀ 1979 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਏਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਜਲੂਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਪਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾ ਲਈ।

●

ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ 'ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ' ਤਕ

15-4-78 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮਾਤਮੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਹ ਜਲੂਸ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਘਿਉ ਮੰਡੀ ਵਲੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਬਿਬੇਕਸਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਵੀਂ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 13 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਅੰਗੀਠਾ ਬਣਾ ਕੇ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਘੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਲੋਂ ਬੀਬੀ ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਥਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

ਸਸਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ੋਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਆਂਗਾ.....ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਤੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਆਤਮਕ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹਾ ਅਪਮਾਨ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।"

16-4-78 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਭੇਤ-ਭਰਿਆ ਤੇ ਸਨਸਨੀਪੂਰਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਇੰਕਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਨੇ ਆਪ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਮਾਈਕ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਰਾਹੀਂ ਪੰਡਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਣੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ :

"ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਨਕਲੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿਹੁੰ ਆਦਿ ਵੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ

ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਨਵੇਂ ਨਰੈਣੂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਾਜ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਦੇਭੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਸੱਤ ਸਿਤਾਰੇ ਸਾਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਦਿ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਦੇਭੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਇਹ ਮਾਲਕ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਾ, ਇਹ ਮਾਲਕ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਦਾ' ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਦੇ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।"

17-4-78 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅੰਗੀਠਾ ਸੰਤੋਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਤਕੜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਜਦ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਮਰਯਾਦਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਲੇਕਿਨ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਪਾਤਾਲਪੁਰੀ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪਾਤਾਲਪੁਰੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਹਰਿਦੁਆਰ ਵਰਗਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਪਾਤਾਲਪੁਰੀ ਅਸਤ ਪਾਉਣ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਇਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਜਲ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਵੱਡੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਇਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਵਹਾ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਪਾਤਾਲਪੁਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਰੋੜ੍ਹੀਆਂ ? ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ ? ਕੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆ ਢਾਂਚਾ ਏਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤਕ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ? ਕੀ ਬਾਦਲ ਏਨੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲਿਆ ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਰੰਪਰਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਕਿਉਂ

ਕੀਤੀ ? ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇਹ ਸ਼ੰਕੇ ਬਾਦਲ ਹੀ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ ?

21-4-78 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ :

"ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਇਸ਼ਟ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਵਰਗੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਿੜਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।.....

.....ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜਾਗ ਪਈ ਹੈ।

.....ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਜੇਕਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨੋਂ ਨਾ ਹਟੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ।" ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ।

ਯਾਦ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ

22-4-78 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਮਿਤ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵ-ਭਰੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ-ਭਰੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ :

"ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 13 ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣਗੇ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਾਂਗੇ, ਘੋਖਾਂਗੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਦਮ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਾਂਗੇ।

"ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਆਗੂ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸੱਤ ਸਿਤਾਰੇ ਸਾਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਹੀਦ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੋਲੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਇਕੱਠ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 150 ਸਿੰਘ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

"ਸਾਡੀ ਇਹ ਪ੍ਰਤਿੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਆਂਗੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਾਂਗੇ।

"ਅਸੀਂ ਸਰਦਾਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਆਦਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਾਂਗੇ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਐਵੇਂ ਨਾ ਲੰਘ ਜਾਏ।

"ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਖੰਡੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਏ ਜਾਏ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

"ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਾਂ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਗਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਾਂਗੇ।

"ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ।

"ਸਿੱਖ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਾਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣਗੇ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੁਫ਼ਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜੱਹਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਮੈਂ ਆਪ ਦਿਆਂਗਾ।"

ਚੁੱਪ ਜਲੂਸ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 14 ਮਈ 1978 ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤਿਆਰੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁੰਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਚਲੋ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਘਰ-ਘਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 11-5-78 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਦਸਖ਼ਤੀ ਅਪੀਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੀ :

"ਸੰਗਤਾਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ 14 ਮਈ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਚੁੱਪ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਹੁੰਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਹਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਟਰੱਕ ਜਾਂ ਬੱਸ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ 14 ਮਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਣ ਤਾਂ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਥ ਇਕਮੁੱਠ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ'

ਬੇਮਿਸਾਲ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਜਲੂਸ

14-5-78 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਸ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਵਗਿਆ, ਇਹ ਰੋਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਰੋਸ ਇਕ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸਕਲ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਲੂਸ ਵਕਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਨੂੰ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਸਹਿਮ ਕੇ ਉਹ ਗ਼ਾਇਬ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਲੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਲੂਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵੱਲ ਮੋੜ ਲਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੋਠੀਉਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਜਲੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਲੂਸ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਇਹ ਜਲੂਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਆ ਕੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜੋ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।" ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਕਿ "ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਪਰ ਹਾਲਾਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।"

ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ

17-4-78 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਬੁਲਾਈ। ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ 10 ਜੂਨ 1978 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ-ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਐਨ ਓਸੇ ਵਕਤ ਦੂਜੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ 10 ਜੂਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾ ਰਹੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਤ-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਹ ਸਨ :

1. ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੌਰਾ
 ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ
2. ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਸਾਬਕਾ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ
3. ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ.
 ਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਆਫ਼ ਸਿਖਇਜ਼ਮ
4. ਗਿਆਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ
5. ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ
6. ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ
7. ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ

ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵਲੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੰਭੀਆਂ ਤੇ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦਾ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ।

ਹੁਕਮ ਅਕਾਲ ਦਾ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਤਨਖ਼ਾਹ ਲਾਉਣੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ 'ਹੁਕਮਨਾਮੇ' ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵੀ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਥਵਾ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਸਮਝ ਕੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

10 ਜੂਨ 1978 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੌਰਾ ਨੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੱਤ-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰੜੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ :

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹ ਨੁਸਰਤ ਬੇ ਦਰੰਗ ॥
ਯਾਫ਼ਤ ਅਜ਼ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ॥

ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਤੇ ਦਇਆ ਨਿਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ, ਜਗਤ ਭਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਲਈ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ :

ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਬਾਰਨ ॥
ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਨ ਕੋ ਮੂਲ ਉਪਾਰਨ ॥

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਢਿੱਲੀ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਲਹਿਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਧਰਮ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਗੌਰਵ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਫ਼ਸਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਵਿਸਾਖੀ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਸੰਨ 1978 ਨੂੰ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਹੇਠ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।

ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ੱਤਰੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ' ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਤ੍ਰਿਪਤੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ ਉਚਤਮ ਸਿਧਾਂਤ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਐਵੇਂ ਮਨੋਕਲਪਿਤ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਇਸ ਚੈਲੰਜ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੋਹਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠਾਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹਰ ਸਿੱਖ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਰ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਧਰਮ-ਸ਼ੱਤਰੂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਟੋਲੇ ਦਾ ਹਰ ਯੋਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਧਣ ਫੈਲਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਸਿੱਖ ਇਸ ਦੰਭੀ ਅਤੇ ਪਖੰਡੀ ਅਖੌਤੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਰੋਟੀ-ਬੇਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬੰਦ ਕਰੇ।

(ਮੋਹਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ)

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ। ਜੋ ਮੰਨੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੋਹੀਂ ਥਾਈਂ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।
ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਗਿਆ
ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ॥
ਦਰਸ਼ਨ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕਾ॥

ਮਿਤੀ 28 ਜੇਠ
ਸੰਮਤ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 509
10 ਜੂਨ 1978

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ
ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਜਬੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਪਛਾਣ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ।

ਬਰਸੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ

16-8-78 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ, ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਇਸ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 20 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਉਣਗੇ, ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣਗੇ। ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ? ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦਿਨੇ ਤਾਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਦਲ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਇਹ 'ਸ਼ਰਾਰਤ' ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ

ਦੀ ਮੁਰਾਰਜੀ ਸਰਕਾਰ ਨਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਇਸ ਲਈ 'ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਾਉ' ਅੰਦੋਲਨ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਲੋਕ-ਰਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਥੀ ਗਈ 20 ਅਗਸਤ ਦੀ ਤਰੀਕ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਝੇ ਦਾ ਹੰਗਾਮੀ ਦੌਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

●

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਵਸ, ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਕਤਲ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ-ਸਿੱਖ ਬਖੇੜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਥ ਦੀ ਇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਕੇ ਮੁਹਰੈਲ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। ਆਮ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਦੁਬਿਧਾ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ, ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਇੱਛਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਉੱਤਰ ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾ ਕੋਲ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਦੁਬਿਧਾ-ਭਰਪੂਰ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜੇ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸੌੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬੇਮੌਕਾ, ਬੇਲੋੜੀ ਅਤੇ ਬੇਜੁਗਤੀ ਭਰਪੂਰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਕੇਵਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਬੇਖ਼ੌਫ਼ ਅਤੇ ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਵਿਅਕਤਿੱਤਵ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਸਥਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਸਾਖ਼ ਉਸ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ

ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਦਰਸਾਇਆ। ਅਜਿਹੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੱਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਆਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1979 ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਣ ਗਈ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ 13 ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਮਸਲਾ ਦਰਸਾ ਕੇ ਟਾਲਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਬਹਾਨੇ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ **ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਜੋ ਪੱਕੇ ਰਹਿਤੀਏ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣ।** ਇਸ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਸਪੁੱਤਰ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ') ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖੜੇ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ 34 ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਤ ਧਾਰਨੀ ਸਿੱਖ ਖੜੇ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿਹੁੰ ਸੇਖਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾ ਲਿਆ ਜਾਏ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿਹੁੰ ਸੇਖਵਾਂ ਹੱਥ ਇਹ ਵੀ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ! ਪੰਥ ਨਾਲ ਜੋ ਟਕਰਾਇਆ ਹੈ, ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, **"ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ, ਪੰਥ ਹਿਤੂ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਰੌਲਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਰਹਿਤੀਏ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿਉ, ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਖ਼ਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।"**

ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿਹੁੰ ਸੇਖਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਵੀ ਹੋਏ :

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਛਾਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ?

ਸੇਖਵਾਂ : ਸਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਨਹੀਂ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ : ਕਿਉਂ ?

ਸੇਖਵਾਂ : ਸਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ : ਜੇ 56 ਸਾਲ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ 140 ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਓ। (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ 140 ਸੀਟਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।)

ਸੇਖਵਾਂ : ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ 140 ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹਨ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ : ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਭਾਲ ਦਿਆਂਗਾ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਟਿਕਟ (ਤੱਕੜੀ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ) ਦਿਓਗੇ ? ਜੇ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਰੰਟੀ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਖ਼ਰਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਰਹਿਤੀਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪੰਥ (ਭਾਵ ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ) ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦਿਆਂਗਾ।

ਸੇਖਵਾਂ : ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ : ਜੇ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹੋ ਕਿ ਕੁਰਸੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਨਹੀਂ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਾਬਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੰਤਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿਹੁੰ ਜਲਾਲਉਸਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਦਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਹੁੰ ਈਸਾਪੁਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਕਰਨ, ਪਰੰਤੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਰਹਿਤੀਏ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਬਦਲੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਲੜਾਈ ਅਸੂਲੀ ਸੀ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਭਖਣ ਲੱਗਾ, ਹਲਕਾ ਬਿਆਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦਾ ਚੋਣ-ਘੋਲ ਵਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਆਪ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਗਏ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਮੁੜ ਵਜ਼ੀਰ ਲਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਕ ਅਹੁਦਾ ਵਧਾਇਆ ਜਾਏਗਾ (ਸੰਕੋਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵੱਲ ਸੀ)। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ

ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਬਿਆਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਆਏ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿਤ ਅਬਿਲਾਸ਼ੀ, ਬਲਰਾਮ ਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪਾਲ (ਸਾਰੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੰਤਰੀ) ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸੀ। ਮੰਦੇ ਭਾਗੀਂ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੇ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਰੂਪ ਦੇ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੱਗਬਾਣੀ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਤੂਸ ਪਾਏ। ਮੈਂ ਰੋਕਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੇਰੀ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਹੈ।

(ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੱਗਬਾਣੀ, ਮਾਰਚ 24, 1979—ਇਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਫ਼ੋਟੋ ਕਾਪੀਆਂ ਕਰਨਾਲ ਵਿਖੇ ਚੱਲੇ ਇਸ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਪੰਨਾ 245)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਵੀ ਲਗਭਗ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ।

ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਨਾ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ 21 ਫ਼ਰਵਰੀ 1979 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੋਣ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਬਿਆਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਸਿਹੁੰ ਵਾਲੇ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੋਟਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕਰਨਾਲ ਵੀ ਗਏ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਹੁੰ ਵੱਲੋਂ ਬਿਆਸ ਹਲਕੇ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਲਿਆਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਚੋਣ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਪਰ-ਥਾਂ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ ਨੂੰ ਡੀਜ਼ਲ, ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਪਰੰਤੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਟੈਂਕਰ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਦੂਰ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਇਆ। ਚੋਣ ਅਫ਼ਸਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਢੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਕੱਟਣੀਆਂ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ

ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਕ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲਾਰ-ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਤਾਂ ਹਾਰ ਗਏ ਪਰੰਤੂ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਰੰਗਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਅਤੇ ਜੱਥੇਬੰਦਕ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤੇੜ ਮੋਕਲੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਿੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਬਣ ਕੇ ਨਿਖਰੇ।

●

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਅੰਤ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘਟਨਾ-ਚੱਕਰ ਰਾਜਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਵੱਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਖਰ ਮੱਧ-ਕਾਲੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਝੁਕਾਅ ਦਰਸਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ) ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੂਤ ਭੇਜ ਕੇ ਕਰਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ .ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਹੁੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ (ਜੋ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦਾ ਨਿਕਟ ਸੰਬੰਧੀ ਹੈ) ਤੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਦਲੇ 1978 ਈ. ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਤਲ-ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਅਪੀਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਇਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਸਮੇਤ 64 ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਉਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਕਤਲ-ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਵ 4 ਜਨਵਰੀ 1980 ਈ. ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ. ਗੁਪਤਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕਰਨਾਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਫਿਰ ਆਕੀ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਨ-ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸਾ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਫੈਲੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਨਗਰ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ।' ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਕਈ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਿੜਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ 52 ਬੰਦੀ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ 60 ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ।' (ਕਰਨਾਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੁਲ 64 ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਹੁੰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿਹੁੰ ਖੁਰਾਣਾ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਭਗੌੜੇ ਸਨ ਅਤੇ 60 ਕਰਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ।)

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਖਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਰਨਾਲ ਕੇਸ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਮੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਫੁਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕਰਨਾਲ ਆਰ.ਐਸ. ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜਸਟਿਸ (ਹੁਣ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ) ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਨੇ 9 ਮਈ 1978 ਨੂੰ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਨਿਰਾਧਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਉਧਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨਾ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਵਿਜਈ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ (ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ), ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਦਰਾਸ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦਾ ਦੌਰਾ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਬਚਨਾ ਆਜ਼ਮਗੜ੍ਹ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਕਲਕੱਤੇ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਬਚਨਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ 19 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਦੁਰਗ ਤੋਂ ਰਲਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕਵਿੱਤ੍ਰੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਨੀਲਮ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਈ। ਟਰੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

(ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੁਰਗ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 15 ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ ਪਰੰਤੂ ਇਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਸਭ ਬਾਇਜ਼ਤ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ।)

ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਗੁਰਬਚਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਰੋਸ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਲਾਂਭੇ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹੋ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਟੁੰਬਣ ਲਈ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦਾ ਵੀ ਹੀਆ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾਖ਼ਲੇ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਗੁਰਬਚਨੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੌਰਾ ਤਾਂ ਸਫ਼ਲਤਾ ਸਹਿਤ ਨਿਭ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਿੱਛੋਂ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1980 ਈ. ਨੂੰ ਵੀਰਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 11-30 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰਬਚਨਾ ਆਪਣੀ ਕੁਲਵੰਤ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਲ ਤੇ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਹੁੰ ਸਮੇਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਮੁਲਤਾਨੀ

ਢਾਂਡਾ ਤੋਂ ਸਮਾਗਮ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਹੁੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨੇਤਾ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਵਾਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਇਸ ਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕੱਟੜ ਸਿੱਖ-ਪੰਥੀ ਆਗੂ ਦਰਸਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰਵੱਈਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਜ਼ਿਹਨੀਅਤ ਸਦਕਾ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਹੌਰੀ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਕਾਰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਨਿਡੱਕ ਹੋ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕਤਲ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ **ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਰੁਲਦੀ ਅਣਖ, ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਮੁੱਛ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਚੁੰਘੇ ਹੋਏ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਧੌਣ 'ਤੇ ਗੋਡਾ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।** ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦਾ ਕਤਲ ਇਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸੂਹ ਕੱਢਣੀ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੀ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜਾਈਂ ਹੀ ਫੜ ਲਿਆ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਅਜੇ ਤਕ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣਦੀ ਦਿਸੀ ਤਾਂ ਕੇਸ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਾਂਚ ਬਿਓਰੋ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਪਰੰਤੂ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨਾ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਓਰੋ ਨੇ ਵੀ ਜੋ ਕਹਾਣੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੰਤ (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ) ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼

ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਜਾਂਚ ਬਿਓਰੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਰੋਕਤ 7 ਵਿਅਕਤੀ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਖ਼ਰੀਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਅਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਾਰ ਦੇ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਤਾ ਜਾਅਲੀ ਰੱਖਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਕਾਰਬਾਈਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਭਰਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਰਜ ਸੀ (ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ, ਪੰਨਾ 92) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਕੁਲ 21 ਮੈਂਬਰਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। **ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਓਰੋ ਦੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ ਸ਼ੇਖਰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ 5 ਮਈ 1980 ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :**

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਤੁਹਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ—ਸੰਤ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੋਡੇ, ਸੰਤ ਬੀਰ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ..... (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 32 ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਏ)।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਮਹਾਤਮਾ ਹਨ।

ਉੱਤਰ—ਹੋਰ ਬਲੈਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਬਲੈਕੀਏ, ਚੋਰ ਜਾਂ ਸਮਗਲਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਵਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਹਨ ? ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ—ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ—ਜਿੰਨੀਆਂ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੰਗ ਲਈਏ, ਕੋਈ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

ਉੱਤਰ—ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਤਾਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਤੁਹਾਡੇ ਕਿੰਨੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ—ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਪੈਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਓਰੋ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਉਘ-ਸੁਘ ਮਿਲ ਸਕੀ ਪਰੰਤੂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ੌਰ-ਸਿੱਖ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਭਾਸਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਹੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ

ਆਗੂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਝੀ ਹਰਕਤ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਜਾਹਰੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਰੋਸ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਕ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੰਕੇ ਕਰਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਵਲੋਂ ਇਹ ਖ਼ਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮੁਹਰੈਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 7 ਜੂਨ 1980 ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਜਲੂਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਲੈ ਕੇ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ ਜਲੂਸ ਨਾਲ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕਦੇ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੱਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਜੰਮੂ, ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ, ਮੋਗਾ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਖੇਮਕਰਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਕਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਭਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਵੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢੇ। **20 ਜੁਲਾਈ 1980 ਈ. ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ,** ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚੇਤੰਨਤਾ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਕੜੇ ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਸਦਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਫ਼ਾਈਲਾਂ ਬਣਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਮਾਮਲਾ ਦਾਖ਼ਲ ਦਫ਼ਤਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ।

ਜੂਨ 1980 ਈ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਆਪਸੀ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਕਾਰਨ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕ ਧਿਆਨ ਦੁਆਊ ਮਤੇ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ 'ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।' ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਲਗਭਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਾਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧ

ਰਹੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੱਥੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਗਰਦਾਨਤਾ ਰਿਹਾ ਜੋ ਅਸਲੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਨਰ ਜਾਗਰਤੀ ਦਾ ਬਿੰਬ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਦੇ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦਾਹੜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦਾਹੜੀ) ਕਰਨ ਵਿਚ ਗੌਰਵ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਜੋ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਰਜੀਵ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੁਨਰ-ਜਾਗਰਤੀ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ਕ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਨਾਲ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਨੇੜਤਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਵਧ ਗਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1980 ਨੂੰ 1978 ਦੀ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਸਾਕੇ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਾਅਰਾ ਲਾਇਆ :

ਜਿੱਥੇ ਲਹੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਡੁੱਲ੍ਹਾ।
ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੇਸਰੀ ਝੁੱਲ੍ਹੂ।

24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1980 ਨੂੰ ਇਸੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ 13 ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ 13 ਫੁੱਟ ਲੰਬਾ ਅਤੇ 13 ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਥੜ੍ਹਾ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ।

●

ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ

ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1981 ਈ. ਤਕ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਿੱਖ ਉਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋ ਨਿੱਤਰੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਚਿਰੋਕੀ ਮੰਗ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਨ-ਬੀੜੀ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਾਹਰ ਕਢਵਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਹਰਿਦੁਆਰ ਅਤੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਆਦਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ 1 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਵਰਗੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ', ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਰੰਗਤ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ 3 ਮਈ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਲਈ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਸਭ ਸਿੱਖ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਇਕ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚੋਂ ਤੰਬਾਕੂ, ਬੀੜੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ (ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ), ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਲਏ ਗਏ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਵੀ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 2-3 ਮੀਟਿੰਗਾਂ

ਵੀ ਸੱਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਲੋਕ-ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 11 ਮਈ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦੁਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 13 ਮਈ ਨੂੰ ਕੱਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। 25 ਮਈ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਾਟੀਆ, ਆਰੀਆ ਸਭਾ ਦੇ ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਦਿਲਾਵਰੀ, ਓ.ਪੀ. ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਅਤੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੇਠ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਰੰਗਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਿੰਦੂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਸਿਗਰਟ, ਬੀੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੀਟ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇਤਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ 'ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਿਗਰਟ, ਬੀੜੀ, ਤੰਬਾਕੂ ਅਤੇ ਮੀਟ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੇ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇ।' ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੰਗ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਫ਼ਿਰਕੂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸਾਂਝੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਇਹ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ 31 ਮਈ ਦੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ। ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਦਬਾਅ ਪਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 27 ਮਈ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਰੁੱਧ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣਗੇ।

29 ਮਈ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ), ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ ਜਲੂਸ ਵਿਚ 'ਸਿਗਰਟ ਬੀੜੀ ਪੀਏਂਗੇ, ਹਮ ਸ਼ਾਨ ਸੇ ਜੀਏਂਗੇ' ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਭੜਕਾਊ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਨੰਗੀਆਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਗਰਟਾਂ, ਬੀੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਟੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕਟੜਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਚਹਿਰੀ ਨੇੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੇ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਕੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਪੁੱਜੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਖਿਚਾਅ-ਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਯੋਗ ਸਮਝੀ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਿੱਲੀ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 29 ਮਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ 31 ਮਈ ਦੇ ਜਲੂਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸੇ ਰਾਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮਾਝੇ ਅਤੇ ਰਿਆੜਕੀ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਪਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਤਮਾਂ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮਿਲਾਪੀਆਂ ਨੂੰ 31 ਮਈ ਦੇ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ 31 ਮਈ ਨੂੰ ਤੜਕਸਾਰ ਵਾਪਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜੇ। ਜਲੂਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 31 ਮਈ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ 29 ਮਈ ਦੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਧੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲਾਏ ਗਏ ਨਾਹਰਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭੜਕੇ ਹੋਏ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲੂਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਟ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਗੋਲੀ ਵੀ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਜਾਓ। ਕੇਵਲ ਮਕਾਨ ਦਾ ਨੰਬਰ ਨੋਟ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪ ਇਸ ਮਹਾਨ ਜਲੂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਜਲੂਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਗੜਬੜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਨਿਰੋਲ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਜਲੂਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਪਿਆ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 25 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਿਰੁੱਤਰ ਹੋ ਗਏ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਲਈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸਹਿਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਹੱਦਬੰਦੀ ਦੇ

ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅੜਿੱਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਸਭਾ ਦੇ ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਦਿਲਾਵਰੀ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਕਿਸ਼ੋਰੀ ਲਾਲ ਨੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਇਆ ਕਿ ਸਿਗਰਟ, ਬੀੜੀ, ਤੰਬਾਕੂ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਗਤੀਰੋਧ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਉਪ-ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸਿੱਖ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੰਨ ਲਿਆ ਪੰਤੂ ਹਿੰਦੂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਦਾਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਪੰਤੂ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਜਿਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਫ਼ਿਰਕੂ ਖਿਚਾਅ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ।

31 ਮਈ ਦੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਗਠਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਕੋਲ ਲਾਇਸੰਸੀ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਜੋ 1978 ਈ. ਦੇ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੇਖ ਕੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਲੋਕ ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਚੁੰਧਿਆ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਅੱਖੜਨ ਲੱਗੇ। ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਲਾਇਸੰਸੀ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹੱਥੇ ਕਰਨ ਦੀ ਇਕ ਚਾਲ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸ਼ੈ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਚੈਲੰਜ ਵੀ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹੱਥੇ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਬੇਬਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦਰਾੜ ਵਧਦੀ

ਗਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੁੜਿੱਕੀ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀ।

ਮੇਲਾ ਰੱਖੜ ਪੁੰਨਿਆ

ਖ਼ੂਨੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ 17-8-1978 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਰੱਖੜ ਪੁੰਨਿਆ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਹਰ ਸਾਲ ਅਸਗੜ ਮਹੀਨੇ ਰੱਖੜੀ ਵਾਲੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖੜ ਪੁੰਨਿਆ ਦਾ ਮੇਲਾ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮਾਝੇ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਕੌਮੀ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਮਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਰ ਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ 17-8-1978 ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਅਕਾਲੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਬਿਰਾਜੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹੱਕੇ-ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਸ ਵਕਤ ਜਿਹੜੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੋਭ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਣਨਯੋਗ ਇਹ ਹਨ—ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬਾਦਲ ਦਾ ਪੀ.ਏ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਉਬੋਕੇ ਆਦਿ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਗਰਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਤਰਕੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਨਗਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਐਤਵਾਰ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ 20 ਅਗਸਤ ਸਵੇਰੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੈਂ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕੇ ਚੱਲਾਂਗਾ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ। ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਕੋਈ ਨਾ ਆਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਵਾਂਗੇ।'

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਦੌਰਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਜਦ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਡੋਲਿਆ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਚੌਧਰ ਨੂੰ ਚੈਲਿੰਜ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਅਲਾਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਕੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਸੱਤੀਂ ਕੱਪੜੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਉਠੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਈਕ ਫੜ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਵਾ-ਤਵਾ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਧ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਮੰਦੇ ਬਚਨ ਬੋਲੇ। ਇਹ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਮੱਚ ਗਈ। ਸੰਤਾਂ

ਦੇ ਗਰਮ ਖ਼ਿਆਲ ਸੇਵਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਚੜ੍ਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਧੌਣੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੁਹਾਈ ਪਾਈ, 'ਸੰਤ ਜੀ, ਬਚਾਓ, ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।' ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਉਠੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਗਲੋਂ ਲਾਹਿਆ। ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਤਕ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਮੱਚੀ ਰਹੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਭਦੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿ ਕੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਹੋਰ ਸੁਣ ਲਵੋ। ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬੋਲੇ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।" ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਈਆਂ, 'ਨਹੀਂ ਸੰਤ ਜੀ, ਨਹੀਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ।' ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਗਤ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਮਾਈਕ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ।

●

ਕਤਲ ਤੇ ਕਾਤਲ

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰੈਸ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਜਲੰਧਰ ਆ ਟਿਕੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰੀ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕੀ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਇਹ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੰਦੂ ਜਜ਼ਬਾਤ ਭੜਕਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਅਜਿਹੀ ਕੌਮ ਦੀ ਭਾਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਵਰਗੇ ਗਸ਼ਤੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਖਿੱਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਫੈਲ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਕਿਸੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ, ਤਿਉਂ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਲਈ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ, ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਕ੍ਰਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਦੇ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਿਤ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਠੋਕੀ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਲੱਭਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1980-81 ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਵਧੇਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੰਗ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਿਆਸੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1980 ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਹੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ

ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ (ਉਰਦੂ), ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ (ਹਿੰਦੀ), ਅਤੇ ਜੱਗਬਾਣੀ (ਪੰਜਾਬੀ) ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਮੋਹਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਹੀ ਠੋਕੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਕੇ ਸੰਬੰਧੀ ਚੱਲੇ ਕਰਨਾਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੇ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨੇਤਾ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਮਿਲਣੀ ਦੀ ਸੰਦੇਹੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਗੱਦਾਰ ਗਰਦਾਨਿਆ ਸੀ। ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭੜਕਾਊ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁੱਜੀ ਸੀ। ਮਈ 1981 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ 29 ਮਈ ਦੀ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜਲੂਸ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੀਤੀ-ਪੱਤਰ, ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ 7 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਦਾ ਲਾਲ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੇ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਹੂਬਨ (ਕਰਨਾਲ ਨੇੜੇ) ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵੇਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨ। ਪਰੰਤੂ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਸਗੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੱਥੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰਨਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੜਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ

ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੋਨੀ ਦਾ ਘੇਰਾਓ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ 9 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਜਦੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਇਕ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਕੈਂਪ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿਚ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਮੱਚ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਰੰਗਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਤਲ ਲਗਭਗ 6-15 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਕੁ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਖਲੋਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਲਗਭਗ 8 ਵਜੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਕਿ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ ਦਾ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਤ 12-30 ਵਜੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸ਼ੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਰੋਲ-ਘਚੋਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਤ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ) ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਉਪਰੰਤ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਹੋਰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ (ਭਤੀਜਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ') ਅਤੇ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਇਸ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਰਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਦੀਛੋੜ ਗਵਾਲੀਅਰ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਬੰਬਈ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਕੋਲ ਇਹ ਆਸ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਨੰਗਲ ਸਰਾਵਾਂ

ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਰਸਾ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ ਚਲੇ ਗਏ।

12 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਲਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਭਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰੰਟ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਡੀ.ਆਰ. ਭੱਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਇਸ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸ਼ਮਿਲਤ ਹੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ 26 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਇਕ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਜ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਖੇ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਤੇ ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ ਤੀਸਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤੀਸਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨਕਸਲੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਸਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੋਕੜੀ ਕਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਇਸ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ 12 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਟਿਕਾਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਸਾਰਾ ਝੰਜਟ ਖੜਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਚੰਦੋਕਲਾਂ

ਤੋਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਣ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਿਸ ਰਸਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਸਵਾਰੀ ਰਾਹੀਂ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਪੁੱਜੇ, ਇਹ ਅੱਜ ਤਕ ਭੇਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਰੋਕਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰੰਤੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਪਰੰਤੂ ਪੁਲਿਸ ਤੜਕਸਾਰ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਆ ਧਮਕੀ। ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਪਟਿਆਲਾ ਰੇਂਜ ਦਾ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਡੀ.ਐਸ. ਮਾਂਗਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਡੀ.ਆਰ. ਭੱਟੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਟੁਕੜੀ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸੀ। ਤੜਕੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਉ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।" ਇਸ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਸੰਤ ਜੀ ਇਥੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।" ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਜੰਗ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ। ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਹਿਣੇ, ਨਕਦੀ, ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ, ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਲੱਭਾ ਤਾਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੱਥੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ, ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਥਾ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ, ਜੋ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਸਰਮਾਇਆ ਸਨ, ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਇਕ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 70 ਰਾਊਂਡ ਫ਼ਾਇਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ 20 ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ। ਜਿਸ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਘੇਰਾ ਘੱਤਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ 6 ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, 12 ਉਪ ਕਪਤਾਨ, 500 ਪੁਲਸੀਏ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸਨ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਨੋਹਰ ਸਿਹੁੰ ਰਤੀਆ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਰਤੀ ਡੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 307 ਅਤੇ 353 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ।

(ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.) ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।)

ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਸਨ, ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵੀ ਸਨ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ, ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਤੋਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਦਾ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਖੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਹਿਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਸੜਕਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰੰਟ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿਖਾਏ ਗਏ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਤਿਆਗ ਦੇਣ। ਕੌਮ ਆਪੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਲਵੇਗੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਅੱਗੇ ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਲੀਕ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ) ਦਾ ਜ਼ਾਤੀ ਮਸਲਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੌਮ ਦਾ ? ਜੇ ਕੌਮ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੀਕ ਟੱਪ ਆਉਣ ਅਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਖੜੇ ਰਹਿਣ। ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਲੀਕ ਟੱਪ ਆਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੌਮੀ ਮਸਲੇ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੀਵਨ ਮਰਨ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜੁੱਝਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਝੋਂਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਹੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ

ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕ ਉਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਖ਼ਰਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 15 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਖਿਚਾਅ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਮਿਲੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲਜ ਦੇ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਕਾਲਜ ਕੈਂਟੀਨ ਵਿਚ ਵੜ ਗਈ, ਨਾਭਾ ਹੋਸਟਲ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕੁੱਟਿਆ। ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਡਰ ਕੇ ਬਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਤੁੜਵਾ ਬੈਠੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਟਾਫ਼ ਰੂਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਸ.ਆਰ. ਕੋਹਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਕੁੱਟਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਲੈ ਆਏ ਪਰੰਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਘਨ ਪਾਇਆ। ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਬਦਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦੋ ਵਜੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ, ਸੰਤ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ

ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਅਤੇ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਾ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਰੋਜ਼ ਬਿਆਨ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ਼ਾਰਾ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲ ਸੀ। ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਇਸ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਠ ਠੋਕੀ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, 'ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਵੇਗੀ ?' ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਢੁਕਵਾਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਥਾਂ ਪਨਾਹ ਲੈਣਗੇ ? ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਡਿੱਗਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਖੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਛਪੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਿਵੇਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਆਏ, ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਤਕ ਬੁਝਾਰਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

19 ਸਤੰਬਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿਹੁੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਰਣ-ਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਕੀਤੇ। ਇਸੇ ਰਾਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ) ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਬੈਠੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਕਾਰਨ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਆਏ ਹਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਲਚੀ ਵਜੋ ? ਜਦੋਂ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਆਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਵੱਸ਼ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਣਗੇ।

20 ਸਤੰਬਰ 1981, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਨ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ ਤੋਂ ਲੋਕ 18-19 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਹੀ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 19 ਸਤੰਬਰ ਤਕ ਹੀ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 25 ਤੋਂ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਯਤਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹ ਤੋਂ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਉਧਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਨ ਵੇਲੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੀਆਂ 1200 ਨਫ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ, ਪੀ.ਏ.ਪੀ. ਦੇ 4500 ਜੁਆਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਿਪਾਹੀ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਖ਼ਰੀ ਸਮੇਂ ਤਕ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, 'ਸੰਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣਗੇ ?' ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਜੋ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਇਕੋ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਮਿਲਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਕਟ ਮਰੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਭਾਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਵਲੋਂ ਸ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੀਰ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਗੱਲ ਕੀ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਣ ਖਲੋਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹੋ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾ

ਸੋਧ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ 'ਤੇ ਰੋੜਾ ਮਾਰੇਗਾ ਉਹ ਰੋੜਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਜੇਗਾ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਮਾਏਗਾ।'

20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2-30 ਵਜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਹੀ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਗਤ ਉਠ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਗੇਟ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਉਠ ਤੁਰੀ। ਪਰੰਤੂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਭੀੜ ਵਲੋਂ ਏਨਾ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੇਟ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭੀੜ ਲਗਭਗ ਇਕ ਫਰਲਾਂਗ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੰਗਤ ਹੀ ਸੰਗਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਖ਼ੀਰਲੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇਕ ਉਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿਹੁੰ ਚਾਹਲ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਏ। ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲੋਕ ਕਾਰ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਕਾਰ ਦੇ ਬੋਨਟ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬੈਠ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ।

ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਅਚਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਕ ਜੱਥੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਠਭੇੜ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਥਰਾਓ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪਥਰਾਓ ਵੇਖ ਕੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੈਂਟੀਨ ਵੈਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸਲਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਫਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਰ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਕਾਰਨ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਫ਼ਾਇਰ ਕੀਤੇ ਪਰੰਤੂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਾਰਨ ਲਈ ਫ਼ਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ (ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਸਤੰਬਰ 21, 1981, ਪੰਨਾ 1)। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਨਾ ਕੀਤੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਪਾਸੋਂ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ 12 ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ।

ਜੋ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੰਗਤ ਲਿਜਾ ਸਕੀ, ਉਹ ਟਰਾਲੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਪਰੰਤੂ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਮਾਰਕ II ਅਤੇ ਮਾਰਕ III ਦੀਆਂ ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਅਤੇ 7.62 ਐਮ.ਐਮ. ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜੀ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ 30 ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੰਗੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵਧੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਵੱਢੀ ਗਈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ੍ਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਪਰੰਤੂ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਬੁਜਦ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖ ਫੱਟੜ ਹੋਏ ਅਤੇ 12 ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਹ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਿਆ।

20 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਜੱਗੂ ਚੌਂਕ, ਲਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਗੁੜ ਮੰਡੀ, ਫੁੱਟਬਾਲ ਚੌਂਕ ਆਦਿ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦਮ ਤੋੜ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਖੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਰੋਹ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸਨ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਜੱਥੇਬੰਦ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋੜ-ਪੱਟੀਆਂ ਉਖਾੜਨ ਅਤੇ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਜਿਹਾ ਰੇਲ ਹਾਦਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ- ਜਲੰਧਰ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਮਾਲ ਗੱਡੀ ਦੇ ਕਈ ਡੱਬੇ ਉਲਟ ਗਏ। ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ 10 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 20 ਸਤੰਬਰ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਤਬਕੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਇਸ ਪਰਿ-ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਲਈ ਬੰਬ ਵੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

1980-81 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਸੀ।

(ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਦੇ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ 35 ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਅਕਾਲਗੜ੍ਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਖੇ 6 ਅਗਸਤ 1978 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਸੁਪਰੀਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। 20 ਮਾਰਚ 1981 ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਜੱਥੇਬੰਦੀ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਤੋਂ 1979 ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਚ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

'ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 1978 ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਇਸ ਦੇ ਸਕੱਤਰ-ਜਨਰਲ ਥਾਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਹਨ। ਉਹ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਨ। 1967 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬਣੇ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਲਛਮਣ ਸਿਹੁੰ ਗਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਛਮਣ ਸਿਹੁੰ ਗਿੱਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਣਗੌਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਚਤੁਰਾਈ ਕਾਰਨ ਮੁੜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋ ਗਏ। 1971 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਰਾਜਸੀ ਉਥਲ ਪੁੱਥਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਆਪੇ ਬਣੇ ਇਕੱਲੇ ਨੇਤਾ ਸਨ। ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 1971 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। 1972 ਤੋਂ 1977 ਤਕ ਉਹ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਛੱਡ ਸਕੇ ਪਰੰਤੂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 1977 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਣੀ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਵੀ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਾਂਗ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਪੁਣੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂਪੁਣੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁੜ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਉੱਤੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮੁੜ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਕੁਤਪੁਰਵ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਹਨ। ਉਹ ਕਈ ਸਾਲ ਤਕ ਭਾਰਤ ਸੇਵਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੇਂਦਰ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਹੇ। ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਇਕ ਚੰਗੇ ਲੇਖਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਹਾਂ-ਕਾਵਿ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਵਲ ਤੇ ਨਿਬੰਧ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਰਚੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਧੂਲ ਉਡਦੀ ਰਹੀ', 'ਮੌਤ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ' ਅਤੇ 'ਜਬੈ ਬਾਣ ਲਾਗੈ' ਹਨ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ 1950-60 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਨੇੜਤਾ 1978 ਵਿਚ ਵਧੀ ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦਿਲਕੁਸ਼ਾ ਮਾਰਕੀਟ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਦਫ਼ਤਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਥੇਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਉੱਤੇ 1982 ਵਿਚ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।)

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਮਿਲਤ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਅਤੇ ਪੁਨਰ-ਉਥਾਨ ਦੇ ਆਏ ਉਭਾਰ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ

ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਣਜਾਣ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੇ 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਬਰਾਸਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦਾ ਬੋਇੰਗ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲਕ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਲਾਹੌਰ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਸਿੰਘ, ਤਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਨ।

(ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਪੰਚ ਹੈ, ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਚੰਗਾ ਲੇਖਕ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 'ਪੰਜ ਤੀਰ ਹੋਰ', 'ਗੰਗੂ ਦੀ ਰੂਹ' ਅਤੇ 'ਵਸੀਅਤਨਾਮਾ' ਵਰਗੀਆਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ, ਤਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ (ਆਯੂ 55 ਸਾਲ) ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਰੋਪੜ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਚੌਕੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਧਰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਚ ਸ. ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਸਿਰ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਛੱਡਣ ਲਈ ਜੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੂੰ 30 ਸਤੰਬਰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸ਼ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਅਮਲੇ ਦੇ 6 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ 117 ਯਾਤਰੂ ਸਨ। 30 ਸਤੰਬਰ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਛਾਪਾਮਾਰ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਯਾਤਰੂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾ ਲਏ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰੰਤੂ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਇਹ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਜਾਈਂ ਫਸਾਉਣ ਦੀ

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਿਆ ਪਰੰਤੂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿਧਾਂਤਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉਭਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਸ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਸਨ। (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਜਾਂ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।)

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਾਹ ਤੋਂ ਦੂਰਵਰਤੀ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। 21 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਬੱਸੀਆਂ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਲਾ ਕੇ 24 ਸਤੰਬਰ ਤਕ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ 26 ਤਕ ਦਾ ਮੁੜ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੋਂ ਬੱਸੀਆਂ, ਗੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਿਧਵਾਂ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਖੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਿਸ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ ਲਈ ਲੰਗਰ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ 24-24 ਘੰਟੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੋਂ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ-ਕਾਂਡ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਤੋਂ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਪੁੱਜਣ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੇ ਕਤਲ ਸੰਬੰਧੀ ਲਗਭਗ 400 ਸੁਆਲ ਪੁੱਛੇ ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਜਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਪਰਤਾਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਸਭ ਸਿੱਖ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ- ਖੇਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਰਾਏ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਪਰੰਤੂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ-ਖੇਤਰ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਬਾਕੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਰਿਹਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਪਿੰਡ, ਹਰ ਨਗਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਆਰੰਭ ਕਰਨ, 26 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਅਤੇ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਲਗੀਧਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਕਈ ਨਰਮ-ਖ਼ਿਆਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਢਿੱਲਮਿਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਦੂਰ-ਦਰਸ਼ਤਾ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਲਗੀਧਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਲਮਗੀਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਅਕਾਲੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਉਹ ਆਪ ਹੋਵੇਗੀ। 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਲਜ਼ ਦਾ ਬੋਇੰਗ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਤੰਗ ਆ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਖਿਚਾਅ-ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪਰਸ਼-ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਆਪ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਿਆ। ਇਸ

ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਇਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਦੋਂ ਤਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੂਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੰਦੋਕਲਾਂ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 12, 16 ਅਤੇ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੱਸਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਥਾ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਸਨ, ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੋਹ ਫੈਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਫ਼ਾਈਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀਆਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਸਿਹਰਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੀ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ **ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜੀ.ਕੇ. ਰਾਏ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦੋਸ਼-ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।** ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਹੀ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਪੁਲਿਸ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੱਤੜ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਕੇ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ 3-3 ਮਹੀਨੇ ਮਿਥੀ ਗਈ ਸੀ, ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਜਾਂ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਡੇ ਟੇਕੇ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਲਚੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਜੋ ਵਾਰਤਾ ਹੋਈ ਉਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਇਥੇ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤੱਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ-ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁਚੱਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਨਿਰਾਸ਼ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਤੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਅਤੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਹੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਅਤੇ ਉਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ-ਕੇਸ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹਰ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਪਤ ਹੱਥ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਲਈ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਪਿੱਛੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ) ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਦਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਹੇਠੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਅਜਿਹੀ ਪਿੱਠ-ਭੂਮੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਰ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿ-ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਜਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਅਸਲਾ ਫੈਕਟਰੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਅੱਗੇ ਤਿੰਨ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿਹੁੰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. (ਜੋ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ) ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿਹੁੰ ਤਾਂ ਬਚ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰਾਂ ਨੇ, ਸਗੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ 'ਤੋਹਫ਼ਾ' ਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਰਣਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ **ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਖੜਯੰਤਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈਵਾਲ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਿਘਰ ਰਹੀ ਸਾਖ 'ਤੇ ਹੀ ਪਿਆ।**

16 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਖੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁੱਖੀ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਚੰਦ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ (ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਗਿਆ)।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਤਾਂ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੋਈ। ਜਲੰਧਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ), ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। (ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਜੱਥੇ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਅਜੇ ਕਾਇਮ ਹੈ।)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਉੱਤਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਲੰਗਰ ਅਸਥਾਨ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬੰਬ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੱਥੇ ਦੇ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਈ ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਉਸ ਦਿਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਉੱਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜ਼ੁਰੰਤ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਪਰਤ ਆਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਆਦਰਨੀਯ ਮੈਂਬਰ ਬਾਬਾ ਥਾਹਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਵਾਈ। ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਈ ਪਰੰਤੂ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਉਣੀ ਚਾਹੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੰਬ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਥਾਹਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਜੁਲਾਈ 1982 ਵਿਚ ਨਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ)। ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਜਿਸ ਬੰਬ ਦਾ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹੋਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੇਤੰਨ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਅੰਦਰ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਵੀ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰਾਂ ਨਾ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਭੰਡੀ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਉਛਾਲਿਆ।

ਸਤੰਬਰ 1981 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੋਏ ਕਤਲਾਂ, ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ

ਨਿਰੰਕਾਰੀ-ਸਿੱਖ ਬਖੇੜੇ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਭਾਸਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਹਿੱਤਬੱਧ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਕੀਲ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਸਗੋਂ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅੱਗੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਚਾਅ ਪੂਰਨ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹੋ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਖੇੜਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨਵੇਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਰਸਮੀ ਚਿੱਠੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਵੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ' ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਅਤੇ 'ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼' ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਇਸ ਬਖੇੜੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਖੇੜਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਖਰੜਾ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਜਿਸ ਸੰਬੰਧੀ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ' ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇਸ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰੰਤੂ ਮੰਦੇ-ਭਾਗੀਂ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਅਜੇ ਤਕ ਜਾਰੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ 21 ਦਸੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੰਗ-ਰੱਖਿਅਕ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਅਣ-ਉਤਰਿਤ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਆਪ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੋ ਮੱਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਰਾਏ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਖੇੜੇ

ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਏ ਮੰਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸੰਬੰਧੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਭਿੰਨਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਸ ਬਖੇੜੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆ ਕੇ ਭੁੱਲ ਬਖ਼ਸ਼ਾਉਣੀ ਅਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲੁਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਜਾਰੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਮਾਰਚ 1982 ਵਿਚ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਖੇੜੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕੋ 'ਜੇ' ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ।

ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਦੇਸ਼-ਰਟਨ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧੱਕਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਪਿਆ। 26 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਮ ਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਆਪਣੀ ਆਖ਼ਰੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਮੰਦਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੋ ਗਊਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਟੰਗ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਤੇ ਗਊ ਦਾ ਕੰਨ, ਕਿਤੇ ਗਊ ਦੀ ਪੂਛ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅੰਗ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸਿਗਰਟਾਂ, ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਂ ਬੀੜੀਆਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਈ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਉੱਤੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਹੀ ਅਜਿਹੇ

ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅੱਖੜਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਇਸ ਮੁਖੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਉਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਟਿਕਾਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਫ਼ਿਰਕੂ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 5 ਮਈ ਤਕ ਬੰਬਈ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਥੋਂ ਪੂਨੇ, ਨਾਸਕ, ਕੋਪਰਗਾਉਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਬੰਬਈ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਠਹਿਰਾਓ ਦੀ ਮਿਆਦ 10 ਮਈ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 6 ਮਈ ਤਕ ਲਗਭਗ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਕੀਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਲੋਂ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ 'ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਸੀ, ਦੀ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਥੇ ਗੜਬੜ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫ਼ੋਨ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਆਏ। ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਿਕਾਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਫ਼ੋਰਸ ਨੇ ਘੇਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਘੇਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਏ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ 28 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਹੁ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਉਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਕੱਢੇ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰ ਦੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਪੁੱਜਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਦਾਦਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਲੇ ਪੁਲਿਸ ਘੇਰਾ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜੱਥੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਸਲਾ ਲਾਇਸੰਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੰਸਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਕੇ ਘੇਰਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੁਲਿਸ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਧਰੀ ਦੀ ਧਰੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਜਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਸ ਬਦਲਾ-ਲਊ ਨੀਤੀ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜੱਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਗਊ-ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਘਸੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਭਗੌੜਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਉਪਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਗਿਆ ਗਿਆ। ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੰਦੀ, ਸ. ਬੂਆ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸਤਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਟੀ. ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਹੀ ਮੁਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ।

22 ਮਈ ਨੂੰ ਪੱਟੀ ਵਿਖੇ 4-5 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੋਲੀ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 6 ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਦੌੜਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਛੁਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ

ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਪੂਰਵ-ਕਲਪਨਾ ਉਤੇ ਹੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਤੁਰੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਰੌਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਤਲ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਮਕਾ ਕਤਲ ਜਾਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੱਟੀ ਗੋਲੀ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 27 ਮਈ ਨੂੰ ਨਾਗੋਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਥਲਚੀਆਂ ਵਿਖੇ ਟਰੈਕਟਰ ਠੀਕ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤੀਏ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆ ਦਬੋਚਿਆ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਉਡਾਈ ਗਈ ਕਿ 8 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਦੌੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ 9 ਜੂਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਾਰਨ ਬੇਹੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਮਹਿਤਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਇਰਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

28 ਜੂਨ ਨੂੰ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇਤਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਏਨੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਦੇਣੀ ਔਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਮੁੜ ਰਟ ਲਾਉਣੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਜਰਮ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਲੱਭ ਸਕਣ ਦੀ ਉਸ ਕੋਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਦਲੀਲ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਬੇਬਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚ, ਸਗੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੀ ਵੇਚਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

1981-82 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦ ਉਭਰ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਉਥੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੀ, ਜੋ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ

ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੁਣ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸੀ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਾਬੋਤਾਜ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਜੁਲਾਈ 1982 ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਕੋਲ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਜੋਂ ਇਹ ਖ਼ਾਸਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਚ ਉੱਤਰਜੀਵਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਉਸ ਨਾਲ ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਉਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਸਫ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਆਰੋਪਣ ਕਰ ਸਕੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਜੋ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲ ਪਾਰਟੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਮੰਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਸਿੱਧ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਕਾਲੀ-ਕਾਂਗਰਸ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਪਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਅਜੇਤ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵੇਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਸਾੜ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਤੇ ਕੇਵਲ ਗੱਦੀ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੜ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਯੋਗ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਉਤੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਗਿਣਿਆ-ਮਿਥਿਆ ਖ਼ਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਜੀਪ ਵਿਚ ਸੰਤ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਹਿਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਕੋਲ ਇਕ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਜੀਪ ਰੋਕੀ ਅਤੇ ਜੀਪ ਦੇ ਕਾਗ਼ਜ਼, ਅਸਲਾ ਲਾਇਸੰਸ ਆਦਿ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਗ਼ਜ਼ਾਤ

ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਬਿਆਸ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਬਿਆਸ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕੇਸ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਏ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕ ਰਾਜਪਾਲ ਡਾ. ਐਮ. ਚੈਨਾ ਰੈਡੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੰਡਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਸ੍ਰੀ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਚੈਨਾ ਰੈਡੀ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਧਾਰਨਾ ਅਧੀਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਅਜਨਾਲਾ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਅਜਨਾਲਾ ਵਿਚਕਾਰ ਝੜਪਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਨਿਸਚਿਤ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨ ਗਏ) ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੁਰਮਾਂ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮਾਝੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਮੋਰਚਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ 51-51 ਦਾ ਜੱਥਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਆਦਰਨੀਯ ਮੈਂਬਰ ਬਾਬਾ ਥਾਹਰਾ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਜੱਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਇਕ ਹੋਰ ਹਮਲੇ ਉਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੱਦ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਤੰਬਰ 1981 ਵਾਲਾ ਜੋਸ਼ ਅਜੇ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੱਦ ਲਈ, 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਸੱਦੀ ਗਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਤੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਲਾਇਆ ਮੋਰਚਾ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ 4 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਜੱਥੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) 5 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾ ਟੁੱਟਣ ਉਪਰੰਤ ਕਪੂਰੀ (ਪਟਿਆਲਾ) ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਨਾ-ਫ਼ਰਮਾਨੀ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਮੋਰਚੇ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਪੂਰੀ ਵਿਖੇ ਮੋਰਚਾ ਚੱਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਨੇ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਨੇ ਆਪਣੇ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਕੀਕਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਾਹਰਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਭ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਅਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਬਰ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਈ।

4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਬਾਹਰਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਭ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵੇਰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਦੋਵੇਂ ਵੇਰ ਹੀ ਅਸਫ਼ਲ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਅਗਵਾਕਾਰ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਅਗਵਾਕਾਰ ਮੁਸੀਬਤ

ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਹੁ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਆਦਿ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੜਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਦਲੀਲ ਦਾ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਾਬਕ ਰਾਜਪਾਲ ਡਾ. ਚੈਨਾ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਧਰਮ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਅਹਾਤਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਵੇਗੀ ? ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਅਸਲਾ ਫੈਕਟਰੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਅਸਲਾ ਕਥਿਤ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 20 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਰਾਹੋਂ ਵਿਖੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਉੱਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਵੇਰ ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਬਾਅ ਨਾ ਪਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਬਚ ਸਕਦੇ। ਰਾਹੋਂ ਬੰਬ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਚੂਲਕੋਟ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਇਹ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਉਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਮਰਜੀਵੜੇ ਨੇ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਭਾਂ ਨੁਚਵਾ ਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਰਿਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸੀ ਨੂੰ ਮਾਸੂਮ ਜਾਣ ਕੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਬਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਹਰ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿੱਖ ਉਪਰ ਕੇਸ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵਲੋਂ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨੌਜੁਆਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਜੋ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਰੋਕੇ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਹੇੜੂ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਧੂਲਕੋਟ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਦੋਵੇਂ ਕੋਟ ਈਸੇ ਖ਼ਾਂ), ਮੁਸੀਬਤ ਸਿੰਘ, ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਤਕ ਆਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਸਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਉਂ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਕਪੂਰੀ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿਉਂ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸ਼ਮਿਲਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਅਗਸਤ 1980 ਈ. ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਸੀ, ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਏਕਤਾ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝਣ ਲੱਗੀ।

●

ਭਵਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਦਰੇ ਲਗਵਾਏ

20-8-78 ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਭਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਵਾਂਗੇ।' ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਦੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਭੱਜ ਗਈ। 'ਯਰਕਾਓ, ਯਰਕਾਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਯਰਕ ਜਾਓ' ਦੇ ਅਸੂਲ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਭਿਸੰਗ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਬਚਨ ਐਸ. ਜਗਤ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਜਲੂਸ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਭਵਨ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ।

ਜਲੂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਥਾਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਹਨ :

1. ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ
2. ਜੱਥੇਦਾਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੁੜ
3. ਬਾਬਾ ਬਿਕ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
4. ਬਾਬਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ
5. ਸੰਤ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ। ਜਦ ਇਹ ਜਲੂਸ ਭਵਨ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਪਿੱਛੇ ਸੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਇਥੇ ਹੀ ਰੁਕਿਆ ਰਹਿਣ ਦੇਣ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਯਾਨੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਭਵਨ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਆਉਣ ਕਿ ਜਿੰਦਰੇ ਵੱਜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਭਵਨ ਵਿਚ

ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਕੇ ਜਿੰਦਰਿਆਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾ ਦਿੱਤੇ।

ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਯਰਕੀ

ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਦੀ ਘੂਰੀ ਨੇ ਯਰਕਾਈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਿਸਾਈ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਝਾੜ ਪਾਈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਖੁਲ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕੁਰਸੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆ ਕਿ 27 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਬੰਦੋਬਸਤ ਹੇਠ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਵਨ ਖੁਲ੍ਹਵਾਏ ਜਾਣ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਜਾਂ ਡਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈ ਜਾਏ। ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵੱਲ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜਨਸੰਘੀ ਨੇਤਾ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਖੁਲ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਜਨਸੰਘੀਆਂ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਓ ਰੋਕਿਆ ਜਾਏ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਕਾਂਡ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ

ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 27 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਟਕਰਾਓ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਆਏ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪੰਥਕ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਥੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਟਕਰਾਓ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਅਮਨ ਵੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ

ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਦੇ ਬੂਹੇ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇਣਗੇ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ।

ਆਪਣਾ ਵਚਨ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ 27-8-78 ਨੂੰ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਆਪਣਾ ਵਚਨ ਨਾ ਨਿਭਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਤਕੜੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਖੁਲ੍ਹਵਾਏ ਗਏ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ-ਮੁਜਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਚਾਲ ਖੇਡ ਗਏ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ 28-8-78 ਨੂੰ ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਦੋਨੋਂ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਸੰਤ ਜੀ, ਭਵਨ ਬੰਦ ਰਖਵਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਪਰ ਬਾਦਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ।" ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪੰਥਕ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ।

ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਐਂਟੀ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਝੁਕ ਗਈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਤੇ 'ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼' ਵਿਚੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ ਕਢਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਭਰੋਸੇ ਪਿੱਛੋਂ 24-9-78 ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਫੇਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਭਾਰਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਬਾ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ :

"ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਮੰਗ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਅਤੇ 'ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼' ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਤੇ ਖੰਨੇ ਵਿਚ ਫੜੇ ਗਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਛੇਤੀ ਮੰਨ ਲਵੇਗੀ.....।

"ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਡੇਗ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਤੇ ਸਤਿਸੰਗ

ਨਾ ਹੋਣਾ, ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਆਪਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ ਤੇ ਮੌਕਾ-ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ.....।

"ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਰੌਸ਼ਨੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਧਰਮ ਦਾ ਵਧਣਾ-ਫੁੱਲਣਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹਮਲਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ.....।

"ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਇਕ ਪਾਖੰਡ ਤੇ ਅੱਯਾਸ਼ੀ ਦਾ ਅੱਡਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ। ਮੇਰੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਖੰਡ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

"ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੁਰਸੀ ਲੈਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਲੈ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਆਪ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਕੋਈ ਨੇਤਾ ਸਾਡੇ ਧਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ.....।

"ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਮੌਕਾ-ਪ੍ਰਸਤ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ ਤੇ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਬਣੋ। ਪੰਥ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੋ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਘਰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।"

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਬਾਦਲ

ਉਪਰੋਕਤ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਹੁ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ:

"ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਣ ਵਾਲਾ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਇਕ ਧਰਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਨਮੱਤੀਏ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਈਰਖਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਮੰਦ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

"ਭਾਰਤ ਇਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਬ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਰਬ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਰਨ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ

ਰਹਿਬਰਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੇਠੀ-ਜਨਕ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

"ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੱਤ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਰਸੀਏ 13 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 78 ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕੀਤੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੇਵਲ ਇਤਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

"ਇਹ ਇਕੱਠ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠਾਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਭਵਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

"ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਅਤੇ 'ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਬ-ਧਰਮ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ, ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

"ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੁਸੱਤ-ਸੰਗ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ।"

(ਸਹੀ) ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ
ਖ਼ਾਲਸਾ (ਸੰਤ)

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਤਲਵੰਡੀ

ਇਹ ਘਟਨਾ ਹੈ ਅਕਤੂਬਰ 1978 ਦੀ, ਜਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਕਿ 26-28 ਅਕਤੂਬਰ 1978 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਹੋਈ। ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਦੇ ਆਰੰਭਕ ਦਿਹਾੜੇ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿਉਂ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਨ। ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਾਈਕਲਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ, ਜੀਪਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ, ਟਰਾਲੀਆਂ, ਬੈਂਡ ਵਾਜਿਆਂ, ਗਤਕਾ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਘੋੜ ਸਵਾਰਾਂ ਤੇ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਗੂ ਬਾਦਲ, ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਸਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਚੀਫ਼ ਜਗਦੇਵ ਸਿਉਂ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਹਾਥੀ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਘਾਟ ਰੜਕ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਜਲੂਸ

ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਜਦ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਤੜਫ ਉਠਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਕਰਤੱਵ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਹ ਫ਼ੁਰਨਾ ਫ਼ੁਰਦਿਆਂ ਹੀ ਸੰਤ ਜੀ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ 28-10-78 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਆਪਣੇ ਵਲਵਲੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਵਲੋਂ ਬੋਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਆਖ਼ਰ ਜਦ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਵਕਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖ਼ਾਲਿਫ਼ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਜਦ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਕਿ "ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿਉਂ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸਗੋਂ ਜਲੂਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।" ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨੇ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਕਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਫ਼ਤਹਿ ਬੁਲਾਈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਚਲ ਗਏ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿਉਂ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਲੂਸਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ ਨਾਲ ਕਢਾਏ ਗਏ ਆਪਣੇ ਜਲੂਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਵਾਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਤਲਵੰਡੀ ਉਸ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਨਾ ਰੋਕ ਸਕੇ ਜੋ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਤੇਰਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ

27-8-78 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਉਂ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਖੁਲ੍ਹਵਾ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਉਸ ਤਹਿਰੀਕ ਨੂੰ ਨਾ ਦਬਾਅ ਸਕਿਆ, ਜੋ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੁਸੱਤਸੰਗ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤੇ

ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੁਫ਼ਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁਕਣੇ ਹੀ ਕੀ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤਿੱਗਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬਾ ਬੇਸ਼ਕ ਕਿਤੇ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕੁਫ਼ਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣਗੇ, ਬੇਸ਼ਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵੱਜਣ।

1978 ਦੇ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਨਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ 25-9-78 ਨੂੰ ਆਜ਼ਮਗੜ੍ਹ ਤੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਏਡਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ਿਨਾਂ 'ਕੁਕਰਮ' ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਨਪੁਰ ਦੌੜ ਗਿਆ।

ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੰਢਤੁੱਪ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਖੰਡੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਪਖੰਡ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣ ਦੇਣਗੇ।

26-9-78 ਨੂੰ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਪੁਲਿਸ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਸਤਿਸੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਨੇ ਵੀ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਤੋਂ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰ ਸ. ਕੁਲਵੰਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਯੋਗ ਆਗੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਸਿੱਧੀ ਸੜਕੇ ਪੈ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਟੇ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੰਗੀ ਜੈਕਾਰਾ 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਬੁਲਾ ਕੇ ਭਵਨ ਦੇ ਵਾਗਲੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਭਵਨ ਵਿਚ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਕੁਸੱਤਸੰਗ ਚਾਲੂ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵੱਢ-ਵਢਾਂਗਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਤੇ ਕੁਹਰਾਮ ਮੱਚ ਗਿਆ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨਾ ਕੁਸੱਤਸੰਗ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭਵਨ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਜਾਨ ਬਚਾਈ। ਏਨੇ ਵਿਚ ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਭਵਨ ਅੰਦਰ ਆ ਪਹੁੰਚੀ ਪਰ 'ਭਈਆ' ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਆਪੋ ਵਿਚ ਲੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਹਨ। ਤਦ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਛੱਡੀ, ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ 12 ਵਿਅਕਤੀ ਮਰੇ ਅਤੇ 80 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਮਨ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰਬਚਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਭੱਜਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਆ।

ਕਾਨਪੁਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਵੀ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਇਕੱਠੇ ਹਨ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ, ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਕੌਮ ਜਾਂ ਸੂਬਾਈ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ, ਸਿਵਾਏ ਕਮਿਊਨਿਸਟ 'ਰੱਬ ਧਰਮ' ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਣੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ 'ਸਿੱਖ' ਨਹੀਂ 'ਭੇਖੀ' ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖ਼ਿਆਲ ਦੇ ਹੋਣ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂਡੰਮ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

30-9-78 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨਮਿੱਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ। ਜਲੂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਮੋਹਰੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਆਗੂ ਸ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤਪੁਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਲੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬੀ.ਡੀ. ਜਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 4 ਨਵੰਬਰ 1978 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਬੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦਾ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰਾਮਲੀਲ੍ਹਾ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਜਲਸਾ ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਠੀਕ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਗਾਏ ਗਏ ਸੁੱਤੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਲਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਪਰਲੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਅੜ੍ਹਬ, ਅਖੌਤੀ ਅਸੂਲ-ਪ੍ਰਸਤ, ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਮੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦੋਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ। ਇਸ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਧੀ-ਪਚੱਧੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ। ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਜਲਾਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰਾਮਲੀਲ੍ਹਾ ਗਰਾਊਂਡ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਅਜਲਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। 5 ਨਵੰਬਰ 1978 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੁੰਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੁਰਅਮਨ

ਜਲੂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ, ਲਾਠੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵੈਨ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਇਕ ਗੈਸ ਗੋਲਾ ਜੱਥੇਦਾਰ ਕੋਹਲੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵੱਜਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦਮ ਤੋੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨਕਲੀਏ ਨੇ 20-21 ਜਨਵਰੀ 1979 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ

ਪੰਥਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ 1979 ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਸੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਚੋਣ। ਪਿਛਲੇ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਤੇ 1972 ਤੋਂ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਉਂ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੱਹਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੇ ਰਹਿਤਵਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਏ। ਸੋ ਜਦ ਅਪ੍ਰੈਲ 1979 ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿਉਂ ਤਲਵੰਡੀ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਕੇਵਲ ਰਹਿਤਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਕੇ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਯੋਗ

ਮੰਗ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਚੀਫ਼ ਦਾ ਇਹ ਰਵੱਈਆ ਦੇਖ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਅਲਾਮਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਇਕ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਤੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਪੰਥ-ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਖੌਟੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ-ਲੜਾਈ ਲੜਨਾ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ 140 ਦੇ 140 ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵਲੋਂ ਖੜੇ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲੁਆ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੋਣ-ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਬਿਆਸ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹਲਕੇ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ।

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਹਲਕਾ ਬਿਆਸ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੁਆ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥਕ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਤੱਕੜੀ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਕੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਨ, ਪੂਰਨ ਰਹਿਤਵਾਨ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਮ.ਏ. ਤਕ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵਲੋਂ ਬੇਸ਼ਕ ਇਕੋ-ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ 46 ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਮੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕੁਝ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕ ਬੇਗਸ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜ਼ਰਖ਼ੇਜ਼ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਗ਼ੀ ਅਕਾਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸਨ, ਜੋ ਪੰਥਕ ਟਿਕਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਬਿਆਸ ਦੇ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬੇਸ਼ਕ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸੀਟ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰੀ ਸੀਟ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਸੀਲੇ ਝੋਂਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਪਰ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਦਾ ਲੜ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਘਰੋ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਬਖੀਏ ਉਧੇੜੇ।

ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੋਣ-ਲੜਾਈ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਲੜ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਉਂ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹੀ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਚਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਪਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸੰਤ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਹਰਬੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ, ਜਿਹੜੇ 'ਜੰਗ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤ' ਵਿਚ ਠੀਕ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ :

- ਚੋਣ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਚੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਨਵੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।
- ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।
- ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜੱਟ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਪਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਹਰੀਜਨ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਡਿਊਲ ਕਾਸਟ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੁਆਇਆ ਗਿਆ।
- ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਹਊਆ ਦਿਖਾ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਤੇ ਭੁਗਤਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।
- ਬਿਆਸਾ ਵਾਲੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਭੈਭੀਤ ਕਹ ਕੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਵੋਟਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।
- ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਲਿਆ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੋਟਰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਏ ਗਏ।
- ਚੋਣ ਅਮਲੇ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਕੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 'ਤੇ ਲਕੀਰਾਂ ਫੇਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟ ਭੁਗਤਾਏ ਗਏ।

ਇਹ ਤੇ ਇਸ ਵਰਗੀਆਂ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ।

ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਜੈਜੈਕਾਰ ਹੋਈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਸੋਮੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਧਾਰਮਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਮੰਨਿਆ ਪਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹਰ ਪਾਸਿਉਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਹੋਣੀ ਟਲ ਨਾ ਸਕੀ

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਦੀ ਖ਼ੂਨੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਾਡੀਗਾਰਤਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਾਂਹ ਲੰਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੇਸ਼ਕ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਸਕਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੀ ਲੇਕਿਨ ਕਰਨੀ ਕਰਤੂਤ ਦੇ ਫਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਆਪ-ਸਹੇੜੀ ਕੈਦ ਕਾਰਨ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬੰਗਲਿਆਂ ਤੇ ਭਵਨਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਦ ਉਹ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਇਹ ਧੁਖਧੁਖੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅਗਿਆਤ ਕਾਤਲ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਤਲਾਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਸੁਣ ਕੇ ਕਰਨਾਲ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਧਾੜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਆਰ.ਐਸ. ਗੁਪਤਾ ਨੇ 4-1-80 ਨੂੰ ਗੁਰਬਚਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ 64 ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਇਜ਼ਤ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਤੇ ਭਵਨਾਂ ਉੱਤੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲਖੀਮਪੁਰ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਚ ਬੜੇ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰੇ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕੇਸ

ਬਾਰੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸਦਕਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਕਰਨਾਲ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਾਬੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਹੋਣੀ ਟਲ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਕੂਕਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਰਨਾਲ ਦੀ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੇਸ਼ਕ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਰੱਬੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਇਲਾਹੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਬ-ਦਸਤੂਰ ਕਾਇਮ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ 'ਰੋਹ' ਵੀ ਅਜੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਸੀ, ਜੋ 'ਬਾਣ' ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਗਿਆ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨੇ ਫ਼ਤਹਿ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦੌਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਯੂ.ਪੀ. ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬਿਹਾਰ, ਬੰਗਾਲ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮਦਰਾਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਬਚਨਾ ਆਜ਼ਮਗੜ੍ਹ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ 'ਸ਼ਵਾਗਤ' ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। 'ਵਿਜੈ ਯਾਤਰਾ' ਦੌਰਾਨ 18-3-80 ਨੂੰ ਦੁਰਗ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ 19-3-80 ਨੂੰ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਦੁਰਗ ਤੋਂ ਭਿਲਾਈ ਨਗਰ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਟਰੱਕ ਨੇ 'ਯਮਦੂਤ' ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਟੱਕਰ ਮਾਰੀ। ਰੱਬ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੌਤ ਨਾਲ ਲੁਕਣਮੀਚੀ ਖੇਡਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਾਰ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ 'ਯਮਦੂਤ' ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਚੇਲੀ ਬੀਬੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਨੀਲਮ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਾਰ-ਟਰੱਕ ਦੀ ਟੱਕਰ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ। ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਧੂਰ ਦਾ ਟਿਕਟ ਫੜਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਵਾਰ ਵੀ ਖ਼ਾਲੀ ਗਿਆ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 26 ਸਤੰਬਰ 1978 ਨੂੰ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਯੁਵਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਸ. ਕੁਲਵੰਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੁਰਗ ਵਿਚ ਹੋਏ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਉੱਤੇ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਦੁਰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇੰਕਾ ਲੀਡਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ 'ਤੇ ਟਰੱਕ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਦੁਰਗ ਨਿਵਾਸੀ 15 ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ ਸਿਵਾਏ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ

ਬਾਇਜ਼ਤ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟੀਮ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਗਈ ਤੇ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪਾਸੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਦੋ ਵਾਰ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਦੇ ਵਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬਾ ਬਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਤੀਜਾ ਵਾਰ ਖ਼ਾਲੀ ਨਾ ਗਿਆ। 24-4-80 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 11-30 ਵਜੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਸੰਗਤ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਗਿਆਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੋਲੀਆਂ ਉਸ ਵਕਤ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦ ਬਾਬੇ ਦੀ ਕਾਰ ਮੇਨ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਈ। ਬਾਬਾ ਮੁਲਤਾਨੀ ਢਾਂਡੇ ਦੇ ਸਤਸੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਕਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਤੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਹੁੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਦਲ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਜਦ ਗੋਲੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਦੌੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਅਗਿਆਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਨੇ ਬਾਬੇ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਹੀ ਭੁੰਨ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਭੁੰਜੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ। ਇਹ ਭਾਣਾ ਅਜਿਹੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉੱਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਸਨ, ਕਿੰਨੇ ਸਨ, ਤੇ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕਿਥੇ ਗ਼ਾਇਬ ਹੋ ਗਏ?

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਆਗੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਲਿਖਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਵਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਸ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਪੜਤਾਲ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ।

ਕਤਲ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਸ਼ੇਖ਼ਰ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਉਚ- ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੇ। 5-5-80 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਕਈ ਉਲਟੇ ਸਿੱਧੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਪਰ ਸਿਵਾਏ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਧਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਕਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। 7-6-80 ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਸਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਮਸ਼ਕੂਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਮੁਜਾਹਰੇ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਵਾਂ ਇਹ ਸਨ—ਜਲੰਧਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮੋਗਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਖੇਮਕਰਨ, ਪੱਟੀ, ਕਾਦੀਆਂ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਜੰਮੂ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਆਦਿ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ 20-7-80 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਕਤਲ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਠੱਪ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ 'ਭੋਗ ਦੇ ਸਲੋਕ' ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ—

"ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਆਗੂ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਕਸੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਲਹਿਰ

1 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਨ, ਬੀੜੀ, ਸਿਗਰਟ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਾਹਰ ਕਢਵਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ ਹਰਿਦੁਆਰ ਤੇ ਕਾਂਜ਼ੀ ਵਰੀਰਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਮੰਗ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜੋ ਇਸੇ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਦੇ ਘਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪੋਪ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਅਸੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 3 ਮਈ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਈ ਗਈ।

3-5-81 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਗਿਆਰਾਂ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਬੀੜੀਆਂ, ਸਿਗਰਟਾਂ ਤੇ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਸੋਲ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। 'ਤੰਬਾਕੂ ਹਟਾਓ' ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਤਲਵੰਡੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ 'ਸਿਗਰਟ ਬੀੜੀ ਤੰਬਾਕੂ ਹਟਾਓ' ਤਹਿਰੀਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 31 ਮਈ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ 11 ਮਈ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਿਆਰੀਆਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ '31 ਮਈ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੋ' ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 25-5-81 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ

ਲਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਡੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਾਟੀਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਮੰਦਰ ਕਮੇਟੀ, ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਦਿਲਾਵਰੀ ਆਰੀਆ ਸਭਾ ਆਗੂ, ਓ.ਪੀ. ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਤੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੇਠ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਹਿੰਦੂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਖੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਾਨ, ਬੀੜੀ, ਸਿਗਰਟ ਤੇ ਤੰਬਾਕੂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਸ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫ਼ੌਰਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਲਟਾ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਵਾ ਲਏ। ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਗੋਚਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚ ਸਿਗਰਟ, ਬੀੜੀ, ਤੰਬਾਕੂ ਤੇ ਮੀਟ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਸੇਲ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇ।' ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ 31 ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਲਈ ਕੱਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਚੱਲਣ। ਹਿੰਦੂ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ।

29 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਕੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾਊ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੇ ਜਨਸੰਘੀ ਲੀਡਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਛੋਕਰੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਿੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਹਰੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਨ—'ਕੱਛਾ ਕੜਾ ਕਿਰਪਾਨ, ਇਨ ਕੋ ਭੇਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ; ਦੁੱਕੀ ਤਿੱਕੀ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਨੱਕ 'ਤੇ ਮੱਖੀ ਬਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ; ਸਿਗਰਟ ਬੀੜੀ ਪੀਏਂਗੇ, ਹਮ ਸ਼ਾਨ ਸੇ ਜੀਏਂਗੇ' ਆਦਿ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਲਈ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨੰਗੀਆਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੋਕਾਂ ਉਤੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਅਤੇ ਬੀੜੀਆਂ ਦੀ ਡੱਬੀਆਂ ਟੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ-ਸਮਰਾਟ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼ੇਰਦਿਲ ਜਰਨੈਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਪਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਤੜਫ ਉਠਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ 'ਭਾਜੀ' ਹਿੰਦੂ

ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਚਾੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਉਹ 31 ਮਈ ਨੂੰ 'ਇੱਕੀਆਂ ਵੱਟੇ ਇਕੱਤੀ' ਦੇ ਕੇ ਮੋੜ ਦੇਣਗੇ। ਸੋ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ 31 ਮਈ ਦਾ ਤੰਬਾਕੂ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਜਲੂਸ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਿੰਡੇ-ਪਿੰਡ ਘੁੰਮਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਤ-ਦਿਨ ਇਕ ਕਰਕੇ ਉਹ 31 ਮਈ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਹੀਰਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੋਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਏ। ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਖਚਾਖਚ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਤਿਲ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਥਾਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ, ਲਾਠੀਆਂ, ਬਰਛੀਆਂ, ਬੰਦੂਕਾਂ, ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਤੇਜਧਾਰ ਤੇ ਆਤਸ਼ੀ ਅਸਲੇ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜੰਗੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਲੂਸ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਫ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਆਖਿਆ :

"ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਜਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਠਾਣ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਜਨਸੰਘੀ ਲੀਡਰ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਨੇ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼-ਯੋਗ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ ਸਨ, ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੁੱਪ ਸਾਧ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਗੇ।

'ਜਲੂਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਘਰ ਤੋਂ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੱਥਰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਵੀ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਤਾ ਨੋਟ ਕਰ ਲੈਣ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਪਥਰਾਓ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਿੱਝ ਲਵਾਂਗੇ।

"ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰ ਇਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਖੌਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ 'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਜੰਗੀ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਏ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕੇ ਜਲੂਸ ਨੇ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਜਲੂਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਧਾਵੇ ਵਰਗਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਪੁਰਅਮਨ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਹਰਾ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਤੇ 'ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਰਦੇ ਜਾਣਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਲੂਸ ਪੁਰਅਮਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਜਲੂਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਸਿਗਰਟ ਫਰੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਖੋਖੇ ਜਲਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਜਗ੍ਹਾ ਹਿੰਸਕ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਪਰ ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੋਜ਼ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਮ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਕਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨਸਰ ਦਾ ਹੱਥ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

'ਮਕਤੂਲ' ਲਾਲ 'ਕਾਤਲ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ

9-9-81 ਨੂੰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਵੀਸ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਐਡੀਟਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੇ ਫਿਲੌਰ ਵਿਚਾਲੇ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਲਾਢੋਵਾਲ ਨੇੜੇ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲਾਲਾ ਜੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਲ ਦੇ ਪਾਸਿਉਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਕੋਈ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਲੰਧਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਰ ਸਵਾਰ ਸੂਰਮੇ ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਨਾ ਲੱਭ ਸਕੀ ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੈਠੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਮੁਦੱਈਆਂ ਦੇ ਸੁਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੁਸਤ ਗਵਾਹ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮੀ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਉਮਤ ਨੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਦਰਬਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਉਤੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਇਲਹਾਮ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਲਾਲੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਪੈੜ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਪੜਤਾਲ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਚਿੱਟੀ ਪੱਗ' ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਰੋਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਾਸੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲਾ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਫੜਿਆ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ? ਤੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ? ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਪਾਸ ਹੈ, ਨਾ ਪੁਲਿਸ ਪਾਸ ਤੇ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰਾ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਚਹਿਰੀ ਪਾਸ। ਇਸ ਦਾ ਠੀਕ ਜਵਾਬ ਸਿਵਾਏ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਿਤਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਪਰ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹਰ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਕਿ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ ? ਲਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਧੜਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖਾਂ ਕਰਕੇ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਚਾਈ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਕੋਰਾ ਝੂਠ ਹੈ, ਲਾਲਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਕੌਣ ਸੀ ? ਜੇ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਕਦ ਕਬੂਲਦਾ ਸੀ ? ਲਿਖਤਾਂ ਕਾਰਨ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਮਕਤੂਲ ਲਾਲਾ ਜੀ' ਨੂੰ 'ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ.....ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਅਖੌਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਅਸਲੀ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਨਿੰਦਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਨਾਲ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਤੇ 64 ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਾਇਆ, ਕਾਰਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਰਮ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਹੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਨਾ ਪਿਆ।

ਕਿੱਸਾ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਦਾ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਬਈ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਟੂਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹਰਿਆਣਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ।

ਇਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਐਡੀਟਰ ਆਫ਼ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣੀ ਕਿ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਸਵਾ ਛੇ ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਾਢੋਵਾਲ ਨੇੜੇ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿਰਸਾ ਤੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਤਲਾਹ ਮਿਲੀ ਕਿ ਲਾਲੇ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ 12-9-81 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਹ ਵੀ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੇਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ 'ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ' ਵਿਚ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੰਬਈ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਅੱਗੇ ਜੁਰਨਾ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਨ ਲਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖ ਕੇ ਭੱਜਣਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਕਰ ਦਿਉ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਦਿਉ ਤਾਂ ਜੋ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਰਹੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਥੇ ਹੀ ਹੋ। ਸੰਤ ਜੀ, ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਕਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਉਹ ਬੂਟਾ ਪੁੱਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਸੋ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਹੀ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਇਕੱਠ ਬੁਲਾ ਕੇ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਦਿਓ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਯੋਗ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੌਂਪ ਦਿਉ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੱਛੋਂ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਦਾ ਵਾਂਗ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ 12 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ 9 ਵਜੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਤੋਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਮੁਕਾ ਕੇ 13 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਇਧਰ ਤੜਕਸਾਰ 3 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਾ ਆਇਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਪਰ ਸੰਤ ਜੀ ਨਾ ਲੱਭ ਸਕੇ। ਪੁਲਿਸ ਧਾੜਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁੱਸਾ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਗੱਡੀਆਂ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਗਹਿਣੇ, ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਕੈਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਇਸ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਨੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਫ਼ਰਕ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੁਲਿਸ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਸਾੜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਦੁਰਲੱਭ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ ਸਨ, ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਪੋਥੀਆਂ ਸਨ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਸਨ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਟਰੇਚਰ ਵੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਕੀਮਤੀ ਸਰਮਾਇਆ ਸੜਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਅਗਨ ਭੇਟ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਹੀ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਕਥਾ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ। ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਸਾੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਜਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਹਾਰ ਸਕਦੇ।

ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਦਾ ਕਾਲਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਸਨ—ਪਟਿਆਲਾ ਰੇਂਜ ਦਾ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਡੀ.ਐਸ. ਮਾਂਗਟ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਡੀ.ਆਰ. ਭੱਟੀ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਲੋਹਰ ਸਿੰਘ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ 'ਅਮਰ' ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਘ੍ਰਿਣਾ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਆ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਕਿਰਿਆ ਲਾਲੇ ਦੀ, ਬਰਾਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ

ਕਈ ਵਾਰ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮੌਕਾ-ਮੇਲ ਦੇਖ ਕੇ ਇਨਸਾਨ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੌਕਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ 20-9-81 ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਇਕ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੋ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਗ ਵਿਚ ਉਸ ਦਿਨ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਮਕਤੂਲ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਐਡੀਟਰ ਆਫ਼ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਐਨ ਏਸੇ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ 'ਕਾਤਲ' ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵਲੋਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਮਕਤੂਲ ਲਾਲ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ- ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਓਧਰ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਕਥਿਤ ਕਾਤਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕੇਸਰੀ ਸਾਫ਼ਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਮੈਂ ਨੀਲੀ ਦਸਤਾਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਕੇਸਰੀ ਪਟਕਾ ਏਸ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।"

ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਵਗਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਸਾਹਿਬ ਥੱਲੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ 'ਬਰਾਤ' ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇਖਣ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਗਰਮ' ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੇਣ ਲਈ 5 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਰਜੀਵੜੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਤੇ ਸਟੇਜ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਅਕਾਲੀ ਐਮ.ਪੀ., ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ, ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਣਨਯੋਗ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਇਹ ਸਨ—ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਹਰਚੰਦ ਸਿਹੁੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤਰੁਣਾ ਦਲ ਨਿਹੰਗ ਚੀਫ਼ ਬਾਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀ.ਏ. ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਐਮ.ਪੀ. (ਸਪੁੱਤਰੀ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ), ਬਲਵੰਤ ਸਿਹੁੰ ਸਾਬਕਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿਹੁੰ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ, ਉਜਾਗਰ ਸਿਹੁੰ ਸੇਖਵਾਂ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਮਜੀਠਾ, ਰਣਧੀਰ ਸਿਹੁੰ ਚੀਮਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿਹੁੰ ਤੀਰ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਹੁੰ ਲਾਲਪੁਰਾ, ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿਹੁੰ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਹੁੰ ਮਜਬੂਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਹੁੰ ਈਸਾਪੁਰ ਤੇ ਗਮਬੀਰ ਸਿਹੁੰ ਜੋੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਸਟਰ) ਆਦਿ ਪਰ ਤਾੜਨਹਾਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਰੜਕ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਕਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧੱਕਿਆਂ, ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਫ਼ਾਸ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਣਨਯੋਗ ਨਾਂ ਇਹ ਸਨ—ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ, ਹਰਚੰਦ ਸਿਹੁੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿਹੁੰ ਚੀਮਾ ਆਦਿ। ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ :

"ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੁੱਜਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਇਕ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠਾ ਹੈ.....

"ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਭ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਨਿੱਜੀ ਮਸਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ। ਜੇ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਉਚੇ ਨੇਤਾ ਇਥੇ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਹਨ.....

"ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਹੇਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਨਾ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲਿਟਰੇਚਰ ਸਫ਼ਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ।"

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਿਹਾ ਜਾਏ ਤੇ ਕੋਈ ਭਾਈ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋੜਾ ਤਕ ਨਾ ਮਾਰੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ 'ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹਰ ਰੋੜਾ ਮੈਨੂੰ (ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਵੱਜੇਗਾ ਤੇ ਰੋੜਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੰਤ ਜੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਨੱਸ-ਭੱਜ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਆਖ਼ਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਦ ਸੰਤ ਜੀ ਡੇਢ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੈਂਡਾ ਪੈਰੀਂ ਚੁਰ ਕੇ ਮੇਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਉਡੀਕ ਰਹੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਗੱਡੀਆਂ ਤਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਬਰਾਡ' ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਭੜਕੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਤੰਬੂ ਨੂੰ ਲੰਬੂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਪੁਲਸੀਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਵੱਢ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਹੋਰ ਤੋੜ-ਫੋੜ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਠੀ ਚਲਾਉਣੀ ਲਈ, ਫੇਰ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਤੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ 12 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਦੀ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜੱਥਾ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ਸ਼ਤਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਤੇ ਗਤਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਸਮਝ ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲ ਵੀ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਜਬਰ ਵੀ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ 20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘ

1. ਸ. ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ,
 ਪਿੰਡ ਧਰਦੇਓ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
2. ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ,
 ਬੁੱਟਰ ਕਲਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

3. ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਜੌੜਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
4. ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਮੱਲੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
5. ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਕਾਹਲਵਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
6. ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਚਵਿੰਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
7. ਸ. ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਮਾਂਗੇਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
8. ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ,
ਪਿੰਡ ਬੋਲੋਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
9. ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਿਧੜਕ
ਪਿੰਡ ਢਢਰੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ
10. ਸ. ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਪਿੰਡ ਖੁਜਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
11. ਸ. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਥਾਣੇਦਾਰ (ਰਿਟਾ.)
ਪਿੰਡ ਹੰਬੋਵਾਲ, ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਢਿਲਵਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ

(ਇਹ ਲਿਸਟ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ।)

●

ਜੇਹਾ ਮੂੰਹ ਤੇਹੀ ਚਪੇੜ

ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਲਿਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ :

ਪ੍ਰਸ਼ਨ	*ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ*
1. ਇਸ ਮੱਤ (ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥਾ) ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਕਿਤਨੀ ਹੈ ? ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?	ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਰਹਿਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।
2. ਕੌਣ-ਕੌਣ ਉਘੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ ?	ਕੋਈ ਪੈਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਉੱਘਾ ਹੈ।
3. ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਾਲੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ, ਬੈਂਕ ਆਦਿ ਅਕਾਊਂਟ ਕੀ ਹਨ ?	ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਪਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਬੈਂਕ ਤੇ ਧਨ ਹੈ।
4. ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ (ਜਾਇਦਾਦ) ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਹੈ ?	ਮਹਿਤਾ ਚੌਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਦੋ-ਢਾਈ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਉਂ।
5. ਹੋਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਕੀ ਸਾਧਨ ਹਨ ?	ਸੰਗਤ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ।
6. ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਬੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ?	ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਮਰਜ਼ੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।
7. ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕੀ-ਕੀ ਨਾਂ ਹਨ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ?	ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
8. ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਹਨ ?	ਤਿੰਨ ਗੱਡੀਆਂ ਹਨ, ਦੋ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਕ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈ।
9. ਇਹ ਗੱਡੀਆਂ ਕਿਥੋਂ ਖ਼ਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ?	ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀਆਂ।

10. ਸੰਸਥਾ ਕਿਥੋਂ ਪਾਈ ?
ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕੀਤੀ।

11. ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੀ-ਕੀ ਅਸਲਾ ਹੈ ?
ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਅਸਲਾ ਲੈ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿਊਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

13. ਅਸਲਾ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆ ?
ਮੇਰੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਐਡਰੈਸ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

14. ਲਾਇਸੰਸ ਕਿਸ ਵਸੀਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ?
ਲਾਇਸੈਂਸਦਾਰ ਹੀ ਵਸੀਲਾ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

15. ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲ ਵੀ ਲਾਇਸੰਸ ਹਨ ?
ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਮੈਂਬਰ ਪਾਸ ਅਸਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ।

16. ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਰਲੇ ਹਨ ?
ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

17. ਤੁਹਾਡੇ ਮੱਤ ਦਾ ਕੀ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ?
ਮੇਰਾ ਨਿੱਜੀ ਕੋਈ ਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣਾ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ, ਸਾਰੇ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਚਾਹ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਤਿਆਗ ਕਰਵਾਉਣਾ।

18. ਕੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ?
ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ, ਅਰਥ ਕਰ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣੇ ਅਤੇ ਕਥਾ ਕਰਵਾਉਣੀ।

19. ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ?
ਹਰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਬੁਲਾ ਲੈਣ, ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

20. ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ?
ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਗਤ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

21. ਖ਼ਰਚ ਪਾਣੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ।

22. ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ?
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਜੋ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।

23. ਹੋਰਨਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ?

ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।

24. ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੱਤ ਨਾਲ ਕੀ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਾਰਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ 'ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼' ਅਤੇ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ।

25. ਇਸ ਮਤਭੇਦ ਕਾਰਨ ਝੜਪ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ?

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

26. ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ, ਕੀ-ਕੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ?

ਮੇਰੇ ਨਾਲ 1978 ਵਿਚ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ (ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ) ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ।

27. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਕੀ ਹੈ ?

ਜੋ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

28. ਮੁਕਦਮੇ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀ ਸੋਚਿਆ ?

ਬਰੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚੀ ਹੈ।

29. ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਰੋਲ (ਭੂਮਿਕਾ) ਸੀ ?

ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਵੀਸ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ।

30. ਤੁਹਾਡੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਸੀ ?

ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

31. ਜੋ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟੀਕਾ-ਟਿੱਪਣੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ?

ਮੈਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ (ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ) ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਲਿਖਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

32. ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਾਧਨ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋ ?

ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ।

33. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਾਉਂਦੇ ਸੀ ?

ਮੇਰੇ ਸਟੇਜ ਪਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੋਟ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋਣਗੇ।

34. ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਕੌਣ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੰਘ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਤੇ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

35. ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਸਲੇ 'ਤੇ ਲਾਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਤਨੇ ਹਥਿਆਰ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਏ ?

ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਅਸਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ।

36. ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏ ?

ਕੋਈ ਅਸਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

37. ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਮੈਂਬਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ?

ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ।

38. ਕਿਸ-ਕਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਕੀ-ਕੀ ਅਸਲਾ ਹੈ ? ਕਿੰਨੇ ਰੌਂਦ ਹਨ ? ਜੱਥੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਅਸਲੇ (ਹਥਿਆਰ) ਹਨ ?

ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

39. ਅਸਲਾ ਖ਼ਰੀਦਣ ਲਈ ਰਕਮ ਕਿਥੋਂ ਆਈ ?

ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਅਸਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਰਕਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ।

40. ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਈ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ? ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਕਾਰਬਾਈਨ ਕਿਥੇ ਹੈ ?

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

41. ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਕਾਰਬਾਈਨ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਕਾਰਬਾਈਨ ਕਿਥੇ ਹੈ?

ਇਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ।

42. ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਹਨ?

ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

43. ਨਾਮ-ਵਾਰ ਉਹ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਹਨ?

ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਹਨ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

44. ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ?

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂ।

45. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਹੈ।

46. ਮਿਤੀ 2-9-81 ਨੂੰ ਭਿੱਖੀਵਿੰਡ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖੇ?

ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਹੈ।

47. ਤੁਸੀਂ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ, ਭੈਣ; ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ, ਬਾਪ ਅਤੇ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ?

ਮੈਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਤੌਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਧੱਕਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

48. ਤੁਸੀਂ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਨਾਲ ਤੋਲਾਂਗਾ। ਇਹ ਕਿਸ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਸੀ?

ਮੈਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦੇਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ

ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਤੋਲਾਂਗਾ।

49. ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ?
ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

50. ਤੁਹਾਡੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ?
1978 ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ।

51. ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ?
ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂ।

52. ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਬੰਦੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਹਨ ? ਪਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?
ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਵੇ, ਕੋਈ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਪਰਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

53. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਕਦੋਂ ਰਲਿਆ ਹੈ ?
ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਲਿਆ। ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਕਈ ਹਨ, ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

54. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਕੀ ਹੈ ?
ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

55. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ?
ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਆਮ ਸੰਗਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜੱਥੇ ਬਣਾ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

56. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਕਿਥੇ ਹੈ ?
ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

57. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸ਼ੀ ਨਥਾਵਾਂ ਕਿਥੇ ਹੈ ? ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦੀ ਹੈ ?
ਇਹ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੋਟ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਣੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

58. ਉੱਜਲ ਸਿੰਘ ਮਲਸੀਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ? ਉਸ ਕੋਲ ਸਵਾਰੀ ਦੇ ਕੀ-ਕੀ ਸਾਧਨ ਹਨ ?
ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਵਾਰੀ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ।

59. ਉੱਜਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਦੁਆਇਆ ?
ਮੈਂ ਕਦੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਉੱਜਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੁਆਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ

60. ਉੱਜਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਘਟਨਾ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ?

ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ।

61. ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜੱਥਾ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਰਿਹਾ ?

ਤਰੀਕ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸੱਦਿਆ, ਗਿਆ ਹਾਂ।

62. ਉਥੇ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ?

ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ।

63. ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਕਿਹੜੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਨੂੰ ਗਏ ?

ਤਰੀਕ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਗਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ।

64. ਨਾਲ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਗਿਆ ?

ਸੰਗਤ ਜੱਥੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਗਤ ਗਈ ਸੀ।

65. ਕੀ-ਕੀ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਕੀ-ਕੀ ਅਸਲਾ ਸੀ ?

ਦੋ ਬੱਸਾਂ, ਇਕ ਟਰੱਕ ਸੀ। ਅਸਲੇ ਬਾਰੇ ਅਸਲੇ ਵਾਲੇ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਧਾਰਮਿਕ ਪੋਥੀਆਂ ਸਨ।

66. ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੀ ?

ਤਰੀਕ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

67. ਫ਼ਾਇਰ ਕਿਸ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ?

ਕੋਈ ਫ਼ਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

68. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਦੋਂ ਪੁੱਜੇ !

ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਿਆ।

69. ਕੀ-ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ?

ਜਦੋਂ ਪੁੱਜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਣੀ ਸੀ।

70. ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਤੁਹਾਡੇ ਬੰਦੇ ਟਰੱਕ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਗਏ ?

ਮੈਂ ਆਪ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਹਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨ ਹੈ।

71. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਲੇ ਧਨੌਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਕੜੇ ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਥਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਧਨੌਲੇ ਹੋ ਕੇ ਗਏ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਦੱਸਣ ਅਤੇ ਮੈਂ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਜਾ ਕੇ ਅਸਲਾ ਲੈ ਆਏ ਸਨ।

72. ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਲਾਹ ਮਿਲੀ ?

ਮੈਨੂੰ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਚ ਇਤਲਾਹ ਮਿਲੀ ਸੀ।

73. ਕਦੋਂ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲਿਆਏ ?
ਤਰੀਕ ਯਾਦ ਨਹੀਂ।

74. ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਆਏ, ਮਹਿਤੇ ਗਏ, ਉੱਜਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ?
ਉਸੇ ਰਾਤ ਮਹਿਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਉੱਜਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਸਲੀਹਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਸੀ।

75. ਵਾਰੰਟਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੀ ?
ਮੈਨੂੰ 16-9-81 ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਦਿਖਾਣ ਤੇ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਸੀ।

76. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਿਉਂ ਗਏ ?
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ।

77. ਮਹਿਤੇ ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ ਪੁੱਜੇ ?
ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਏ।

78. ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਕਿਉਂ ?
ਡੇਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਆਈ ਸੰਗਤ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪਣੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

79. ਕਿਸ-ਕਿਸ ਲੀਡਰ ਨਾਲ ਕੀ-ਕੀ ਸਲਾਹ ਹੋਈ ?
ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

80. ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਵਿਅੱਕਤੀ ਹੈ ?
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਗੌੜਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਫੜ ਲਵੇ।

81. ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੀ-ਕੀ ਅਸਲੇ ਹਨ ?
ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

82. ਅਸਲੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ?
ਅਸਲਾ ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

83. ਅਸਲਾ ਤਕਸੀਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ?
ਜਦ ਆਪਣਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤਕਸੀਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਸੁਆਲ ?

84. ਤੁਹਾਡੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਅਸਲਾ ਇੰਚਾਰਜ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

85. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ 12 ਬੋਰ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ .303 ਪਿਸਤੌਲ ਕਿਥੇ ਹਨ ?
ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਅਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

86. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ .32 ਬੋਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੇ .455 ਬੋਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ?
ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

87. ਇਹ ਕਿਸ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਅਸਲੇ
ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਹਨ ?

88. ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਕਤਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ?

ਮੈਂ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ।

89. ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਕਤਲ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ?

ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਹਨ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਜਿਹੜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਿਮਾਂਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਇਹ ਦੇਣੇ ਪਏ.....ਤੇ ਉਹ ਚਿਹਰੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਥੱਪੜ ਖਾਣੇ ਪਏ।

20-9-81 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਬੱਸੀਆਂ, ਗੜ੍ਹੀ ਤੇ ਸਿਧਵਾਂ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਖ਼ੁਦ ਚੱਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਤੇ ਮੁਜਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਕੇ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ 15-10-81 ਤਕ ਰਹੇ।

'ਕਾਤਲ' ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋਹ ਇਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਉਥੇ-ਉਥੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਲੰਗਰ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲੋਕ-ਰਾਏ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਸਤੇ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਚੁਨਾਂਚਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ 26-9-81 ਨੂੰ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਸਤੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ 27-9-81 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇਤਾ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਤੀ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਆਪੋਜੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਚਲਾ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਓਨਾ ਚਿਰ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜਦ ਤਕ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਤੀਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਹਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ੌਰਨ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਸੋ 'ਉਪਰੋਂ' ਆਏ ਹੁਕਮ ਪਿੱਛੋਂ 15-10-81 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਫੇਰ ਚੱਲ ਕੇ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਆਈ ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜੀ.ਕੇ. ਰਾਏ ਨੇ ਲਾਲਾ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਫੜੇ ਗਏ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਰੀ ਪੱਗੜੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਮੁੜ ਨੀਲੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਲਈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰੇ-ਆਜ਼ਮ ਆਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇਤਾ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੋਗ 'ਤੇ

21 ਦਸੰਬਰ 1981 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਕਲਿਆਣ ਨਮਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਗ੍ਰੇਟਰ ਕੈਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪੰਥ ਦੇ ਹਿਤ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿੱਗਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ "ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਤੜਪ ਸੀ।" ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਧੀ ਸਿਦਕ ਤੇ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ-ਬਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ "ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹਾਂ। ਲੇਕਿਨ ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੀ ਮੇਰੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ

15 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਬੀਮਾਰ ਪੈ ਗਏ। ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਏਨੀ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਗੁਲੂਕੋਜ਼ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਸ. ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੱਥੇਦਾਰ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਤੇਨੰਗਲ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਡਾਕਟਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਇਲਾਜ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 21 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਮੁਕੰਮਲ ਆਰਾਮ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਜਾਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਬਰਾੜ ਦੀ ਇਹ ਸਲਾਹ ਮੰਨਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੈਂਸਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ 21 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਹੀ ਟਿਕਣਗੇ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। 19-7-82 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਕਿ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਸੰਤ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ। ਇਥੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ।

ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦ ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ-ਸ਼ੁਦਾ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਸੰਤ-ਸੇਵਕ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ 17-7-82 ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਸਲਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਨੇੜੇ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ 32 ਬੋਰ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੀ, ਜਿਸ

ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੀਨਿਊ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ 38 ਬੋਰ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਕਾਰਬਾਈਨ ਖੋਹੀ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀ ਤੇ ਭਾਈ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਇਹ ਅਸਲਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ 'ਸ਼ਾਂਤ' ਨਾਮੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤੇ ਦਫ਼ਾ 144 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ 20-7-82 ਤੋਂ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਡੇ ਜੱਥੇ ਦੇ 51 ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿਆ ਕਰਨਗੇ ਤੇ 25-7-82 ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਬੁਲਾ ਕੇ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

20-7-82 ਨੂੰ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ 25-7-82 ਦੇ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ 25-7-82 ਨੂੰ ਹੁੰਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜਣ।

24-7-82 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 9 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਸਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਠੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਮੋਰਚੇ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀ ਰਵੱਈਆ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਣ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗੇ। ਬਲਵੰਤ ਸਿਹੁੰ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ, ਪਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਗਏ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ "ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਹਸਤੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਧੱਕਾ ਵੱਜੇਗਾ।" ਬਾਦਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵਲੋਂ 25-7-82 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੱਦੀ ਗਈ ਪੰਥਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 25-7-82 ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

ਕੌਣ ਕਿਥੇ ਖੜਾ ਹੈ ?

25-7-82 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਿੱਖਰ ਕੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਕੌਣ ਕਿਥੇ ਖੜਾ ਹੈ ?

- ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਗੂ :
 ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
 ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲ
 ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਹੱਦੀ
 ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ
 ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ
- ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਲੀਡਰ :
 ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ
 ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ
 ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਪੀ.
 ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਐਮ.ਪੀ.
 ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਪੀ.
 ਸ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ
 ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ
- ਨਾ ਏਧਰ ਨਾ ਓਧਰ :

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ, ਜੋ ਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਨਾ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਗਏ, ਬਲਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ 'ਨਹਿਰ ਰੋਕੋ' ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦਾ ਜੱਥਾ ਤੋਰਨਾ ਹੈ।

ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 'ਟੈਲੀਫ਼ੋਨਿਕ' ਤੇ 'ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ਼ਿਕ' ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ 26-7-82 ਨੂੰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਨਰਲ ਅਸਲਾਸ ਸੱਦ ਲਿਆ।

ਮੀਟਿੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਨੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ? ਤਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਬੋਲਿਆ, "ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ" ਪਰ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੇ ਇਸ ਸੱਚ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਝੱਲ ਦਲੀਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਕੱਲ੍ਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਟੌਹੜਾ ਉਸ ਅਜਲਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੈ।"

25-7-82 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲ ਲਾਈ ਗਈ ਨਗਾਰੇ 'ਤੇ ਚੋਟ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਹ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਦਿਨ ਦੇ ਦਿਨ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੋਕ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਨਸੂਬਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੀ ਗਈ ਪੰਥਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸਫ਼ਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਅਗਾਊਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਠੀਕ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 24-25 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਬੈਰੀਅਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਵਗਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਵੱਡੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਵਹੀਰਾਂ ਹੋਕੀਆਂ ਵੀ ਗਈਆਂ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਉਜੜੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਕੱਚੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਦੇ ਕੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਆਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਟੌਹੜਾ ਸੀ ਜਾਂ ਚੀਮਾ, ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਸੀ ਜਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਬੰਦ ਕਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਚਾਲੂ ਰਹੇਗਾ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ :

"ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸ-ਦਸ ਮੀਲ ਦੇ ਫ਼ਾਸਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚ 300 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ.....

"ਰੋਜ਼ਾਨਾ 51 ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜੋ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਜਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ.....

"ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰ ਦੇਣਾ ਪਏ, ਪਰ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਉਸ ਸਿੱਖ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਹੀ ਫੜ ਕੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

"ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਜੋ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਗੇ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਜੋ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਾਂ.....

"ਕੱਲ੍ਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਜਗਤ ਜਲੰਦਾ ਰਖ ਲੈ

26-7-82 ਨੂੰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਨਰਲ ਅਜਲਾਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰ, ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ :

- ਕਪੂਰੀ ਪਿੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ 'ਨਹਿਰ ਰੋਕੋ' ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਦਲੀ ਕਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 'ਨਹਿਰ ਰੋਕੋ' ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।
- ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ 45 ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਚਾਰਟਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ।
- ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਫੜੇ ਗਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਕਾਲੀ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈ ਗਈ।
- ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਲੱਗ ਮੋਰਚਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣ।
- ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਵਿਲੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਮੋਰਚੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਲਾਏ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ।
- ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ 4-8-82 ਤੋਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਰੇਗਾ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 25-7-82 ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੇ ਗਏ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਚਲੀ ਜਾਏਗੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ

ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਾਧਾਰ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੌਧਰ ਦੀ ਕੋਈ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਕੜ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪੰਥ-ਸੇਵਕ ਹਨ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੌਧਰ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਸਨ। ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਮੁਕਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੀ ਲੋਚਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਸੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਜ਼ੁਲਮ ਜਬਰ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਸੀਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਥ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਹਰ ਕਰੋ।

ਇਸੇ ਜਜ਼ਬੇ ਅਧੀਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ 26 ਜੁਲਾਈ 1982 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ :

"ਸਾਡਾ ਇਹ ਮੋਰਚਾ 3 ਅਗਸਤ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵਲੋਂ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। 3 ਅਗਸਤ ਤਕ ਅਸੀਂ 51-51 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਭੇਜਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।"

"ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਲੋਂ ਹਦਾਇਤ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਮੈਂ ਖ਼ੁਦ ਇਕ ਜੱਥਾ ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਲਿਖਾਉਣ।"

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਕੀ ਚਾਹਿ

4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਅਜੇ ਤਕ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੋਰਚਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਪਿਛਲੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 11 ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 51 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਤੋਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਘਟੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਉਂ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ

ਦਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੇ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਗ਼ਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੜ੍ਹ ਬਣ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਸਮੇਤ ਜੇਲ੍ਹ ਗਏ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਕੈਂਪ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਜਦ ਗਿਣਤੀ 25000 ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਈ ਤਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਿਰ-ਦਰਦ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਿਰ-ਦਰਦ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹਕ ਰਿਹਾਈਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹਟਾਇਆ। ਮੋਰਚਾ ਫਿਰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਏ, ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲੀਆਂ, ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ, ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਲੱਭੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਅਨੇਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਅਣਭੋਲ ਫੜ ਕੇ ਝੂਠ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਠੰਢਾ ਨਾ ਪਿਆ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਜੋਸ਼, ਇਹ ਜਜ਼ਬਾ, ਇਹ ਵਲਵਲਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ? ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਜੋਸ਼-ਦਿਵਾਊ ਤੇ ਖ਼ੂਨ-ਗਰਮਾਊ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ, ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਦਿੰਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 29-5-83 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ :

"ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ.....

"ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਤਸਲੀਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਵਰਤਮਾਨ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।.....

"ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਫ਼ਿਰਕਾ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਜੋ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ.....ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕਾ-ਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।.....

"ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਇਆ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਜੂੰ ਨਾ ਸਰਕੀ। ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ, ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਪਰ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ

ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ.ਸੀ. ਸੇਠੀ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਆਉਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਖ਼ੁਦ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਿਰਕਾ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।.....

"ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਾਂ ਪਰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਜੀਊਣ ਦੇ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ.....

"ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ.....

"ਇਹ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੀ ਹੁਣ ਲੋੜ ਪਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਮੰਦ-ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜੇ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਖਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖ ਹਿੱਸਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ? ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਹਨ? ਜੇ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਸਿੱਖ ਹੀ ਇਕੱਲੇ ਕਿਉਂ?

"ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਲਾਹਨਤ ਤੇ ਧਿੱਕਾਰ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਸਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਮੁਰਦਾ-ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

●

ਕੱਦ 9 ਗ਼ਜ਼

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ 9-9 ਗ਼ਜ਼ ਲੰਮੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੰਦ-ਕਥਾ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਬਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੀਰਾਂ-ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਦ 9 ਗ਼ਜ਼ ਸਨ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਅਤਿਕਥਨੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪੀਰ-ਫ਼ਕੀਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੇ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅਵੱਸ਼ ਉੱਚੇ ਉਠ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਂ-ਗ਼ਜ਼ੇ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਸਾਲ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੱਦ ਨੌਂ ਗ਼ਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੱਦ ਕਾਠ ਨੂੰ ਧਰਮ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ ਨਾਲ ਮਿਣਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਭੂਤਕਾਲੀ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾ ਬੌਣੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ।

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤਕ ਕੌਮ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। 1947 ਵਿਚ ਜਦ ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਦੋ-ਕੌਮ ਥਿਊਰੀ (ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਹੋਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਕੌਮ ਦੱਸ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਸਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਕਿਹੜੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਡੀਫੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰੀ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਿੱਖ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡੀਫੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣਵਾ ਕੇ 'ਕੱਚੀ ਨੌਕਰੀ' ਬਦਲੇ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪਹਾੜ ਜਿੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਸ ਵਕਤ ਹੋਇਆ ਜਦ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੱਖਣ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲ ਕੱਢਣ ਵਾਂਗ ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੈਨਨ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਕੇ 'ਨੌਕਰੀ' ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਹਨ।

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ 'ਮਰਨ ਵਰਤ' ਦੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਏ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਜੂਸ ਦਾ ਗਲਾਸ ਛਕ ਕੇ 'ਮਰਨ ਵਰਤ' ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ।

1947 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਨਿੱਜੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਪੰਥ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਛੁਰਾ ਖੋਭਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋਂ ਵਰਣਨ ਜੋਗ ਇਹ ਹਨ—ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ੇਰੂਮਾਨ, ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫ਼ਰ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਉਸਮਾਂ (ਜੱਥੇਦਾਰ), ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾੜੇਵਾਲਾ, ਉਜਲ ਸਿੰਘ, ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ।

ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਈਮਾਨ' ਦੀ ਨਕੇਲ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਏ ਪਰ ਪੰਥ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਚਰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੂੰ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਰਤੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਕੇ ਦਲਬਦਲੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ।

ਅੱਜ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੁੱਧ-ਪੀਣੇ ਮਜਨੂੰਆਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥ ਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾ ਲਟਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੋਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਗਹਿਣੇ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਕੁਰਸੀ' ਤੇ 'ਚੌਧਰ' ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ ? ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕਦ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਕ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

●

ਕਿਰਪਾ ਅਕਾਲ ਦੀ

ਜਦ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੀ ਸਿਖ਼ਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਇਹ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਕੀ ਹੈ ? ਉਸ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ ? ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਉਸ 'ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼' ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਦੋ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਫ਼ਲਤਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਟੱਡੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਸੀ।

ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੈਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਖ਼ਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ—ਇੱਜ਼ਤ, ਮਾਣ, ਧਰਮ, ਈਮਾਨ, ਕਾਰਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ, ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ, ਤਾਕਤ, ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਹਕੂਮਤ। ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਵੀ ਕਮਾਇਆ ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੱਖਪਤੀ ਤੋਂ ਲੱਖਪਤੀ ਬਣੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਨ, ਜਾਦੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਟਰੀ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਬਲਕਿ ਇਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਈ ਹੈ। ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ, ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਅਮਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਵੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸਫ਼ਲਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਕੀ ਰਾਜ਼ ਹੈ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਇਹ ਭੇਤ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦੀ ਸਾਖੀ ਪਿੱਛੇ ਕਿਹੜਾ ਹੱਥ ਹੈ ? ਔਰਤ ਦਾ ਹੱਥ ?

ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਬਾਲ-ਬੱਚੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਦਾਸੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਘਰ- ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ

ਕਿਹਾ, "ਸਿੰਘਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਦੋ ਭੁਝੰਗੀ ਹਨ, ਭਰਾ ਵੀ ਹਨ, ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ? ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ।"

ਪੈਸੇ ਦਾ ਹੱਥ ?

ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਇਕ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਣ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਇਸ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਨਹੀਂ, ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੀ ਤਨਜ਼ੀਮ ਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਹੀ ਖ਼ਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸ ਦਾ ਹੱਥ ?

ਸਿਵਾਏ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ :

ਨੀਚਹੁ ਊਚ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾਹੂ ਤੇ ਨਾ ਡਰੈ ॥

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹਰ ਵਕਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਸਹਾਈ ਹੈ। ਏਸੇ ਅਗੰਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਿਆ, ਏਸ ਰੱਬੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਸੰਕਟ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਖਾਇਆ ਤੇ ਇਸੇ ਇਲਾਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਸੇਵਕ ਤੋਂ ਜੱਥੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਤੇ 'ਸੰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ' ਬਣਾ ਕੇ ਜ਼ਾਹਰੀ ਕਲਾ ਦਿਖਾਈ।

12 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜੀ ਚੰਦੋਕਲਾਂ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਸਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੌਤ ਆਪ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਤ ਦੇ 9 ਵਜੇ ਉਹ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਤੋਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਸਨ। ਹਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਮਹਿਤਾ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ। ਏਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪੁਲਿਸ ਬੰਦੋਬਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਤ ਜੀ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਏ।

20 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜੀ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸਨ। ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦਾਦਰ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਐਕਟ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦਾਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਰਾਠਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਘੇਰਾ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਸੰਤ ਜੀ ਘੇਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਮਹਿਤੇ ਚੌਂਕ ਦਾ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ

ਕੇਵਲ 28 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾ ਕੇ ਫਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਏ। ਆਖ਼ਰ ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਫ਼ਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਬਚਾਇਆ ਤੇ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸੀ। ਉਹ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਸੀ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ?

●

ਚਮਤਕਾਰ 'ਪ੍ਰੈਸ' ਦਾ

ਅੱਜ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ, ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ। ਉਰਦੂ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰੈਸਮੈਨ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ 'ਮਫ਼ਤੂਨ' ਐਡੀਟਰ 'ਰਿਆਸਤ' ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਅੱਜ ਈਸਾ ਮਸੀਹ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ, ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਮਹਤਮਾ ਬੁੱਧ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਮਦਦ ਬਗ਼ੈਰ 'ਪ੍ਰਗਟ' ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਪਏ ਆਖਣ ਕਿ ਮੈਂ ਈਸਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਮੁਹੰਮਦ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਬੁੱਧ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਨਾਨਕ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੋਈ ਆਖੈ ਭੂਤਨਾ ਕੋਈ ਬੇਤਾਲਾ', ਉਹ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ ਪਖੰਡੀ ਹੈ, ਠੱਗ ਹੈ, ਨੌਸਰਬਾਜ਼ ਹੈ, ਪਾਗ਼ਲ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਦੱਸ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਉਹ ਕਿਥੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਕੇ ਇਹੀ ਗੱਲ ਆਖਣ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਫੋਟੋ ਵੀ ਛਪਵਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਵੇਗੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਦੌੜ ਭੁਰੇਗੀ ਤੇ ਚਰਨੀਂ ਢਹਿ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਆਖਿਆ ਜਾਏਗਾ ?

ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਕੰਮ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਬੇਆਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਨਾ ਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧੱਕੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਰਜ ਤਿਆਗ ਕੇ 'ਵਪਾਰ' ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਪ੍ਰੈਸ ਸੱਚ 'ਤੇ ਪਰਦੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ਼ਲਤ-ਬਿਆਨੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੇ-ਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਮਨਘੜਤ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤ ਗੱਲਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਇਕ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ।

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ-ਸਿੱਖ ਟਕਰਾਓ ਦੀ ਖ਼ੂਨੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੋ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਤਸੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ 'ਨਿਹੰਗ' ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਚੇਲੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਣਜਾਣ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਤਾਂ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਕੀ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੀਲੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ 'ਨਿਹੰਗ' ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ

ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ 'ਜੱਥੇਦਾਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਸੰਤ' ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪ੍ਰੈਸ ਕੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਖੋ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਨਿਹੰਗ ਚੀਫ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂਡਮ ਵਿਰੋਧੀ ਜਹਾਦ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਅਧੋਤੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਗਿਆਤ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਦਕਾ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈ ਕੇ ਛਾਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਤਕ, ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਬਈ ਤਕ ਤੇ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੱਛਮ ਤਕ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਸੀ।

— ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਹਨ—ਪ੍ਰੈਸ ਟ੍ਰਸਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ.), ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਨਿਊਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ਯੂ.ਐਨ.ਆਈ.), ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਮਾਚਾਰ, ਸਮਾਚਾਰ ਭਾਰਤੀ, ਏ.ਐਫ਼.ਪੀ., ਰਾਈਟਰ, ਯੂ.ਪੀ.ਆਈ., ਵਾਇਸ ਆਫ਼ ਅਮਰੀਕਾ, ਏ.ਪੀ., ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫ਼ਰਾਂਸ, ਜਰਮਨ, ਇਟਲੀ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਆਦਿ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਏਜੰਸੀਆਂ।

— ਉਹ ਕੌਮੀ ਅਖ਼ਬਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ—ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼, ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਪੈਟਰੀਆਟ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਰਾਲਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਸਟੇਟਸਮੈਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ਼ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਆਦਿ।

— ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦ ਦੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਛਾਪਿਆ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹਊਆ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ— ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ, ਪ੍ਰਤਾਪ, ਮਿਲਾਪ, ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ, ਵੀਰ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਹਿੰਦੀ ਮਿਲਾਪ ਤੇ ਜੱਗਬਾਣੀ।

— ਮਾਸਕ, ਪੰਦਰਾਂ-ਰੋਜ਼ਾ ਜਾਂ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਨਿਊਜ਼ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਜਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪੋਰਟਰੇਟ ਟਾਈਟਲ ਪੇਜ਼ 'ਤੇ ਛਾਪ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਭਰਪੂਰ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਦਿੱਤੀ—ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ, ਸੰਡੇ,

ਰਵੀਵਾਰ, ਸਰਿਤਾ, ਕਾਰਵਾਂ, ਭੂ-ਭਾਰਤੀ, ਇਲਸਟ੍ਰੇਟਿਡ ਵੀਕਲੀ, ਲਿੰਕ, ਆਨਲੁੱਕਰ, ਪੰਚ ਜਨ, ਦਿੱਲੀ ਰਿਕਾਰਡਰ, ਵੀਕੈਂਡ ਰੀਵੀਊ, ਬਲਿਟਜ਼, ਕਰੰਟ, ਖ਼ਾਸ ਖ਼ਬਰ, ਨਿਊਜ਼ ਟਰੈਕ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹੋਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲੇ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹਰ ਸੂਬੇ ਤੇ ਹਰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜਾਂ ਰਸਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਵਸੀਲੇ ਰਾਹੀਂ ਸੰਤ ਜੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸੰਤ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਇਕ ਅਗਿਆਤ ਸੰਤ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਮਹਾਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੈ, ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ, ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ।

●

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ : ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ

ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਖਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂਡੰਮ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ

ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਤ ਪੁਰਾਣ' ਤੇ 'ਗੀਤਾ' ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।' ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ 'ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਪੰਥ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਨੰਮ ਲਿਆ। ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮਤਾਂ-ਮਤਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਾਜੇ ਗਏ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੇ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਦੇ ਸਾਕਾਰ ਸਰੂਪ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੰਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨਾਮੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜਾ ਕਿਉਂ ?

ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਪਏ ਖ਼ੂਨੀ ਟਕਰਾਓ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਤਾਂ ਵਿਚ ਝਗੜੇ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ ? ਤੇ ਹਰ ਖ਼ਿਆਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਕ ਪਲੇਟਫ਼ਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਉਂ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ 'ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ' ਤੇ 'ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੱਦੀ-ਨਸ਼ੀਨ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ੯ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ 'ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ' ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਦੇ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਭੇਸ ਵਿਚ 'ਗੁਰੂ' ਬਣਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਕੀਤੀ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਛੱਡਿਆ। ਇਕ ਮੌਕੇ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਸਾਵਣ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਰ ਬਚਨ' ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਦਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੋੜਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਰਾਬਰ ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਪੋਥੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰੂਡੰਮ ਨੇ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਆਪਣੇ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਸਤਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੱਤਰਾ-ਪਾਠ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਚਾਲੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸੀ। 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ 'ਗੁਰੂਡੰਮ' ਤਾਂ ਸੰਭਲ ਗਏ ਪਰ ਤੀਜੇ ਗੁਰੂਡੰਮ 'ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ' ਮਤ ਦੀ ਮੱਤ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪਰਦਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਪਖੰਡ ਮੰਡਲੀ ਨੇ 'ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ' ਦਾ ਪਖੰਡ ਰਚ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1978 ਦੀ ਖ਼ੂਨੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜੇ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ, ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ :

—ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ 33 ਕਰੋੜ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਭਗਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਿੱਪਲ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨ ਕੇ ਪੂਜੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੱਪ ਨੂੰ 'ਨਾਗ ਦੇਵਤਾ' ਸਮਝ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਬਾਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਹਨੂੰਮਾਨ ਦੀ ਸੈਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਭੋਗ ਲੁਆਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਜਾ-ਪਾਠਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮਖ਼ੌਲ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤ ਸਿਤਾਰੇ ਸਾਜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਅਣਮੱਤੀਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰੇ।

—ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭੇਖੀ ਤੇ ਪਖੰਡੀ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਦੋ ਮੋਹਰੀ ਚੇਲਿਆਂ ਅਮਰ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਲਾਭ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਾਡੇ ਦਾਹੜੀ, ਕੇਸਾਂ ਤੇ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਦਰਅਸਲ ਅਸੀਂ ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਹਾਂ।"

(ਇਲਸਟ੍ਰੇਟਿਡ ਵੀਕਲੀ, 24-10-71)

—ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿਹੁੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੈਗ਼ੰਬਰੀ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਦੱਸਿਆ। ਸਿੱਖ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਮਿੱਟੀ' ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

—ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, "ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਬਣਾਏ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਸੱਤ ਸਿਤਾਰੇ ਸਾਜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।"

—ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼' ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿਹੁੰ (ਪਰਲੋਕਵਾਸੀ) ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੀਰਾਂ, ਪੈਗ਼ੰਬਰਾਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਔਲੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਮਨੋਕਲਪਿਤ ਅਤੇ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਛਾਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿਹੁੰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :

"ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ ! ਸੰਤ ਜਨੋ ! ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਭੇਤ ਭਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਚਾਰੇ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ, ਅਵਤਾਰ, ਗੁਰੂ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ, ਹਜ਼ਰਤ ਯਸੂ ਮਸੀਹ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਦਿ ਸਾਰਿਆਂ ਪੀਰਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਸਲੂਕ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਵੀ ਬਾਕੀ ਵਲੀਆਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਸਰੀਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਂ। ਸਾਰੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੀ ਹਾਰਦਿਕ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦਾ ਪਥ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।"

ਮੈਂ ਸੀਸ ਝੁਕਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, "ਪ੍ਰਭੂ ! ਆਪ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੈ।"

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਅਵਤਾਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪਾਵੇਗਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਧਰਮਾਂ, ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।"

(ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼, ਸਫ਼ਾ 231)

—ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅਵਤਾਰ ਬਾਣੀ' ਦੀ ਬਕਵਾਸ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ :

ਸੋਵਾ ਤੇ ਅਰਦਾਸੇ ਕਰ ਕਰ ਮਨ ਨਾ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਸਕਿਆ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਹੇ ਸਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੈਲ ਨਾ ਮਨ ਦੀ ਧੋ ਸਕਿਆ।
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਚ ਲਾ ਲਾ ਤਾਰੀ, ਭਵ ਸਾਗਰ ਨਾ ਤਰ ਸਕਿਆ।
ਪੜ੍ਹ ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਖ ਨਾ ਲੱਭਾ, ਜੀਅ ਨਾ ਮੇਰਾ ਠਰ ਸਕਿਆ।

(ਸਫ਼ੇ 198-99)

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦਾ ਸਾਂ, ਗੁਟਕੇ ਕਈ ਮੰਗਾਏ ਮੈਂ।
ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਈ, ਫਿਰ ਨਾ ਵਾਲ ਮੁਨਾਏ ਮੈਂ।
ਜੋ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਮੈਨੂੰ ਭਾਈਆਂ, ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਕਮਾਏ ਮੈਂ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਰਹਿਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ, ਨਾਲੇ ਪਾਠ ਕਰਾਏ ਮੈਂ।
ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਬਿਨਾਂ।
ਮੈਨੂੰ ਅਮਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਬਿਨਾਂ।

(ਸਫ਼ਾ 206)

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸਾਂ ਤੇ ਪਾਠੀ ਵੀ ਅਖਵਾਂਦਾ ਸਾਂ।
ਹੋਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤਾਈਂ ਸੁਣਾਂਦਾ ਸਾਂ।
ਇਹ ਕੁਝ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਲੱਭਾ, ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਅੰਧਿਆਰੇ ਤੋਂ।
ਰੂਪ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕੁਝ ਨਾ, ਬਿਨ ਅਵਤਾਰ ਪਿਆਰੇ ਤੋਂ।

(ਸਫ਼ਾ 211)

ਹਰੀ ਕਿਹੜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵੱਸਦਾ, ਇਸ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣੀ ਮੈਂ।
ਤੋਤੇ ਵਾਂਗੂੰ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਪੋਥੀ, ਰਿਹਾ ਰਿੜਕਦਾ ਪਾਣੀ ਮੈਂ।
ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਿੰਘ ਸਜਿਆ, ਕੀਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਵੀ ਮੈਂ।
ਕੇਸ ਕੜਾ ਤੇ ਕੰਘਾ ਕੱਛਾ, ਪਾਈ ਗੱਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਵੀ ਮੈਂ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਨਿਧਾਨ ਹੈ ਕਿਹੜਾ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਨਾ।
ਸ਼ਾਂਤ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਬਾਝੋਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਨ ਵਿਚ ਵੱਸਿਆ ਨਾ।

(ਸਫ਼ਾ 216)

ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੀ ਤੇ ਫੜ ਲੀਤਾ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਮਧਾਣੀ ਨੂੰ।
ਵਰ੍ਹੇ ਅਠੱਤੀ ਰਿਹਾ ਰਿੜਕਦਾ, ਨਿੱਤਨੇਮ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ।
ਰਿੜਕ ਰਿੜਕ ਦੇ ਬਾਹਾਂ ਥੱਕੀਆਂ, ਔਂਪਰ ਮੱਖਣ ਆਇਆ ਨਾ।
ਅਵਤਾਰ ਜਿਹਾ ਨਾ ਜੋਗੀ ਲੱਭਾ, ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਸਮਝਾਇਆ ਨਾ।
ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ, ਬਣਿਆ ਫੇਰ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂ।
ਰਹਿਤ ਜੋ ਦੱਸੀ ਆਗੂ ਸੰਤਾਂ, ਨਾਲ ਜਾਨ ਦੇ ਪਾਲੀ ਮੈਂ।
ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਣ ਲਈ ਦਾਨ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦਿੱਤੀ ਖ਼ੂਬ ਦਲਾਲੀ ਮੈਂ।
ਦਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਹਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟੀ ਤਾਲੀ ਮੈਂ।

(ਸਫ਼ਾ 247)

●

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੁਫ਼ਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ

ਆਖ਼ਰ ਜਦ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਲਬਰੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਲਾਤੋਂ ਕੇ ਭੂਤ ਬਾਤੋਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਮਾਨਤੇ' ਦੀ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲੀ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਸੋ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੁਫ਼ਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਹ ਲੜਾਈ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਝੜਪਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰਹੀ ਪਰ ਵਿਸਾਖੀ 1978 ਦੇ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਹਾਦ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼ੇਰਦਿਲ ਜਰਨੈਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਧਰਮ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਯੋਧਿਆਂ ਵਾਂਗ 'ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਖਾ' ਹੋਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਅਣ-ਐਲਾਨੀ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਧਰਮ-ਦੋਖੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਸਲੀ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਸੰਖੇਪ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ:

— 1958 ਵਿਚ ਰਾਮ ਬਾਗ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿਹੁੰ ਘੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਿਆਨੀ ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਲ' ਨੇ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੀਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ। ਝਗੜੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਲਿਖਵਾਈ ਗਈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ, ਅਵਤਾਰ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਹੋਏ। ਉਹ 6 ਸਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਹੀਂ ਵੜਿਆ।

— 1964 ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੋਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ 'ਅਸਲੀ' ਤੇ 'ਨਕਲੀ' ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫ਼ਰਕ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ।

— ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਪੰਚਪੌਲੀ (ਨਾਗਪੁਰ) ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਦੁਰਬਚਨ ਬੋਲੇ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਖਨਊ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੀਤਾ।

— ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1973 ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤਿ ਕੋਝੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ :

1. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।
2. ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਏਨੀ ਝੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਘੋੜੇ ਬੱਧੇ ਜਾਂ ਕਿੱਲੇ ਗੱਡੇ ਹੋਣਗੇ।
3. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਜੋ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ 'ਬੇਕਾਰ' ਸੇਵਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਮੂਰਖ ਹਨ ਜੋ ਚਿੱਕੜ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
4. ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਨਸਲ ਦੇ ਘੋੜੇ ਲਿਆਉਣੇ ਪਖੰਡ ਸੀ। ਕੀ ਜਲੂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਘੋੜੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ?

ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਬਕਵਾਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇ ਤਿੱਖਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। 15 ਮਈ 1973 ਨੂੰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 19 ਮਈ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। 30 ਮਈ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਛੇ ਵਜੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲ-ਕੁਬੋਲ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 1 ਜੂਨ 1973 ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ।

— ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 13 ਸਤੰਬਰ 1973 ਨੂੰ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੁਫ਼ਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੀਤਾ। ਵਿਖਾਵਾਕਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨਕਲੀਆਂ ਵਿਚ ਡਟ ਕੇ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਉਂ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਾਬੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਉਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬੰਦ ਕਰੇ।

17-9-73 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਬਾ ਬਾਹਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਕ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਿੱਖੀ

ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਅਮਨ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
ਇਹ ਕੇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲਿਆ।

— ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ 22-9-73 ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਭਾਰਾ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਰੋਸ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਠੀ ਚਲਾਈ ਤੇ ਟੀਅਰ ਗੈਸ ਛੱਡੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, 800 ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ।

— ਬਟਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਜਲਸਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗਿਆਨੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਰਿੱਮ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰ-ਨਿੰਦਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਨਾਨਕ ਫ਼ਕੀਰ ਸੀ ਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ' ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਸਿੱਖੀ ਜਾਗ ਉਠੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ੌਰਨ ਇਹ ਜਲਸਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

— ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੁਫ਼ਰ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਦਮਦਮੀ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਟਕਰਾਓ ਵਧਦਾ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਵਰਣਨਯੋਗ ਅਸਥਾਨ ਇਹ ਹਨ—ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਬਟਾਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ, ਕਾਦੀਆਂ, ਘੁਮਾਣ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਰੋਪੜ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਆਦਿ। ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ- ਵਿਰੋਧੀ ਇਹ ਲਹਿਰ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਫੈਲਦੀ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ।

— ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਦਲਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਹੰਕਾਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਭਾਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿਰ ਚਾੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਵਾਧੇ ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਮੋੜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜੰਗ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਜਹਾਦ ਅਜੇ ਚਾਲੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਖੇ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਿਧੜਕ ਜਰਨੈਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

●

ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨਹੀਂ, ਪਰ 'ਸਿਆਸਤ' ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਥਦਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਵਲੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬਦਲਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਾਈ ਰੱਖ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਇੰਕਾ ਦਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਧੜਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੀ ਕਾਢ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦਰਬਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ 'ਅੱਤਵਾਦ' ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਕੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ ਉਲਟਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਧੜਾ ਇਹ ਇੰਕਸ਼ਾਫ਼ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਦਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਤਾਲਮੇਲ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੇਕਿਨ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰੇ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਚਲਾਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਕਥਿਤ ਕਾਤਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਦ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬੂਟਾ ਸਿਹੁੰ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਹੱਥ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ

ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਗਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਧੜਾ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਰੀਟਾਇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹਨ, ਉਸ ਵਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਇੰਕਾ ਘਰ ਦੇ ਭੇਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੰਦੇ ਇਹ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਲੰਕਾ ਢਾਹੁਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਲਬੀਰ ਰਾਹੀਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਅਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਿਚਾਅ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਗੱਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਚੇਲੇ-ਚਾਟੜੇ ਇਹ ਪਰਦਾ ਫ਼ਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮਕਤੂਲ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਡੂੰਘੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸੰਬੰਧ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਣ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ, ਉਹੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ 20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਦੀ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਦ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਜਾਨ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਇੰਕਾ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਗਰੁੱਪ ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਇੰਕਸ਼ਾਫ਼ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਤੇ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਤੇ ਜਮਾਤੀ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਕਸਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 1979 ਦੀਆਂ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿੰਨੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ 'ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੋਸਤ' ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੀਵਨ ਸਿਹੁੰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ, ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੋਟ ਨਾ ਪਾਓ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਣ, ਕਿਸੇ ਖ਼ਿਆਲ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1980 ਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦਿੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਸੀ ? ਵੈਸੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ, ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਬੜੀ ਵਚਿੱਤਰ ਹੈ, ਉਹ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ, ਜਿਸ ਨੇ 1978 ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਕਿ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਲੂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਅਗਵਾਈ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਾ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹੀ ਤਲਵੰਡੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਖਾਏ ਹੋਏ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਥੱਲੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਇਕੋ ਪਲੇਟਫ਼ਾਰਮ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੈ।

ਉਹ ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਜਿਹੜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, 25 ਸਤੰਬਰ 1978 ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਟੇਜ ਦੀ ਰੌਣਕ ਹੀ ਵਧਾਈ, ਸਗੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਉਹ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜੋ 25 ਸਤੰਬਰ 1982 ਦੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ, ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਜਾਂਦਾ

ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਖ਼ਾਸ ਏਲਚੀ ਭੇਜ ਕੇ ਜਾਂ ਖ਼ੁਦ ਜਾ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਸ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੀ, 1982 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਏਲਚੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਇਆ, ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ' ਨੂੰ ਹੌਂਕਣੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫ਼ਤਹਿ ਵੀ ਨਾ ਬੁਲਾ ਸਕਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਏਨਾ ਕਸ਼ਟ ਕਰ ਕੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉੱਘੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ, ਜਿਹੜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਆਏ, ਇਹ ਹਨ—ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ, ਸਾਬਕ ਰਾਜਦੂਤ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ, ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਾਰੂਖ਼ ਅਬਦੁੱਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਸ਼ੇਖ਼ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬੁਖ਼ਾਰੀ ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਮ ਆਫ਼ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦਿੱਲੀ, ਡਾਕਟਰ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਸੁਆਮੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਮਨ, ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਨਾਰੀ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਕਾਇਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਅਨੇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵੀ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

●

ਅੱਤਵਾਦੀ ਨਹੀਂ,

ਪਰ 'ਅੱਤਵਾਦੀ ਇੱਟ' ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦਾ ਹੈ

ਅਖ਼ਬਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਟੌਹੜਾ, ਤਲਵੰਡੀ ਤੇ ਬਾਦਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ :

"ਨਾ ਇਹ ਗਰਮ ਨੇ, ਨਾ ਇਹ ਠੰਢੇ ਨੇ।"

ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਸੰਤ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।"

"ਉਹ ਵੀ ਲੈ ਲਓ", ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਬੋਲੇ।

"ਉਹ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ, ਉਹ ਬੜੇ ਗਰਮ ਲੱਗਦੇ ਹਨ", ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੇ ਆਖਿਆ।

ਅੱਗਿਉਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਠੰਢੇ ਆਂ। ਮਿਕਸ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਭ ਠੰਢੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।"

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਬਾਰੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ, "ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਹਮਖਾਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਹਨ।"

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦੀ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਕੀ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਜੀਵ-ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

"ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ"—ਵਕਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਲਾਰ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਮੁਹਾਰਨੀ ਰਟ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ 'ਅੱਤਵਾਦ' ਦਾ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਹ 'ਬਖਸ਼ਿਸ਼' ਸਿਰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਬੂਲ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਨਿਹਾਇਤ ਵਿਅੰਗਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ :

"ਜੇ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣਾ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ, ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨਾ ਅੱਤਵਾਦ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ।.....

"ਮੈਂ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ, ਆਂਡੇ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਾ ਤਕ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਤਲ ਹਾਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਮੋਨੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ ਆਦਿਕ।.....

"ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਸ ਲਈ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹਾਂ।.....

"ਜੇ ਮੈਂ ਮੁਜਰਿਮ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?"

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਪਰ ਉਹ ਜਬਰ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟਣ ਨੂੰ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਲੈਣ ਨੂੰ 'ਹਿੰਸਾ' ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਅੱਤਵਾਦੀ ਇੱਟ' ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੀਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰਲੱਥ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕੰਜੂਸੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ।

'ਲਾਲਾ ਕਤਲ ਕੇਸ' ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇੰਟੈਰੋਗੇਟਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ :

"ਤੁਸੀਂ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ, ਬਾਪ ਅਤੇ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ?"

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਮੈਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਤੌਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧੱਕਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।"

ਇੰਟੈਰੋਗੇਟਰ ਨੇ ਫੇਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, "ਤੁਸੀਂ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਨਾਲ ਤੋਲਾਂਗਾ। ਇਹ ਕਿਸ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਸੀ ?"

ਅੱਗੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਬੋਲੇ, "ਮੈਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ (ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਤੋਲਾਂਗਾ।"

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਲੈਤਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ' ਲੰਡਨ ਨੇ 20-5-83 ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਸਫ਼ਾ 3 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਡੇਟ ਲਾਈਨ ਨਾਲ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਛਾਪੀ :

"ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਰੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਾ ਆਉਣ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਆਂਗਾ। ਸਮਾਂ ਚੀਕਣ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਲੜਾਈ ਦਾ ਹੈ।" ਇਹ ਗੱਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਖੀ, ਜਦੋਂ ਲੂਣ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਕੋਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ :

"ਕੁੱਟ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਛੱਡ ਦਿਉ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਪਵੋ।"

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਹਰਗਿਜ਼ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਅਪ੍ਰੈਲ 1983 ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰ-ਸਮੂਹ ਜਲੰਧਰ ਵਲੋਂ ਇਕ ਕੈਲੰਡਰ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਫੋਟੋ ਛਾਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਨਾਲ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸੰਪਾਦਕ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਤਕ ਨਾ—ਚਿਹ ਨਿਸਬਤ ਖ਼ਾਕ ਰਾ ਬਾ ਆਲਮੇ ਪਾਕ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਦ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇਸ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਉੱਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਤੜਫ ਉਠੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ 29-5-83 ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਸੰਤ ਜੀ, ਮੈਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ? ਮੈਂ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਲਾਲੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਛਾਪ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਦੀ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ

ਨਾ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਲਈ ਉਹ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਨਿਰਾਦਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ।"

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਕਰੀਰ ਬਾਰੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਐਡੀਟਰ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਨੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਕ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਭੇਜੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਖ਼ੁਦ ਕਰ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਣ ਪਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

11-6-83 ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਉਂ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਕੈਲੰਡਰ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਕੈਲੰਡਰ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਛਾਪ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਪਮਾਨ-ਜਨਮ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮਾਲਕ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਫ਼ੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ—ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਤੇ ਜੱਗਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠ ਇਕ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖ ਛਾਪ ਦੇ ਗੱਜਗੜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਪਾਸੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਜਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਕਰਵਾਈ।

●

ਵੱਖਵਾਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਲੇਕਿਨ 'ਧਰਮ' ਅਤੇ 'ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 'ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹਨ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ! ਪੰਥ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਏਕਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠ ਇਕੋ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਓ !' ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਡਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਸੰਤ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਏਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਇਕੋ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੌਮੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਹੈ, ਉਹ ਲੋਕ ਮੂਰਖ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਏਨੇ ਚਤੁਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਮੰਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ 13-4-81 ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਡੇਢ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤਕ ਚਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇੰਡੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਨਾਮੀ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਮੁਲਕ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਨਵੇਂ ਸੂਬੇ ਦਾ ਨਾਂ 'ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ' ਮਦਰਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸੂਬੇ 'ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ' ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਮੰਗ

ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹਿਸਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ ?

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਲੇਕਿਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੱਕੋਧੱਕੀ 'ਵੱਖਵਾਦੀ' ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜੋ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਚਾਹੁਣਗੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤਕ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਧੇ ਫੁੱਲੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਸਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੂਲਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏ, ਹਿੰਦੂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀ ਕੌਮਾਂ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਪਾਰਸੀ, ਈਸਾਈ, ਜੈਨੀ ਤੇ ਬੋਧੀ ਆਦਿ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੋਣ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ।

ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਮਵਤੀ ਨੰਦਨ ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ 'ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹਨ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਲੀਡਰ ਬਹੁਗੁਣਾ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਕੌਮ' ਮੰਨਦੇ ਹਨ, 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ' ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਬਦ-ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦਾ ਮਲਤਬ ਰਾਸ਼ਟਰ ਜਾਂ ਨੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਚੀਫ਼ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਰਦੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕੌਮੀਅਤ 'ਭਾਰਤੀ' ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਜੇ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ' ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਹੈ ?

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਸੁਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸੁਣ ਲਵੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

"ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਬਣ ਚੱਲੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਹੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਰੰਗੇ ਝੰਡੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿੰਨੇ ਰੰਗ ਤਿੰਨ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੰਨੇ ਸਨ। ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਤਿਰੰਗੇ ਝੰਡੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਾਵ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਕੌਮਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਦਰਸਾਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅੱਜ ਵੀ ਤਿਰੰਗੇ ਝੰਡੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਝੁੱਲ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

●

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ, ਪੰਥ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਲੜਾਈ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਕੰਢੇ ਲੜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਮਤ 1762 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਚ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਓ-ਲਸ਼ਕਰ ਸਮੇਤ ਇਕ ਉੱਚੇ ਟਿੱਬੇ 'ਤੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਦਮਦਮਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਗਭਗ 9-10 ਮਹੀਨੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੀਤਾ ਤੇ 'ਟਕਸਾਲ' ਰੂਪੀ ਸੰਸਥਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਲਿਆਂਦਾ।

ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸਿੰਘ ਦੇ ਥੱਪੜ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ। ਥੱਪੜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਤੇ ਕਸੂਰਵਾਰ ਦੋਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਦ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਵੇਰਵਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਤੁਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗ਼ਲਤ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਟੋਕਿਆ ਵੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗ਼ਲਤੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਥੱਪੜ ਖਾਣਾ ਪਿਆ।

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਥੱਪੜ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਹੀ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਾਂਗ ਹੈ ਤੇ ਲਗਾਂ ਅੰਗ ਕਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਪੜ ਵੱਜਣ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤੁਕ ਦਾ ਗ਼ਲਤ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟ ਹੋਇਆ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਤਮਕ ਸਰੀਰ

ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਠੀਕ ਉਚਾਰਨ ਦਾ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਸੁਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ, ਜੰਗੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪੋਥੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਠੀਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਸਹਿਵਨ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ 'ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਦੇ ਅਰਥ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਗੇ ਤੇ ਪਾਠ ਦਾ ਠੀਕ ਉਚਾਰਣ ਵੀ ਸਮਝਾਉਣਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਾ ਬਚਨ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਥ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ, ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ! ਇਸ ਵਕਤ ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰੋ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਤੇ ਅਰਥ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ 25 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਧੀਰ ਮੱਲ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ 'ਆਦਿ ਬੀੜ' ਲੈ ਆਉਣ, ਜੋ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸੇ ਜਾ ਸਕਣ, ਸਗੋਂ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖ਼ਾਲੀ ਛੱਡੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਿਰ-ਮੱਥੇ ਮੰਨਦਿਆਂ 25 ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਮੱਲ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਗੋਂ ਧੀਰ ਮੱਲ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਬੀੜ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਇਹ ਬੀੜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਆਪ ਕੰਠੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਚ ਲੈਂਦੇ ? ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਕਿਉਂ ਖੋਂਹਦੇ ਹਨ ?" ਇਹ ਉੱਤਰ ਸੁਣ ਕੇ 25 ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਕੰਠ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਅਰਥ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਸੰਮਤ 1762 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 23 ਸਾਵਣ ਸੰਮਤ 1763 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਨੂੰ 9 ਮਹੀਨੇ 9 ਦਿਨ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ। ਵਰਣਨਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਲਿਖਵਾਈ

ਗਈ ਉਪਰੋਕਤ ਬੀੜ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਨਾਲ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਲਗ-ਕੰਨੇ ਤਕ ਦਾ ਵੀ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਘਟਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਤੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤਕ 48 ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੇਹ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਖ਼ਮੂਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ :

- ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ, ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਨ ਤੇ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।
- ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੋਢੀ) ਜੋ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਿਰ ਲੱਥਣ ਪਿੱਛੋਂ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਲੜੇ ਤੇ ਜੂਝਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।
- ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ, ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ 'ਦਰਵੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ।
- ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ। ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰੂਪ 'ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥਾ' ਦੇ ਮੋਢੀ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।
- ਭਾਈ ਅਕਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਅਖਾੜਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਉਪਨਾਮ ਅਪਣਾ ਲਿਆ।

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਜੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਜਮਾਂਤ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਰੱਬੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੋ ਕੇ ਹੋਸ਼ੋ-ਹਵਾਸ ਗਵਾ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿ ਸਕੇਗਾ ? ਇਹ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣੀ ਅਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਅਰਥ ਤੇ ਉਚਾਰਨ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਵੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਅਨੰਦਮਈ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਤਿ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ

ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣ। ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਯੁੱਧ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਵੀ ਲੱਥ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਸਿਰ ਲੱਥਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਸੱਚਖੰਡ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜਣਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਂਸ਼ੀ' ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਕੂਚ ਦਾ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ 2200 ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਇਸ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ ਟਕਸਾਲ ਜਾਂ 'ਸੱਤੋ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਵਾਲੀ ਟਕਸਾਲ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ 'ਸੱਤੋ ਕੀ ਗਲੀ' ਵਿਚ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਟਕਸਾਲ' ਦਾ ਕਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਇਸ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮੀ ਟਿੱਬੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ' ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਟਿਕਾਣਾ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕੰਠ ਤੋਂ ਉਚਰਿਤ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਲਿਖਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਦੇ ਚਾਰ ਉਤਾਰੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚਾਰ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ :

1. ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
2. ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ
3. ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ
4. ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਨੰਦੇੜ

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਥਵਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਚੌਧਵਾਂ ਸੰਤ' ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੇਵਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਠੀਕ 14 ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਨੰਬਰ

'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਸਮੇਤ 14 ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੜੀਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ:

1. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
2. ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ
3. ਭਾਈ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ
4. ਭਾਈ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
5. ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਜੀ
6. ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
7. ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ
8. ਸੰਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
9. ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਦੀ
10. ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲੇ
11. ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ
12. ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ
13. ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ
14. ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

●

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ

ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ', 'ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥਾ' ਜਾਂ 'ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 1905 ਈ. ਵਿਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ 1905 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1930 ਤਕ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਨਿਗੁਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜਾਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ 'ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ' ਬਣਾਇਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਤੇ ਠੀਕ ਉਚਾਰਨ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਗਿਆਨੀ ਬਣਾਏ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਹੀ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇਅੰਤ ਪਾਠੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਏਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਦਕਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 'ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ' ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲਗਾਓ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ' ਜਾਂ 'ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ' ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ (1883-1930 ਈ.)

ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1883 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਤਹਿਸੀਲ ਜ਼ੀਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸਰਦਾਰ ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸਰਦਾਰਨੀ ਮਹਿਤਾਬ ਕੌਰ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਆਪ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯਤਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਇਕ ਪੰਡਤ ਪਾਸੋਂ ਪੜ੍ਹੀ, ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਕ ਉਦਾਸੀ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਦਾਤ ਵੀ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਲਗਨ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਿਰੱਕਤ' ਪਾਸ ਲੈ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ

ਲੜ ਲੱਗਣ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ। 'ਬਿਰੱਕਤ' ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 1902 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ, ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਦਕਾ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਠੀ ਤੋਂ ਕਥਾਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟਕਸਾਲੀ ਗਿਆਨੀ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਬਣ ਗਏ। ਆਖ਼ਰ ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸੇਵਕ ਤੋਂ ਸੰਤ ਬਣ ਕੇ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ 25 ਸਾਲ ਤਕ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਜੈਤੋ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਵੀ ਉਭਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਸੋਈ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਪੁੱਟਦੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਗੱਡਦੇ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 15 ਫ਼ਰਵਰੀ 1930 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੋਪਰਾਏ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ।

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ (1902-1969 ਈਸਵੀ)

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 12 ਫ਼ਰਵਰੀ 1902 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਖਾੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਭਾਈ ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਬੀਬੀ ਆਨੰਦ ਕੌਰ ਬੜੀ ਭਜਨੀਕ ਬੀਬੀ ਸੀ।

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ 13 ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਸੀ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਦਾਦੀ ਮਾਤਾ ਰਾਜ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਇਆ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਮਹੰਤ ਲਾਲ ਦਾਸ ਪਾਸੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ, ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬੀਬੀ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਸੀ। ਦੋ ਲੜਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਹਨ।

1920 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਅਖਾੜਾ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਭਾਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਨੇਕ ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ, ਸੰਤ, ਮਹਾਤਮਾ,

ਕਥਾਕਾਰ, ਕਵੀਸ਼ਰ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਪੂਰਾ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹੇ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ 500 ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤਖ਼ੱਲਸ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਗਏ।

1921 ਵਿਚ ਆਪ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ 9 ਵਰ੍ਹੇ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਲਗਨ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਬਲ ਸਮਝ ਕੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਆਪ 15 ਫ਼ਰਵਰੀ 1930 ਨੂੰ ਸੱਚਖੰਡ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ।

ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਬੋਪਾਰਾਏ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਪਾਰਾਏ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ 1934 ਈ. ਤਕ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਧਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾ ਕੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

1935 ਈਸਵੀ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਹੀ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਛਿੜ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਵਿਦਵਾਨ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਬੀੜ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸਨ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਸੰਤ-ਸੰਮੇਲਨ ਬੁਲਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਆਖ਼ਰ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹੀ ਸਰੂਪ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਬੀੜ ਦੇ ਉਤਾਰੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਵੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਛਾਪਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪਣੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਅਤਿਅੰਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 31 ਜਨਵਰੀ 1967 ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ 300ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਫੇਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਉਪਰੋਕਤ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹਰ-ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਟੇਪ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੋਲ ਬੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ :

".....ਅੱਜ ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਮਿਲੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸਿਰੋਪਾਓ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਿਰੋਪਾਓ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।"

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਧਰੰਗ ਤੇ ਦਮਾ ਆਦਿ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਆਖ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 28 ਜੂਨ 1969 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਪਾਸ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਚੋਲਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਉਸ ਵਕਤ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅੰਤਮ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪਤਾਲਪੁਰੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ (1932-1977 ਈਸਵੀ)

ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਨ 1932 ਈਸਵੀ ਸੰਮਤ 1989 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਦੀ ਅੱਸੂ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਭੂਰਾ ਕੋਹਨਾ (ਪੁਰਾਣੇ ਭੂਰੇ) ਤਹਿਸੀਲ ਕਸੂਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ (ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬੀਬੀ ਲਾਭ ਕੌਰ ਸੀ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਖੇਮਕਰਨ ਤੋਂ ਤੇ ਨੌਵੀਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਇਕੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਤੋਂ

ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਐਫ਼.ਏ. ਪਾਸ ਕੀਤੀ।

1948 ਵਿਚ ਆਪ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਦੇ ਮਨ ਉੱਤੇ 'ਇਕ ਸੌ ਅੱਠ' ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤੇਜੱਸਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਏਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਕਿ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ। ਆਪ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਭੂਰਾ ਕੋਹਨਾ ਲਿਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਖਿੱਚ ਸਦਕਾ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 13 ਵਾਰ ਭੂਰੇ ਕੋਹਨੇ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ 1950 ਵਿਚ ਹੋਈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹਨ—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ 6 ਸਾਲ ਤਕ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਆਖ਼ਰ 1957 ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

'ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਮੇਰਾ ਚਰਖ਼ਾ ਟੁੱਟਾ, ਜਿੰਦ ਅਜਾਬੋਂ ਛੁੱਟੀ' ਦੇ ਕਾਵਿਕ ਕਥਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। 1957 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1969 ਤਕ ਪੂਰੇ 12 ਸਾਲ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦਿਆਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਦੋ ਵਾਰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਾਇਕ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪਰਖ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਮਾਇਆ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਮਾਇਆ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਰਨਗੇ? ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਕਹਤਾਹ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਹਨ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਇਕ ਵਸੀਲੇ ਬੜੇ ਘੱਟ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੇਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੋਨੋਂ ਵਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਉਤਰੇ।

28 ਜੂਨ 1969 ਨੂੰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿੰਡ ਮਹਿਤੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ

ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪਾਤਾਲਪੁਰੀ (ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ) ਬਰਾਸਤਾ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਪਾਤਾਲਪੁਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਗਦੀ ਸਤਿਲੁਜ ਨਦੀ ਵਿਚ ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਦਸਵੇਂ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਦੁਸਹਿਰਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ-ਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਵਕਤ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਝੇ ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲ ਨਾਲ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਲਈ। ਸਰਵ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੇ ਦਖ਼ਲ ਸਦਕਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲ ਦੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋਈਆਂ। ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਮਿੱਤ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ, ਨਿਹੰਗ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਿਧੀਚੰਦੀਏ ਨੇ ਆਪਣਿਆਂ ਮੁਬਾਰਕ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਸਤਾਰ-ਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਥਵਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਣ ਗਏ। ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਦਾ ਅੱਡਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਖ਼ਰ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜੱਥੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸੰਤ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗੇ ਸਨ ਤੇ ਸੱਚਖੰਡ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਸਨ।

ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਾ-ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਵਰਣਨਯੋਗ ਕਾਰਜ ਇਹ ਹਨ :

- ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਟੇਪਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

- ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰੂਡੰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਜਹਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।
- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ 300ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 5 ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।
- ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 7-12-1975 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਰਾਮ ਲੀਲ੍ਹਾ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ।
- ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚਖੰਡ-ਗਮਨ ਅਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਇਸ ਲੋਕ ਤੋਂ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਏ, ਉਹ ਨਿਰਵਿਘਨ ਚਾਲੂ ਰਹਿ ਸਕਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਟਿਕਣ ਦਾ ਇਕ ਮਕਸਦ ਇਹ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਡੇਰੇ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਖੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ 'ਸੰਤ' ਵੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲਾ 'ਸੰਤ' ਟਿਕਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡਦੇ ਰਹੇ। ਪਹਿਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਥਵਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਸਤੇ ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਟਿਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:

1. ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਚਰਚਾ, ਜੋ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਖ਼ਤ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਇਕ ਮਹਾਂ ਤਪੱਸਵੀ ਸੇਵਕ, ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 101 ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਅਰੋਗਤਾ ਲਈ ਚੌਪਈ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਰਾਤ ਸੁੱਤ-ਉਣੀਂਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ "ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਾਂਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਲਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਧਰੋ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਉ।" ਉਸ ਸੇਵਕ ਨੇ, ਜੋ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ

ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਦ ਇਹ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਖਿੱਲਰ ਗਈ।

2. ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਲਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਣਾ।

ਸੋ ਉਪਰੋਕਤ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋ ਗਏ। 3 ਅਗਸਤ 1977 ਨੂੰ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮਸਲੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸੋਲਨ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੇੜੇ ਕਾਰ ਦਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ। ਲੇਕਿਨ ਸੰਤ ਜੀ ਬਚ ਨਾ ਸਕੇ ਤੇ 16 ਅਗਸਤ 1977 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ।

25 ਅਗਸਤ 1977 ਨੂੰ ਗਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦੁਸਹਿਰੇ ਦੀ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਲਾਕੇ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸੇਵਕ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਇਸ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੋਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੱਥੇਦਾਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਮੁਖੀ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰੋਪਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿਰੋਪਾ ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ' ਦੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਢਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਭਾਵਿਕ ਜਾਂ ਅਸੁਭਾਵਿਕ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਅਲੱਗ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸੰਤ ਵਜੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਹੀ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਜਾਂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

●

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ 25 ਮੀਲ ਦੇ ਫ਼ਾਸਲੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਇਹ ਇਕੋ-ਇਕ ਹੈੱਡ- ਕੁਆਰਟਰ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਕੋਈ ਬਰਾਂਚ ਆਫ਼ਿਸ ਜਾਂ ਉਪ-ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੁਖ ਕੇਂਦਰ ਡੇਢ-ਦੋ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 25 ਫੁੱਟ ਡੂੰਘਾ ਛੱਪੜ ਪੂਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 46 ਘਰ ਗਿਰਾਉਣੇ ਪਏ ਸਨ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਢਾਹੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਥਾਂ ਪਲਾਟ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ, ਸਟੋਰ, ਆਟੇ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਚੱਕੀ, ਟਿਊਬਵੈੱਲ, ਟੈਂਕੀ, ਨਲਕੇ, ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਮਰੇ, ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਫ਼ਾਰਮ ਵੀ ਹੈ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੇਨ ਰੋਡ ਨਾਲ ਇਕ ਪਹੁੰਚ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਮਹਿਤਾ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਮੇਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇਕ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡ ਗੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਇਬਾਰਤ ਦਰਜ ਹੈ 'ੴ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ੍ਰੀਮਾਨ 108 ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸੱਚਖੰਡ ਗਮਨ ਅਸਥਾਨ।'

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਅਮਰ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 69 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਸੱਚਖੰਡ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਚਾਈ ਗੁੰਬਦ ਤੇ ਗੁਮਟੀਆਂ ਸਮੇਤ 69 ਫੁਟ ਉਚੀ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਿਚ '69' ਦਾ ਅੰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਸਥਾਨ 27-28 ਜੂਨ 1969 ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਾਗਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕੀਰਤਨ ਵਿਦਿਆਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ 35 ਕਮਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਦਿਆਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਲੰਗਰ ਫ਼ਰੀ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖ਼ਰਚ ਵੀ ਵਿਦਿਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਥਵਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ :

- ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨਿਰੋਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕਥਾ ਕਰਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ ਤੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਮਰਯਾਦਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੱਲਣਾ ਹੈ।
- ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਨਹੀਂ, ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਹੀ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਉਹੀ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਲਾਗੂ ਹੈ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਅਧੀਨ ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੂਹ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਜੱਥੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੰਘ ਨਿਯਮ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ। ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੱਥੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ ਘਰੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੱਥੇ ਦਾ ਲੰਗਰ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਬਸਤਰ ਸਿਲਵਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨ

ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਵਾਂਗ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈਕਸ਼ਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੇਦ, ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਅੱਠ-ਅੱਠ ਜਾਂ ਦਸ-ਦਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ।

ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ

ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਨਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਬਾਈ ਵਾਰਾਂ, ਭਗਤ ਬਾਣੀ, ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਈਏ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ, ਵੇਦਾਂਤ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰ ਕੁਤਾਵਲੀ, ਭਾਵਰ ਸਿਮ੍ਰਤਿ, ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ ਚਟਾਕਾ, ਮੋਖ਼ਸ਼ ਪੰਥ, ਬਿਰਤੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਆਤਮਿਕ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟਾਈਮ-ਟੇਬਲ

ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪੋਥੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਸਿੰਘ ਪੋਥੀਆਂ ਤੋਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਪੀਆਂ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਵੇਰੇ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਕਥਾ, ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਢਿੱਲ ਦੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਥਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਵੇਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਰਸਭਿੰਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਰੇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਥਿਆ 25 ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਫ਼ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜੱਥੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 4 ਵਜੇ ਉਠਾਏ। ਜਿਹੜਾ ਆਲਸ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨੀਂਦੋਂ ਨਾ ਜਾਗੇ, ਉਸ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਰਿਆ ਗੜਵਾ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ

ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਗਤਕਾ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨਾਂ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਚੱਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਸੰਸਥਾ

ਇਸ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਹਰ ਪਲ ਵਿਚਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਬੀਤਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚੱਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

●

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਨਿਯਮ

ਇਸ਼ਨਾਨ

1. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਉਠਾ ਕੇ, ਜੰਗਲ-ਮੈਦਾਨ ਜਾ ਕੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਠੰਢੇ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ। ਜੇਕਰ ਸਰੀਰ ਢਿੱਲਾ ਮੱਠਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਮਾਈਆਂ-ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
2. ਦਾਤਣ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾੜ ਕੇ ਦੂਰ ਸੁੱਟਣੀ।
3. ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਗ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਛਹਿਰੇ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇਲ ਸਾਬਣ ਕੇਸ, ਦਾਹੜੇ ਤੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ।
4. ਕਛਹਿਰਾ, ਕੇਸਾਂ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗਲ ਦੇ ਪਰਨੇ ਜਾਂ ਦਸਤਾਰ ਨਾਲ ਕਛਹਿਰਾ ਸੁੱਕਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ। ਪਰਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੀ ਕਛਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਾ।
5. ਜਿਥੇ ਕੀ ਜਲ ਛਕਣਾ ਹੈ, ਟੂਟੀ, ਨਲਕਾ, ਬੰਬੀ, ਗੜਵਾ, ਬਾਲਟੀ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਗੇੜੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਲ ਨਹੀਂ ਛਕਣਾ।

ਨਿਤਨੇਮ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ

1. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ (ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਯੇ, ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ, ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ) ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਿਰਾਜਣ (ਸੌਣ) ਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰਨਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਇਹ ਬਾਣੀਆਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਹ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਾਠ ਕਰੇ।
2. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਤੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾ ਕੇ ਇਕਾਂਤਵਾਸ ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਵਾ ਘੰਟਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸਾਰਾ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਪਾਠ ਜਾਂ 25 ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਪਾਠ ਜਾਂ ਜਾਪ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ।
3. ਨਿਤਨੇਮ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਿਆਂ ਪਿੰਡਾ ਜਾਂ ਕੇਸ ਨੰਗੇ ਨਾ ਹੋਣ। ਪੈਰੀਂ ਜੋੜਾ ਨਾ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ।

4. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਜਿਥੋਂ ਵੀ ਆਉਂਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ, ਝਟ ਉਠ ਕੇ ਜੋੜਾ ਪਿਛਾਂਹ ਲਾਹ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਫ਼ਤਹਿ ਗਜਾਉਣੀ।
5. ਬਸਤਰ ਬਦਲੇ ਤੇ ਪੈਰ ਧੋਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ।
6. ਪੋਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫਿਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਪੋਥੀ ਵੱਲ ਕਦੇ ਪਿੱਠ ਜਾਂ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ।
7. ਕੇਵਲ ਬੁਨੈਣ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਚੁਗੱਠਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ।
8. ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਰੌਲ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠਣਾ। ਜੇਕਰ ਸੁਪਨ-ਦੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਣੇ ਕੇਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਤੇ ਹੋਏ ਪਾ ਕੇ, ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਕ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਤੇ ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਜਾਣਾ।
9. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਸੰਪਟ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਹੱਸਣਾ ਜਾਂ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਝਾਕਣਾ ਜਾਂ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ, ਉਬਾਸੀਆਂ ਲੈਣਾ, ਜਾਂ ਗੋਡੇ ਮੂਧੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠਣਾ, ਅਰਕਾਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਰੱਖਣੀਆਂ, ਪੈਰ, ਮੂੰਹ, ਕਛਹਿਰੇ, ਮੁਛਹਿਰੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਛੂਹਣਾ ਵੱਡਾ ਭਾਰੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ।
10. ਗੁਟਕਿਆਂ, ਪੋਥੀਆਂ, ਰੁਮਾਲਿਆਂ, ਸਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਆਦਰ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ।
11. ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਵੇਲੇ ਹਜ਼ੂਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਤੇ ਕਥਾ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚਾਰਨੀ। ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਉਪਰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਲੀੜਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ।

ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ

1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਭੁਝੰਗੀ ਇਕ ਆਸਣ ਜਾਂ ਇਕ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੌਂ ਸਕਦੇ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਆਸਣ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਹਨ।
2. ਲਿਸ਼ਕਵੇਂ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਮਨ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਆਸਣ (ਸੌਣ) ਜਾਂ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਘਰ, ਦੀਵਾਨ ਜਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਧੀ-ਭੈਣ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ।
3. ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੱਧਾ ਜਾਂ ਪੁੱਠਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਉਣਾ, ਸਗੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬਚਨ ਨਾ ਬੋਲੇ, ਨਾ ਹਾਸਾ ਮਖ਼ੌਲ ਕਰੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

4. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੰਘਾ ਜਾਂ ਕਿਰਪਾਨ ਵਿਸਰ ਜਾਵੇ (ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ) ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਣੀ ਤਕ ਵੀ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ।
5. ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
6. ਜੋ ਵੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਨਿਭਾ ਕੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਕਰ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਸੇਵਾ ਬਿਨਾਂ ਤਨ ਮਨ ਵਾਲੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

●

ਜੋੜ ਮੇਲੇ

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਕਈ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਉੱਚੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਹਨ। ਇਕ ਹੈ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਬਰਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਮੇਤ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ :

- ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀ 108 ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਦੇਸੀ ਤਰੀਕਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਸਾਲ 14-16 ਹਾੜ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਵਿਖਿਆਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।
- ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਬਰਸੀ ਵੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੇਸੀ ਤਰੀਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 31 ਸਾਵਣ ਤੇ 1-2 ਭਾਦੋਂ ਨੂੰ, ਇਹ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਤੇ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ' ਜੀ ਨੂੰ।
- ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਥ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਪੁਰਬ ਹਨ—ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ।
- ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
- ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਵੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਰਪੁਰਬ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਹਰ ਸੰਗਰਾਂਦ ਦੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ, ਵਿਖਿਆਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

●

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਨਾਗਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦਾਲ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ, ਪਿਆਜ਼, ਆਚਾਰ ਤੇ ਲੋਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਜੱਥੇ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਤੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲ-ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਲ-ਪਾਣੀ ਚਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਸੌਂਫ ਤੇ ਬਿਨਫਸ਼ਾ ਉਬਾਲ ਕੇ ਤੇ ਦੁੱਧ ਮਿਕਸ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੱਥੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸੌਂਫਾ' ਜਾਂ 'ਬਿਨਫਸ਼ਾ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਚਾਹ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਕ ਦਮ ਵਰਜਿਤ ਹੈ।

ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਹ ਦੇ ਫੁਲਕੇ ਵੀ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਨਾਲ ਚੋਪੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਪਕਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਜੱਥੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੋਂ। ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰੋਸ ਦੇ ਨਹੀਂ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ—ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਖੀਰ, ਜਲੇਬ, ਬਦਾਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਠਿਆਈ, ਦਾਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਬਜ਼ੀ ਆਦਿ।

ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਨਹੀਂ ਮੱਚਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸੰਗਤ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੱਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ ਉਠਦੀ ਹੈ।

●

ਝੰਡੇ ਬੁੰਗੇ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ, ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰੂਪ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਤੂਫ਼ਾਨੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੇ ਸੋਮੇ 'ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ' ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੱਲ ਵੀ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ :

1. **ਪੰਜੋਖੜਾ ਸਾਹਿਬ**—ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਬਾਲਾ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਗੂੰਗੇ ਕੋਲੋਂ ਗੀਤਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।
2. **ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ**—ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੰਗੀ ਅਸਥਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ।
3. **ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਭਾ ਸਾਹਿਬ (ਨੇੜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)**—ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੌਵੀਂ ਤੇ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਰੈਣ-ਬਸੇਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।
4. **ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਿੰਡ ਸਦਰਵਾਲ (ਨੇੜੇ ਮੁਕਤਸਰ)**—ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।
5. ਪਿੰਡ ਕਾਲ੍ਹਵਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ।
6. ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਬੰਮ੍ਹਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ।
7. ਪਿੰਡ ਖੁਜਾਲਾ ਨੇੜੇ ਕਾਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਈ।

8. ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਦੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਫ਼ਾਰਮ ਵਿਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਭਾਵਨਾ 'ਝੰਡੇ ਬੁੰਗੇ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ, ਧਰਮ ਦਾ ਜੈਕਾਰ ਹੋਵੇ' ਉਪਰ ਚੱਲਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਗੱਡਣ ਅਤੇ ਝੁਲਾਉਣ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ ਅੱਗੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਿਉਂਦੀਆਂ-ਜਾਗਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਤੋਂ ਹੀ ਮਰ-ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਦੇ ਖੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਉੱਚੇ ਝੂਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੂਰਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਬਲ ਦੁਆਰਾ ਸਦਾ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੂਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੀ, ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਝੁਲਾਇਆ ਹੈ।

1. ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਝੰਡਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ :

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ ॥
ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਓ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ)

ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਰਹੋ।

2. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਸੰਤੀ ਰੰਗ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣੋ।
3. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ।
4. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਕਰਕੇ ਠੰਢ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪਾਲਾ ਤੇ ਈਰਖਾ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗੀ।
5. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਤਕੜੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਰੂਪੀ ਗੰਢ ਪਾਓ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਕੇਸਾਂ ਸਵਾਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਭੇ।
6. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਚੌਹਾਂ ਵਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਆਓ, ਇਥ ਖੱਤਰੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਵੈਸ਼ ਤੇ ਸ਼ੂਦਰ ਸਭ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ

ਸੰਬੰਧ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਰਹੋ। ਕੇਂਦਰ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਤਾਂ ਬਿਰਛ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਪੱਤਰੇ ਵਾਂਗ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭਟਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

7. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੱਰਰਾ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੁਲ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਓ, ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਰਨ, ਇਥੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ, ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ ਇਹ ਬਿਰਦ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ ॥

8. ਫੱਰਰੇ ਉੱਤੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੰਡੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੰਗਤਾ ਨੂੰ ਖੰਡ ਕੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਵੋ, ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਨਾ ਲਵੋ।

9. ਫੱਰਰੇ ਵਿਚ '੧ਓ' ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਇਕ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਰਸਤੇ ਦਾ ਰਾਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

10. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਮਰ-ਕੱਸਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਮਰ-ਕੱਸਾ ਕੱਸੀ ਰੱਖੋ ਤੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹੋ।

11. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਝੋਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਫਿਰਨ ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਚੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਉਤਲੀ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਮੱਤ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਕਰ ਕੇ ਨੀਵਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਹੋਵੋ।

ਆਪਸ ਕਉ ਜੋ ਜਾਣੈ ਨੀਚਾ ॥
ਸੋਊ ਗਨੀਐ ਸਭ ਤੇ ਊਚਾ ॥

12. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੈਂਤਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੀਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਲਛਮਣ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰ ਕੱਢੀ ਸੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਕਾਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ।

13. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੰਡੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮੱਛਰ ਤੇ ਕੀੜੀ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਸਕਦੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀੜੀ ਤੇ ਮੱਛਰ ਜਿਤਨੀ ਤੁੱਛ ਹੰਗਤਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਇਸ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

14. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਕੰਪਾਸ ਦੀ ਸੂਈ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਦਾ ਧਰੂ ਤਾਰੇ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੰਡੇ ਦਾ ਉਤਾਂਹ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਾਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੀ ਸਦਾ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜੋ। ਯਥਾ :

ਪਾਂਇ ਗਹੇ ਜਬ ਤੇ ਤੁਮਰੇ ਤਬ ਤੇ ਕੋਊ ਆਂਖ ਤਰੇ ਨਹੀ ਆਨਯੋ ॥

(ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਅੰਗ 258)

15. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲੇ ਹੋ ਕੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋਣਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹੋ।

ਜਿਹ ਘਰ ਬਲ ਸਮਸਰਿ ਕੀਆ ਤੇ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ॥
ਦੀਸਹਿ ਸਭ ਮਹਿ ਸਭ ਤੇ ਰਹਤੇ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਓਇ ਧਿਆਨ ਧਰਤੇ ॥

16. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਥੂਲ ਸਤੰਭ ਦਾ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ, ਸਿੱਧਾ ਹੋਣਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੋੜੋ।

17. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦਰਗਾਹ ਉੱਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਸਮੇਤ ਉੱਚੇ ਮੀਨਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜਹਾਜ਼ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਣ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਮੀਨਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉੱਚਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਚਮਕਾਰੇ ਮਾਰਨਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਬਰ, ਮੜ੍ਹੀ, ਮੱਠ, ਭੂਤ, ਪ੍ਰੇਤ, ਸਖੀ ਸਰਵਰ, ਸੁਲਤਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ, ਹੁਲਾਰੇ ਖਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚਖੰਡ ਰੂਪੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੇ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਲ ਠੀਕ ਸੇਧ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਥੱਲੇ ਹੀ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਵਾਹਨ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ਰਹੈਂ, ਬਾਜਤ ਨਗਾਰੇ ਰਹੈਂ,
ਵੈਰੀ ਭੂਮੀ ਝਾਰੇ ਰਹੈਂ, ਮੁੰਡ ਯੁਤ ਤਾਜ ਕੇ।
ਸੰਗਤੇਂ ਆਬਾਦ ਰਹੈਂ, ਆਵਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰਹੈਂ,
ਬਾਢੇ ਅਹਿਲਾਦ ਰਹੈਂ, ਧਰਮ ਸੁ ਕਾਜ ਕੇ।
ਗਾਦੀਆਂ ਅਟੱਲ ਰਹੈਂ, ਚੱਕੀਆਂ ਅਚੱਲ ਰਹੈਂ,
ਬੁੰਗੇ ਝਲਾ ਝਲ ਰਹੈਂ, ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਕੇ।
ਲਾਗਤੇ ਦੀਵਾਨ ਰਹੈਂ, ਗਾਵਤੇ ਸੁਜਾਨ ਰਹੈਂ,
ਝੂਲਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰਹੈਂ, ਪੰਥ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇ।

ਐਸੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਸਭ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

●

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ

ਖ਼ਾਸ ਰੂਪ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੂਜੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਗੁਰੂਬਰ ਅਕਾਲ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸਿਉਂ ਉਪਜਿਉ ਬਿਗਿਆਨਾ।
ਤਬ ਸਹਿਜੇ ਰਚਿਓ ਖਾਲਸਾ ਸਾਬਤ ਮਰਦਾਨਾ।

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ 'ਮਰਦਊਪੁਣਾ' ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਮਰਦਾਂ, ਸਿਰਲੱਥ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਅਣਖੀਲੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨਾਈਆਂ, ਝੀਊਰਾਂ, ਛੀਂਬਿਆਂ, ਆਦਿ ਨੀਵੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਾਤਾਂ ਨੂੰ 'ਖੰਡੇਧਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਵਿਚੋਂ ਛਕਾ ਕੇ ਉੱਚ-ਨੀਚ ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪੱਛੜੇ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, 'ਚਿੜੀਆਂ' ਵਿਚ ਬਾਜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਲੜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਮਰਦ ਅਗੰਮੜੇ' ਗੁਰੂ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਖ਼ੁਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਪੰਥ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੂਜੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

- ਇਉ ਤੀਸਰ ਪੰਥ ਰਚਾਇਅਨੁ ਵਡ ਸੂਰ ਗਹੇਲਾ॥
- ਵਹ ਪ੍ਰਗਟਿਉ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ ਵਰੀਆਮ ਇਕੇਲਾ॥
- ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ॥

ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਮਰਦ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਵਰਿਆਮ ਗੁਰੂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ, ਪੰਜ ਕਕਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਨੇ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਆਖਿਆ—ਇਹ ਮੇਰਾ 'ਖ਼ਾਸ ਰੂਪ' ਹੈ ਤੇ ਇਸ 'ਖ਼ਾਸ ਰੂਪ' ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਨਿਵਾਜੇ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

- ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ॥ ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹਉਂ ਕਰੋਂ ਨਿਵਾਸ॥
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਮੁਖ ਹੈ ਅੰਗਾ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਹਉਂ ਸਦਾ ਸਦ ਸੰਗਾ॥
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਇਸ਼ਟ ਸੁਹਿਰਦ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਕਹੀਅਤ ਬਿਰਦ॥

- ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਮਿਤਰ ਸਖਾਈ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਖਦਾਈ ॥
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੀ ਸੋਭਾ ਸੀਲਾ ॥ ਖਾਲਸਾ ਬੰਧ ਸਖਾ ਸਦ ਛੀਲਾ ॥
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੀ ਜਾਤ ਅਰ ਪਤ ॥ ਖਾਲਸਾ ਸੋ ਮਾ ਕੋ ਉਤਪਤ ॥
- ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਪਿੰਡ ਪਰਾਨ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕੀ ਜਾਨ ॥
 ਮਾਨ ਮਹਤ ਮੇਰੀ ਖਾਲਸਾ ਸਹੀ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਸਵਾਰਥ ਸਹੀ ॥
 ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਕਰੋ ਨਿਰਬਾਹ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਦੇਹ ਅਰ ਸਾਹ ॥
- ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ ॥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਸਾਜਨ ਸੂਰਾ ॥
- ਯਾ ਮੈਂ ਰੰਚ ਨ ਮਿਥਿਆ ਭਾਖੀ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸਾਖੀ ॥

ਅੱਜ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸੰਪੂਰਨ ਰਹਿਤਵਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖ 'ਚੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਿੰਨ-ਭੇਤ ਤੋਂ ਹਰ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਉਸ ਦਾ 'ਖ਼ਾਸ ਰੂਪ' ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਵੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਉਹ 'ਖ਼ਾਸ ਰੂਪ' ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜਾਗ੍ਰਤ, ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਚੇਤੰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਦੂਜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਹਿਤਵਾਨ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ 'ਸਿੱਖੀ' ਨੂੰ ਤੇ 'ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ' ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹਨ, ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਦਰਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਰੂਪੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਕ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਤੇ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਜੋਕੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਹਾਦੀ ਸਪਿਰਟ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਕੇਸ ਕਟਾਉਣ, ਦਾਹੜੀਆਂ ਕਤਰਾਉਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੋਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਗਾੜ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ। ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਉ ਮੈਂ ਸਾਰਾ।
ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ। ਮੈਂ ਨਾ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿਚ ਕੀ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਮੋਨੇ ਕੇਸਧਾਰੀ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਦਾਹੜੀ-ਕੱਟੇ ਦਾਹੜੀਆਂ ਰੱਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਦਾਹੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਦਾਹੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤ ਦਸਤਾਰ ਸਰਦਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਛੱਡਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰ ਤਿਆਗਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਜ਼ਾਹਰੀ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ? •

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ' ਹੈ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਸੋਂ ਇਕ ਬੜੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ :

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ। ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿਵਾਏ ਸਿੱਖ ਮਜ਼ਹਬ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਦ ਬਿਰਥੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ? ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਨਾਲ ਤੁਰਦਿਆਂ-ਤੁਰਦਿਆਂ ਅੱਜ ਇਹ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ' ਦੇ ਬੋਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਏਨਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ?' ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬੋਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, 'ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ।' ਇਹ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਵੀ ਪੁੱਛ ਬੈਠੇ ਕਿ 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ?' ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ।'

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ 'ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ' ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ' ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਚੋਂ ਇਸ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਕਿ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ ?' ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤੇ ਬੋਲੇ, 'ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਡਰ ਕੀ ?.....ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸਹਿਮ ਕੀ ?'

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸੰਤ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ :

"ਮੈਂ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਬਣਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਜੇ ਡਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ

ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

"ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਮੋਰਚੇ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਜਦ ਮੋਰਚਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਫ਼ੌਰਨ ਏਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਭੈ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਮੌਤ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖੇਲ ਹੈ।.....

"ਇਕ ਸਿੱਖ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਬੜਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਜਦ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਅੰਗ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦਰਦ ਨਾਲ ਚੀਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸੀਸ ਲੱਥ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਿਸ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੈਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਤ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸੀਸ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸੀਸ ਧਰ ਕੇ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਜਦ ਜਿਸਮ ਠੰਢਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀਸ ਵਰਾਹ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ।"

●

ਸੰਤ, ਜੋ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ

ਉਹ 'ਸੰਤ' ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ?

ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ, ਜਦ ਉਹ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਮਝ ਕੇ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹਨ ਤੇ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਆਦਿ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨੀ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ। ਅਨਮੱਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਕੇਵਲ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਮੱਤ 'ਸਿੱਖ ਧਰਮ' ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ 'ਚੋਂ ਅਜਿਹੇ 'ਸੰਤ' ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜੋ ਨਿਰੇ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 'ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ' ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੰਜਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ, ਪੰਜ ਕਕਾਰ (ਕੇਸ, ਕੰਘਾ, ਕਛਹਿਰਾ, ਕੜਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ) ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਨਾਂ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫ਼ੌਜ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ :

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ ॥
ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ ॥

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵੱਜੋਂ :

ਖਾਲਸਾ ਸੋਈ ਸ਼ਸਤਰ ਕਉ ਧਾਰੈ ॥
ਖਾਲਸਾ ਸੋਈ ਦੁਸ਼ਟ ਕਉ ਮਾਰੈ ॥ *(ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ)*
ਸ਼ਸਤਰ ਹੀਨ ਇਹ ਕਬਹੂੰ ਨਾ ਹੋਈ।
ਰਹਿਤਵੰਤ ਖਾਲਿਸ ਹੈ ਸੋਈ ॥ *(ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ)*

ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਸ਼ਾਹਸਵਾਰ, ਚਿੱਟਿਆਂ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਤੀਰ-ਕਮਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੋਧੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਤੇਗ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਤੀਰ-ਕਮਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਖਗ ਖੰਡ ਬਿਹੰਡੰ ਖਲ ਦਲ ਖੰਡੰ ਅਤਿ ਰਣ ਮੰਡੰ ਬਰਬੰਡੰ।
ਭੁਜ ਦੰਡ ਅਖੰਡੰ ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡੰ ਜੋਤਿ ਅਮੰਡੰ ਭਾਲ ਪ੍ਰਭੰ।
ਸੁਖ ਸੰਤਾ ਕਰਣੰ ਦੁਰ ਮਤਿ ਦਰਣੰ ਕਿਲ ਬਿਖ ਹਰਣੰ ਅਸ ਸਰਣੰ।
ਜੈ ਜੈ ਜਗ ਕਾਰਣ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਬਾਰਨ ਮਮ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਣ ਜੈ ਤੇਗੰ।

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਪੀਰਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਅਸ ਕਿਰਪਾਨ ਖੰਡਾ ਖੜਗ ਤਮਰ ਤੁਪਕ ਅਰ ਤੀਰ।
ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸੈ ਹਥੀ ਯਹੀ ਹਮਾਰੇ ਪੀਰ।

ਕੇਵਲ ਇਥੋਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ 'ਮੁਰਦ' ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੇਖ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਇਹ ਹਨ :

- ਨਮੋ ਖਗ ਖੰਡੈ ਕ੍ਰਿਪਾਣੰ ਕਟਾਰੰ। ਸਦਾ ਏਕ ਰੂਪੰ ਸਦਾ ਨਿਰ ਬਿਕਾਰੰ।
 ਨਮੋ ਬਾਣ ਪਾਣੰ ਨਮੋ ਦੰਡ ਧਾਰਿਯੰ। ਜਿਨੈ ਚੌਦਹੂੰ ਲੋਕ ਜੋਤੰ ਬਿਥਾਰਿਯੰ।
- ਨਮਸਕਾਰਯੰ ਮੋਰ ਤੀਰੰ ਤੁਫੰਗੰ। ਨਮੋ ਖਗ ਅੱਦਗੰ ਅਭੇਅੰ ਅਭੰਗੰ।
 ਗਦਾਯੰ ਗ੍ਰਿਸਟੰ ਨਮੋ ਸੈਹਥੀਅੰ। ਜਿਨੈ ਬੁਲੀਯੰ ਬੀਰ ਬੀਸੋ ਨ ਬੀਯੰ।
- ਨਮੋ ਚਕ੍ਰ ਪਾਣੰ। ਅਭੂਤੰ ਭਜਾਣੰ। ਨਮੋ ਉਗ੍ਰਦਾੜੰ। ਮਹਾਂ ਗ੍ਰਿਸਟ ਗਾਣੰ।
 ਨਮੋ ਤੀਰ ਤੋਪੰ। ਜਿਨੈ ਸਤ੍ਰ ਘੋਪੰ। ਨਮੋ ਧੌਪ ਪੱਟੰ। ਜਿਨੈ ਦੁਸਟ ਦੱਟੰ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਉਪਮਾ ਤੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਖ਼ੁਦ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

"ਜਿਹੜਾ ਪੁੱਤਰ ਆਣੇ ਪਿਉ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਲਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਉ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਸੀ। ਹਥਿਆਰ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੂਜੇ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਹੈ :

ਵਹ ਪ੍ਰਗਟਿਉ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ ਵਰੀਆਮ ਇਕੇਲਾ।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ।

ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ, ਉਹਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਟਕਸਾਲ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਾਂ, ਚੌਧਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਹੈ :

ਅਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡੋ ਖੜਕ ਤੁਪਕ ਤਬਰ ਅਰੁ ਤੀਰ।
ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸੈਹਥੀ ਯਹੈ ਹਮਾਰੈ ਪੀਰ।

ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਉਹ ਭੇਡ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ :

- **ਬਿਨਾਂ ਕੇਸ ਸ਼ਸਤਰ ਨਰੰ ਭੇਡ ਜਾਨੋ।**
- **ਇਹੀ ਮੋਰ ਆਗਿਆ ਸੁਣੋ ਹੇ ਪਿਆਰੇ।**
 ਬਿਨਾ ਕੇਸ ਸ਼ਸਤਰ ਦਿਵੋ ਨਾ ਦੀਦਾਰੇ।

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਪਾਪ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਨਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ। ਨਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਨ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ 13 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਤੇ 78 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। 8 ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, 2 ਮਧੂਬਨ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਜੇ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਮਾੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਗ਼ਰੀਬਾਂ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣੇ ਪੁੰਨ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪੁੰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮਿਸਾਲ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਘਰ ਪਾ ਲਈ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਦਕਾ ਉਹ ਛੁਡਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਲਾਲ ਚੰਦ ਨਾਂ ਸੀ ਹਿੰਦੂ ਦਾ। ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਬਰ ਨੂੰ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਗਨ-ਸ਼ਸਤਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਛਿੜਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰ ਲੈ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਘੋੜੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਪਿਸਤੌਲ ਵੀ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।"

ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ, ਜੋ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸਜਾਉਂਦਾ।

ਸ਼ਸਤਰ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

ਲੇਕਿਨ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਨਾ ਲੜਨਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਸਤਰ ਪਹਿਨਣੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪਾਪ ਹੈ।"

●

ਸਿਪਾਹੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਵੀ ਹੈ

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਰਮ ਸੰਤ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਵੀ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਤਨੇਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਵਕਤ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਥਾ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਬਚਨ-ਬਿਲਾਸ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਵਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ਕ ਸੁਮੇਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਤੀਰ ਹੈ।

"ਮੈਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।" ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਚਿਤਾਰੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਖ਼ਬਾਰ-ਨਵੀਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮਿਲੇ, ਬਿਨਾਂ ਦੇਖੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਆਦਮੀ ਹਨ", ਉਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਜੀ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਪੋਥੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਮਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤੀ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ' ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖੇਰੂੰ-ਖੇਰੂੰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਚਾਲਾਂ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣ।"

ਸੰਤ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ "ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ, ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਥਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨਾ। ਕੰਮ ਹੈ ਬੇਗੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ। ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਨੀ ਮੇਰਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਹੈ।"

ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ :

"ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਬਣਨ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੋਦੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਟੋਪੀ ਪਹਿਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਧੋਤੀ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਨੇਊ ਪਹਿਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, 12 ਤਿਲਕ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਗੀਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮੰਦਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਟੱਲੀਆਂ ਵਜਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬੀੜੀ ਸਿਗਰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦਿਆਂਗੇ।

"ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਆਂਗੇ।

"ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦਾਹੜੀ ਕੇਸ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਰੋਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ।

"ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾਨਧਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

"ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਜੋ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਂ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ। ਲੇਕਿਨ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੇ ਮਤਾਂ-ਮਤਾਂਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਜ਼ਹਬ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝਾ ਮਜ਼ਹਬ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸੰਤ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ :

"ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।

"ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦੀ ਧਰਮ-ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੁਰਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ

ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪੀਰ-ਫ਼ਕੀਰ ਦੀ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ। ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਅਧਿਆਇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜੁਲਾਹਾ ਕਬੀਰ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੈਦੇਵ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਧੰਨਾ ਜੱਟ ਵੀ, ਛੀਂਬਾ ਨਾਮਦੇਵ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਜੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਏਥੇ ਗਨਿਕਾ ਵੀ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਾਮਲ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਸਧਨਾ ਕਸਾਈ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਸ਼ਟ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸਾਝਾ ਸਾਹਿਬੁ ਬਾਪੁ ਹਮਾਰਾ॥ ਨਉ ਨਿਧਿ ਤੇਰੈ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰਾ॥

"ਇਕੋ ਇਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ। 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

●

ਜੰਗਜੂ ਜਰਨੈਲ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ

ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਦੀ ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਇਆ ਪਲਟ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਕਦੀਰ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕਰ ਕੇ, ਤਨਜ਼ੀਮੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿਚ ਬੰਨ ਕੇ ਤੇ ਠੀਕ ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ ਸਹੀ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਯੁਵਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਇਸ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿੰਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਲੱਗ ਝੰਡੇ ਹੇਠਾਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 1947 ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਤੋਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ' ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਖੜੀ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਦਰਅਸਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟ-ਨਿਵਾਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਪਤਿਤ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਕੇਸ ਕਟਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ, ਅਫ਼ੀਮ, ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਪੰਥਕ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵੱਲੋਂ ਸਹੀ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਢਾਹ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਆਗੂ ਇਹ ਸਨ—ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਕਲਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ, ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦੁਆਬਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਕੋ-ਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਮਹਿਕਮੇ ਤੇ ਮਾਰਕਫ਼ੈਡ ਵਿਚ ਉਚ-ਅਧਿਕਾਰੀ

ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਦੁਸਾਂਝ ਸ਼ਬਦ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ (ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ), ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ (ਅਜੇ ਤਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟ੍ਰੱਸਟ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ।

ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਜਵਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਮ-ਮਾਤਰ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। 1962 ਤੋਂ 1972 ਤਕ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਰਹੀ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੁਵਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। 1972 ਤੋਂ 1980 ਤਕ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਵੀ ਇਸ 'ਸ਼ਕਤੀ' ਵੱਲ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਬੈਠੀ ਰਹੀ ਜਾਂ ਪੰਥ-ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੌਰ ਦਾ ਮਾੜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਤੇ ਕੁਝ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪੱਖੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਦਕਾ ਸੱਜੇ, ਖੱਬੇ ਤੇ ਨਕਸਲੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸੈੱਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਏ ਤੇ 'ਸ਼ੈਤਾਨ' ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਣਾ ਪਹਿਨ ਕੇ 'ਕੁਰਾਨ' ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ-ਬੱਧੀ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚੋਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਲਕੀਰ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਆਗੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਪੰਥਕ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦਿਨ ਪਰ ਦਿਨ ਤੇਜ਼ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਚਮਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਜੋ ਘਾਟ ਕਾਫ਼ੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ 31 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼ੇਰਦਿਲ, ਨਿਧੜਕ, ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਜੰਗਜੂ ਜਰਨੈਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਤੰਬਾਕੂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਰਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਵਾਉਣ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਤੇ ਉਭਾਰਨ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਸੰਕਟ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਦ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਤਲ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਦ 20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਦ 19 ਜੁਲਾਈ 1981

ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸੀਖਾਂ ਓਹਲੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦ 20 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਜਦ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੰਕਟ-ਗ੍ਰਸਤ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਣਦੀ ਚਲੀ ਗਈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਦਿਲ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਧੜਕ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਯੁਵਾ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰਤਵ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ, ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ:

"ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਲੀਡਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਪੰਥਕ ਪਲੇਟਫ਼ਾਰਮ 'ਤੇ ਆਈ ਖੜੋਤ ਅਤੇ ਨਾ-ਅਹਿਲੀਅਤ ਨੂੰ ਤੋੜ ਸਕੇ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਕਾਂਡ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਪਖੰਡੀ ਤੇ ਝੂਠੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਲੇ-ਸੜੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੰਕਟਮਈ ਦੌਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਗਵਾਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜੋਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਦਬ, ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਬੋਲਬਾਲੇ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਕਮਰ-ਕੱਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਤੋਂ ਇਕ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲੈਣਗੀਆਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਤੇ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸੂਝ, ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਨਿਮਰਤਾ, ਏਕਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਮਰ-ਮਿਟਣ ਦਾ ਚਾਅ, ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਖ਼ੌਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਟ ਜਾਣ, ਹੱਕ-ਸੱਚ-ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿਰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਚ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਮੋਹਰੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ, ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ, ਈਰਾਨੀ ਤੇ ਮੀਜ਼ੋ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ

ਪੂਰਾ ਸੁਮੇਲ ਹਨ। ਉਹ ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਦੀਆਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ-ਸੁੱਚੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹਨ। ਇਕ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ੇਅਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੁਕਦਾ ਹੈ :

ਏਕ ਵੋਹ ਜੋ ਚਲਤੇ ਹੈਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੇ ਸਾਥ,
ਮਰਦ ਵੋਹ ਹੈਂ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੋ ਬਦਲ ਦੇਤੇ ਹੈਂ।

●

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੇਵਲ ਦਿਖਾਵੇ ਮਾਤਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ 24 ਘੰਟੇ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦੇ, ਹਰ ਵਕਤ ਜਾਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਉਂਗਲਾਉਣ ਨਾਲ ਜਾਂ ਅੱਖ ਝਪਕਣ ਨਾਲ ਹੀ ਨੀਂਦ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ। ਲੋਕਿਨ ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਉਹ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਉਚ-ਅਵਸਥਾ ਛੁਪਾਈ ਰੱਖਣ ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਭਰਮ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੌਂਦੇ, ਜਾਗਦੇ, ਉਠਦੇ, ਬਹਿੰਦੇ, ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਤੇ ਨਿਸਚਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ-ਕ੍ਰਮ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਠ-ਪੂਜਾ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੜਕੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਬੇਸ਼ਕ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਾ ਟਾਈਮ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ ਪਰ ਜਾਗਣ ਦਾ ਟਾਈਮ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਜੰਗਲ-ਮੈਦਾਨ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ 5 ਬਾਣੀਆਂ ਇਹ ਹਨ :

1. ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ
2. ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ
3. ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਯੇ
4. ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ
5. ਅਨੰਦੁ ਸਾਹਿਬ (40 ਪਉੜੀਆਂ)

ਸੰਤ ਜੀ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ। ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਿਤਨੇਮ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਈ ਬਾਣੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵੱਜੋਂ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਦੱਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰ, ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ,

ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 125-125 ਪਾਠ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ।

ਭੋਜਨ

ਸੰਤ ਜੀ ਸਾਦੀ ਤੋਂ ਸਾਦੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਛਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਸਾਦਾ ਭੋਜਨ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਵੀ ਦਾਲ-ਸਬਜ਼ੀ ਤੇ ਰੋਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ-ਸਬਜ਼ੀ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨ-ਚਾਹੀਆਂ ਦਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ, ਮਸਰ ਤੇ ਮੋਠ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਪਸੰਦ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਘੀਆ ਤੋਰੀ, ਘੀਆ ਕੱਦੂ, ਗਾਜਰਾਂ, ਕੱਦੂ ਤੇ ਆਲੂ ਗੋਭੀ ਆਦਿ ਹਨ।

ਸੰਤ ਜੀ ਤਾਜ਼ੇ ਫਲ, ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਮੇਵੇ, ਖਜੂਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਦ ਆਦਿ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੱਭੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਵੀ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖ਼ੁਰਾਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ। ਸੰਤ ਜੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਟਾਨਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਜ਼ਾ ਜਾਂ ਬਦਾਮ ਵਗ਼ੈਰਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਰਾਵਾ

ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਸਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ :

1. ਸਾਦੀ ਗੋਲ ਦਸਤਾਰ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕਾਲਾ, ਕੇਸਰੀ ਤੇ ਸਫ਼ੈਦ ਪਟਕਾ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਨੀਲਾਂ, ਕਾਲਾ, ਕੇਸਰੀ ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।
2. ਚੋਲਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਲੰਮਾ।
3. ਕਛਹਿਰਾ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਨੀਵਾਂ।
4. ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਚੌੜਾ ਗਾਤਰਾ।
5. ਗਲ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰੀਆ ਪਰਨਾ।
6. ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਟੀਲ ਦਾ ਬਰਛਾ-ਨੁਮਾ ਤੀਰ।
7. ਪੈਰੀਂ ਸਾਧਾਰਨ ਸਾਦੀ ਜੁੱਤੀ।

ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਫ਼ਾਰਮ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਬਾਸ ਹੀ ਹੈ। ਪੈਂਟ ਕੋਟ ਆਦਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਗਲੇ ਦਾ ਕੋਟ, ਅਚਕਨ, ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ, ਜੈਕਟ, ਦਸਤਾਨੇ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਤੰਗ ਪਜਾਮੇ ਆਦਿ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮ ਚੋਲੇ ਪਹਿਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰਮ ਲੋਈ, ਸ਼ਾਲ ਜਾਂ ਕੰਬਲ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੱਥੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਯੂਨੀਫ਼ਾਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨ ਸਕਦਾ। ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਲੱਤ ਟੇਢੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪਜਾਮਾ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ ਪਰ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ

ਆਮ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜੀ ਨਿਤਨੇਮ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਦਾ ਵਿਛਾਉਣੇ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੇਵਕ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਦਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਬਚਨ-ਬਿਲਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਨਵਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਾਹੜੀ ਕੱਟੇ ਤੇ ਮੋਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਛੱਡਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦਰੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਸੰਗਤ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਸੁਣਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੇ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਖ਼ਾਸ ਨੇਤਾ ਆ ਜਾਏ ਤੇ ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਆਪਣਾ ਆਸਣ ਛੱਡ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੜੇ-ਖੜੇਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਆਸਣ ਜਮਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਚਨ-ਬਿਲਾਸ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ, ਸਵਾਗਤ-ਕਰਤਾ ਤੇ ਫ਼ੋਨ-ਸਰੋਤਾ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਆਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਵੀ ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਨੀਅਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਅਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਅਚਾਨਕ ਚਲਾ ਆਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਸਾਰੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਛੱਡ ਕੇ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ 19-7-1982 ਤੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਚੌਥੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਤਕ ਇਹ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਫ਼ਤਹਿ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਵਕਤ ਤਕ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਸੰਗਤ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀਵਾਰ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਕਥਾ ਉਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ, ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ (ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ), ਕਵਿੱਤ ਸਵੱਈਏ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਵੇਰ ਦੀ ਕਥਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲਗਭਗ 7-8 ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਕਿਆਮਗਾਹ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਲਾਖੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜੱਥਾ ਮਿਥੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ 'ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ' 'ਤੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਚਰਨ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ।

●

'ਸੰਤ' ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਚਪਨ ਦੀ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਜਨਮ 1947 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਕੰਠ ਕੀਤਾ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪਸ਼ੂ ਚਾਰਦੇ ਤੇ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 101 ਪਾਠ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ 'ਪਦਮ' ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 'ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ' ਬਣਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਵੱਡਾ ਨਾਮ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ।

ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਦੇ ਲੋਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੱਕਲੀਆਂ (ਮੱਕੀ ਦੇ ਉਬਲੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ) ਖਾਣ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਬੱਕਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਹ ਮਨਚਾਹੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਇਕੱਲੇ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਰਵਾਹੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ-ਵਰਤਾ ਕੇ ਛਕਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਵੰਝ ਖਾਣਾ' ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਦੇ ਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਵੱਡੇ ਭੰਡਾਰੇ ਵਰਤਾਏਗਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਚਲਾਏਗਾ, ਤੇਗ ਵਾਹੇਗਾ, ਖੰਡਾ ਖੜਕਾਏਗਾ ਤੇ ਦੇਗ-ਤੇਗ਼ ਦੋਨੋਂ ਫ਼ਤਹਿ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਯੋਧੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ।

ਮਾਸਟਰ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭਾਈ ਹਨ, ਇਕ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰਿਆ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੋਂ ਆਏ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੱਲੀਂ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ 'ਆਪਾਂ ਬੜਾ ਨਾਂ ਕਮਾਵਾਂਗੇ'। ਮਾਸਟਰ ਜੀ

ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਵਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਭਵਿੱਖ-ਬਾਣੀ ਨੂੰ 'ਹਵਾਈ ਕਿਲ੍ਹਾ' ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਦਰੁੱਸਤ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਤ ਅੱਠ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਸਿੰਘਣੀ ਧੰਨ ਕੌਰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਰਦਾਰਨੀ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਪੰਜ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ। ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਿੰਘਣੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਦੋ ਲੜਕਿਆਂ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੈ। ਸਰਦਾਰਨੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਜੀ ਇਸ ਵਕਤ 70-75 ਸਾਲ ਦੀ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਛੋਟੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਗਾਲਿਬ ਕਲਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਨਾਨਾ ਜੀ ਤੇ ਨਾਨੀ ਜੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੇ ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਨਾਨਾ ਜੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਹੀਕਾਰੀ ਦਾ ਜੱਦੀ ਕਿੱਤਾ ਅਪਣਾਇਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।

ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਭਰਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਭਰਾ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮੈਟਰਿਕ ਪਾਸ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰ ਕੇ ਟੀਚਰ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਪੱਤੀ ਗੁਰੂਪੁਰਾ (ਕੋਠੇ) ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਇਕੱਠੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਅੱਠੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਕੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਾਈਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਮਿਲਜੁਲ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁਖ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਅਸਹਿ ਸਦਕਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮੇਤ ਸੱਤਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਪਤੀ ਦੁਬਈ ਵਿਚ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਕੋਕਰੀ ਛੋਟੀ ਵਿਚ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਇਕ ਭਰਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਕਾਲੀ ਜੱਥਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਜਗੀਰ

ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੇਸ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਲਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ' ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਗੌਰਮਿੰਟ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਬਸਤੀ ਗੁਰੂਪੁਰਾ (ਕੌਠਾ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਲਿਵ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਬਿਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਟਿਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕੇ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜੁੱਟ ਗਏ।

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਤੇ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੇ ਘਰੋਗੀ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਮ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਸਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ 'ਤੇ ਪੈਣ ਤੋਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ "ਤੁਹਾਡੇ ਏਨੇ ਲੜਕੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ।" ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਪਛਾਣ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ "ਜਿਹੜਾ ਜੀਅ ਚਾਹੇ ਲੈ ਲਵੋ।" ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲਾਡਲਾ ਬੇਟਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਭਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1965 ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ 1966 ਤਕ ਇਕ ਸਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਭਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜੱਥੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੰਥਿਆ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਰਕਰਦਾ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਬੱਝ ਕੇ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਜੱਥੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ

ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ— ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਠੀਕ ਅਰਥਾਂ ਤੇ ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਬਾਣੀਆਂ, ਨਿਤਨੇਮ, ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਬਾਈ ਵਾਰਾਂ, ਭਗਤ ਬਾਣੀ, ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਈਏ, ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ, ਵੇਦਾਂਤ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਸਾਰ ਕੁਤਾਵਲੀ, ਭਾਵ ਸਿਮੁੰਤ, ਵਿਚਾਰ ਮਾਲਾ, ਅਧਿਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ ਚਟਾਕਾ, ਮੋਖ਼ਸ਼ ਪੰਥ, ਬ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਆਦਿ।

ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ ਤੇ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ।

ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਜੀਵਨ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ 1966 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਈ।

ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਕਾਕਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 1971 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਪਿੰਡ ਲੰਡੇ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੈ ਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਕਾਕਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 1975 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਕਾਕਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਜਮਾਂਦਰੂ ਨੁਕਸ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਥਥਲਾ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਸੀ। ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਨਾ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਕਾਫ਼ੀ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਆਖ਼ਰ ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਮਾਹਰ ਡਾਕਟਰ ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਕਾਕਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਥਥਲਾਉਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੋ ਵਾਰ ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ।

ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਮੌਕੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਗ਼ੈਰ ਵਕਫ਼ੇ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਰੇ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਵਿਵਾਹਿਤ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਖੜੇ ਹੋਣ ਤੇ ਫੇਰੇ ਲੈਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਫੇਰਿਆਂ ਲਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਵਾਹਿਤ ਜੋੜੀ

ਨੂੰ ਫੇਰੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਲੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਆਂਦੀ ਕਿ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਪੂਰਨ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ 'ਫੇਰੇ' ਦੇ ਕੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੁਤਾਹੀ ਤੇ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਾਰਨ ਖਿਮਾ ਮੰਗੀ। ਚੁਨਾਂਚਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਦੇ ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਫੇਰਿਆ ਲਈ ਰਸਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਹਰ ਲਾਂਵ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਜੋੜੀ ਨੂੰ 'ਫੇਰੇ' ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

●

ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਣ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਹਨ—ਰੋਡੇ, ਭਿੰਡਰ ਤੇ ਮਹਿਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਨਾਲ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਪਿੰਡ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ :

- **ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ :** ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਹੈ।
- **ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ :** ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ' ਸ਼ਬਦ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਬੇਸ਼ਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਅਸਲ ਵਾਸੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰੂਪ ਨੂੰ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ, ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ' ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸੰਤ ਨੂੰ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ' ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ।
- **ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ :** ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ' ਦਾ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਰਨਾਵੇਂ ਨਾਲ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਜੁੜ ਕੇ ਅਮਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੈ—ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ (ਮਹਿਤਾ), ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਮਹਿਤਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ

ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਬਰਾੜਾਂ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਬਰਾੜ ਜੱਟ ਪੰਜ ਗਰਾਈਉਂ ਉਠ ਕੇ ਰਾਜੇਆਣੇ ਆਏ ਤੇ ਫੇਰ ਏਥੇ ਆ ਵੱਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ 'ਜੋਧਪੁਰ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਏਥੇ ਇਕ ਘੋਨ-ਮੋਨ ਰੋਡਾ ਸਾਧ ਆ ਵੜਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮਨੌਤ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ 'ਜੋਧਪੁਰ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਰੋਡਾ' ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕ-ਆਵਾਜ਼ ਨੇ 'ਜੋਧਪੁਰ' ਨਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ 'ਰੋਡਾ' ਹੀ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਬਾਇਜ਼ਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 'ਰੋਡੇ' ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਰੋਡੇ ਨੇੜੇ 'ਲੰਡੇ' ਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵੀ ਹੈ। ਦੰਦ-ਕਥਾ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੰਡਾ ਸਾਨ੍ਹ ਰੋਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਚਰ ਕੇ ਤੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਉਜਾੜ ਕੇ ਏਥੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਇਕ ਝਿੜੀ ਵਿਚ ਜਾ ਛੁਪਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਰਾੜਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਆਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਲੰਡਾ' ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਿੱਛੋਂ 'ਲੰਡਾ' ਵੀ 'ਲੰਡੇ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜੇ ਪਿੰਡ ਸਮਝ ਦੇ 'ਰੋਡੇ ਲੰਡੇ' ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰੋਡੇ ਤੇ ਲੰਡੇ, ਸਾਧ ਤੇ ਸਾਨ੍ਹ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜੋੜ-ਮੇਲ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਮੋਗਾ-ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਮੋਗੇ ਤੋਂ 29-30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਪਹੁੰਚ ਸੜਕ ਰੋਡੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮੋਗਾ-ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਮੇਨ ਰੋਡ ਨਾਲ 'ਸਕੂਲ' ਦੇ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਮਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਮੇਨ ਸੜਕ 'ਤੇ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਸਕੂਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾ 'ਸਕੂਲ' ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਰੋਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵੱਸੋਂ 10-11 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ 5 ਪੱਤੀਆਂ ਹਨ—ਬਾਦਲ, ਰੂਪਾ, ਰਜਾਦਾ, ਮਿਹਰਾ ਤੇ ਰਾਏ। 7 ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤੇ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨਣ ਬੀਬੀ ਮਾਨ ਕੌਰ ਦਾ। 13 ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਂ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਇਕ ਹੋਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਆਬਾਦੀ ਉਭਰ ਆਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗੁਰੂਪੁਰਾ ਉਰਫ਼ 'ਕੋਠੇ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਰੂਪਾ ਪੱਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਆਪਣੇ ਖੂਹਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਕੋਠੇ ਉਸਾਰ ਲਏ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਨੂੰ 'ਕੋਠੇ' ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਕੋਠਿਆਂ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੁਰੂਪੁਰਾ' ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਗੁਰੂਪੁਰਾ ਵਿਚ ਹੀ ਆਬਾਦ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਨੂੰ 'ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਿੰਡ 20-25 ਛੱਪੜਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਛੱਪੜ ਤਾਂ ਝੀਲ ਜਿਹਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਛੱਪੜਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੂਹਾਂ ਅਤੇ ਨਲਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਖ਼ਰਾਬ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੀਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵੇਲੇ

11-12-1976 ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਮਨਿਸਟਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਉਸਮਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਉਸਰਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਵੀ ਢਹਿੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖ਼ਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿਹਤ ਤੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਉਪਰ ਬੰਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਡਿਸਪੈਂਸ਼ਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਇਸ ਰਕਮ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਵੀਨਤਮ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬਾਦਲ ਪੱਤੀ ਨੇ ਡੇਢ ਕਿੱਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ 16 ਦਿਨ ਤਕ ਨੀਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਪੂਰਨ ਵਾਸਤੇ ਫ਼ਰੀ ਭਰਤੀ ਪਾਈ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ। ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਕਪਤਾਨ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਬਣਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਪਾਲੀਟੈਕਨਿਕ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਮੋਗਾ-ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਉਸਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਕੂਲ-ਕਾਲਜ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ 'ਸਕੂਲ' ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ 10 ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ 25 ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਐਮ.ਏ. ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀ ਗਿਣਤੀ ਬੇਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨੇ 70-80 ਅਧਿਆਪਕ, 15 ਓਵਰਸੀਅਰ ਤੇ 10 ਪਟਵਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ. ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਜਥੇਦਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ., ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੀ.ਏ., ਬੀ.ਐੱਡ. ਦੇ ਨਾਂ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਨੇ ਕਈ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ, ਕਾਂਗਰਸ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ., ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਤੇ ਨਕਸਲੀ ਆਦਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਕਾਲੀ ਜੱਥਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ 13 ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ 'ਬਦਮਾਸ਼' ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਏਥੇ ਵੀ ਬਦਮਾਸ਼ ਟੋਲੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਜੱਥੇ ਨੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਦਮਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਮੁਖਾਲਿਫ਼ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚੋਲੇ ਲੱਭਣ ਲੱਗੇ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਨੇਕ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗ ਜਾਓ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ।

ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ਕ ਪਿੰਡ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰੇ ਕਾਇਮ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਬਸਤੀ ਗੁਰੂਪੁਰਾ ਵਿਚ, ਦੂਜਾ ਬਾਦਲ ਪੱਤੀ ਵਿਚ, ਤੀਜਾ ਮਹਿਰਾ ਪੱਤੀ ਵਿਚ ਤੇ ਚੌਥਾ ਰਜਾਦਾ ਪੱਤੀ ਵਿਚ। ਹੋਰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਇਹ ਹਨ :

1. ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਗੜ੍ਹ (ਰੋਡੇ)।
2. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਗੜ੍ਹ (ਰੋਡੇ)।
3. ਗੌਰਮਿੰਟ ਪਾਲੀਟੈਕਨਿਕ ਕਾਲਜ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਗੜ੍ਹ (ਰੋਡੇ)।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਹੈ, ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਹੈ, ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਹੈ ਤੇ ਬੈਂਕ (ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ) ਹੈ।

ਰੋਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :

- ਮਾਈ ਭੋਲੀ, ਉਮਰ 110 ਸਾਲ, ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਹੈ, ਚੱਲ ਫਿਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਠੀਕ ਹਨ ਤੇ ਦੰਦ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹਨ।
- ਬਾਬਾ ਫਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਦਾਹੜੀ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਾਹੜੀ 5 ਫੁੱਟ 8 ਇੰਚ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਉਮਰ 80 ਸਾਲ ਹੈ, ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ 65 ਕਿੱਲੋ ਭਾਰਾ ਤੇ 20 ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਸੰਗਲ ਘੁਮਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।
- ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲ—ਡੇਢ ਕੁਇੰਟਲ ਭਾਰਾ ਹੈ, ਮੱਲ ਕਾਹਦਾ ਦਿਓ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਤੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ :

- 1935-36 ਵਿਚ ਜਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ, ਰੋਡੇ ਵਿਚ ਸਰਬ-ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਘੇ ਦੇਸ਼

ਭਗਤ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੈਫੁੱਦੀਨ ਕਿਚਲੂ ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂਰ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

- ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ 7-7 ਸਾਲ ਕੈਦ ਕੱਟੀ।
- ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਡੇ ਦੇ 4 ਯੋਧੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ— ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ, ਇਕ ਹੋਰ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ।
- ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਰੋਡਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ।
- ਡਸਕੇ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ 15 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 5 ਅਜੇ ਤੀਕ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਕਾਮਰੇਡ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸੀ।
- 'ਲਾਲਾ ਕਤਲ ਕੇਸ' ਵਿਚ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਰੋਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਏਨਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਐਮ.ਪੀ. ਤੇ ਮਨਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। 'ਬਰਦਾ' ਕਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :

'ਬਰਦਾ' ਸੈਆਂ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਕਰੇ ਰਾਖੀ,
ਫਲ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਖਾਣ ਨਸੀਬ ਵਾਲੇ।

ਐਨ ਇਹੀ ਹਾਲ 'ਰੋਡੇ' ਦਾ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਰੁੱਖ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ 'ਰੋਡੇ' ਵਾਲੇ, ਜਦ ਫਲ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਖਾਣ ਲਈ ਹੋਰ ਨਸੀਬਾਂ ਵਾਲੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਅਨਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਵਤ 'ਖਾਣ ਪੀਣ ਨੂੰ ਭਾਗਭਰੀ ਤੇ ਧੋਣ ਭੰਨਾਵੇ ਜੁੰਮਾ' ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰੂਪ 'ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ' ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਨਾਂ 'ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ' ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ 'ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ' ਦੇ ਹਰ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ' ਬਤੌਰ ਉਪਨਾਮ ਜੋੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਕੁਲ ਆਲਮ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ।

ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ ਹਨ, ਇਕ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਤੇ ਦੂਜਾ ਭਿੰਡਰ ਖ਼ੁਰਦ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਖ਼ਾਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੈ, ਥਾਣਾ ਧਰਮ ਕੋਟ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲ

ਜ਼ੀਰਾ ਤੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਚੌਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸੜਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਸੜਕ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਵਹਿਣੀਵਾਲ ਨੂੰ, ਤੀਜੀ ਇੰਦਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਤੇ ਚੌਥੀ ਕਪੂਰੇ ਨੂੰ। ਭਿੰਡਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਧਰਮਕੋਟ 5 ਮੀਲ ਹੈ ਤੇ ਮੋਗਾ 10 ਮੀਲ।

ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਛੇ-ਸੱਤ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ-ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰਾਂ ਕਲਾਂ ਦੇ 4 ਅਗਵਾੜ ਤੇ 16 ਪੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਿੰਡਰ ਖ਼ੁਰਦ ਦੇ 3 ਅਗਵਾੜ ਤੇ 12 ਪੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਹਨ—ਸਾਂਡ ਕਾ ਵਾੜ, ਪਰਦਾਸ, ਨਰੀਆ, ਜੱਕੋ ਤੇ ਬਾਸੀਕੇ ਆਦਿ।

ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਵਿਚ 4-5 ਡੇਰੇ, ਇਕ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਿਰ ਤੇ ਇਕ ਢੱਠੀ ਹੋਈ ਮਸੀਤ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਦ ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮਸੀਤ ਨੇ ਢਹਿਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਮਸੀਤਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਰ-ਏ-ਮਸ਼ਰਕ ਡਾ. ਅੱਲਾਮਾ ਸਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਿਸਰਾ ਹੈ:

ਮਸਜਿਦੇਂ ਮਰਸੀਆ ਖਾਂ ਹੈਂ
ਕਿ ਨਮਾਜ਼ੀ ਨ ਰਹੇ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਡੇਰਾ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸੀ। ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਨਾਮੀ ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਬਣ ਬੈਠਾ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਨੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਹਿਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਸਾਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਜ਼ੀਰ ਪਿਉ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰੱਖ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਤਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੈ ਤੇ ਭਿੰਡਰ ਖ਼ੁਰਦ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ। ਇਕ ਹੋਰ ਅਸਚਰਜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਡੇਰਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅਟੁੱਟ ਲੰਗਰ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਮਰ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਕ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ 25 ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਦੂਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਦਾ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਖ਼ਾਸ, ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਐਕਸਚੇਂਜ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ, ਬਿਜਲੀ ਘਰ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਇਕ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਿੰਡਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ, ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਦੂਜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਸੱਮਣ ਜੀ ਦਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਸੰਤ ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪੈਲੀ ਵਿਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਸਨ ਤੇ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਹਾਲ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਮਣ ਜੀ ਦਰਅਸਲ ਉਦਾਸੀ ਪੰਥ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਪੰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਆ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੰਤ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਸੱਮਣ ਜੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਭਿੰਡਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭਿੰਡਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਬੜਾ ਰੋਚਕ ਹੈ। ਦੰਦ-ਕਥਾ ਚੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਤੂਰ' ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਤੂਰ ਰਾਜਾ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਆਪਣੇ ਭਾਣਜੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਚਲਾ ਆਇਆ। ਵਾਪਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਣਜੇ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰਾਜ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਮੇ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਭਾਣਜੇ ਕੋਲੋਂ ਹੱਥੀਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਰਾਜ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਾਓ-ਲਸ਼ਕਰ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਭਿੰਡਰ ਪਿੰਡ ਆਬਾਦ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਸੱਮਣ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਧ ਨੇੜੇ ਨਿੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੁੱਖ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ 'ਤੂਰਾਂ' ਨੇ ਕੋਕਰੀ ਦੇ ਥੇਹ 'ਤੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ। ਨਿੰਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਉਦਾਸੀ ਸੰਤ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਤੂਰ ਰਾਜਾ ਉਸ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਸੱਮਣ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਤੂਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ "ਬਾਬਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਨਗਰ ਵਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਤੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵਸਾਈਏ।" ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਕਰੀ ਦੀ ਥੇਹ 'ਤੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਥੇਹ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਿੰਡ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨਿੰਮ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਆਬਾਦ ਹੋ ਜਾਓ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਆਬਾਦੀ ਵਧੇ ਫੁੱਲੇਗੀ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਨੇ ਤੂਰ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਿੰਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਿੰਮ ਦੇ ਹੇਠ ਇਕ ਭੇਡ ਆਪਣੇ ਦੋ ਲੇਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਬੈਠੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਬਘਿਆੜ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭੇਡ ਸ਼ੀਹਣੀ ਬਣ ਕੇ ਬਘਿਆੜ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਘਿਆੜ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲੁਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਲਈ। ਇਸ ਕੌਤਕ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਤੂਰ ਰਾਜਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਸਮੇਤ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿੰਮ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਰੱਖਤ ਅਜੇ ਤਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਸੱਮਣ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਵੀ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੁਰਾਣੀ ਨਿੰਮ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਦੋ ਪਿੰਡ ਆਬਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ—ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਤੇ ਭਿੰਡਰ ਖੁਰਦ। ਦੋਨੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਕਾਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਛਡੱਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ

20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ 'ਲਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ' ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਮਹਿਤਾ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ 13 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਚੌਦੋਕਲਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹਾ-ਨੁਮਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਸੰਭਾਵਿਤ ਘਟਨਾ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਲਈ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੀ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਕਈ ਭੁਲੱਕੜ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਲੱਭਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ 'ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਚੌਂਕ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ ਤੇ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 25 ਮੀਲ ਦੇ ਫ਼ਾਸਲੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਇਕੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਬਟਾਲਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਿਤਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਹਿਤਾ ਸਮੇਤ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਚੌਂਕ ਨੂੰ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਦ ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਚੌਂਕ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਆਬਾਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ 'ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 'ਮਹਿਤਾ' ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 3 ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ। ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਇਕ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ। ਇਕ ਸਿਵਲ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਤੇ ਇਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਹੈ। ਅੱਠ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ' ਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਮੇਨ ਰੋਡ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਉਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੜਵਈ ਸਨ ਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਲਦੀ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਸਤੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 4-5 ਸੌ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਵਿਕਾਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਵੀ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਕਾਫ਼ੀ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਹੈ, ਇਕ ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਹੈ, ਥਾਣਾ ਹੈ, ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਹੈ, ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਹੈ, ਮਿਲਕ ਚਿਲਿੰਗ ਪਲਾਂਟ ਹੈ ਤੇ 6 ਰਾਈਸ ਮਿੱਲਾਂ ਹਨ। 'ਚੌਂਕ' ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 'ਸਵਾ ਲੱਖ' ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਂ 'ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਛਾਉਣੀ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੰਦਰ, ਮਸੀਤ ਨਹੀਂ।

ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸੜਕਾਂ ਪਾਟਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਜਲੰਧਰ ਰੋਡ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਦਾ ਬਟਾਲਾ ਰੋਡ, ਤੀਜੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੋਡ ਤੇ ਚੌਥੀ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਰੋਡ।

ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ ਤੇ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਗ ਉਸ ਵਕਤ ਹੀ ਜਾਗ ਪਏ ਸਨ ਜਦ ਤੋਂ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀਮਾਨ 108 ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸਨ, ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਅਦ ਇਥੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਬਣ ਜਾਣ ਨਾਲ ਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ

20 ਅਗਸਤ 1980 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਘੱਟ, ਦੋਫਾੜ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖੀਣ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਕਮੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥਠੋਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਯਾਤਰੂ ਜੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜੱਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਗਲਬੇ ਹੇਠਲੀ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣੇ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਕਮੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਵੇਂ ਦੋਫਾੜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਦੋਵੇਂ ਧੜੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਵੀ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਹਿਤਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਘਟੀ ਹੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਈ. ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਅਗੇਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ-ਕੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰ ਸਪਤਾਹਿਕ ਜੱਥੇ ਭੇਜ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਨਾ ਸਿੱਖ

ਜਨਤਾ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡ ਸਕਿਆ ਪਰੰਤੂ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਤੋਂ ਬਾਜ਼ੀ ਲੈ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਅਤੇ ਧੱਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਜੁਲਾਈ 1981 ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 45 ਨੁਕਾਤੀ ਮੰਗ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 45 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਭਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵੱਲੋਂ 7 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਮਧੂਬਨ ਵਿਖੇ 3 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) 7 ਸਤੰਬਰ 1981 ਈ. ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਵਧ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਕੀ, ਦੋਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸਹੇੜ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੰਙ ਭਾਸਣ ਲੱਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਪਿੱਠ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ 12 ਸਤੰਬਰ 1981 ਈ. ਨੂੰ ਲਾਲ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਹੀ. ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਭਰਵੇਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਕਾਰਨ ਦੋਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਸਖ਼ਤ ਧਾਵੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ), ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ), ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖ ਕੇ ਗਦਗਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪਹੁੰਚਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਇਕੋ ਕੇਸਰੀ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠ ਆ ਇਕੱਤਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਰੀਝ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਵਿਚ ਵਿਵਹਾਰਕ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਨੇਤਾ ਨਿੱਜੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਿਆਸੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਇਕ-ਮਨ ਇਕ-ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਤਵ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੱਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦਿਲੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਜਈ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਵਰਗੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਕਾਰਨ ਏਕਤਾ ਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵੀ ਹੋਈ ਪਰੰਤੂ ਮੰਦੇ ਭਾਗੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਯਤਨ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕੇ। 30 ਮਾਰਚ 1982 ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਨਮਿਤ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਦੇ ਅਵਸਰ ਉੱਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਵੇਗਪੂਰਨ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ 6 ਘੰਟੇ ਦੀ ਪੰਥਕ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਦੇ ਥੱਕ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਤਲਵੰਡੀ) ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੰਗਤ ਪਾਸ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦੇਵੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਗੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਇਸ ਭਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਮੱਚ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਭਰਵੇਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੱਧਵਰਤੀ ਨੇਤਾ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਭੈਭੀਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਸਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੰਭਾਲਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਰਟ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ

ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹੇ। ਇਥੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਏਜੰਟ, ਤਾਕਤ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਗਰਦਾਨਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਮੱਧਵਰਤੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਪਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਤੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਵਾਰਤਾ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਾਹਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜਬਰ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਲਈ ਯਤਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਲਈ ਪਿੜ ਤਿਆਰ ਰਿਹਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਚੱਲਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਥਾਂ ਦੁਆਉਣ ਦੇ ਇੱਛਕ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਏਕਤਾ, ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਚਿਰ-ਕਾਲੀਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ—"ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਪੀ ਕੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਡੁਗਡੁਗੀ ਵਜਾ ਕੇ, ਨਕਰਧਾਰੀਆਂ (ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ) ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਕਹਿ ਕੇ, ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਪਛਾਨਣਾ।"

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 19 ਜੁਲਾਈ 1982, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਅਨੁਚਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ, ਤਕ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਣਥੱਕ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹੁੰ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੋਰਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ)

ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲਾਏ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਤੰਬਰ 1982 ਈ. ਵਿਚ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਘੋਲ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁੜ ਏਕਤਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕੀਤਾ।

ਪਿੱਛਲ ਵਾਰਤਾ

ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਦਾਦੂ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹਨ। ਉਹ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ, ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਜੂਬਾ, ਗ਼ੈਰ- ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਭਿਅੰਕਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਦਾ ਬਿੰਬ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਅਸਥਾਨ ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਈ. ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਅਤੇ ਪਰਤਾਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਦਕਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਥਿਤ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ- ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦਾ ਸਹਾਨੁਭੂਤੀ ਵਧੀਕੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਮੰਨੀ-ਪ੍ਰਮੰਨੀ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਗੁਰ-ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਕੀਰਤਨੀਏ ਅਤੇ ਮਾਨਨੀਯ ਸਿੱਖ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ- ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਕੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਆਪ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸੁਨਿਸਚਿਤ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਦੌਰਾਨ ਛਪੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹ ਹਨ ਕਿ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤਕ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਝਗੜਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਿਸ ਵਰਗ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਝਗੜਾ ਦੱਸਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜਾ

ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਬਖੇੜੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਾਕੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਹੀ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਝਗੜਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ। ('ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਅਪ੍ਰੈਲ 14, 1978, ਪੰਨਾ 1)

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਭਾਸਦਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੜਕਦਾ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ ਭਾਵੇਂ ਜੱਥੇਬੰਦ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਨੇਤਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਜੱਥਾ ਵਧੇਰੇ ਗਠਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਪਣਾਏ ਜੁਝਾਰੂ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੋਰ, ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1978 ਈ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਅਕਾਲੀ-ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਲੋਕ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੋ ਵੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਵੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ 'ਸਿੱਖਾਸ਼ਾਹੀ' ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਸਿੱਖਾਸ਼ਾਹੀ' ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੀ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਇਆ ਵੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੁਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੀਘਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪਰਤਾਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਛੁੱਲੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਹੀ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿਖਿਅਤ, ਸਭਿਅਕ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਜਾਂ ਤੁਰਤ ਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਨਿਆਂ-ਉਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਚੁਨੌਤੀ

ਮਿਲਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਚੁਨੌਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਜੱਥੇਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਕਈ ਵੇਰ ਮੋਰਚੇ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੰਬੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਟ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਆਰੰਭੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਭੁਰਲੀ ਜੱਥੇ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਆਦਿ ਹਿੰਸਾਤਮਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਨਿਆਂ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਟ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 1980-81 ਵਿਚ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਲਹਿਰ ਦਾ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਗਠਿਤ ਰੁਪੋਸ਼ ਟੋਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਠੋਕਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਤੁਰੰਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਨਿਸਚਿਤ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਕ ਵੇਰ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਉਤਰ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਪਤ ਹੱਥ ਲੱਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸੁਭਾਵਿਤ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਤਵ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਵਰਗ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਰਾਹੋਂ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸ਼ਮਿਲਤ ਹੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਲਾਇਆ ਦੂਸ਼ਣ ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਕੜੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਪਰਿਚੈ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਇੱਛਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਥਕ ਮੁੱਖਧਾਰਾ (ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੰਡਤ ਟਪਲਾ ਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਸਮਝ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ

ਦਲ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਦੂਸ਼ਣ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ਼ਲਤ ਸਮਝੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਨੇਤਾ ਅੱਜ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਉਭਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਤੋਂ ਭੈਭੀਤ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 1981 ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ 1982 ਤਕ ਦੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਣਭੋਲ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਾਅ-ਪੇਚਾਂ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਲੱਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸੁਘੜ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ 'ਧੌਖੀ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਚੇਤੰਨਤਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜਾਗਰਤੀ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਕੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖੀਣ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਸਫ਼ਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ।

●

ਪ੍ਰਚਾਰ ਯਾਤਰਾ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 25 ਅਗਸਤ 1977 ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂ ਜਥੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਚਾਹ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਉਭਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੁਲਾਈ 1977 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੁਲਾਈ 1982 ਤਕ 5 ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਚਲਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਵਹੀਰ ਵਾਂਗ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੂਫ਼ਾਨੀ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਤੇ ਅਨੇਕ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ, ਸਿੰਘ ਸਜੋ' ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ 'ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਨੇਰੀਆਂ ਨੁੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਥਾਵਾਂ ਇਹ ਹਨ—ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬਈ, ਪੂਨਾ, ਨਾਸਕ, ਕੋਪਰ ਗਾਉਂ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੰਦੇੜ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ, ਨਾਗਪੁਰ, ਡੋਗਰ ਗਾਉਂ, ਦੁਰਗ, ਭਿਲਾਈ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ, ਕਟਨੀ, ਜੱਬਲਪੁਰ, ਮੰਡਲਾ, ਟਾਟਾ ਨਗਰ, ਦੁਰਗਾ ਪੁਰ, ਕਲਕੱਤਾ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਭੋਪਾਲ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਗੰਜ, ਲਖਨਊ, ਕਾਨਪੁਰ, ਲਖੀਮਪੁਰ, ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਪੁਰ, ਨੈਨੀਤਾਲ, ਹਲਦਵਾਨੀ, ਬਾਜਪੁਰ, ਰਾਮ ਨਗਰ, ਜਮਨਾ ਨਗਰ, ਗੰਗਾ ਨਗਰ, ਮੇਰਠ, ਅਜਮੇਰ, ਜੈਪੁਰ, ਬੜੋਦਾ, ਗਵਾਲੀਅਰ, ਆਗਰਾ, ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਅਸਥਾਨ।

ਸੰਤ ਜੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਲਈ ਸੰਤ ਜੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਲੇਕਿਨ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ, ਨਾ ਏਧਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਹੇਠ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਓਧਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੰਦਸ਼ ਥੱਲੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ

ਜੇ ਕਦੀ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ।

ਮੋਰਚਾ ਫ਼ਤਹਿ

19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਗ਼ੈਰ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਅਚਾਨਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸੀਖਾਂ ਓਹਲੇ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹਾਬੰਦੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ 20-7-82 ਤੋਂ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਫੜੇ ਗਏ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੰਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਫੜੇ ਗਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਜਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ' ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖ਼ੁਦ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ 'ਫ਼ੌਜਾਂ' ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਝੂਠੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਦ ਪੁਲਿਸ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਲੇਕਿਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਾਰੰਟ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ।

6 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਨਾਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਸਫ਼ਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜੱਜ ਜੀ.ਐਲ. ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲ ਜੱਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ, ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਗਏ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਧਰੀ-ਧਰਾਈ ਰਹਿ ਗਈ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਈ 20 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦਾ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। 8 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਚੌਦਾਂ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੀ ਗ਼ਲਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਾਇਆ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜੋ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਪੂਰਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਵਾਗਤੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਇਸ਼ਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਇਹ ਬਦੀ ਉੱਤੇ ਸਚਾਈ ਦੀ ਵਿਜੈ ਹੈ।"

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਡੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸਾਡਾ ਇਹ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਅਜੇ ਸਫ਼ਰ ਬਾਕੀ ਹੈ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਿਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ' ਲੰਡਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵੀ ਗਏ ਹੋ ?" ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਤਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਦੇਸ ਯਾਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਕੈਂਸਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 'ਧਰਮ ਯੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਫ਼ਤਹਿ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਚਾਹਿਆ, ਉਸ ਵਕਤ ਹੀ ਜਾ ਸਕਾਂਗਾ।

ਨਕਿ ਨਥ ਖਸਮ ਹਥ ਕਿਰਤੁ ਧਕੇ ਦੇ॥
ਜਹਾ ਦਾਣੇ ਤਹਾਂ ਖਾਣੇ ਨਾਨਕਾ ਸਚ ਹੇ॥

"ਇਸ ਕਥਨ ਉੱਤੇ ਮੇਰਾ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।" ਸੰਤ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਮੇਰਾ ਇਹੋ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਜੋ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪਖੰਡ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰੋ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਾਬਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਉ।"

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਇਸ ਵਕਤ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਠੱਪ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਸਕਣਗੇ। ਅਜੇ ਸਫ਼ਰ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਸਫ਼ਰ ਬਾਕੀ ਹੈ।

●

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ : ਆਪਣੇ ਹੀ ਆਈਨੇ ਵਿਚ

ਆਪਨੜੈ ਹਥਿ ਆਰਸੀ ਆਪੇ ਹੀ ਦੇਖੈ ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਧਰਮ ਯੁੱਧ

ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਕ ਝੰਡੇ ਥੱਲੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜਬਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੌਮ ਜੋ ਵੀ ਚਿਤਵੇਗੀ, ਮਿਲੇਗਾ। 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ 'ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਅਪਨੀ ਜੀਤ ਕਰੋਂ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾ ਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦੀ। ਬੱਸ ਜਿੱਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ :

ਕੋਊ ਕਿਸੀ ਕਉ ਰਾਜ ਨਾ ਦੇ ਹੈ।
ਜੋ ਲੇ ਹੈ ਨਿਜ ਬਲ ਸੇ ਲੇ ਹੈ।

ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਕੌਣ ?

ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੁੱਛ ਜਿਹਾ ਸੇਵਕ ਹਾਂ। 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ' ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਧਰਮ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖ਼ੁਦ-ਬਖ਼ੁਦ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੈਸੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਰਨੈਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਹੱਕ, ਜਿਹੜੇ ਅਸੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗੇ ਹਨ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਅਕਾਲੀ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ 'ਉਹ' ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਛਾਪ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਫਲਾਣੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਜੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ।

ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕੱਠੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਇਕ ਹੈ। ਇਹ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ

- ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ।
- ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਨਾ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਮੁਖ਼ਾਲਫ਼ਤ। ਮੇਰੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਵਾਂਗ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਹੀਂ।
- ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਸਗੋਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ 93 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਿਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। 93 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਰਹਿਣਾ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ?
- ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨਾ ਮੈਂ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧਤਾ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ?
- ਇਹ ਕੰਮ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਹਾਂ, ਜੇ ਉਹ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇਣਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ 1947 ਵਾਲੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾਵਾਂਗੇ।
- ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ। ਉਹ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਮੈਂ ਹਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ?
- ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਭਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

- ਇਕ ਸਿੱਖ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਨੰਗੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ ? ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ

ਪਿੰਡ ਚਾਹਲ ਖੁਰਦ ਤਹਿਸੀਲ ਮੋਗਾ ਦੀ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਜਗਮੀਰ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਉਹ ਹਰੀਜਨ ਹੈ।

- ਦਾਓ ਪਿੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਨੰਗੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ। ਕੀ ਕਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਏਦਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?
- ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਕ ਪੁਲਸੀਆ ਉਸ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਬੀੜੀ ਪੀਤੀ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਥੁੱਕਿਆ, ਤੰਬਾਕੂ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਨਾਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਚੁਪਕੀਤੀ, ਤਹਿਸੀਲ ਮੋਗਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।
- ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਫੜ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਦਾ ਪੱਟ ਚੀਰ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੂਣ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਇੱਟਾਂਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਮੋਗੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਜਦ ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਉ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ? ਕੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ? ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਜ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡੇ ਜਾਂ ਨਾ ਛੱਡੇ। ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ?..... ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਜੱਜ ਪਾਸੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨੇ ਲਈ ਆਗਿਆ ਲਵੇ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਤੱਤੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਖੋਭ ਦੇਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਾ ਦੇਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦੇਵੇ ? ਕਿਹੜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ? ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਈਸੇ ਖਾਂ ਵਿਚ ਪੇਟ ਪਾੜ ਕੇ, ਮਾਸ ਤੋੜ ਕੇ, ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਤੜਫਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ। 'ਉਹ' ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੀ ਸਬੂਤ ਹਨ ?
- ਅੱਸੀਆਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਲਾਲ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ 9 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ 12 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਮੈਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਮੈਂ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਜੱਥੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਤੇ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨ ਸੀ। 16 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ

ਹਨ। ਕਿਹੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਟ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾੜ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਦਿਖਾਵੇ।

- ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਲ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਸਾਡੇ 18 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਪਰ ਇਕ ਵੀ ਲਾਸ਼ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ

- 1978 ਵਿਚ ਜਦ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਂਡੇ ਵਰਗੇ ਉਸ ਦੇ ਹਾਮੀਆਂ ਨੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ? ਉਲਟਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
 ਜੇਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜਲਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਨਿਕਾਲਾ ਕਿਉਂ? ਜੇ ਕੋਈ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਇਹੀ ਜੁਰਮ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲੱਤ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਕਸੂਰ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਇਹੀ ਕਸੂਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 20 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਮੁਸੀਬਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਕ ਬੀਬੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਹੀਂ?
- ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੀਕ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ 'ਸਿੰਘ' ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਲੀਕ ਟੱਪ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕਿਆ?
 ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੰਦਰਾਂ ਤੇ ਮਸੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਇਕ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ। ਕੀ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ?
- ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 57000 ਬੰਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜੇ ਤੇ ਕਾਕਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਟਾਂ ਨੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ। ਕੀ ਪਿਛਲੇ 36 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਗਿਆ?
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਮੁਫ਼ਤ ਮਿਲ ਗਏ ਜਦ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 57000 ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਕ ਟਰੇਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਖਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ

ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਲਈ ਟਰਾਂਸਮੀਟਰ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ।

- ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ' ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਿਆ, 200 ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਟਰੇਨ ਦਾ ਨਾਂ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਖਵਾਉਣ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਗਿਆ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ?
- ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮਕਾਨ ਕਿਉਂ ਸੜਦੇ ਹਨ ? ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਮਕਾਨ, ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਫ਼ੈਕਟਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੜੇ ?
- ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ 'ਚੋਂ 130 ਗਰਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਘੰਟਾ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀ ਪਈ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਜ਼ਾ' ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

 ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਪਾਸੋਂ ਬੇਸ਼ਕ ਇਕ ਖ਼ਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਵੀ ਨਾ ਨਿਕਲੇ, ਜੇ ਉਹ ਕੇਵਲ ਮਸ਼ਕੂਕ ਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਲਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਹੁੰ ਨੋਚੇ ਗਏ, ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਲੂਣ ਭਰਿਆ ਗਿਆ, ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੋਮਬੱਤੀ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ 'ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ' ਵਿਚ ਮਰਿਆ ਹੈ।

 'ਉਹ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਦਹੇੜੂ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਪੁਲਸੀਆ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ ? ਉਹ ਕਾਰਤੂਸ ਕਿਥੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਚਲਾਏ ?
- ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ 8 ਦੁਕਾਨਾਂ ਸੜੀਆਂ, 5 ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਤੇ 3 ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ। 'ਉਹ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਾੜੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ ?

 ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਰਵਾਈ। ਲੇਕਿਨ ਜਦ ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਫੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੇ ਨਿਕਲੇ।
- ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ, ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਰਵਾਏ ਪਰ ਜਦ ਕੁੱਤੇ ਛੱਡੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕੁੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ। ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਕੁੱਤੇ ਮੁੜ ਛੱਡੇ। ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਥਾਣੇਦਾਰ

ਦੀ ਲੱਤ ਫੜ ਲਈ ਤੇ 'ਉਹ' ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਲਏ ਕਿ ਕੁੱਤੇ ਵਧੀਆ ਨਸਲ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

- ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤੋੜ-ਫੋੜ ਹੋਈ। ਕੁੱਤੇ ਫਿਰ ਛੱਡੇ ਗਏ। ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਲੱਤ ਫੜ ਲਈ। ਜੇ ਕੁੱਤੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਜਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਫੜਨ ਤਾਂ ਨਕਲੀ ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜਨ ਤਾਂ ਅਸਲੀ। ਜਿਹੜੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਕੁੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਕੰਮ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕਰਨਾ।
- ਸਾਡੇ ਜੱਥੇ ਦੇ 300 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਿੰਘ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ 'ਤੇ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ 'ਰਸਤਾ ਰੋਕੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ। ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਬਿੱਛੂ ਰਾਮ ਨੇ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਹਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਜਾਹ, ਜਾ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇ।"
- ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਮੀਸਾ' ਥੱਲੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ? ਕੀ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ?
- ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮੁੰਡਾ ਉਸ ਵਕਤ ਤਕ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ, ਜਦ ਤਕ ਉਹ 18 ਸਾਲ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਲੇਕਿਨ ਸਾਲੀ ਰਾਮ ਤੇ ਤੁੱਲੀ ਰਾਮ ਜੰਮਦੇ ਸਾਰ ਵਾਰਸ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਫੇਰੇ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੇਦੀ ਉਦਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉਦਾਲੇ ਨਹੀਂ, ਵਰਨਾ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ?
- ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇਕ ਕਤਰੇ ਲਈ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਗਲਾਸ ਭਰ ਦੇ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ? ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬਗ਼ੈਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਕਦੀ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ? ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ, ਬਾਣੇ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਈ ਜਾਂਦੀ । ਸਿੱਖ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਮੇਰਾ ਸਵਾਲਨਾਮਾ

ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਤੋਂ 32 ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ। ਜੇ ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ 'ਚੋਂ

ਇਕ ਵੀ ਜ਼ਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਧਰ ਦਿਆਂਗਾ।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ

ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਰ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਏਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਮਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ। ਉਹ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਆਪ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦੂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਹਨ

ਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਏਨੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਈ ਤਾਂ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਫਰਕਿਆ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਗਏ ਸਨ।

ਪਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਨਿੱਜੀ ਮੰਗ ਸੀ ? ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ, ਪਰ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਹੀ ਬਹਾਲ ਕਰਾਈਆਂ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਕਾਰਨ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਗੁਆ ਲਿਆ।

ਹਿੰਦੂ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ

ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬੀਬੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੌਣ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ?" ਉਹ ਅੱਗਿਉਂ ਬੋਲੀ, "ਹਿੰਦੂ।"

"ਹਿੰਦੂ ਕਿਉਂ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ?"

"ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਕਿਉਂ ਹਨ ?" ਬੀਬੀ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ।

ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ ਜੋ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ?"

ਬੀਬੀ ਫੇਰ ਬੋਲੀ, "ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।"

ਮੈਂ ਆਖਿਆ, "ਸੁਣ ਬੀਬੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਤੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੁਣੀ ਹੋਣੀ ਏਂ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਏਥੇ ਬੈਠੀ ਏਂ। ਦੱਸ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ?"

"ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਨੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਿਉਂ ?" ਬੀਬੀ ਨੇ ਮੁੜ ਉਹੀ ਸਵਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ।

ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, "ਬੀਬੀ, ਤੂੰ ਜ਼ਰਾ ਅਕਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ। ਆਖ਼ਰ ਤੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋਵੇਂਗੀ, ਤਾਹੀਉਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਏਂ। ਸੁਣ, ਜੇ ਤੂੰ ਏਥੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਨੱਸ ਤੁਰੇਂ ਤਾਂ ਲੋਕੀਂ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਨੱਸੀ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਹੀ ਏਂ ? ਬੇਸ਼ਕ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮੰਦਾ ਵਚਨ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ, ਕੋਈ ਭਰਾਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਲੋਕ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।"

ਹਿੰਦੂਓ ! ਜਵਾਬ ਦੇਵੋ !

ਅਸੀਂ 'ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇ 'ਸਿੱਖ-ਹਿੰਦੂ ਏਕਤਾ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ?

ਇਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਗਏ :

'ਹਿੰਦੂ-ਹਿੰਦੂ ਭਾਈ-ਭਾਈ।'

'ਕੱਛਾ, ਕੜਾ, ਕਿਰਪਾਨ, ਇਹਨੂੰ ਭੇਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ।'

'ਦੁੱਕੀ ਤਿੱਕੀ ਖਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਸਿਰ ਤੇ ਪਗੜੀ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।'

ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਟਰੇਨ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਖਵਾਉਣ ਲਈ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜਨੇਊ ਪੁਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ?

ਹਿੰਦੂਓ ! ਸੋਚੋ !

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਇਕ ਦੋ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੱਟਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਫ਼ਸਲ ਨਹੀਂ ਬੀਜੇਗਾ ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕੀ ਲਿਆਵੇਗਾ ? ਮੰਡੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਵਪਾਰ ਹਿੰਦੂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਘਸਿਆਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵੀ ਤਾਂ ਠੱਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਮੁਖ਼ਾਲਫ਼ਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ

ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਜਬਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਜਬਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਬਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਂ। ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੇਠੀ ਦੀ ਗ਼ਲਤ-ਬਿਆਨੀ

ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ.ਸੀ. ਸੇਠੀ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਗ਼ਲਤ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੰਦਰਾ ਦਾ ਕੋਰਾ ਝੂਠ

ਇੰਦਰਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ? ਜੇ ਉਸ ਪਾਸ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ?

ਇੰਦਰਾ-ਅਕਾਲੀ ਸਮਝੌਤਾ

"ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਿਉ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋਂ ਜਾਂ 'ਉਹ' ਜਾਣਨ। ਫੇਰ ਇਹ ਨਾ ਆਖਣਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਹਿੰਸਾ

ਸਿੱਖ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਦਾ ਕਤਲ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਡੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਲਈ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ ਲਈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਝੀ ਹਰਕਤ ਹੈ।

ਅਮਨ

ਮੈਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਮਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਤਬਾਹੀ ਲਿਆਉਣੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ।

'ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ'

ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ 'ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ' (ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਉਹੀ ਇਕ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਪਿਛੋਕੜ ਬਹੁਤ ਆਹਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸੀ। ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚਰਨ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਵਰ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ 'ਤੇਰਾ ਘਰ ਮੇਰਾ ਅਸੈ' ਯਾਨੀ ਤੇਰਾ ਘਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਰਗਾ ਹੈ।

ਸ਼ਰਾਬ

ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਵੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਲਿਆਓ, ਮੈਂ ਉਸ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਛਿੜਕ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੈਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਵੇ।

ਪ੍ਰੈਸ

- ਅਨੇਕਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮੇਰਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੋ ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ, ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲੇ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ, ਉਹ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਲਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਤੇ ਸੱਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ, ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਖੀ। ਲੇਕਿਨ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੜਾ ਕੁਝ ਛਾਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਕਦੀ ਹਿੰਦੂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ ? ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਹੀ ਅੰਗ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜਦ ਉਹ ਅੱਤਵਾਦ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਅੱਤਵਾਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ?

 ਜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੈ।

 ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਲੱਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ ? ਜਦ 'ਉਹ' ਕੁਝ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ

ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਜਦ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ, ਹਿੰਦੂ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

- ਹਰ ਸੂਝਵਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਭ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

 ਜਿਹੜੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

 ਜਿਹੜੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਾਕਫ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਤਾਓ ਅਤੇ ਸੁਭਾਓ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਆਦਮੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
- ਕਲਮ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਤਲਵਾਰਾਂ ਬੜੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਲਮ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਵਿਕਾਊ ਹਨ, ਕੁਝ ਕਲਮਾਂ ਸੰਗਾਊ ਹਨ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।
- ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਐਡੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਜਾਣ ਤੇ ਘੱਲ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। ਵਕਤ ਦੀ ਇਹੋ ਹੀ ਮੰਗ ਹੈ।

●

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ?

ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲੇ ਹੈਂ ॥
ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਸਭ ਦਲੈ ਮਲੈ ਹੈਂ ॥
ਕੋ ਕਾਹੂੰ ਕੋ ਰਾਜ ਨ ਦੈ ਹੈਂ ॥
ਜੋ ਲੈ ਹੈ ਨਿਜ ਬਲ ਸੇ ਲੈ ਹੈਂ ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਜਨਮ ਖੰਡੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਜਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਲੋਕ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸ਼ਸਤਰ-ਬਸਤਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੋ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਖਾਲਸਾ ਸੋਇ ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਤਿਆਗੈ।
ਖਾਲਸਾ ਸੋਇ ਜੋ ਲੜੈ ਹੋਇ ਆਗੈ।
ਖਾਲਸਾ ਸੋਇ ਜੋ ਚੜੈ ਤੁਰੰਗ।
ਖਾਲਸਾ ਸੋਇ ਜੋ ਕਰੇ ਨਿਤ ਜੰਗ।

(ਤਨਖ਼ਾਹਨਾਮਾ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ)

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ।
ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ।

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ)

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਕਰ ਕੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਦੱਸਿਆ :

ਯਾਹੀ ਕਾਜ ਧਰਾ ਹਮ ਜਨਮੰ।
ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਸਾਧੂ ਸਭ ਮਨਮੰ।
ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਬਾਰਨ।
ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਨ ਕੌ ਮੂਲ ਉਪਾਰਨ।

(ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)

ਇਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭੰਗਾਣੀ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਮੁਕਤਸਰ ਤਕ ਜੋ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਟਨੇ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ 1666 ਈ. ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ 1699 ਈ. ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਕੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ 33 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੋ ਗਈ ? ਨਹੀਂ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ 230 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਿਆ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਾਬਰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ 'ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ' ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਸੁੱਤੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ 'ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ' ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਉਥੇ ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤਪਦੇ ਹੋਤ ਸਿਹ ਉਪਰ ਪੁਆ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਪ ਰਹੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਠਾਰਿਆ ਤੇ ਰਾਵੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੰਗਾਰਿਆ ਤੇ ਦੋ-ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਚਿੱਤ ਕੀਤਾ। ਫ਼ਰਿਆਦੀਆਂ ਦੀ ਫ਼ਰਿਆਦ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਲਈ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ :

ਇਨ ਪੁਤਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ।
ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੋ ਕਿਆ ਭਇਆ ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ।

ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਦੁੱਤੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾਏ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਲੁਹਾਈਆਂ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਿਰਵਾਏ ਗਏ, ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪਏ, ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਪੁਆ ਕੇ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ, ਗੱਡੀਆਂ ਹੇਠ ਪੈ ਗਏ, ਡਾਂਗਾਂ ਤੇ ਛਵ੍ਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਖਾਧੀਆਂ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਕੇਸਾਂ ਸਵਾਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਣ ਪੂਰੇ ਕਰ ਗਏ। ਇਹ ਇਕ ਅਜੀਬ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਸੀ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ, ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਲਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬੋਰੀ-ਬਿਸਤਰ ਗੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ :

ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਓ ਰੱਖਣਾ ਯਾਦ ਸਾਨੂੰ,
ਕਿਤੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਨਾ ਭੁਲਾ ਦੇਣਾ।
ਖ਼ਾਤਰ ਵਤਨ ਦੀ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਚੜ੍ਹਨ ਫ਼ਾਂਸੀ,
ਕਿਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾ ਘਬਰਾ ਜਾਣਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਆਵਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੰਨ 1920 ਤੋਂ 1925 ਤਕ 500 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਤੇ ਨਵੰਬਰ 1925 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ:

ਸਿਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਵੇ
ਮੇਰਾ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦੁਆਰਾ ਫ਼ਤਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, "ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤ ਲਈ ਹੈ।" ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅੰਕੜੇ ਭਰਦੇ ਹਨ:

		ਸਿੱਖ	*ਦੂਸਰੇ*	*ਕੁਲ*
1.	ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ	73	48	121
2.	ਬਜਬਜ ਘਾਟ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇ	67	46	113
3.	ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਦਾ ਸਾਕਾ	799	503	1302
4.	ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਭੇਜੇ	2147	449	2646
5.	ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਗਏ	91	—	91
6.	ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ	500	—	500
7.	ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ	30,000	—	30,000
8.	ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਿਆ	15 ਲੱਖ	—	15 ਲੱਖ

ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਥੇ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਣੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੀ:

ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ, ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਓਏ
ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਮਾਲ ਤੇਰਾ, ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਮਾਲ ਓਏ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੀਜੀ ਧਿਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੂੰਬੜ-ਚਾਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਖ਼ੀਰ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ

ਸਾਹਿਬ, ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਰਗੀਆਂ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਅਖ਼ੀਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ? ਗ਼ੁਲਾਮੀ।

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਮਿਲੇਗਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੁਗ਼ਲ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਮੰਗ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। 1955, 1960 ਅਤੇ 1975 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੋਰਚਾ, ਕਰਨਾਲ ਮੋਰਚਾ, ਮੇਰਠ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਪਰ ਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਪੂਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ? ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੰਨ 1977 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸਵੀਕਾਰਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ ਹੋਇਆ ਤੇ 13 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 26 ਦਸੰਬਰ 1978 ਨੂੰ 10 ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਅਤੇ 5 ਨਵੰਬਰ 1978 ਨੂੰ 3 ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੇ ਕੌਮ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਉੱਠੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤੀ ਆਈ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾੜ-ਫੂਕ, ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ, ਮੁਜਾਹਰੇ ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨਾ ਬਚੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਬਣਿਆ ਜੋ ਇਕ ਬਹੁਤ ਤੰਗਦਿਲ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ

ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 20 ਜਨਵਰੀ 1981 ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਸਫ਼ਲ ਘੇਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣਿਆ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੇ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਤੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। 15 ਮਾਰਚ 1981 ਨੂੰ ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਸਮੇਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਨੇ 'ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੌਮ ਹੈ' ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸਭ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਉਹ ਇਹ ਹਨ:

"ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਵਿਰਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਕ ਬੰਸਾਵਲੀ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਲਿਪੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੁੱਖੋਂ ਉਚਾਰੀ ਹੋਈ। ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਲਿਖਣ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਉਰਦੂ ਲਿਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਰਸਮਾਂ, ਜਾਬਤਾ, ਸੰਸਕਾਰ, ਦਿਖਾਵਾ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਾ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਗ਼ਲਤ ਧਾਰਨਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਓ! ਅੱਜ ਇਸ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸਗੋਂ ਆਪਣਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤਕ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਈਏ ਕਿ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੌਮ ਹਨ।"

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਪਿਛਲੀ ਰੱਖ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਨੂੰ ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਤੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕ ਉਚੇਚੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਮਤਾ ਨੰਬਰ 246 ਮਿਤੀ 16-4-81 ਰਾਹੀਂ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਿਆਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਸਮੇਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਮਤਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਸ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਗਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗਿਆਨੀ

ਜੈਲ ਸਿਹੁੰ ਹੈ ਜਾਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਕਾਰਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਬੁਲਾ ਕੇ 17 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਧੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 26 ਜੁਲਾਈ 1981 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੁਲਾ ਲਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ 31 ਅਗਸਤ 1981 ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨੀਆਂ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਚਾਰਟਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 9 ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 31 ਅਗਸਤ ਤਕ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ 7 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਚਾਰਟਰ ਤੇ ਮਤੇ

1. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ 1947 ਤੋਂ 1955 ਤਕ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰਥਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।
2. ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਨਾ।
3. ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਾਨ ਮਾਲ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੱਲੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਰਹਿਣਾ।
4. 1971 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜਬਰਨ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਤੇ 15,000 ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣਾ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਕਰਾਉਣੀਆਂ।
5. ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੈਂਡ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।
6. ਪੰਦਰਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੱਖਣੇ ਪਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ।
7. ਹਰਿਦੁਆਰ, ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਾਵੇਲਾ ਕਰਨਾ।

8. ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣਾ।
9. ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨਾ ਬਣਾਉਣਾ।
10. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣਾ।
11. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰੂ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹੱਕ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨਾ।
12. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ।
13. ਸੈਕੂਲਰ ਦੀ ਢੰਡੋਰਚੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਧਾਨਿਕ, ਪੂਰਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ।
14. ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣਗੇ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਮ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੇ 1947 ਵਿਚ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।
15. ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਅਸਲੀ ਫੈਡਰਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਢਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਸਗੋਂ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ-ਕਰਨ ਕਰਨਾ।
16. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨਾਹਰੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ 18 ਸਾਲ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਕੁਰਕ ਕਰਾ ਕੇ, 75 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ, ਬੱਚੇ ਖੂਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾ ਕੇ, ਲਾਠੀ ਗੋਲੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ।
17. ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੈਡ ਵਰਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ।
18. ਨਹਿਰੂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਫ਼ਾਰਮੂਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
19. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਡੇਢ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰ ਦੇਣੀ।
20. ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕੋ ਇਕ ਬੈਂਕ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰਨਾ।
21. ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਨਾ ਮੰਨਣਾ।
22. ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਉਦਮ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਸਗੋਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ।
23. ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ।

24. ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਡਰਾਈਪੋਰਟ ਨਾ ਬਣਾਉਣਾ।
25. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰ ਏਡ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰਕਮ ਦੇਣੀ।
26. ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ।
27. ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉਪਰ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਹਥਿਆਰ ਖੋਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹੱਥੇ ਬਣਾਉਣਾ।
28. ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ।
29. ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 34 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਵਿਚ 34 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤੀ ਗ਼ਰੀਬ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ।
30. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਜਾਰਤੀ ਮੰਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਰਨਾ।
31. ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰੀ, ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਤੇ ਚੋਰ-ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸਣਾ।
32. ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚੋਂ ਉਜਾੜਨ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ।
33. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਪੱਖੋਂ ਪੱਛੜਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨਾ ਲਾਉਣਾ।
34. ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹੱਦ ਸਾਢੇ 7 ਹੈਕਟਰ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਨਾ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਾ ਕਰਨਾ।
35. ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਫ਼ਸਲ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾ ਦੇਣਾ।
36. ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਅਤੀ ਦਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
37. ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜਿਨਸ ਦੇ ਭਾਅ ਨੂੰ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਯੋਗ ਮੁੱਲ ਨਾ ਦੇਣਾ।
38. ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜਿਨਸ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਲੁੱਟਣਾ ਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣਾ।
39. ਹਰੀਜਨਾਂ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਯੋਗ ਕਦਮ ਨਾ ਪੁੱਟਣਾ।
40. ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਹਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਕਹਿਰ ਲਈ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
41. ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
42. ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੱਕੇ ਮਾਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾ ਕਰਨਾ।

43. ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਫੈਕਟਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਣਾ।
44. ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਜਬਰੀ ਖ਼ਰੀਦਣਾ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣਾ।
45. ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਆਉਂਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤਕ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ।
46. ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਗੋਂ 'ਪਾੜੋ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨੀਆਂ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਤੇ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 1

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਸੈਕੂਲਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਕ ਪਿੱਠੂ ਰਾਹੀਂ ਬਟੋਰਨ ਦੀ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਦਖ਼ਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਅਸਹਿ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਭੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਖੰਡਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਜੱਥੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਖੋਹ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਹਿਰੂਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕੁਟਲਨੀਤੀ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਚੈਲਿੰਜ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਤਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭ ਕਰੇ।

ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿਲਵਰਤਣ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕਰਨ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 2.

ਅੱਜ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਕੇ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਆਰੰਭ ਕਰੇ। ਸਰਬ ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਿਲਵਰਤਣ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਤਪਰ ਰਹੇਗਾ।

ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੈ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 3

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਇਕ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 4

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਨਸਲੀ ਦੰਗਿਆਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਲੋਕਾਂ, ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਦੰਗੇ ਨਾ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਰੜੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਨਸਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲਤਾ ਦੀ ਭੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਦੂਹਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 5

ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਨ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕੀਤੀਆਂ

ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨ-ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉੱਠਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੇਦਖ਼ਲੀਆਂ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤਲਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਲਟਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਸਹਿਮ ਸਦਾ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 6

ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਮਾਰੂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਖਾਦ, ਡੀਜ਼ਲ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਅ ਘਟਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਉਪਜ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸਨਅਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਸ-ਇੰਡੈਕਸ ਨਾਲ ਜੋੜੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਖ਼ਤਮ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਉਦਮਸ਼ੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 7

ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਕੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 8

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ—ਕਾਂਸ਼ੀਪੁਰੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਤੇ ਹਰਿਦੁਆਰ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਦੇਣੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਨਗਰੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਥੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤੰਬਾਕੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਵਿਵਰਜਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 9

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਸੀ, ਆਰਥਿਕ, ਅਧੀਨਗੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਆਰੰਭ ਕਰ ਕੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 7 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਬਰ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਮਧੂਬਨ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਰੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਇੰਨੀ ਸਖ਼ਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 3 ਲੱਖ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਦਫ਼ਾ 144 ਤੋੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 7 ਵਜੇ ਫੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੌੜ ਗਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਘਬਰਾ ਗਈ।

9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਸੰਤ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਆਪ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਮਹਿਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ, ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਟੇਪਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਟਰੇਚਰ ਸੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਿਤੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਪੁੱਜਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। 20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ 24 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਗੜਬੜ ਫੈਲ ਗਈ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮੁਜਾਹਰੇ, ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ, ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਪਟੜੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤਰਨਾ, ਥਾਂ-ਥਾਂ

ਅੱਗਾਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਘਬਰਾ ਗਈ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

27 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਆਲਮਗੀਰ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨੀਆਂ ਤਾਂ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਨਾ-ਫ਼ੁਰਮਾਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ। 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਪੰਜ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 13 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਅਤੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਜਬਰ ਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ, ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਅਖ਼ੀਰ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਤੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤੇ ਦੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ।

ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਨਾਜ਼ਕ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੋਇਆ, ਉਥੇ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਫਿਰ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੀ, ਮੰਗਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਖ਼ੀਰ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਂਦਿਆਂ ਸਤਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਘਨੌਰ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਸੱਦ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਨਹਿਰ-ਰੋਕੂ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਹਿਰ-ਰੋਕੂ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਲੀਨੀ ਨੇ 3000 ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਕਪੂਰੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗਊਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੰਦਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਸੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਫ਼ਸਾਦ ਭੜਕ ਪਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਕਰਫ਼ਿਊ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਗਲਾ ਐਕਸ਼ਨ 24 ਮਈ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। 24 ਮਈ 1982 ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੇ 6000 ਵਰਕਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਰੋਨਾਂ ਦੁਆਰਾ

ਪੁੱਟੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਖ਼ੀਰ ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਮੁਹਰੇ ਲਿਆ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਰ ਸੀ। 25 ਮਈ ਤੋਂ 21-21 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਕਪੂਰੀ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਥਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ, ਜਥੇਦਾਰ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਜੋੜਕੀਆਂ, ਜਥੇਦਾਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਕਤਸਰ, ਜਥੇਦਾਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮਟੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਥੇਦਾਰ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਜਥੇਦਾਰ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਆਦਿ ਦੇ ਜੱਥੇ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਨਾ-ਫ਼ੁਰਮਾਨੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਲ ਰਹੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪਿੰਡ ਮਾਖਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰੋਸ ਦਿਵਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ। ਕਈ ਥਾਂ ਗੜਬੜ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿਗਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਣ ਕੁਝ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ'ਤੇ ਫੜੇ ਸ. ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਸ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰ ਕੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ 51-51 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਭੇਜ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਭਖ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਬੁਲਾ ਲਈ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਅਖ਼ੀਰ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਬਾਬਾ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਮੋਰਚਾ ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਫ਼ਲਤਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬਖ਼ਸ਼ਣੀ ਹੈ ਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਪੰਥ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ।

●

'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ.....ਅੱਜ !

ਧੌਂਸਾ ਵੱਜਿਆ ਕੂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ, ਚੜ੍ਹੇ ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ ਮੀਆਂ।
ਚੜ੍ਹੇ ਪੁੱਤਰ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਛੈਲ ਬਾਂਕੇ, ਜੈਸੇ ਬੇਲਿਓਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸ਼ੇਰ ਮੀਆਂ।
ਚੜ੍ਹੇ ਸਭ ਮਝੈਲ, ਮਲਵਈ ਦੁਆਬੀਏ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨਿਵਾਏ ਨੇ ਢੇਰ ਮੀਆਂ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਚੜ੍ਹੇ ਜਮੂਰ ਖਾਨੇ, ਹੋਇਆ ਹੁਕਮ ਨਾ ਲਾਂਵਦੇ ਦੇਰ ਮੀਆਂ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਹੁ ਬਾਦਲ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਖੱਟੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਤੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਿਰੋਪੇ ਤੇ ਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਿੰਘ ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ-ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਆਹੁਣ ਚੱਲੇ ਹਨ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਤਵਾਲੀ ਤਕ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸਥਾਨ ਇਕ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਾ :

ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਦੋਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਨੇ।
ਅੱਜ ਹੋਵੇ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਮੁੱਲ ਪਾਵੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਤੇਗਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ।

ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਹੁ ਟੌਹੜਾ ਦੀਆਂ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਰੱਖੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ।

ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲੜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਉਹ ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ

ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਲੀਪ ਖੋਹ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਲਿਖ ਸਨ, ਸੁਣਾਏ :

ਰੱਖ ਲੈ ਦੋ ਚਾਰ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫ਼ਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿਲਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤਕ ਮੋਰਚਾ ਪੁਰਅਮਨ ਚੱਲੇਗਾ।

ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਰਚਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਲੰਮਾ ਚੱਲੇ, ਪਰ ਅਖ਼ੀਰ ਫ਼ਤਹਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪਣੇ ਪੈਗ਼ਾਮ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ, ਬੀਰਤਾ ਅਤੇ ਅਣਖ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜਵਾਨੀ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕੌਮ ਦੇ ਕੰਮ ਆਏ।" ਆਖ਼ਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਗਏ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੱਥੇ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਵਿਦਾਇਗੀ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਬੈਂਡ ਵਾਜੇ 'ਦੇਹ ਸਿਵਾ.....' ਦੀਆਂ ਧੁੰਨਾਂ ਗੂੰਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਅਨਵਰ ਅਹਿਮਦ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਦਾਲਮ, ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗਾ, ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਵਕੀਲ, ਸਰਪੰਚ, ਪੰਚ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ, ਦੇਗ ਤੇਗ ਫ਼ਤਹਿ, ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਗੂੰਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੱਥਾ ਤੁਰਨ ਦੀ ਹੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਤੁਰੇ। ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰ ਪਏ ਹੋਣ :

ਸੁਣ ਕੇ ਖ਼ਬਰ ਯੁੱਧ ਧਰਮ ਕੀ ਚੜ੍ਹੇ ਸਭੇ, ਫ਼ੌਜਾਂ ਬੇਮੁਹਾਰੀਆਂ ਹੋ ਤੁਰੀਆਂ।
ਫੇਰ ਵਾਰ ਕੁਵਾਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਡਿੱਠਾ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਤੁਰੀਆਂ।

ਕੋਤਵਾਲੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੁਧਿਆਣਾ ਮਾਡਲ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਆਪ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਆਗਮਨ ਉਦਘਾਟਨ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਏ। ਬਾਦਲ ਦੇ ਜੱਥੇ ਵਿਚ 1126 ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜੋਸ਼ ਸੀ। ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਜਵਾਨ, ਅੱਧਖੜ, ਬੀਬੀਆਂ, ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਸਭ ਧਰਮ

ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤੁਰ ਪਏ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਨ ਜੋ 5-6 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰ ਗਈਆਂ।

ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਹੁਣ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਲਈ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 26 ਅਗਸਤ 1982 ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਾ ਪਿਆ। ਮੋਰਚਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜੋਸ਼ ਆ ਗਿਆ।

ਹੁਣ 5 ਸਤੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਆਣੇ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਟੌਹੜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 4 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 5-6 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੇ। ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਝੂਠ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ 150 ਮੀਲ ਤਕ ਕੱਢਿਆ। ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਲੋਕ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਇਹ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਏ ? ਇਸ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ, ਪੰਚ, ਨੰਬਰਦਾਰ, ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਾਰਕਫੈਡ, ਪੰਚਾਇਤ ਸੈਮਤੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਸਨ। ਟੌਹੜਾ ਨੇ 5 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਟੌਹੜੇ ਨੇ 3100 ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਹਿ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਕੀ ਜੱਥਿਆਂ ਨਾਲ ਭੇਜੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ।

ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਟੌਹੜੇ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਟੌਹੜਾ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਮਾਡਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਮਾਡਲ ਜੇਲ੍ਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਅਜੀਬ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਅਖ਼ੀਰ ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਐਮ.ਪੀ., ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ। 55 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ 20557 ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ 46 ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਨਹਾਉਣ-ਧੋਣ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾੜਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਿੰਘ ਬੀਮਾਰ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਮੋਰਚਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਸਨ। 11 ਸਤੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਜੱਥੇਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਫਾਟਕ 'ਤੇ 34 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੰਗਲ, ਬੈਂਸ, ਭਲੜੀ, ਡੂਮੇਵਾਲ, ਕੁਲਗਰਾਂ, ਲਹਿਰੀਆ, ਔਲਖ, ਕਲਮਾ, ਪਹੂਵਾਲਾ, ਸੁਵਾੜਾ, ਬਸੀ, ਅਲਗਰਾਂ, ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਅਤੇ ਕੁੱਲਰ (ਜਲੰਧਰ) ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਇਹ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਲ, ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਭਰਾ, ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਸਾਈਂ, ਨਵਵਿਆਹੀਆਂ ਦੇ ਸੁਹਾਗ ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੁੰਦਰ ਨੌਜਵਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਸੀ, ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ, ਨਵਵਿਆਹੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਸਨ, ਜੋ ਕੌਮ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਪਰ ਸਭ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ 34 ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 6 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ 6 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤਾਂ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ 11000 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣੀ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਈ।

ਮੋਰਚਾ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲਦਾ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 28 ਸਤੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਚੋਣ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਕਤ ਮਿਲੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਜੱਥੇ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 18 ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ। ਮੋਰਚਾ ਭਾਵੇਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ 24 ਜਾਂ 48 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਬੱਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੈਰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਹੁਣ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 19 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਸੰਬੰਧੀ 4 ਨਵੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 19 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 4 ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਦਿੱਲੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। 23 ਦਸੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਬੁਲਾਈ। ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 9 ਜਨਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਬੁਲਾਈ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਬਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਬਰ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖੀ ਕਲਚਰ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲ ਪਏ। ਸੋ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਐਮ.ਪੀ. ਤੇ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ 27 ਜਨਵਰੀ ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ 21 ਫ਼ਰਵਰੀ ਦੀ ਤਰੀਕ ਪਾ ਕੇ ਸੰਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਅਜੇ ਤਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਰੋਕੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ 24 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਰਿਹਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੁਣ ਮਰਜੀਵੜੇ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 12 ਮਈ 1983 ਤਕ ਇਕ ਲੱਖ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਵਾਰਨ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਤਰੀਕ 31 ਮਈ ਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਦਾ 6 ਤੋਂ 9 ਜੂਨ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਹੁ ਕਹੇ ਕਿ ਮੋਰਚਾ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ 29 ਮਈ 1983 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਾਭਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਹੁ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਜਦ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਨਾਭੇ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਜੁਝਾਰੂ

ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ। ਇਸੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ (ਧਬਲਾਨ), ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਲੰਗ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦਿਰੂਪੁਰ ਜੱਟਾਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ, ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਖਰੇੜਾ ਅਤੇ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀਆ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਥਣਾਂ ਨੇ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੁਣ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰੋਲ ਰੋਕੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਤੇ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਾਕਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ 4 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 4 ਅਗਸਤ 1983 ਨੂੰ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ 6 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 29 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਲ ਰਿਹਾ। ਕੌਮ ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

●

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ

ਰੁੱਤ ਆ ਗਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ, ਸਿੰਘੋ ਕਰ ਲਓ ਤੁਸੀਂ ਤਿਆਰੇ।
ਸਮਾਂ ਨਾਜ਼ਕ ਦੀਹਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣੇ ਆਰੇ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਵੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਘੋਲ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੂਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਡਟ ਕੇ ਜੂਝਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਦਰਿਆ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ :

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੱਭਰੂ
ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਖ਼ੌਲਾਂ ਕਰਨ
ਮਰਨ ਥੀਂ ਨਾ ਡਰਨ
ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕਰਨ ਗ਼ੁਲਾਮੀ
ਜਾਨ ਤਕ ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਦਿੰਦੇ
ਪਰ ਟੈਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਿਸੇ ਦੀ
ਖਲੋ ਜਾਣ ਡਾਂਗਾਂ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਉਲਾਰ ਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਗੁਰੂ ਪਿੱਛੇ ਆਪਾ ਵਾਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪਈ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਬਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਬੇਅਰਥ। ਕਿਉਂ ?

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਹੋਵੋਗੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ ਪਰ ਚੁੱਪ ਹੋ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਧੋਤੀ-ਟੋਪੀ ਜਾਂ ਡੰਗੋਰੀ ਜਾਂ ਚਾਰ ਥਣਾਂ ਵਾਲੀ ਬੱਕਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਲਾਹੀ ਗੀਤ ਅਲਾਪਣੇ ਪਏ ਹਨ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕੁਰਕ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਰਿੰਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ

ਪਰ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾ ਗੁਰ ਕਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਗਏ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਕਦਮ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗਿਆ। 60,000 ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਏ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ 36 ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤੇ 7 ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਅਧੂਰੇ ਦਾ ਅਧੂਰਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾ ਹੋ ਰਹੇ ਧੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਤੋਂ ਜੋ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਖ਼ੂਨ ਵਿਚ ਰੰਗ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਕੌਮ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਕੌਮ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀਤੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਖੇ ਰੇਲ-ਬੱਸ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ (12 ਸਤੰਬਰ 1982)

1. ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ, ਨੰਗਲ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ, ਰੋਪੜ।
2. ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਸੈਗਤਪੁਰਾ, ਰੋਪੜ।
3. ਸ. ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਅੱਛਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਗਰਾਂ, ਰੋਪੜ।
4. ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਭੱਲੜੀ, ਰੋਪੜ।
5. ਸ. ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਭੱਲੜੀ, ਰੋਪੜ।
6. ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਸਾਉਣ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਭੱਲੜੀ, ਰੋਪੜ।
7. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਰਾਮਦੱਤ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਭੱਲੜੀ, ਰੋਪੜ।
8. ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਐਲਗਰਾਂ, ਰੋਪੜ।
9. ਸ. ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਸੁਆੜਾ, ਰੋਪੜ।
10. ਕਾਕਾ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਪਿੰਡ ਕਲਮਾਂ, ਰੋਪੜ।
11. ਕਾਕਾ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਡੂਮੇਵਾਲ, ਰੋਪੜ।
12. ਕਾਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਡੂਮੇਵਾਲ, ਰੋਪੜ।
13. ਕਾਕਾ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਦੀਨਾ ਨਾਥ, ਡੂਮੇਵਾਲ, ਰੋਪੜ।
14. ਸ. ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦੂ ਰਾਮ, ਸ਼ਮੀਰੋਵਾਲ, ਰੋਪੜ।
15. ਸ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਬਸੀ, ਰੋਪੜ।
16. ਸ. ਰੁਘਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਨਿਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਬਸੀ, ਰੋਪੜ।

17. ਸ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਰੁਲਦਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਬਸੀ, ਰੋਪੜ।
18. ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਬੇਲਾ, ਰੋਪੜ।
19. ਸ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਭਾਊਵਾਲ, ਰੋਪੜ।
20. ਸ. ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਜੀਵਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਭਾਊਵਾਲ, ਰੋਪੜ।
21. ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਬੈਂਸ, ਰੋਪੜ।
22. ਸ. ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਬੈਂਸ, ਰੋਪੜ।
23. ਸ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਬੈਂਸ, ਰੋਪੜ।
24. ਸ. ਬੇਲੀ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਔਲਖ, ਰੋਪੜ।
25. ਸ. ਛੱਜਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਲਹਿੜੀਆ, ਰੋਪੜ।
26. ਸ. ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਛਿੱਬਾ ਰਾਮ, ਲਹਿੜੀਆ, ਰੋਪੜ।
27. ਸ. ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਚੰਦ, ਪਿੰਡ ਮੁੰਨੇ, ਰੋਪੜ।
28. ਸ. ਨਰਿੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਬਾਹਮਣ ਮਾਜਰਾ, ਰੋਪੜ।
29. ਸ. ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਅਵਿਆਣਾ ਖੁਰਦ, ਰੋਪੜ।
30. ਸ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਰੋਪੜ।
31. ਸ. ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਕੁੱਕੜ ਮਾਜਰਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।
32. ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਭੁੱਲਰ, ਜਲੰਧਰ।
33. ਪੰਡਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੋਂਦਾ, ਪਿੰਡ ਭੁੱਲਰ, ਜਲੰਧਰ।
34. ਸ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਕੁੱਕੜ ਮਾਜਰਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 34 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਪਾਸੇ ਜੋਸ਼ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਜਦ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਲੂਸ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 11 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ 4 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ

1. ਸੰਤ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਨਾਲ ਵਾਲੇ, ਪਿੰਡ ਮੋੜਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ।
2. ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਹਾਲਾਂ ਕਲਾਂ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ।
3. ਸ. ਗੁਰਚੇਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਰਦਿੱਤੀ ਵਾਲੀ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
4. ਸ. ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਹੀਰਾ, ਦਿੱਲੀ।

4 ਅਪ੍ਰੈਲ 1983 ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਰੋਕੂ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ

1. ਸ. ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਲਸੋਈ, ਸੰਗਰੂਰ।
2. ਸ. ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ, ਰਾਮਦਿੱਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੰਡਿਆਲੀ ਖੁਰਦ, ਸੰਗਰੂਰ।

3. ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਘੁੱਦਾ ਸਿੰਘ ਕੰਗਣਵਾਲ, ਸੰਗਰੂਰ।
4. ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਮਾਨਵੀ, ਸੰਗਰੂਰ।
5. ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮੰਡਿਆਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ।
6. ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਬਹਿਲਾ ਸਿੰਘ, ਉਪੋਕੇ, ਸੰਗਰੂਰ।
7. ਸ੍ਰੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ, ਖਾਨਪੁਰ, ਸੰਗਰੂਰ।
8. ਭਾਈ ਇਲਮਦੀਨ ਸਪੁੱਤਰ ਸਜਾਦਾ, ਰਾਣਵਾ, ਸੰਗਰੂਰ।
9. ਭਾਈ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫ਼ੀਕ ਸਪੁੱਤਰ ਖ਼ੈਰਦੀਨ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ।
10. ਬੀਬੀ ਧਰਮ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਪਿਆਰੇਆਣਾ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
11. ਬੀਬੀ ਰਾਜਪਾਲ ਕੌਰ, ਭੁੱਚੋ ਮੰਡੀ, ਬਠਿੰਡਾ।
12. ਸ. ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਨਥਾਣਾ, ਬਠਿੰਡਾ।
13. ਸ. ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਖੜਪੁਰ, ਪਟਿਆਲਾ।
14. ਸ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਪਰਸਨ ਸਿੰਘ, ਖਰਾਜਪੁਰ, ਪਟਿਆਲਾ।
15. ਸ. ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਰੂੜ ਸਿੰਘ, ਸਗੋਦ, ਪਟਿਆਲਾ।
16. ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਹੰਸਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਬਸੋਲੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
17. ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ, ਪਟਿਆਲਾ।
18. ਸ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦੌਣ ਕਲਾਂ, ਪਟਿਆਲਾ।
19. ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਦੁਧਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
20. ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜੋਗੀ ਮਾਜਰਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
21. ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਗੌਂਸਪੁਰ, ਫਗਵਾੜਾ।
22. ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ, ਫਗਵਾੜਾ।
23. ਸ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ, ਮੱਦੋਕੇ ਲੋਪੋਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
24. ਸ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਜੋਗੀ ਮਾਜਰਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ

1. ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
2. ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਹੇਡੂ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
3. ਸ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
4. ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਧੂੜਕੋਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
5. ਸ. ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕੋਟ ਈਸੇ ਖਾਂ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
6. ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕੋਟ ਈਸੇ ਖਾਂ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
7. ਸ. ਮੁਸੀਬਤ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
8. ਸ. ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ।
9. ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਲਧੂਵਾਲਾ ਅਵਤਾੜ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
10. ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ।

11. ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ।
12. ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਾਠੀ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ।

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘ

1. ਸ. ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਵਿਸ਼ਨ ਮਾਜਰੀ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਮਲੋਹ, ਪਟਿਆਲਾ।
2. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਸਲਾਲਾ, ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਪਟਿਆਲਾ।
3. ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਨਮਾਦਿਆਂ, ਪਟਿਆਲਾ।
4. ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਕੁਲਾਰਾਂ, ਪਟਿਆਲਾ।
5. ਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਕਾਕੜਾ, ਸੰਗਰੂਰ।
6. ਜੀਤਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਧਨੌਲੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
7. ਜੱਥੇਦਾਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਪਿੰਡ ਭਗੜਾਨਾ, ਪਟਿਆਲਾ।
8. ਸੂਰਤਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਰਾਊ ਮਾਜਰਾ, ਪਟਿਆਲਾ।
9. ਸ. ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਸ਼ੰਭੂ ਕਲਾਂ, ਪਟਿਆਲਾ।
10. ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ, ਸੰਗਰੂਰ।
11. ਸ. ਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਕਾਦਰਾਬਾਦ, ਪਟਿਆਲਾ।
13. ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਬਹੇੜਪੁਰ, ਜਨਹੇੜੀਆਂ, ਪਟਿਆਲਾ।
14. ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਘੋਲੀਆਂ ਖ਼ੁਰਦ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ।
15. ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਮੋਤੀਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ।
16. ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ।
17. ਜੱਥੇਦਾਰ ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਢਹਿਲਾਵਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ।
18. ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਕੋਟੜਾ, ਬਠਿੰਡਾ।
19. ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ, ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਪੰਨੂੰਆਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
20. ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਵਰਨਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
21. ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੋਝੰਡੇ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ।
22. ਸ. ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ, ਡੇਹਰੀਵਾਲ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ।
23. ਸ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੰਡਿਆਲਾ, ਜਲੰਧਰ।
24. ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਧਨੋਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
25. ਸ. ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰ, ਸੰਗਰੂਰ।
26. ਸ. ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਕਟੋਰਾ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
27. ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਧਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
28. ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਟਲੇਵਾਲ, ਸੰਗਰੂਰ।
29. ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਪਪਰਾਲਾ, ਰੋਪੜ।
30. ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਢਠੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
31. ਸ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ।
32. ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ, ਜੰਮੂ।

33. ਜੱਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਧੀਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ।
34. ਸ. ਦਾਨ ਸਿੰਘ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸੰਗਰੂਰ।
35. ਸ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਂਵਾਲੀ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ।
36. ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪੂਹਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ।
37. ਸ. ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਖੇੜੀ, ਸੰਗਰੂਰ।
38. ਸ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ, ਕੋਲੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
39. ਸ. ਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਚੋਟੀਆਂ, ਬਠਿੰਡਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘ

ਸਦਾ ਨਾ ਰੈਗਲੀ ਮਹਿੰਦੀ, ਸਦਾ ਨਾ ਕਾਲੇ ਕੇਸ।
ਸਦਾ ਨਾ ਬਾਗੀਂ ਬੁਲਬੁਲਾਂ, ਸਦਾ ਨਾ ਸਾਧੂ ਦਰਵੇਸ਼।
ਸਦਾ ਨਾ ਰਹਿਣਾ ਜੇਲ੍ਹੀਂ, ਸਦਾ ਨਾ ਚੱਲਦੇ ਕੇਸ।
ਸਦਾ ਨਾ ਬਾਗ਼ੀਂ ਆਉਣ ਬਹਾਰਾਂ, ਆਖ਼ਰ ਝੁਰ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਦੇਸ।

ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨੇਕੀ, ਬਦੀ, ਦੇਵਤਾ, ਦੈਂਤ ਅਤੇ ਅਮੀਰ-ਗ਼ਰੀਬ ਦੀ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਕੁਚਲੇ ਜਾ ਸਕਣ, ਬੰਦੀਖ਼ਾਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੀਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਜਾਇਜ਼ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਕੰਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇਵਕੀ ਨੂੰ ਕੈਦ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਬਰ ਦੀਆਂ ਚੱਕੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਪੀਸੀਆਂ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 52 ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਰਹੇ। ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੇ ਬੰਦੀਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬੀਬੀਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੈਂਕੜੇ ਬੰਦੀ ਹਰ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਗੰਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਰਨ, ਮਾੜੇ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਕਾਰਨ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਂਦੇ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਸੀ ਪਰ ਕੀ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਧਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਨਰਕ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੱਖੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਫਲੱਸ਼ ਸਿਸਟਮ ਹੈ, ਖਾਣਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਉਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ

ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਲਗਾਏ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮੋਰਚੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ? ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ।

ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਖ਼ਾਤਰ ਜਵਾਹਰ ਨਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਮਿਲਣ ਲਈ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਨਰੇਲਾ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਨਾਅਰੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਵਾਸਤੇ ਮੋਰਚਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰੀ ਮੋਰਚਾ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੋਰਚਾ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ, ਮੇਰਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕੈਦ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਮਾੜਾ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇਣਾ, ਆਟੇ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਰਲਾ ਦੇਣੀ, ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 21 ਸਤੰਬਰ 1960 ਨੂੰ ਕਾਕਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 9 ਅਕਤੂਬਰ 1961 ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। 4 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲੀਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :

1. **ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਜੀ**—ਆਪ ਦੀ ਉਮਰ 53 ਸਾਲ ਸੀ। ਆਪ ਸ. ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ, ਪਿੰਡ ਵੈਰੋਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਆਪ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਮੁੰਡੇ, ਦੋ ਧੀਆਂ ਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਛੱਡ ਗਏ।
2. **ਸ਼ਹੀਦ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ ਜੀ**—ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ 31 ਸਾਲ ਸੀ। ਆਪ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਊ ਨੌਜਵਾਨ ਪਰ ਅਣਖੀਲੇ ਗੱਭਰੂ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ, ਇਕ ਧੀ ਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਹੈ।
3. **ਸ਼ਹੀਦ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ**—ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ 27 ਸਾਲ ਦਾ ਅਤੇ ਸਗਾਏ ਤਲਵੰਡੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸੱਜ ਵਿਆਹਿਆ, ਫ਼ੁਰਤੀਲਾ ਇਹ ਗੱਭਰੂ, ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਅਤੇ ਸੱਜਰੇ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੰਬੂ ਲਾ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
4. **ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ**—ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਸੀ। ਕੋਟ ਕਸੋਦੀਮੱਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪਟਵਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਨਾਲ। ਜਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹਿਕ ਰਹੇ ਸਨ

ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਓ ਨਾ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜ ਜਾਵਾਂਗਾ।"

ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ, ਧੰਨ ਹਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਛਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਾੜਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਲਗਾਏ ਗਏ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਰਹਿਣੀ ਹੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਠੀਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਦ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਦਲ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤੰਬੂ ਲਗਾਏ ਗਏ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਈ ਸੱਪ ਮਾਰਨੇ ਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 2000 ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਪਰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਸ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀ 3000 ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਟੋਹੜੇ ਦਾ ਜੱਥਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰ ਗਈਆਂ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫੜ੍ਹਾਂ ਠੁੱਸ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਅਖ਼ੀਰ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ, ਲੱਧਾ ਕੋਠੀ, ਸੰਗਰੂਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ. ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਪਬਲਿਕ ਸਥਾਨ, ਨਾਭੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੇ ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਣ ਵਾਸਤੇ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ। ਇਸ ਅਜੀਬ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਮੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ 257 ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਥੇ 1300 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਟਿਆਲਾ

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 1100 ਕੈਦੀ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 3000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਬੰਦ ਸਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਨਾ ਆਉਣਾ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੰਘ ਬੀਮਾਰ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 40 ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਟੌਹੜੇ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਰਿਟ ਕੀਤੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

ਭਾਵੇਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਸੀ, ਸਿੰਘ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ ਤਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ, ਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕਾਂ, ਕਵੀਆਂ ਤੇ ਢਾਡੀਆਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਜੋਸ਼ ਭਰਿਆ।

ਮਾਡਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਕਮਰਾ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਕਬੂਤਰ ਉਡਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਤਿੱਤਰ ਤੇ ਕੁੱਕੜ ਲੜਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਬਾਲ ਤੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਦੇ ਤੇ ਘੱਲ ਘੁਲਦੇ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ। ਮਾਡਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਡਰਾਮੇ 'ਕੀ ਅਸੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ' ਅਤੇ 'ਵਧ ਰਹੇ ਕਾਫ਼ਲੇ' ਖੇਡੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਸੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 18 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀ ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ 'ਸਭ ਅੱਛਾ ਹੈ' ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕੈਦੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਖੀ 'ਸੁਧਾਰ ਘਰ' ਕਵਿਤਾ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ :

ਸੁਧਾਰ ਘਰ

ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨ ਚੰਦਰੀ
ਰੱਬਾ ਕੈਦ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਜਾਂਦੇ ਟੁੱਟ ਜੀ
ਹੱਕ ਵੋਟ ਦਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਵੀਹ ਸਾਲ ਕੈਦ ਸੁਣ ਕੇ,
ਹਿੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਧਰਤੀ ਚੁਬਾਰੇ।
ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨ.....

ਗਲੋਂ ਰੇਸ਼ਮੀ ਲਵ੍ਹਾ 'ਤੇ
ਉਤੋਂ ਖੱਦਰ ਪੁਆ 'ਤੇ।
ਹੋ ਗਿਆ ਮੁਲਾਜਾ ਤੇ
ਦਿੱਤੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪਾ।
ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾ ਨਾਲੇ ਸਬਜ਼ੀ ਬਣਾ,
ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣੀ ਨਾ ਆਵੇ।
ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨ.....
ਰੋਟੀਆਂ ਪਰਾਤ ਜਿੱਡੀਆਂ,
ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਕਣਕ ਦੇ ਦਾਣੇ।
ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਚੰਦਰੇ
ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਣਦੀ ਅੱਲੜ ਅਣਜਾਣੇ।
ਸੁੱਕੀਆਂ ਨਾ ਜਾਣ ਚੱਬੀਆਂ
ਦਾਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਾਣਾ ਨਾ ਥਿਆਵੇ।
ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨ.....
ਉਪਰੋਂ ਪੱਕੀ ਰਿੰਨ੍ਹਣੋਂ ਕੱਚੀ,
ਸਬਜ਼ੀ ਜਦ ਬਣਾਉਂਦੇ।
ਸਬਜ਼ੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ,
ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਖ਼ੌਲ ਉਡਾਉਂਦੇ।
ਬਿਨਾਂ ਛਿੱਲੇ ਆਲੂ ਉਬਲੇ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਂਦਿਆਂ ਦਰਦ ਛਿੜ ਜਾਵੇ।
ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨ.....
ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਲਿਖਦੇ,
ਸਾਡੇ ਕੱਖ ਵੀ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵੇ।
ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਬਾਰਾਂ ਘੰਟੇ,
ਵਾਂਗ ਪਸ਼ੂਆਂ ਸਾਥੋਂ ਕਰਾਵੇ।
ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦਾ,
ਕੁੱਟ ਪੈਂਦਿਆਂ ਕੋਈ ਨਾ ਛੁਡਾਵੇ।
ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨ.....
ਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰ ਘਰ ਰੱਖਿਆ,
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।
ਤੰਗ ਹਰ ਕੈਦੀ ਕਰਤਾ,
ਕੋਈ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਾ ਸੌਂਵੇ।
'ਖ਼ਾਲਸੇ' ਕੋਲ ਦੁੱਖ ਫੋਲਦੇ,
ਸਾਨੂੰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਤਾਵੇ।
ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨ.....

(ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਅੱਤਵਾਦੀ' ਚੋਂ)

ਅੱਤਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ?

ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਜੂਝੀਏ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ,
ਬਾਂਦਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਧਾੜ ਕੱਢੀਏ ਬੁਖ਼ਾਰ ਨੂੰ।
ਭਾਲਿਆਂ ਨਾ ਲੱਭੂ ਕੋਈ ਫ਼ਿਰਕੂਆਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ,
ਕੱਢਾਂਗੇ ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ।

ਅੱਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ, ਮੈਗ਼ਜ਼ੀਨ ਜਾਂ ਰਸਾਲਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੜ੍ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਕੀ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕੌਣ ਹਨ ? ਅੱਜ ਹਰ ਪਾਸੇ ਵਾਦਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇੱਟ ਚੁੱਕਿਆਂ ਨਵਾਂ ਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਾਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀਏ ਤਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ, ਲੈਨਿਨਵਾਦ, ਮਾਓਵਾਦ, ਨਵਅਮਰੀਕੀਵਾਦ, ਸੰਰਚਨਾਵਾਦ, ਅਸਤਿਤਵਵਾਦ, ਗਾਂਧੀਵਾਦ, ਨਹਿਰੂਵਾਦ, ਦਰਬਾਰਾਵਾਦ, ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਵਾਦ..... ਗੱਲ ਕੀ, 'ਵਾਦ' ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਰਜ਼ੀ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਉ।

ਅੱਤਵਾਦ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅੱਜ ਨਹੀਂ, ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ? ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕਾ ਹੈ। ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਾਰੇ ਊਲ-ਜਲੂਲ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਵੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਗਈ।

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ

1. ਭਾਈ ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ

2. ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ
3. ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
4. ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
5. ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ
6. ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
7. ਭਾਈ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
8. ਭਾਈ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
9. ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
10. ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ
11. ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
12. ਭਾਈ ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
13. ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 21 ਸਤੰਬਰ 1978 ਨੂੰ 10 ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

1. ਭਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
2. ਭਾਈ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
3. ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
4. ਭਾਈ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
5. ਬੀਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੌਰ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
6. ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
7. ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
8. ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
9. ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ
10. ਭਾਈ ਗੁਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਨਪੁਰ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ 5 ਨਵੰਬਰ 1978 ਨੂੰ 3 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

1. ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ
2. ਭਾਈ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ
3. ਭਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ

ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 26 ਸਿੰਘ ਇਕੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾ ਲਿਆ ਸਗੋਂ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਰਨਾਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਬਾਕੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਇਜ਼ਤ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ

ਇਕ ਅਜੀਬ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮੁਜਾਹਰੇ ਹੋਏ, ਸਾੜ-ਫੂਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਅਖ਼ੀਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1980 ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਕਲੰਕ ਧੋ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਤਕ ਜੋ ਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਥੇ ਕੋਰਟ ਵਾਲੇ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬੰਦਾ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰੇ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਮੰਗਿਆ ਪਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਦੇਖਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਅਖ਼ੀਰ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਤਾਂ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ :

ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਾਂ ਹੀਲਦੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ।
ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸ਼ਮੀਸ਼ਰ ਦਸਤ।

ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦ ਵੱਲ ਪੈਰ ਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਚਾਈ ਲਈ ਜੂਝਣ ਦਾ ਨਾਂ ਅੱਤਵਾਦ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਤਵਾਦ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਨਾ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਇਹ ਅੱਤਵਾਦ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

●

ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ?

ਤੁਸੀਂ ਮੰਨੋ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਮੰਨੋ,
ਕੇਸ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੌਮ ਨੇ ਆਪਾ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ,
ਦੇਸ਼ ਗ਼ੱਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਤੁਸੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀ।

ਅੱਜ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਅਨਸਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਤਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ-ਕਹਿ ਕੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਸਮਝੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ? ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ, ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਚਾਹੇ, ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ ਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਵਿਉਪਾਰਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜਦ ਸਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਤਾਂ ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਹਨ ?

ਅੱਜ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਸੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਹੱਕ, ਸੱਚ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਕੌਮ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਦੇ ਬਾਗ਼ੀ, ਉਗਰਵਾਦੀ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰ ਦੇ ਫ਼ਤਵੇ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਰਵਾਣੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਾਬਰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਚੱਕੀ ਪੀਸਣੀ ਪਈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਉਤੇ ਗਰਮ ਰੇਤ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਲ ਰਹੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸੇ ਅੱਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਸੜਨਾ ਪਿਆ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਤੇ ਲਿਤਾੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਡਟੇ ਰਹੇ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫ਼ਰਿਆਦ ਕਰਨ ਆਏ ਫ਼ਰਿਆਦੀਆਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਉਬਲਦੀ ਦੇਗ ਵਿਚ ਉਬਾਲਿਆ ਗਿਆ, ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਹੀਦ ਮੁਗ਼ਲ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਿਸ ਖ਼ਾਤਰ ਹੋਈ ?

ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਕਾ ॥
ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ ॥ *(ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)*

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਉਹੀ ਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਘ੍ਰਿਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰੋ ! ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ 24 ਘੰਟੇ ਇਲਾਹੀ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੀਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਗਾਉਂਦਾ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ?

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਗ਼ਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਚਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਟ ਦਾ ਸਿਰਹਾਣਾ ਲਗਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ :

ਮਿਤ੍ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਤੇ ਵਾਰਸ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਗ਼ਲ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਤੇ ਨਾਦਰ, ਅਬਦਾਲੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ, ਬਹੂ-ਬੇਟੀਆਂ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਏ, ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜੇ ਵਿਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ਬਹੂ-ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾਇਆ। ਕਸੂਰ 'ਤੇ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਖ਼ਾਤਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਸਿੰਘ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਮੁਰਗੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਬਹੂ-ਬੇਟੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਜਰਵਾਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੂ-ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟਕੇ-ਟਕੇ ਵਿਚ ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵੇਚਦੇ ਸਨ। ਮਸਲਾ ਕੀ ਸੀ ? ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟੱਕਰ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੀ ਹੈ ? ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਮੁਗ਼ਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੁਗ਼ਲ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਕੀ ਰਿਹਾ ?

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬੇ ਕੀ ਸਨ ? ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਕੌਣ ਸਨ ? ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਕੌਣ ਸਨ ? ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸੈਨਿਕ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਾਲ ਗੰਗਾਧਰ ਤਿਲਕ, ਬੀ. ਬਿਪਿਨ ਚੰਦਰ ਪਾਲ ਤੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਲ-ਪਾਲ-ਲਾਲ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਪਦਾਇਕ

ਬੰਬ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅਰਜ਼ਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸਭ ਵਿਅਰਥ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂਬਲ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਵੈ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਔਂਸ ਸਿੱਕਾ ਕਈ ਟਨ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਆਚਰਣਕ ਦਬਾਉ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਰ ਵੀ. ਚਿਰੋਲ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਨਿਕਵਾਦ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਨੇਤਾ ਬਾਲ ਗੰਗਾਧਾਰ ਤਿਲਕ ਜੋ ਅਸੰਤੋਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਐਸ. ਖ਼ਾਨ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ, ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਬੋਸ, ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਨਰਿੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ, ਭਾਈ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਅੱਜ ਕੀ ਹਨ ? ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਹੈ ?

ਜੇ ਕੋਈ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਲਿਖ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇਕ ਜਲਾਵਤਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਬੋਸ ਨੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ 'ਫ਼ਰੀ ਇੰਡੀਆ' ਕੱਢਿਆ। ਇਹ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਸੀ (ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਰਾਜਸੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਅਪ੍ਰੈਲ 1921, ਕਾਰਵਾਈ ਨੰਬਰ 18)

ਪਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੋਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਗ਼ਾਵਤ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਆਪਾ ਵਾਰਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ-ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੀਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਪਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ :

"ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ੀ, ਸਿਰਫਿਰੇ, ਅੱਤਵਾਦੀ, ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਏ ਆਦਿਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਉਸੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਾਰਸ, ਜਿਹੜੇ ਅਹਿੰਸਾ-ਅਹਿੰਸਾ ਕੂਕਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅੱਜ ਹਿੰਸਾਵਾਦੀ ਸਿਰਫਿਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ? ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਕਿਰਦਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੇਰੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਬਣੇਗਾ। ਅੱਜ ਉਹੀ ਇਸ ਰਾਜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖਾ ਹੈ।"

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮ ਜਾਬਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਤਾੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਲਹੂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਸੱਚ ਲਈ ਮਰ-ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿਚ ਨਿਤਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨਿਤਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਖ਼ੂਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪਨੀਰੀ ਲਈ ਇਕ ਰੌਸ਼ਨ ਮੁਨਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਲੋਕ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਨਗੇ।

ਅੱਜ ਹਿੰਦ, ਹਿੰਦੀ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਪੀਕਿੰਗ ਤੇ ਮਾਸਕੋ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਿਉਂ ? ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੇ ਡਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਫੌਲਾਦੀ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਤੋਂ ਹੈ। ਹੋਵੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ? ਅਸੀਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਠਾਣ ਲੋਕ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਕੀ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ?

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸ. ਬੂਆ ਸਿੰਘ, ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸਤਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗ਼ੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ, ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਗ਼ੀ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੀਪੁਰ ਤੇ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਠ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ-ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਰੱਖੇ। ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੇ।

ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ! ਅੱਜ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਚਮਚੇ ਉਸੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਗ਼ਦਾਰ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹਾਂ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ

ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪਨੀਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਹੋਈ ਦੋ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਵਧੇਗੀ।

ਅੱਜ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹੱਕ, ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਪਿਤਾ (ਗਊ?) ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਲੋਕ ਮੱਥੇ ਰਗੜ-ਰਗੜ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਬੀ ਘਿਓ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਨ ? ਪਰ ਸਮੁੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਕਿਉਂ ?

ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਖੌਤੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ, ਕੀ ਉਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਨ

1. ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
2. ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਹੇੜੂ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
3. ਸ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
4. ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਧੂੜਕੋਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
5. ਸ. ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕੋਟ ਈਸੇ ਖਾਂ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
6. ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕੋਟ ਈਸੇ ਖਾਂ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
7. ਸ. ਮੁਸੀਬਤ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
8. ਸ. ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ।
9. ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਲਧੂਵਾਲਾ ਅਵਤਾੜ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
10. ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ।

ਇਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਤਿਵਾਦੀ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਗਿਣਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ. ਸ. ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰੱਖੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਇਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ, ਨਾ ਇਹ ਵੱਖਵਾਦੀ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਨਾ ਲੱਗੇ ਪਰ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਨ, ਇਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆ ਕੇ ਠਹਿਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਚੋਰ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਧ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸੇਵਕ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬੇਆਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਹਰ ਧਰਮ ਤੇ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਆ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਹਿਰ ਵਰਤ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹੀ ਹਨ, ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਾਂ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਗੜਬੜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਲੜਾ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਈ ਵਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਲੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ! ਹਰ ਜਾਬਰ ਹਕੂਮਤ ਸੱਚ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਲੱਖਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਫ਼ਾਂਸੀ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਉਹੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਝੂਠਾ ਆਡੰਬਰ ਰਚ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਕੌਮ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਰੰਗ ਲਿਆਵੇਗਾ।

ਅੱਜ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖਵਾਦ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਵੱਖਵਾਦ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਨਹੀਂ, 1940 ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਤੇ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਇਸ ਵੱਖਵਾਦ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ।

1 ਮਈ 1982 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਗਊਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਢਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਜ਼ੁੰਮੇ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਤੇ ਸ. ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਰੱਖਿਆ। ਅੱਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਭਿੰਡਰਾਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ. ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਰ ਭਜਨ ਲਾਲ ਵਰਗੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਖੋ ਸਮਾਂ ਕੀ ਕਰਵਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚਾ ਪੰਥ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਇਹ ਅੱਤਵਾਦ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਉਹ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੱਲ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਭਰੌਂਡੇ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ

1. ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ।
2. ਸ. ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ।
3. ਸ. ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ (ਰਾਹੋਂ ਕੇਸ)
4. ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ
5. ਸ. ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ, 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ
6. ਸ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ
7. ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ
8. ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ
9. ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ
10. ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ—ਪੱਟੀ-ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕਾਂਡ।
11. ਸ. ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨਾਰੋਕੇ, 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ—ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕਾਂਡ
12. ਸ. ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ, 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ—ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕਾਂਡ
13. ਸ. ਬੁਕਣ ਸਿੰਘ ਨਾਰੋਕੇ, 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ—ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕਾਂਡ
14. ਸ. ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ, ਬਹਾਦਰਪੁਰ, 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ—ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕਾਂਡ
15. ਸ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ. 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ—ਪੱਟੀ ਕਾਂਡ
16. ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਭਰੌਂਡਾ, ਪੱਟੀ ਕਾਂਡ
17. ਸ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਮੀਆਂਵਿੰਡ, ਪੱਟੀ ਕਾਂਡ
18. ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕਾਂਡ

19. ਸ. ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਪਾਂਛਟਾ ਕਾਂਡ
20. ਸ. ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਭਰੌੜਾ, ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕਾਂਡ
21. ਸ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕੇਸ
22. ਸ. ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨਾ ਕਤਲ ਕੇਸ
23. ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਲਾ ਕਤਲ ਕੇਸ
24. ਸ. ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭਰੌੜਾ
25. ਸ. ਰੋਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਭਰੌੜਾ
26. ਸ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕੇਸ
27. ਸ. ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕੇਸ
28. ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ੍ਹ
29. ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਰੌੜਾ
30. ਸ. ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਭਰੌੜਾ
31. ਜੱਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਭਰੌੜਾ

●

ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ

ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜਾਵਣੇ ਨੂੰ,
ਸਿੰਘਾਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਘੱਤ ਦਿੱਤੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ, ਉਹ ਥਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭਰ ਜਾਂਦਾ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਗਹਿਮਾ-ਗਹਿਮ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੱਥੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਕਿਲ੍ਹੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਸਕੂਲ, ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ. ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਜਾਂਦੇ। ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬਾਹਰਲੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੁੰਦੇ। ਅਖ਼ੀਰ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਖ਼ਬਰ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇ। ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ਹੈ ? ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕਾਲੀ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਨ ਬਿਤਾਇਆ। ਅਖ਼ੀਰ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਖ਼ੀਰ 18 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਕ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਾਰ ਸੀ ਪਰ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ 19 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ 4 ਨਵੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਤਿਲ ਸੁੱਟਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਥਿਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਸਨ। ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਮੁਜਾਹਰਾ ਹੋਵੇ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਅਖ਼ੀਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈਆਂ।

ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ। ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 15-16 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਰ ਸਿੱਖ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਰ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਅਕਾਲੀ ਜਾਂ ਸਧਾਰਨ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਬੱਸਾਂ, ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹੋਈ ਪਰ ਪੁੱਛਦਾ ਕੌਣ ਸੀ ? ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਕੀ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਕਈ ਬਰਾਤਾਂ ਵੀ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਝੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸਾਂ, ਗੱਡੀਆਂ, ਕਾਰਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਫ਼ਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਕੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ? ਕੀ ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ? ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋੜ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੇ।"

ਕੀ ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ? ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣਾ ਜੀਅਣ-ਮਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਦਿੱਲੀ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਿੱਟਾ ਸੂਟ ਤੇ ਚਿੱਟੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਹਿਚਾਣ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਟਾਂਵਾਂ-ਟਾਂਵਾਂ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਅਖ਼ੀਰ 19 ਨਵੰਬਰ ਆਇਆ। 18 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁੰਦਾ-ਹੁੰਦਾ ਵਿਚੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ 19 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ 3 ਵਜੇ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 7 ਵਜੇ ਪਹਿਲੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ 19 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ 15 ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸੁੱਟੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 15 ਵਿਚੋਂ 9 ਵਰਕਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਲਏ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ।

ਅਸੀਂ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹਵਾ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਦੇਖ ਕੇ 1 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੁਬਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਡਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜੋ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਡਿੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਸੰਬੰਧੀ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਅਖ਼ੀਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 5 ਵਜੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤ, ਉਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਥਾਪਰ, ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ. ਮਜੀਠਾ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਟੇਲ ਚੌਂਕ ਕੋਲ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ 4 ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀਆਂ। 20 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, 21 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, 22 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗ਼ੀ, 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਐਮ.ਪੀ., 28 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 4

ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਭਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚੋਂ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ, ਪ੍ਰੋ. ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸਰਨਾ ਜੀ, ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਚੋਣਵੇਂ ਸਿੰਘ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੇ ਪੁਸ਼ਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ, ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰੌਣਕ ਲਗਾਈ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਜ਼, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਖ਼ਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਨ।

ਤਿਹਾੜ ਦੇ ਪਿਛਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਕਲਮਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕੈਪਟਨ), ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ, ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗ਼ੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ, ਬਲਦੇਵ ਲੰਗ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰਸਟ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਨੋਦ ਚੱਢਾ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜਿਉਨਾ, ਦਿੱਲੀ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੋ ਵੀਰ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚੋਂ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੁਢਲਾਡਾ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਬਾਠ, ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਖੰਨਾ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਾਨ ਦੀਨਾ ਨਗਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ।

ਜਦ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਗਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਉਪਕਾਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲੂ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਭਾਟੀਆ, ਬੀ. ਵਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਫ਼ੀ ਜੰਮੂ, ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਅਖ਼ੀਰ 6 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

●

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ

ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ।
ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ।
ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰਾਜ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਗੋਲਮੇਜ਼ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਵੇਟ ਪੇਪਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪੇਪਰ ਵੇਟ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਟਪਲਾ ਖਾ ਗਏ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਈ ਗਈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਗੁਪਤ ਸਰਕੂਲਰ ਕੱਢ ਕੇ 1948 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਬਣਨਗੇ। ਆਂਧਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਰੀਮੋਲੋ ਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਸੂਬੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਰ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ 13000 ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਈ ਗਈ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮੰਗ ਖ਼ਾਤਰ ਇੰਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਚੱਲੀ। ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ 57000 ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਏ। ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ 43 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ 9 ਅਕਤੂਬਰ 1960 ਨੂੰ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ, ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਤੇ ਕਈ ਸਿੰਘ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖੇ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਰਤ ਛੁਡਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ 74 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 27 ਅਕਤੂਬਰ 1969 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਪਰ ਉਸ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਰੈਲੀਆਂ ਤੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਨ ਪੰਜਾਬ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਨ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖੋਹ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੰਜਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਬੰਜਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ? ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਇਸ ਲਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਵੱਸਦੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭੀੜ ਬਣੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਹਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1962, 1965 ਤੇ 1971 ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਹੈ ? ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ 1.3% ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ? ਸੰਨ 1971 ਵਿਚ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟਵਾਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਜਨਰਲ ਮਾਣਕ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਨਿਆਜ਼ੀ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟੇਗਾ

ਪਰ ਜਦ ਨਿਆਜ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹਾਦਰ ਕੌਮ ਬਹਦਰਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਿਆਜ਼ੀ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟੇ ਪਰ ਜਦ ਫ਼ਿਲਮ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਦਾ ਹੱਥ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਿਹਰਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਰਲ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਮਾਣਕ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ? ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਮਿਹਨਤੀ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਖ਼ਲ ਦਿੱਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਦ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟਾਕਰੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕਾਤਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਣਾਉਣੀ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੱਕਰ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਵਾਰਤਾ ਹੋਈ ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 27 ਅਕਤੂਬਰ 1981 ਤੋਂ ਫਿਰ 5 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਵਾਰਤਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਾਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ 24-25 ਅਕਤੂਬਰ 1981 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਹੱਦੀ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਮੋਰਚਾ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਫਿਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ 28-29 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਪਰ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਡਾ. ਫ਼ਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ 11 ਅਤੇ 18 ਜਨਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ ਵਾਰਤਾ 24, 25 ਜਨਵਰੀ, 8, 9, 10, 15, 18, 19, 20

ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ, ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਐਮ.ਪੀਜ਼ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਸੈਕੂਲਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਹਾਮੀ ਐਮ.ਪੀ. ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਮਾਨਵ ਕਲਿਆਣੀ ਜਗਤ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਤਮਕ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਨੀ, ਬੀਰਤਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਦਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੰਥਕ-ਗ਼ਦਾਰਾਂ ਤੇ ਨਿਮਕ-ਹਰਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਾਰਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਅਸਹਿ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲੀਆਂ। ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ 2125 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਿਚੋਂ 1550 ਸਿੱਖ ਤੇ ਬਾਕੀ 575 ਦੂਜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ 2646 ਜਲਾਵਤਨ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2147 ਸਿੱਖ ਤੇ 499 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਦੇ 20000 ਸਿਰਲੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 12000 ਸਿੱਖ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੋਫਾੜ ਹੋਇਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਰਸਬਜ਼ ਇਲਾਕਾ ਤੇ 83 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਵੀ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰੇ 170 ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜਨਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ! ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 1929, 1937 ਤੇ 1946 ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਂਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ 35 ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੈਡਵਰਕਸ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਵੱਡੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਰਬੀਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਲਿਤਾੜ ਕੇ ਪੋਹ ਦੇ ਕੱਕਰ ਜਾਲ ਕੇ ਤੇ ਹਾੜ ਦੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਸਹਾਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕਰ ਕੇ, ਸਨਅਤੀ ਦਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ, ਪੱਕਿਆਂ ਖਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇ ਪਾ ਕੇ, ਜਿਨਸ ਦੇ ਭਾਅ ਨੂੰ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਖ਼ੂਨ ਪਸੀਨੇ

ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਿਥੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹੱਦ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਹੈਕਟਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀਮਤ ਆਮਦਨ ਤੇ ਸੀਮਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਪਨਾ ਕੇ ਅਮੀਰੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੇ ਖੱਪੇ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਿਤਾੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਵੀ, ਬਿਆਸ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ 3 ਕਰੋੜ 10 ਲੱਖ ਏਕੜ ਫੁਟ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ 1 ਕਰੋੜ 82 ਲੱਖ ਏਕੜ ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਹਥਿਆਣੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਧਾਤਾਂ, ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਲੋਹਾ ਤੇ ਕੋਲਾ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬ ਮੁੱਲ ਤਾਰ ਕੇ ਖ਼ਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਦਾਤ 20 ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 'ਪਾੜੋ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਫ਼ਸਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮਾਸੂਮਾਂ ਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਬਹਾਇਆ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਾਇਆ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾਏ ਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਗਊਆਂ ਦੇ ਸਿਰ, ਮਾਸ ਤੇ ਪੂਛਾਂ ਸੁੱਟਵਾਈਆਂ, ਸੈਕੂਲਰ ਦੀ ਢੰਡੋਰਚੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਧਾਨਕ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਰਮਾਨਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ।

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1 ਲੱਖ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ 121 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਦਰਅਸਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਝੂਠੇ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ, ਰਾਜ ਤੇ ਮਾਲ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖੀ ਕਲਚਰ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅਸਹਿ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਨਾ-ਫ਼ੁਰਮਾਨੀ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪੰਥਕ ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਪੰਥਕ ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੰਗਾਂ

1. ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰਾਉਣਾ ਤੇ ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਵਾਉਣਾ।
2. ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਲਗਵਾਉਣਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਵਾਉਣਾ।
3. ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਣਾ।

4. ਨਹਿਰੂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਫ਼ਾਰਮੂਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਆਂਢੀ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣਾ।
5. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਨਤੀ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਲਗਵਾਉਣਾ।
6. ਫ਼ਸਲ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਤੇ ਸਨਅਤ ਵਾਂਗ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿਵਾ ਕੇ ਪੱਕੇ ਖਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਪਵਾਉਣਾ ਤੇ ਜਿਨਸ ਦੇ ਭਾਅ ਨੂੰ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਦਿਲਵਾਉਣਾ।
7. ਅਮੀਰੀ-ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਖੱਪਾ ਪੂਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਿਥੀ ਹੱਦ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਹੈਕਟਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀਮਤ ਆਮਦਨ ਤੇ ਸੀਮਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਵਾਉਣਾ।
8. ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਘੀ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਾਉਣਾ।
9. ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਾਉਣਾ।
10. ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਥੱਲੇ ਪੁਲਿਸ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹਿਦਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣਾ ਆਦਿ।

ਕੌਮ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ, ਰਾਜਸੀ ਸਵਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣਾ, ਕੌਮੀ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜਸੀ ਜਾਲ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਹਰਬੇ ਵਰਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦਾ ਭਲਾ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਿਆ ਰਹੇ।

ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਨ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਪੰਥਕ ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ 35 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋਗੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ)
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ)

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲੇਗਾ ?

●

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਮੰਨੂੰ ਅਸਾਡੀ ਦਾਤਰੀ ਅਸੀਂ ਮੰਨੂੰ ਦੇ ਸੋਏ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੰਨੂੰ ਵੱਢਦਾ, ਅਸੀਂ ਦੂਣ ਸਵਾਏ ਹੋਏ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ' ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜਾਬਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ, ਉਥੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਜਾਬਰਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹੱਥ ਖੰਡਾ ਫੜ ਕੇ ਜਾਬਰਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਭਜਾਇਆ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਪਈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਚੱਕਰ ਚੱਲਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਕਿਰਾਇਆ ਘੋਲ ਲੜਿਆ। ਇਸ ਕਿਰਾਏ ਘੋਲ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡੀ.ਸੀ. ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਘੇਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਧੇ ਕਿਰਾਇਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਹੋਮ ਮਨਿਸਟਰ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਬਣਦੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੁਝ ਸੋਚ ਨਾ ਸਕੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖੋਹ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੋਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਪੂਰੀ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜਾਗਰਤੀ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਸੋਧਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਤਲ ਲੱਭਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 9 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਮਹਿਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਖ਼ੀਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 20 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਮਹਿਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ 24 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫਿਰ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਸੀ। ਜੇ ਲਾਲੇ ਦਾ ਕਤਲ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਕਿਉਂ ਗਿਆ ? ਜੇ ਲਾਲੇ ਦਾ ਕਤਲ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ? ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਰੈਲੀਆਂ, ਮੁਜਾਹਰੇ, ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ, ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ, ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਵਿਗੜਦਾ ਹੀ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 51-51 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਭੇਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਖ਼ੀਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮੋਰਚੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਮੋਰਚੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਤੇ ਕਰਵਾਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਰਚਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5-6 ਹਜ਼ਾਰ ਕੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਗ਼ਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਮੋਰਚਾ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਦਮ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਪਰ ਸਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ

ਦੀਆਂ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਫਿਰਨ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਸਗੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਖ਼ਰਚ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਜੋਸ਼ ਸੀ। ਅਖ਼ੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਮੋਰਚਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਫ਼ਿਰਕੂ ਹੈ, ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਸ਼ਹਿ ਹੈ, ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੋਰਚਾ ਹੁਣ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਤਬਾਹੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਹੈ..... ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਪਿਆ।

ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿਲੇ, ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿਉ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਮਗਰੋਂ ਹਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨੋ! ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ ਲਵੋ, ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਹੁੰ ਕੈਰੋਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ 10 ਘੰਟੇ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਈ ਰਹੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਚੁੱਕੀ। ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਂ ਲਾਸ਼ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੁੱਕਣੀ ਤਕ ਨਹੀਂ। ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਵੋ! ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਅਖ਼ੀਰ ਫ਼ਤਹਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

●

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ

ਮਿਲਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਸੁਣ ਕੇ ਚੱਲੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਘਮਸਾਨ ਅੰਦਰ।
ਛੰਨੇ ਫੜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਉਡੀਕਦੇ ਨੇ
ਪੀਵੇ ਸੋ ਜੋ ਨਿਤਰੇ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 1100 ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਭੇਜ ਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਤੋਂ 3 ਅਗਸਤ ਤਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ 51-51 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਭੇਜੇ ਸਨ ਪਰ 4 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ 4 ਅਗਸਤ 1983 ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ? ਮੋਰਚਾ ਕਿਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਿਥੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਸ ਦਿਨ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਤੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਕੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁੰਨ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਲੰਬੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣ, ਅਖ਼ੀਰ ਫ਼ਤਹਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ :

"ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

"ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆਂ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਏਕਤਾ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਏਕਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਡਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਹੀ ਹੈ 'ਪਾੜੋ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਪਰ ਇਸ ਏਕਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੋਰਚਾ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਸਾਮ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਡਟ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਮੂਹਰੇ ਖਲੋਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਰੰਗ ਲਿਆਵੇਗਾ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮੋਰਚਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮੋਰਚਾ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ-ਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਸਮੁੱਚਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ।

●

ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ?

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਅਟਕਣਾ ਈ
ਸਿੰਘ ਰਹਿਣਗੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੀਆਂ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਆਪਣੀ ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ ਮਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਰਚਾ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਅੱਗੇ ਇੰਨਾ ਲੰਬਾ ਮੋਰਚਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਢੀਠ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੀ ਨਿਕਲੇਗਾ ?

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਖ਼ੀਰ ਸਿੱਟੇ ਕੀ ਨਿਕਲਣਗੇ ?

ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੋਰਚਾ ਫ਼ਤਹਿ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿੱਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਖ਼ੀਰ ਬਣੇਗਾ ਕੀ ?

ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਗੂੰਜਣਗੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਮੰਨਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸੋਚੋ ਕਿ ਮੋਰਚਾ ਪੂਰੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇੰਨਾ ਲੰਬਾ ਮੋਰਚਾ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਜੋ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਥਿੜਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਹੀ ਛੱਡੇਗਾ।

ਕਿਤੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚ ਬੈਠਣਾ ਕਿ ਇਸ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਚਲਾ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਹੈ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਹੈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫ਼ਤਹਿ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ।

ਮੈਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ

1. ਜਿੰਨੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ?
2. ਜਿੰਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਭਜਨੀਕ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਗਏ, ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਗਏ ਹਨ ?
3. ਜਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ, ਕਦੇ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ?
4. ਜਿੰਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਕੀ ਕਦੀ ਅੱਗੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?
5. ਕੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ?
6. ਕੀ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗਏ ?
7. ਕੀ ਜਿੰਨੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਹੁਣ ਏਕਤਾ ਹੈ, ਇੰਨੀ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਸੀ ?
8. ਜਿੰਨੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਇੰਨੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ?
9. ਕੀ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਇਕ ਥਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੇ !
10. ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਸੰਬੰਧੀ ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਕੀ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

ਜਵਾਬ 'ਨਹੀਂ' ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚ ਲਵੋ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ? ਮੋਰਚਾ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਲੰਬਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਏਕਤਾ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਡਟੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਾਂ, ਹੁਣ ਕੁਝ ਜਾਗੇ ਹਾਂ। ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਸਾਡਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕਿੰਨਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨਗੇ।

ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਢੀਠ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਸੋਚੋ ਕਿ ਮੀਰ ਮੰਨੂੰ, ਜ਼ਕਰੀਆ ਖ਼ਾਨ, ਫ਼ਰੁਖ਼ਸ਼ੀਅਰ ਵਰਗੇ ਤਾਨਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਸਕ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਢੀਠ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਥਿਆਉਂਦਾ। ਇੰਦਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਢੀਠਪੁਣਾ ਕੀ ਕਰੇਗਾ ? ਅਜੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਹੀ ਚੁੱਪ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਇੰਦਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਢੀਠ ਸਰਕਾਰ ਤੁਰਦੀ ਬਣੇਗੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਫ਼ਤਹਿ ਕਿਸ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਡਣੀਆਂ ਕਿਸ ਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿੱਠੂ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਦੌੜਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ

ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਾ ਪੈਚੀਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਮੋਰਚਾ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਸਾਮ, ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਦਮ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਟਾਪ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਵੀ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਬਾ ਲਵੇਗੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਡੇ ਵੀਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਭ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਵੀਰ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ, ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਖੜੇ ਵੀਰ ਨੇ ਝੱਟ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਬਣੂਗਾ ਹੁਣ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ।

ਲੋਕ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਅਖ਼ੀਰ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੰਘ ਅਣਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੌਮ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਉਠ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗੀ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਕਲਗੀਧਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਛੱਡ ਦਿਉ ਕਿ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਕੀ ਬਣੇਗਾ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਟੇ ਰਹੋ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ :

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੋਈ ਹੋਣੀ,
ਜਿਹੜੀ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮੀਆਂ।

●

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ

'ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਤੇ ਡੱਬੂ ਕੁੱਤਾ ਕੰਧ 'ਤੇ' ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅੱਜ ਜਦ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਅੱਜ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਜੇ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਕੋਈ ਬੋਲਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ?

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਤੋਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਈਸਾਈ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਲੋਕ ਫਿਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਕੀ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ? ਜੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਤੋਂ ਚਿੜਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਪਰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੁੱਪ ਸਾਧ ਲਈ। ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਉਸੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਪਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਾਇਆ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਗਾ ਕੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ, ਸਗੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਇੰਦਰਾ ਗਾਧੀ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ ਵਾਰਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ

ਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਹ ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ ਵਾਰਤਾ 24, 25 ਜਨਵਰੀ ਤੇ ਫਿਰ 8, 9, 10, 15, 18, 19, 20 ਫ਼ਰਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਹੋਈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ ਤੇ ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ ਵਾਰਤਾ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ:

ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਕਾਰਾਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, "ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਫ਼ਿਰਕੇਦਾਰਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ—"ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੇਸ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।"

ਕੇਂਦਰ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਲਟਕਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਚੰਦਰਜੀਤ ਯਾਦਵ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਨਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ)

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਹਿੰਸਾ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਹੱਥੀਂ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਅਡਵਾਨੀ, ਜ. ਸਕੱਤਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ)

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਲਈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਅਬੋਹਰ, ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

(ਸੀ.ਟੀ. ਚੰਡਪਾਨੀ, ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ)

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਹਨ। 1) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ, 2) ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, 3) ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ, 4) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ

1. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
2. ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
3. ਪਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ।

(ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ)

ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

(ਐੱਨ.ਟੀ. ਰਾਮਾਰਾਓ)

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਤੁਰੰਤ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ।

(ਬਹੁਗੁਣਾ)

ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ)

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇ।

(ਸੇਠ ਰਾਮ ਨਾਥ ਜੈਤੋ)

ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਨਿਹੱਥੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਯੋਗ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰੇ।

(ਮਧੂ ਦੰਡਵਤੇ)

ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬੁਖ਼ਾਰੀ)

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।

(ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ)

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਵੇ।

(ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਈ)

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਿਰਕੂ ਮੰਗ ਨਹੀਂ। ਰਾਜ ਵੱਧ ਮਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

(ਫ਼ਾਰੂਖ਼ ਅਬਦੁੱਲਾ)

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇ।

(ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ)

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਜੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ।

(ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ)

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਠੀਕ ਰੂਪ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਮੰਗਾਂ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਲਾਇੰਗ ਮੇਲ ਦਾ ਨਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ, ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ

ਆਰਗਿਆ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦਿਉ ਤਾਂਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉਜੜੇ ਨਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਠਾਉਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਆਸਾਮ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਪ੍ਰਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ)

ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।

●

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ

ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨਣੀ, ਫ਼ਿਰਕੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ।
ਹਿੰਦੂ ਹਿੰਦੀ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੈ ਬਣਾਉਣਾ।
ਇਹ ਫ਼ਿਰਕੂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ।
ਉਠੋ ਉਠੋ ਲੋਕੋ ਸਾਰੇ, ਇੰਦਰਾ ਦਾ ਇਹ ਕਮਾਲ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਕ ਸਭ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਹਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਮਹਾਸ਼ੇ ਲੋਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਰੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਾਜੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਹਿੰਦੂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਹੈ।" ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਂ" ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਹੋਰ ਕੁਝ" ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਹਿੰਦੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ?

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੰਗਾ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਕੁਟਲਨੀਤੀ ਖੇਡੀ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ 52 ਹਿੰਦੂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਛੁਡਵਾਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਖ਼ੂਨ ਵਹਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਕੁਟਲਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਬਣਿਆ ਬਣਾਇਆ ਰਾਜ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਪ ਮਰ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਵਿੱਸ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਿਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਕੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਲਹਿਰ

ਚਲਾਈ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਲਿਸ ਦਫ਼ਤਰ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੁਪ੍ਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜੋ ਗੁਪਤ ਸਰਕੁਲਰ 19 ਜਨਵਰੀ 1867 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਵੋ :

"ਕੂਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੰਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਾਕਖ਼ਾਨਾ ਨਿੱਜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਬੜਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਗੁਪਤ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਪਾਸ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਸ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਡਾਕ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਤੁਰੰਤ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਬੁਰਕੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਉਹ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ, ਲਿਖਤੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂ ਧੁਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਦੇਸ਼ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਜਰ ਪਾਰਕਿਨ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਫੇਰ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਥਾਣੀਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਚਲਾਕ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਆਦਮੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਇੰਜਣ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਮੇਜਰ ਪਾਰਕਿਨ ਪਾਸ ਇਹ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਵੀਨ ਧਰਮ ਚੱਲੇਗਾ, ਕੂਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

(ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਤੇ ਸਿੱਖ, ਸਫ਼ਾ 9)

ਪਰ ਕੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕੂਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਸਭ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਦੀਆਂ ਫ਼ੋਟੋਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਅਖੌਤੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁਲੱਕੜ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਗਾਂਧੀ ਇਕ ਨੰਬਰ ਦਾ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਿਆ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਮੰਗਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 47 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਖਾਦ ਮਿਲੇਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ

ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਫ਼ਸਾਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਫ਼ਸਾਦ ਹੋਇਆ। ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 2 ਮਈ 1983 ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹਾਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜ ਗਏ। 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਕੱਢਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਵਰਾਤਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਸੰਮਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲਾਂ ਨਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਸਨ, ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਸਪੀਕਰ ਲਗਾ ਛੱਡੇ ਸਨ ਤੇ 4 ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਵੀ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ 4 ਮਈ ਤਕ ਸਪੀਕਰ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪੀਕਰਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਤਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ 2 ਮਈ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅੱਜ ਉਹੀ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਤਰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਘ੍ਰਿਣਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫ਼ਿਰਕੂ ਨੇਤਾ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਝਗੜਾ ਵਧਦਾ ਗਿਆ, ਅੱਗਾਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਕੁੱਟ-ਮਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਰਫ਼ਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ 20 ਦਿਨ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਕੂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸੋਢਲ ਮੰਦਰ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਕਰਫ਼ਿਊ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਦਿਵਾਲਾ ਉਸ ਦਿਨ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਸ. ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਸਿੱਖ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਭਜਨ ਲਾਲ ਵਰਗੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਆਪ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਗੇ' ਠੀਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਵੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਟੋਲੇ ਦਾ ਗਲਬਾ ਹੈ ਜੋ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੀਬੀ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1 ਮਈ 1982

ਨੂੰ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ ਜੱਥੇਬੰਦੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਮੰਗ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਆਪ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

"ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਓ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਪਣੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ।"

(ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

"ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਕੋਈ ਮੰਗ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

(ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ)

ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫ਼ਸਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੈਸ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ।

●

ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਨਾਂ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਆਪ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਚੱਲਦਾ ਵਹੀਰ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਚਕਰਵਰਤੀ ਛਿਆਨਵੇਂ ਕਰੋੜੀ ਪੰਜਵਾਂ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੋ। ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦਾ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਦੇ ਸਾਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁਲਾ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿੱਕਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਹੈ। ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਹਰ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਲੋੜਵੰਦ ਫ਼ਰਿਆਦੀ ਆਇਆ, ਉਹ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਜੂਝਦੀਆਂ ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆਂ 35 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਦਮ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਘੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਜੀ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਣਗਿਣਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਕੇ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਸਾਧੀ ਹੋਈ ਹੈ? ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਚੁੱਪ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਖ਼ਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਜ਼ਕ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟੋ ਤਾਂ ਜੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਹੋ ਸਕਣ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮੁਫ਼ਾਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋਗੇ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ

•

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਨੇਤਾਜਨ ਜੀਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਮੋਰਚਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨਿਰੰਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ੁਰਦ-ਬੁਰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ 1920 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਜੋ ਵੀ ਮੋਰਚੇ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਫਾੜ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਘਾਟਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡਾ ਇਕੱਠ, ਆਪਸੀ ਮਿਲਵਰਤਣ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚੁਭ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਲੀਡਰ ਥਿੜਕੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੋਫਾੜ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਖ਼ੀਰ 'ਤੇ ਹਾਲ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੌਮ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਪੰਥ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਛਾਣਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਲੋਥ ਹੈ। ਸੋ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇਸ ਨਾਜ਼ਕ ਸਮੇਂ ਜੇ ਕੋਈ ਨੇਤਾ ਕੌਮ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਬਖ਼ਸ਼ਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਖ਼ਸ਼ਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਲ, ਬੁੱਧੀ, ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਤਾਂ ਜੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਕਰਾ ਸਕਣ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ। ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਤੇ ਭਖਵਾਂ ਚਿਹਰਾ, ਜਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਕੁਝ ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ। ਅਖ਼ੀਰ ਤੁਸੀਂ ਫ਼ਤਹਿ ਬੁਲਾ ਕੇ ਤੁਰ ਪਉਗੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਫ਼ਤਹਿ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਏਗੀ। ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈਣ ਲਈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਜਦ ਜੱਥੇਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੁੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਬਣੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਐਮ.ਪੀ. ਜਾਂ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੌਧਰ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਪ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ, ਮਿੱਠ-ਬੋਲੜੇ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਰਸੀਏ ਹਨ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਪ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬੈਠ ਕੇ ਜਦ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹਨ। ਆਪ ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਥਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਮਝ ਲਓ ਜਾਂ ਮਾਣ ਸਮਝ ਲਓ। ਸਮੁੱਚੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਹਰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਮੋਰਚਾ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ? ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਘਬਰਾਈਦਾ ਨਹੀਂ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਫ਼ਤਹਿ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦਾ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਸਾ'

ਜੇ ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਉਚੇ ਲੰਮੇ, ਭਰਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾੜ੍ਹਾ, ਲੰਬਾ ਚਿੱਟਾ ਚੋਲਾ, ਉਤੋਂ ਕੀ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਚੌੜੇ ਗਾਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜੀ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਗੋਲ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ ਤੀਰ, ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜੋਸ਼, ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-

ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੜੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੀ ਟਕਸਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਟਕਸਾਲ ਬਾਰੇ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਵਿਖੇ 1947 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਸਮੇਂ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਨਗੇ। ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫ਼ਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਰੇ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਲਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਕਟ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਸੰਕਟ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹਨ, ਫ਼ਿਰਕੂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬਿੰਬ ਇਕ ਆਦਮਖ਼ੋਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਤ ਜੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ-ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ? ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਜੀ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ।

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ

ਪੇਂਡੂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ, ਪੇਂਡੂ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਫੜੀ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾਹੜੇ ਮੁਹਰੇ ਦੋ ਉੱਚੇ ਦੰਦ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟ ਸੋਚ ਕੇ ਅੱਖੜ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਪਰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ, ਪੂਰਾ ਰੋਹਬ, ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਪਰ ਹੁਣ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਹੈ।

ਆਪ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਜੰਮਪਲ, ਘਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਤਪਰ ਪਰ ਅਜੀਬ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ

ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਛਿੜਤਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਲਈ ਡਟੇ ਰਹਿਣਾ, ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਜ਼ ਹੈ।

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤੇ ਪੱਕੇ ਨਿਤਨੇਮੀ ਹਨ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਕੇਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੱਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜਦ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਪ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਏ।

ਸਾਡਾ ਆਖ਼ਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਤੇ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਗੇ। ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਫ਼ਤਹਿ ਬਖ਼ਸ਼ਣਗੇ। ਤਲਵੰਡੀ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਗ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜਣਗੇ ?

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ

'ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਕੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।' ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ, ਜੋ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ, ਕਹੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਕਿ ਟੌਹੜਾ ਇਕ ਉਚਕੋਟੀ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਸੂਝਵਾਨ, ਦਲੀਲ ਦੁਆਰਾ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਹੈ, ਜੋ 26 ਜਨਵਰੀ 1973 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਰਕਰ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਚਮਕਣਾ।

ਪਟਿਆਲਾ-ਸਰਹਿੰਦ ਰੋਡ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਟੌਹੜਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਜਿਥੇ ਬਚਪਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਪਾਸੇ 'ਟੌਹੜਾ' ਪਿੰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਰਕਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਦੁੱਖ-ਸੁਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਵਰਕਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟੌਹੜਾ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਜੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਹੀ ਕੋਲ

ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਪ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਆਪ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖੀ ਪਿਆਰ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪਾਰਖੂ ਅੱਗ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਝਪਕਾ ਵੀ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨੇਤਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਉੱਚਾ ਲੰਬਾ 6 ਫੁਟ ਕੱਦ, ਢਿੱਲੀ ਪੱਗ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਦਾੜ੍ਹੇ ਵਿਚ ਟਾਂਵਾਂ-ਟਾਂਵਾਂ ਕਾਲਾ ਕੇਸ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ, ਕਦੇ ਪੈਂਟ-ਕੋਟ ਪਾਈ, ਟਾਈ ਲੱਗੀ ਹੋਈ, ਆਪਣੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਇਹ ਮਸਤੀ ਧਨ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ, ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਦੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਾਦਲ ਮਿਲਾਪੜੇ, ਮਿੱਠ-ਬੋਲੜੇ ਤੇ ਨਰਮ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗ਼ੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਉਦਾਸੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਵੇ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਪਰ ਪਹਿਰਾਵਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਧਨਾਢ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੜੀ ਛੋਤੀ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੂਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਖੜਾ ਹੋਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਤਬਕਾ, ਹਿੰਦੂ, ਹਰੀਜਨ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਜਨਸੰਘੀਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ, ਜਨਸੰਘੀ ਮਹਾਸ਼ੇ ਇਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਉਥੇ ਭਾਰਤ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮਹਾਸ਼ੇ ਨੇਤਾ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਹਾਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ। ਬਾਦਲ ਹੁਣ ਢਲਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਲਈ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਇਸ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ, ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਕੇ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

'ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਚੂੜੀਦਾਰ ਪਜਾਮਾ ਕੁੜਤਾ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਉਚੇ ਭਰਵੇਂ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਦਿਲੋਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੁੱਦਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਬਾਦਲ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਿਹਾ। ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਕੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਆਮ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਂਦਾ।

ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਨੇਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨੇਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ 4 ਨਵੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮਾਹੌਲ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦ ਕਿ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਲਿਆ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਮੂਹਰਿਉਂ ਮਾਈਕ ਪਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਇਹ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਵੇਂ ਪਈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਖੋ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਬੱਬਰ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ?

ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਨਾਂ

ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਣੀ ਇੰਦਰਾ ਜੀ
ਗੁਰ ਫ਼ਤਹਿ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀਆਂ, ਮੁਨੀਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਫ਼ਕੀਰਾਂ, ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਜ ਹੈ, ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਹਾਨ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੇ 900 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੱਟੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼

ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕੁਟਲਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੀਬੀ, ਆਪ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਕੜਦਾਦੇ, ਪੜਦਾਦੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮੁਹਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੁਕਾਰ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸੇ ਪੁਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰਗਾਂ ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਚਿੜ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਦਾ ਦਾਗ਼ ਧੋਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪ ਦੇ ਜ਼ਲਤ ਕੰਨ ਭਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਬੀਬੀ, ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਾਰਸ ਤੇ ਮਾਲਕ ਸਿੱਖ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਸਗੋਂ ਪਛਤਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ ਸਗੋਂ ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰੱਖ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਨਾ ਪਛਾਣਿਆਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਹਿਰੂ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀਏ ਦੁਲਾਰੀਏ! ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਗਵਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਹੋ।

ਸੁਲੱਖਣੀ ਘੜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ
ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗਿਆਨੀ ਜੀ

ਗੁਰਫ਼ਤਹਿ।

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਿਆਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਿਆਂ ਵੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਛਪਿਆ ਬਿਆਨ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਸਗੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਦੋਬਦੀ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਤਸੀਹੇ ਵੀ ਝੱਲੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ? ਠੀਕ ਹੈ, ਬੀਬੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਨਹਿਰੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਗੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਬੀਬੀ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਕੇ ਚੁੱਕੇ-ਚੁਕਾਈ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ ਤੇ ਗ਼ਲਤੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜੁਝਾਰੂਆਂ 'ਤੇ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹੋ ? ਕੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ
ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ਚਿੱਠੀ

ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫ਼ੌਜਦਾਰ ਫ਼ਿਰਕਾ-ਪ੍ਰਸਤ ਭਜਨ ਲਾਲ

ਗੁਰਫ਼ਤਹਿ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੇ ਆਪ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਹੋ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨੱਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਇਸੇ ਗੱਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਕਰੋ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਆਪ ਨੇ 19 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 4 ਦਸੰਬਰ 1982 ਤਕ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪ ਨੇ ਤੇ ਆਪ ਦੇ ਚਾਟੜੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਪਰ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਕਿ ਜੋ ਕਾਰਾ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਤਾਂ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਦੀ ਬੰਸੀ ਵੱਜ ਗਈ। ਭਜਨ ਲਾਲ ! ਸਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗੇਗਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਭਜਨ ਜ਼ਰੂਰ ਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਰ ਭਾਜੀ ਚਾੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਾਂ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰ ਕੇ ਜੋ ਭਾਜੀ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਉਤਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਕੱਚੇ-ਪਿੱਲਿਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਕੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਉਹ ਕੌਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਖੰਡੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ

ਨੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰੱਖ! ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ, ਕੌਮ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੱਢ ਲਿਆਉਣਗੇ, ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਪਾਪ ਦਾ ਘੜਾ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡੁੱਬ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ ਆਪ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਉੱਠੂ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ, ਜਿਹੜਾ ਸਣੇ ਵਿਆਜ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਕੌਮ ਦਾ ਭਾਰ ਹਲਕਾ ਕਰੇਗਾ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ

.....?

●

ਵਿਚਾਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ

"ਕੌਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕੌਮ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

(ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ)

"ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੋਈ ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਨਹੀਂ, ਜਿਥੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕੀਏ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ)

"ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਗਲੋਂ ਲੱਥ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਜਾਣ।"

(ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ)

"ਅਸੀਂ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

(ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ)

"ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

(ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ)

"ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਨ ਨਾਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਇਕੋ ਵਾਰ ਲੜਾਈ ਲੜ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

(ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)

"ਅਸੀਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਵਾਂਗ ਗ਼ਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੜਾਂਗੇ।"

(ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ)

"ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਤਨਾਅ ਨਹੀਂ।"

(ਭਾਨ ਸਿੰਘ, ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ)

"ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਏਕਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਮੰਗ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ।"

(ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਸਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ)

"ਅਨੰਦਪਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਨਿਰਮੋਲਕ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ)

"ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਜਗਤ ਦਾ ਭਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾਵਾਦ ਅਪਨਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।"

(ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਸ਼ਰਮ, ਪਟਿਆਲਾ)

"ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।"

(ਜੱਥੇਦਾਰ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ)

"ਸਾਡਾ ਤੋੜ-ਫੋੜ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ।"

(ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਜੱਥਾ)

"1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ।"

(ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ)

"ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੂੜਫ਼ਰ ਤੋਲਨ ਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ।"

(ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ)

"ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਲਾਹੀ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਹਾਂ। ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਹਾਂ।"

(ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ)

"ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼-ਗ਼ੱਦਾਰ, ਬਾਗ਼ੀ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਹਿੰਦੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੀਕਿੰਗ ਤੇ ਮਾਸਕੋ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਹਨ ? ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗਊਆਂ (ਜੀਵ) ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਪਰ ਗਊਆਂ ਦਾ ਚੰਮ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ, ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ) ਗਊਆਂ ਦੀ ਚਰਬੀ ਘਿਉ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਵਿਚੋਂ ਹਿੰਦੂ) ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਨ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ।"

(ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਐਮ.ਏ.,ਐਮ.ਫਿਲ)

"ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਰਕੇ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਟਕਰਾਓ ਨਹੀਂ।

(ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ)

"ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਨਾਲੋਂ ਮਰ ਜਾਣਾ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।"

(ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੌਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਲਾਹੌਰ)

"ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੀ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ।"

(ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ)

"ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਹੈ 'ਦੁਸਟ ਦੋਖੀਅਨ ਪਕਰ ਪਛਾਰੋ' ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਅੱਤਵਾਦ ਜਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨੂੰ ਸਜਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।"

(ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗ਼ੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ)

"ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ।"

(ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ)

"ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜਦ ਤਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਤਦ ਤਕ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਸਾਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਸਾਡਾ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।"

(ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ, ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਲ)

"ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਾਨ-ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ।"

(ਭਾਈ ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

"ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਨੁਸਾਰ ਜਦ ਤਕ ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਸਾਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।"

(ਮਨਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਗ਼ੀ, ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ)

●

ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ

ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਰੱਖੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੇ ਮਾਰ-ਮੁਕਾਏ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਸਮਗਲਰ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੱਕਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਇਕ ਜੀਪ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਤੇ ਦੌਰੇ ਆਦਿ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਟਾਊਟ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਤਕ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਸਨ ਤੇ ਸੰਤ ਆਪ ਬੜੇ ਅਨੁਭਵੀ ਸਨ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਟਾਊਟ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਟਾਊਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਦੇਹ ਸੀ। ਸਕੀਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਸਵੇਰੇ 3 ਵਜੇ ਜੀਪ ਰਾਹੀਂ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਜਾਣਗੇ। ਆਖ਼ਰੀ ਸਮੇਂ ਬਿਲਕੁਲ ਜੀਪ ਸਟਾਰਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਆਉ। ਅੱਗੋਂ ਟਾਊਟ ਨੇ ਪੂਰੀ ਖ਼ਬਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਐਸ.ਪੀ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਮਾਨਾਂਵਾਲੇ ਇਕ ਪੁਲ ਨੇੜੇ ਸੜਕ ਘੇਰ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਪਰ ਸਿੰਘ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਫੱਟੜ ਕਰ ਕੇ ਭੱਜ ਆਏ। ਇਥੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਟਾਊਟ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦੇ ਲਾਸ਼ ਗੰਦੇ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਮਗਲਰਾਂ ਦੀ ਜੀਪ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਤਰਦੀਦ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਬਰੋ-ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁਣ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੰਦਰਾ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਕੇ ਵਿਦਰੋਹ ਕੀਤਾ।

ਕੌਮ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ 28 ਜੂਨ 1983 ਵਿਚ 'ਰੇਲ ਰੋਕੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਕਫਨ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕ ਅੱਗੇ ਆਏ। ਅਕਾਲੀ ਹਰ

ਸਮੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸੁਲਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਆਖ਼ਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ 10 ਦਿਨ ਲਈ ਅਗਿਆਤਵਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਣ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਲਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਬਣਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੁਲਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜਿਧਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਲੋਕ ਹੂਟਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਿਝ ਕੇ ਅੰਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਗਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਜਾਇਜ਼

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰੀ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਬਵੀਂ ਜੀਭ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲੈਣ ਤਾਂ ਉਹ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋਫਿਸਟੀਕੇਟਿਡ ਸਿੱਖ ਫ਼ੋਰਮ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਰਿਟਾਇਰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੂਨਾਨ ਤੇ ਹਾਲੈਂਡ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮਾਲਕ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਇਕ ਕਲੰਡਰ ਛਾਪਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਫ਼ੋਟੋ ਬਰਾਬਰ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਰੋਸ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਪੈਨਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 11 ਜੂਨ 1983 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਹਾਲੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਡੰਰਨ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੇ ਪਰ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਜੂੰ ਨਾ ਸਰਕੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਕੌਮ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਹੋਈ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਲਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਡੰਰਨ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਈ।

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਬੜੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਲੰਧਰ ਦਾ 'ਪ੍ਰਤਾਪ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਸਲ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬ ਭੇਜੇ ਗਏ।

ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰਤਾਪ' ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕਰ ਲਈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਟੱਟੂਆਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰੋ

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕੌਮ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਬਿਆਨ ਦਾਗ਼ਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਖੋਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਰਾਜ ਖੋਹਣਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੱਟੂਆਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਪੈਂਫਲਿਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਕੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ :

'ਛੱਜ ਤਾਂ ਬੋਲੇ, ਛਾਨਣੀ ਕਿਉਂ ਬੋਲੇ'

ਇਹ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਮੋਰਚਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਮੂਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਵਰਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰੱਖੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਾਂਗੇ।

ਕਈ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਤਾਰ ਕੇ ਖ਼ਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ, ਜੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਫ਼ਿਰਕੂ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੰਗਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਸਾਦ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਾਰਚਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਟ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਚੂਸ ਰਹੇ ਹਨ।

"ਛੱਜ ਤਾਂ ਬੋਲੇ, ਛਾਨਣੀ ਕਿਉਂ ਬੋਲੇ ਜਿਸ ਵਿਚ 600 ਛੇਕ ਹਨ।"

ਅੱਜ ਨਵੀਂ ਜਾਗਰਤੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ, ਸੁੱਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਰਸਾਈ।

ਘਰੇ-ਘਰੀ ਜੱਥੇ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ।

ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਮੁਰਦਾਹਾਣੀ ਛਾਈ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਤੋਂ ਇਤਨੀ ਬੌਖ਼ਲਾ ਉਠੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਆਈ.ਜੀ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਕਸਲਾਈਟ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਸਮੇਂ ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ

ਦਾ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਮੁਰਦੇਹਾਣੀ ਛਾ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੌਸਲੇ ਵੀ ਉਤਾਂਹ ਨਾ ਚੁੱਕ ਸਕੇ।

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਪਿੱਛੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਿਸਟ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿ 'ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਏਕਾ ਗ਼ੈਰ-ਤਵਾਰੀਖ਼ੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਹਕੂਮਤ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਲੈਣਗੇ ?' ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਕਦੇ ਇਕ ਥਾਂ ਜੁੜ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੋਰਚਾ ਸਦਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਮੇਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ 4-6 ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਲੀਡਰ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਵੀ ਹੈ, ਅੜਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲਲਕਾਰ

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 10 ਜੁਲਾਈ 1983 ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੀ ਛਾਉਣੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਨਿਹੰਗ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਲਲਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਖੋਹ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਗਈ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਤੋਂ ਫ਼ੌਜ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਲੈਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ।

ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ

ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਹੁ ਨੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਕੋਈ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ 'ਕੌਮ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੌਮ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਕਹਿਣਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਰੋਸ ਫੈਲ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ 'ਤੇ ਤੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਇਹ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਪਾਲਿਸੀ ਤੋਂ ਉਚਾਟ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨਾਲ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸੰਪਰਕ ਸੀ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੈਕਰਾਮਿੰਟੋ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਫ਼ਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦੇਣ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹੈ, ਨੇ ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਨਾਓ ਇਤਨਾ ਵਧ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਵਾਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ 'ਕੱਛਾ ਕੜਾ ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਧੱਕ ਦਿਆਂਗੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ', 'ਨੱਕ 'ਤੇ ਮੱਖੀ ਬਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਗੜੀ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ'। ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, 'ਧੋਤੀ ਟੋਪੀ ਜਮਨਾ ਪਾਰ'।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਅਸਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਗ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਜਾਹਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਝੰਡੇ ਸਾੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਭੈਭੀਤ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੋਗੇ ਦੇ ਕੋਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੱਸਾਂ ਘੇਰ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਭਰਾ, ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਆਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਤ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਤਨੀ ਗਰਮ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮੰਗ ਲਈ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕੱਲ ਨੂੰ 5000 ਹਿੰਦੂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਦੂਸਰੇ ਹੀ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ

ਵਧੀਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ, ਅਸੀਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਸਿੰਘੋ ! ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ

ਇਹ ਭਾਸ਼ਨ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੂਟਨੀਤੀ ਨਾਲ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਜਪਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਜਮਾਤ ਜਾਂ ਫ਼ਿਰਕੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਉਪਰ ਹੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਯਕੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਭਾਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਸੀਸ ਮੁਗ਼ਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਲੜਾਈ ਕਰਕੇ ਕੱਟਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਆਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਕਲੰਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?

ਇਹ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1983 ਤਕ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਦਿੱਤਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਸੂਬਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਲਈ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਜਨੇਊ ਪਹਿਨਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਵੀ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਸੂਬਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪਾਓ। ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਭੁਝੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਏ ਪਰ ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਿੰਦੂ ਲੈ ਜਾਣ। ਨਾ ਹਿੰਗ ਲੱਗੇ ਨਾ ਫਟਕੜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਉਣਾ ਹੈ ?

ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਰਖਾਉਣਾ ਹੈ, ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੁਆਉਣਾ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੱਕ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਜਾ ਕਰਾਰ ਦੁਆਉਣਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੱਕ ਲੈਣੇ ਹਨ, ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਜਾਣ ਤੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆ ਕੇ ਲੈਣਾ ਕੀ ਹੈ ?

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ

ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਨਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅੱਖਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦਾ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦਾ, ਬਾਪ ਦਾ ਜਾਂ ਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੌਣ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆ ਕੇ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ?

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਆਬਾਦੀ ਦੋ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਚੱਲੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜੇ ਕਰ ਕੇ ਵੱਢਿਆ ਗਿਆ, ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪਾਏ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਮੁੱਕੇ ਨਹੀਂ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਵਰਤਮਾਨ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖ਼ਾਨ ਵਰਗੇ ਨੇ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਹਨ ਤੇ ਬੀਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਬੂਟਾ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਇਤਨਾ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕਿਤੇ ਅਸਲਾਖ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਪਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਵੋ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਸਭ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ਼ ਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਬਣਨਾ ਸੀ, ਅਕਾਲੀ ਬਣਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣਾ ਹੈ ਤੇ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਣਨਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਪਖੰਡੀ ਸਾਧ ਜੋ ਆਪਣੇ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਉਸਾਰ ਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲੁਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮੜ੍ਹੀਆਂ, ਮਸਾਣਾਂ ਤੇ ਸੰਧੂਰ ਭੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਬਿਰਤੀ ਲਾ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਬਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਪਿੱਛੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਚੌਂਕ ਮਹਿਤੇ ਦੇ ਕੋਲ ਪਟਾਕੇ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁੱਤੇ ਲਿਆਂਦੇ। ਕੁੱਤੇ ਥਾਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੜੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰ-ਤਾਰ ਕੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਫਸਾ ਦੇਣ। ਜਿਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਦਮੀਆਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਵਲ ਕੁੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆ ਕੇ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ?

ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਕੁੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੰਮ ਵੀ ਤਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਕਰੇਗੀ, ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਕਰੇਗੀ। ਘੁਮਾਣੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੁੱਤਾ ਸੁੰਘਦਾ-ਸੁੰਘਦਾ ਥਾਣੇ ਜਾ ਵੜਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮੋਟੀ ਗਾਲ੍ਹ ਕੱਢ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜੀਪ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਉ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਫਸਾਉ। ਜੇ ਕੁੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਤਾਂ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਕਿਉਂ ਨਾ? ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤ ਹੀ ਰਹੋ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਫ਼ਸਾਦ ਹੋਏ ਤੇ ਇਥੇ ਨਾ ਦੌੜੇ ਆਇਓ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਕਿਹੜੀ ਫ਼ੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਫੈਕਟਰੀ ਇਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ।

'ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਹੀ ਕਾਰਜ ਸੁਆਰੀਏ' ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਜੋ ਇਹ ਫੜੋਫੜੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੋ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ, ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਕਰਨ ਆਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਰੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਏ ਤਾਂ ਪੰਜ ਜੈਕਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਛੱਡਾਂਗਾ। ਆਪਾਂ ਪੁੱਤ ਕਿਸ ਦੇ ਹਾਂ ? ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਿਤੇ ਪੰਘੂੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪਲੇ ਸਨ ? ਅਸੀਂ ਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ 'ਤੇ ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਮਿੱਧ ਕੇ ਪਲੇ ਹਾਂ। ਹੌਸਲਾ ਰੱਖੋ, ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਵੋ ਤੇ ਅੱਜ ਜ਼ਕਰੀਆ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰ ਵੜਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੜ ਲਈਏ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਫੜ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਢੇਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਵਾਂਗਾ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੀ ਕਰੀਏ ? ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਵੋ, ਜੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਨਾ ਸਹੀ, ਜੇ 230 ਗਰਨੇਡ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ? ਜੇ ਕੋਈ ਫੜਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਜਾਹ ਮਸਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ। ਪਰ ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਹੋ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਉ। ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ ਨਿਬੜਦੇ ਰਹੋ।

ਸੋਧ ਦਿਉ !

ਜਿਸ ਦਿਨ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਾਂ ਮੇਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਨਾ ਉਡੀਕਦੇ ਰਿਹੋ। ਥਾਉਂ-ਥਾਈਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਿੰਦਕ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਚਾਹਟਾ ਛਕਾ ਦਿਉ, ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਉ, ਕੋਈ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੀਅ ਕੇ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ? ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਵੋ, ਤਿਆਰ ਰਹੋ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿਉ। ਜੇ ਮੋਰ ਵੀ ਗਏ ਤਾਂ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ? ਆਪਾਂ 30-30 ਹਜ਼ਾਰ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਦੋ-ਦੋ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਸਕਦੇ ? ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ? ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਸੰਤ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕਰੋ। ਓਏ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਸਕਦੇ ? ਜੈਕਾਰੇ... ਜੋ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਕਰੋ। ਬਾਕੀ ਬਾਦਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੱਖੋ। ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਓ। ਮਾਰ ਦਿਉ, ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਵੋ।

ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੈਕਚਰ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਜੀ ਨਿਵਾਜੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੜਕ ਉਪਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੀ ਟਕਸਾਲ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਘਾੜਤ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਵਰਗੇ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਖ਼ਤਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਸਗੋਂ ਆਪ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਏ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖ਼ਾਨ, ਜੋ ਬਹਿਰੂਪੀਏ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਿਆਣਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਾਸ਼ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ? ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰੇ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਥਾਵਾਂ-ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੇ ਵੀ ਬੜੇ ਕਰਾਰੇ ਤੇ ਕਰੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੇ। ਜੋ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਹੋਇਆ, ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਦਾਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸੈਂਸਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਛਪੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੋਝ ਪੈ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੰਗਤਾਂ ਜੋ ਇਥੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਬਾਹਰ ਸੰਗਤਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਹੈ ਪਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀਆਂ। ਮੈਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਚੈਲਿੰਜ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਾਸ਼ ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ? ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚੇਤਾ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਧਿਆਨ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਚੱਪਲੀ ਝਾੜਨ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਚਪਲੀ ਝਾੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਮੇਰੀ ਕੁਰਸੀ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਇਸ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਰਥ ਸੁਣੇ ਤੇ ਹੱਥੀਂ ਬੀੜ ਲਿਖੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਸੀ

ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੋਹ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਚਾਅ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਗੇ ਲੰਘੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਹੀ ਆਏ ਸਨ, ਉਹ ਲਕੀਰ ਟੱਪੇ। 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੱਬੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਨਾ ਟੁੱਟਾ। ਭਾਈ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਸੀਸ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ। ਉਸ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਸਰੀਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾ ਕੇ ਫਿਰ ਜਿਥੇ ਯਾਦ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਜੋ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇਥੇ ਆਈਆਂ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਤੋਂ ਲਾਸ਼ ਇਥੇ ਆਈ ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇਥੇ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ ?

ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਕੌਮ ਦਾ ਗੱਦਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇਥੋਂ ਵੱਢ ਕੇ ਬੁੱਢੇ ਜੌਹੜ ਲਿਜਾ ਕੇ ਖਿੱਦੋ-ਖੂੰਡੀ ਵੀ ਖੇਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਖ਼ੂਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇਥੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਖ਼ੂਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਥੋਂ ਵੱਢ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਜਿਥੇ ਚਾਹੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਵੇ। ਫਿਰ ਦੇਖੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਮਰਵਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਆਪ ਸਖ਼ਤ ਪਹਿਰੇ ਹੇਠ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਛਾਤੀ ਧੜਕ-ਧੜਕ ਵੱਜਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਜ਼ਰਾ ਸੜਕ 'ਤੇ ਆ ਨਾ, ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਡਿਕਟੇਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੱਖੋ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮੈਂ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੋਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੱਖਦੇ ਫਿਰੋ।

ਅਜੇ ਮੋਰਚਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਭੇਜੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਉਥੇ-ਉਥੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿਉ। ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰੋ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਰਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਵੇਂ ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਛੱਡ ਦੇਵੇ ਪਰ ਜਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ ਵੜੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਢਿੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਉਡੀਕਣਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਵੇ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਵੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੋ। ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਜੇ ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫੱਟੇ ਚੁੱਕ ਦੇਈਏ। ਉਹ ਫੱਟੇ ਚਿਰਾ ਕੇ ਕਿਥੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਚੁੱਕਣੇ

ਹਨ ? ਹੁਣ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਉਡੀਕਦੇ ਕੀ ਹੋ ? ਮੈਂ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਚੂਰਾ-ਚੂਰਾ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਸਾਂਭਾਂਗੇ। ਖਟੜਾ ਪਿੰਡ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੁਮਾਲਾ ਲਾਹ ਕੇ ਰੂੜੀ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਜੇ ਤਕ ਗੋਹੇ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਉਥੇ ਅੱਪੜੇ ਹਨ ? ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ 3 ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਇਸੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜੀ ਹੁਕਮ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਓ ! ਹੁਕਮ ਕਿਸ 'ਤੇ ਲਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਰੁਮਾਲੇ ਨੂੰ ਰੂੜੀ ਵਿਚ ਦੱਬਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ? ਕਿਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧੋ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੀ ਕਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? ਪਿੱਛੋਂ ਆ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹੁਕਮ ਕਰੋ। ਕੀ ਕਰੀਏ ?

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਹਾਂ। 'ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੌਮ' ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਮਹਾਸ਼ਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਲਹਿਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਵੀ ਰੋਜ਼ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋ ? ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾ ਅਜੇ ਮੈਂ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ,ਚੁੱਪ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਜੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਲੈ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵਾਂਗੇ, ਛੱਡਾਂਗੇ ਨਹੀਂ। 1947 ਵਾਲੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਜਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਦੱਸੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਅਸੀਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਨਸਲ ਹੈ। ਉਸ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਹਾਸ਼ੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਅੰਗ ਹਨ। ਜੇ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਵੱਖਰੇ, ਜੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੱਖਰੇ, ਜੇ ਭਰਤੀ ਕਰੋ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੇਢ ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ 98 ਫੀਸਦੀ, ਜੇ ਹੱਕ ਮੰਗੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਅੰਗ ਹਨ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਅੰਗ ਹਨ ਤਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਤਾਂ ਮੰਨੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹਨ। ਜੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ।

ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ (ਕਿਤੇ ਝੂਠ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਖੜਾ ਹਾਂ) ਕਿ ਕੋਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ, ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾ ਲੈ। ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਸ ਨੇ ਮੋੜਿਆ ਹੈ ? ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ, ਨਸ਼ੇ ਛੁਡਾਉਣੇ, ਪੰਥ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚਾਟੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੰਗੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਪਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਤੰਮਾਕੂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ 'ਤੇ ਬੈਨ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ (ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਜ਼ਕਰੀਏ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ) ਪੱਕੀ ਪਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗਾਤਰੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਹੈ, ਉਏ ਬਹਿਰੂਪੀਏ ! ਦੱਸ ਖਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦੱਸ ਖਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਹੈ ? ਕਿੰਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜੇ ਹਨ ? ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਿਥੇ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਵੀ ਉਠ ਕੇ ਦੱਸੇ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ? ਦੁੱਖ ਹੈ, ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਤੇ ਗਿਲਾ ਵੀ ਕਿ ਆਪਾਂ 30-30 ਹਜ਼ਾਰ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬੀਬੀ ਨਛੱਤਰ ਕੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਮਰਾਲੇ ਤਰੀਕਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤੋ, ਭੈਣ ਦੇ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਹੱਥਕੜੀ, ਅਸੀਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਖੜੇ ਹੋਈਏ (ਲੀਡਰ ਵੀ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹਨ) ਇਕ ਟੋਪੀ ਵਾਲਾ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਆਹ ਤੁਹਾਡੀ ਭੈਣ ਚੱਲੀ ਹੈ, ਦੱਸੋ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਹੈ ? ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਹੈ ? ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੇ ? ਲੜਿਆ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਬੀਬੀ ਨੂੰ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ? ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੇਸ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। 506 ਦਫ਼ਾ ਕੋਈ ਨਿਕੰਮੀ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਜੇ ਲਾਉਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਦਫ਼ਾ ਲਾਉਂਦੇ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਇਸ਼ਟ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਉਣੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਚਲ ਦਿਆਂਗੇ, ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂਦੇ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਆ ਜਾਵੀਂ, ਅੱਗੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਥਾਂ, ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਥਾਂ, ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਪੁਸਰੇ ਕਿਉਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ? ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ

ਹੁੰਦੇ ? ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ? ਹਥਿਆਰ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਾਪ ਹੈ, ਪਰ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖ ਕੇ ਹੋ ਰਹੇ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਦਾ ਹੱਕ ਨਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਪਾਪ ਹੈ। ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 230 ਗਰਨੇਡ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਪੱਗ ਵਾਲਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੈ, ਟੰਗ ਦਿਉ ਪੁੱਠਾ, ਫ਼ਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿਉ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ! ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਓਗੇ ? ਜੇ ਤਾਂ ਕਕਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਓ। ਜੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਮੁਨਾ ਕੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਟੋਪੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਤੁਰੇ ਫਿਰੋ, ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੋ, ਜੇ ਗੀਜ਼ ਬਣ ਕੇ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਤੁਰੇ ਫਿਰੋ, ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੌਮ ਹੈ, ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਅੱਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ 450 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ 300 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਸ਼ਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸਧਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨੇਊ ਕੁੱਜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ 230 ਗਰਨੇਡ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨੌਰੰਗੇ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ) ਦੇ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਟੋਪੀ ਤੇ ਜਨੇਊ ਲਾਹ ਕੇ ਮੰਜੇ ਦੀ ਪੈਂਦ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਾਬ, ਕੁੱਟਿਓ, ਮਾਰਿਓ ਨਾ, ਟੋਪੀ ਭਾਵੇਂ ਜਿਹੜੀ ਘਰ ਪਈ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਲੈ ਲਿਉ, ਉਸ ਕੌਮ ਦਾ ਡਰ ਕਾਹਦਾ ? ਡਰ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ। ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਵੋ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, 'ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਉਧ ਨਿਦਾਨ ਬਨੈ ਅਤਿ ਹੀ ਰਨ ਮੈਂ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੋਂ।'

ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਹਥਿਆਰ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰੂ (ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ) ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਬੰਦੇ ਭੇਜੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਜਿਉਂਦੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਟੇਨਗੰਨ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਟੇਨਗੰਨ ਹੋਵੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ, ਉਹ ਹੋਵੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿੰਘ, ਫਿਰ ਸਟੇਨਗੰਨ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਊਗਾ ? ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫੁੱਟ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ, ਲੀਡਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਇੰਡੀਆ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਡਾਕਟਰ ਫ਼ਾਰੂਖ਼ ਪੂਨੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰ ਕਰਨ ਗਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੜਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਨਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਜੇ ਇਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੜਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੜਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਜਦ ਚਾਹੇ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਚਾਹੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ।

ਬੱਕਰੀ ਤੇ ਚਰਖੇ ਦੇ ਸਿੱਖੋ, ਸ਼ਰਮ ਕਰੋ ! ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਕੇ ਪੰਥ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੋ—ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਾਜੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ ?

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ! ਆਪਾਂ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਸੁਆਸ-ਸੁਆਸ ਵਧਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਇਕੱਠ ਦੀ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੇਂ 1526 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਚ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੱਕੀਆਂ ਪੀਸਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਪਰ ਉਪਰੰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਕੀਆਂ ਪਿਸਾਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣੀਆਂ ਪਈਆਂ (ਇਸ਼ਾਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਬਰ ਵੱਲੋਂ ਕੈਦ ਕਰਨ ਵੱਲ ਹੈ)। ਪਿੱਛੋਂ ਸਮਾਂ ਆਇਆ, ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਪਿਆ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਣੇ ਪਏ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਡਰਪੋਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਨੇ ਕਰੜੇ ਵਚਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪਾਸ ਡਰਪੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਮਾਂ ਆਏਗਾ, ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲਵਾਂਗੇ। ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੱਕ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਇਹ ਇਕੱਠ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਤੇ ਜ਼ਕਰੀਏ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਪਰ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਅੱਜ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਹਿਣੀਆਂ ਹਨ

ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣੇ ਹਨ ਤੇ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਆਏ ਹਨ, ਬਾਹਰ ਖੜੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਉਪਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਦਾਓਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਹਿਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਛਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫੇਰਿਆ। ਕੀ ਕਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਵੀ ਇਸ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ? ਇਕ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਉ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਸਾੜੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਘਰ ਸੜਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸੋ। ਹਕੂਮਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਐਵੇਂ ਰੌਲਾ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਜ਼ੀਰ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਇਕ ਵੀ ਝੂਠੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਖੜੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਇਤਨੇ ਭਾਰੇ ਵਿਤਕਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਹੋਵੇ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ ਲਈ 100 ਵਿਚੋਂ 93 ਸਿਰ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੱਗ ਤੇ ਦਾਹੜੀ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧੋਤੀ, ਟੋਪੀ ਤੇ ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ ਜਿਥੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਆਵੇ। ਕੀ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਹੈ ? ਕ੍ਰਿਪਾਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਛਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਸਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਡਰ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਮਿਲਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਤਾਂ ਸੇਬ (Apple) ਨਾਲ ਜਾਂ ਗੋਂਦ ਨਾਲ ਵੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੋਲ ਸੀ ਤੇ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੰਬ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰ ਜੋ ਵੀ ਗੋਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ? ਰੋੜ੍ਹ ਦਿਉ ਨਾ ਸਾਰੀਆਂ ਗੋਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ।

1977 ਵਿਚ ਪੰਡਤਾਣੀ ਨੂੰ ਜੱਜ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਂਡੇ ਹੋਰਾਂ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਤੇ ਜੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦਾਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਛਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਕਰਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਦੇਸ਼-ਧ੍ਰੋਹੀ ਹਨ, ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਨ। ਪੰਡਤਾਣੀ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ?

ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਲੱਤ ਵਿਚ ਟੀਕਾ ਲਾ ਕੇ ਲੱਤ ਗਾਲ੍ਹੀ ਗਈ। 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮੁਸੀਬਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ, ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਨਿਹੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੇ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੋਲੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼-ਨਿਕਾਲਾ ਤੇ ਜੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਾ, ਕੰਨ ਨਾਲ ਜਨੇਊ ਲਪੇਟੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ? ਇੰਨਾ ਧੱਕਾ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰਖਾਉਣ ਲਈ, ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਾਰ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ, ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਜਨੇਊ ਪਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਲਈ, ਇਸ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਕੋਈ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਏ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਲੈਣਾ ਹੈ, 57 ਹਜ਼ਾਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਓ, ਖ਼ੂਨ ਡੋਲ੍ਹੋ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨਣੀ ਹੈ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰਖਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਓ, 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਓ (ਅਪ੍ਰੈਲ 1983—ਜਦ ਇਹ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ 1,10,000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ) ਅੱਜ 175 ਹਜ਼ਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ 800 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਪਤਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ)। ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ? ਇਹ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਾਂ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਣ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਾਂਗਾ।

'ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਚੁੱਕਣੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਪ੍ਰਣ-ਪੱਤਰ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਉਹੀ ਖੜੇ ਕਰਿਓ, ਜੋ ਘਰ ਫ਼ਤਹਿ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਹਾਮੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਹੈ, ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਹੈ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਟਕੇ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਿਆਂ, ਸੜਕ 'ਤੇ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚੀਂ ਗੋਲੀਆਂ ਲੰਘਾਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੱਕ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਬਾਈ ਉਹੀ ਖੜੀਆਂ ਕਰਿਓ। ਜੇ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਕਰੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਣਹਾਰ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਯਾਦ ਰੱਖਿਓ।

ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਾਉਣਾ

ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਾਉਣੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਨ ਲਈ ਬਾਂਹ ਉਹੀ ਖੜੀ ਕਰਿਓ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਵੇ, ਜੋ ਬਾਣੀ ਆਪ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਵੇ, ਆਪ ਕਥਾ ਕਰੇ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕਥਾ ਕਰਾਵੇ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ, ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਸਾਂਭੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੋਵੇ, ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠ ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰੇ, ਪੰਥ ਦੀ ਛਟ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲਾਵੇ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਹਾਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਪੰਥ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ, ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ, ਮੁਕਰ ਚੁੱਕੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ, ਜਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੋ ਜਾਂ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡਾਂਗਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਿਓ।

ਜਿਹੜਾ ਚਰਖੇ ਤੇ ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਤੇ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਦੇਹਧਾਰੀ ਤੇ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਜੰਡ ਨੂੰ ਸੰਧੂਰ ਭੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਨਾ ਕਰਿਓ।

ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਿਓ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੱਕ ਵੀ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਲਓ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ।

ਜੈਕਾਰਾ.....। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਜੈਕਾਰਾ.....। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਣ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿਉ। ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਾਲਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਬਣ ਕੇ ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਕੇ ਇਧਰ ਆ ਜਾਓ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਦਾਹੜੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਵੀ ਉਪਰ ਦੀ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਪੱਗਾਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਬੋਲਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਕਰਨੀ ਹੈ। ਓਏ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਉਸ ਦੀ ਕਰੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਜਿਥੇ ਗੱਲ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਣੀ ਹੀ ਇਕੋ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਕਰ ਕੇ ਕਰੋਗੇ ਕੀ? ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖੋ! ਟੋਪੀ ਵਾਲਾ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਲੈਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਦਾਹੜੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ

ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦਾਹੜੇ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਨਾ ਤਾਂ ਡੇਢ ਫੀਸਦੀ ਭਰਤੀ, ਜਿੱਦਣ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਤਾਂ ੨੪ ਫੀਸਦੀ ਵਾਲਿਆਂ ਟੋਪੀ ਕੱਛ ਵਿਚ ਦੇ ਕੇ ਜੁੱਤੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਦੇ ਪੰਡਤਾਣੀ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ ਪੁੱਜ ਗਈ ਤਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰਿਓ, ਨਿੰਦਕ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣ ਦੇਣੇ ਹਨ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਥਾਣੇਦਾਰ ਬਿੱਛੂ ਰਾਮ ਨੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਾਹੜੀ ਵੱਢ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ

"ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਰ ਲਵੇ।" (ਥਾਣੇਦਾਰ ਬਿੱਛੂ ਰਾਮ)

(ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਪੀਚ ਰਿਕਾਰਡ ਟੇਪ 'ਚੋਂ)

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਾਜੀ ਨਿਵਾਜੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,

ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਪਿਆਰੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਆਪ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਣੀ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਰਵਣ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੋ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਪਟ-ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਮ ਆਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਆਵੇ ਪਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। **ਮਹਾਂਬੇ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਦੇ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।** ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਜੋ ਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਧਮਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਹਨ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਆਪਾਂ ਸਭ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਕਿ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ

ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਝੁਕਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛਾਨਣੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰੇ। ਉਹ ਆਪ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੇ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਆਈ ਸਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਰਵੱਈਆ ਹੀ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ (ਸਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ) ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਵੇਂ ਆਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਬੋਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕੁ ਜੋ ਡਾਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਡਾਕਾ ਫਗਵਾੜੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਸਟੇਨਗੰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਟੇਨਗੰਨ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੇ ਅਸਲੇਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਟੇਨਗੰਨ ਹੈ। ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਹੜੀ ਸਟੇਨਗੰਨ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਾਈ ਸੀ?

ਭਾਵ ਸਾਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਿਤੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵੇ।

ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਤਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਫ਼ਿਰਕੂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਫ਼ਸਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਿਦਕ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਇਕ ਸਿੰਘ ਲਹਿਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਜੱਟਾਂਵਾਲੀ, ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ 5 ਬੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਸਮੇਤ ਰਸਤਾ ਰੋਕੂ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸ਼ਤੀਰੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਕੱਲੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੜਕ ਜਾਮ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਭਾਈ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਨਾ ਪੀਵੇ। ਬਿੱਛੂ ਰਾਮ ਜੋ ਸਦਰ ਦਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ, ਥਾਣੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਸ ਤੋਂ ਛਕਿਆ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤਾਹੀਉਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਸ ਜ਼ਾਲਮ ਨੇ ਦਾਹੜੀ ਮੁੰਨ ਦਿੱਤੀ। ਦਾਹੜੀ ਮੁੰਨ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਹ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਜੋ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਰ ਲਵੇ।

(ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)

ਇਹ ਜੈਕਾਰੇ ਇਥੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਛੱਡੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਪਾਸੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਕੰਮ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਇਸ ਲਈ ਕੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਛਕਿਆ ਹੈ ? ਦਾਹੜੀ ਕੱਟ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਜਾਹ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਰ ਲਵੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ? ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 506 ਦਫ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਵੋ।

ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਾਹੜੀ ਕੱਟੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੱਟਣਾ, ਇਸ ਪਾਪ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ ? ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਰ ਲਵੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਂਬਾ ਛਿੜ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਖੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਗ਼ਲਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਭਲੇਮਾਣਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੁਣ ਬੋਲਿਆ ਹਾਂ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਚ ਕੇ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਕਰੋ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ! ਜਿਹੜੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਦਾਹੜੀ ਕਟਵਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ ਕੌਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬਖ਼ਸ਼ਣ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਉਦਮ ਬਖ਼ਸ਼ਣ। ਇਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਅਡੋਲਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮਹਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦਸ ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ 11ਵੀਂ ਸਟੇਨਗੰਨ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਹਨ। ਮਸਲਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਗਰਮ ਦਲ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨਰਮ ਦਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਰਮ ਦਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੀ ਮੰਗਾਂ ਹਨ ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਰਮ ਦਲ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾ ਦਾ ਲਿਖ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਉ। ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕੀ ਹੈ ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ ? ਇਹੀ ਕਿ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਕਾਲਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣੀ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ? ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਜਦੋਂ

ਪੁੱਛੂ ਠੰਢਿਆਂ ਤੇ ਗਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਊਂ। ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਿ ਨਸ਼ਤਰ ਲਾ-ਲਾ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਕੋਈ ਬੂੰਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੋਈ ਅਖ਼ਬਾਰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਆਪੋ ਵਿਚ ਝਗੜਨਗੇ, ਹੁਣ ਆਪੋ ਵਿਚ ਫਟਣਗੇ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਨੱਕ ਨਾਲ ਲਕੀਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੇ, ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਰਗੜਦੇ, ਮੋਰਚਾ ਉਨਾ ਚਿਰ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਪੂਰਨ ਨਿਸਚਾ ਰੱਖਿਓ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਅੱਖਰ ਵਾਧਾ-ਘਾਟਾ ਭੁੱਲ-ਚੁੱਕ ਲਈ ਵੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਉੱਤਰ ਦਿਉ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹਮਲਾ ਇੰਦੌਰ ਹੋਇਆ, ਜਿਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਤੇ ਕਈ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਲਸੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਤੀਨ ਮਹੀਨੋਂ ਕੇ ਬੀਚ-ਬੀਚ ਸਿੱਖੋਂ ਕੋ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੀਆ ਜਾਏਗਾ।' ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੌਮ ਹੈ' ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਪਮਾਨ ਜਨਕ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਸਨ, ਉਸੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੂਆ ਸਿੰਘ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਬੋਲਿਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਕਾ ਅੱਗੇ ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਵੀ ਰਾਜੀਵ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਇਸ ਅਪਮਾਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ।

ਉਸੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਜੀ. ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੈਕਚਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕਾਕਾ, ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ। ਜਿਹੜੀ ਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਈ, ਉਹ ਤੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ। ਸਿੰਘ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।" ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਪਮਾਨ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਇੰਦੌਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਰ ਲਵੋ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੰਦੌਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਮਹਾਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਜੋ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ ਖ਼ਰੀਦੋ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਮਹਾਸ਼ਾ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਡੀਆਂ ਪਗੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਜਦ ਇੱਜੜਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਧਾੜਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਇਹ ਲੋਕ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜੇ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਸਾਖ ਦੇਖ ਕੇ ਇਤਨੇ ਭੈਭੀਤ ਹੋਏ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਕਾਤਲ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਹੋਏ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹੇਠਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹੋ :

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਜਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲਦਿਆਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ 'ਤੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਨਿਕਲਿਆ। ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਤਾਂ ਹਮਲਾਵਰ ਮੰਨ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਬੰਦਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਲੈ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦੂਸਰੀ ਵੇਰਾਂ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 47 ਤਕ ਮੇਰਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਤੀਸਰੀ ਵੇਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਵੀ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਵਾਰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਵੀ ਆਮ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਨੌਜਵਾਨ ਤਾਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਤੇ ਝੰਡਾ ਜਾ-ਜਾ ਕੇ ਸਾੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 1983 ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਗਈ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭਾਰੀ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬੇਪ੍ਰਤੀਤੀ ਹੋਈ। ਪਹਿਲੀ ਵੇਰਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਡਾ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਲੇਫ਼ੋਰਨੀਆ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੌਰਥ ਅਮਰੀਕਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਗਿ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯੂ.ਕੇ. ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਾਊਥਾਲ ਬਰਾਂਚ (ਯੂ.ਕੇ.), ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਟਰਾਂਟੋ ਆਦਿ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਇਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੰਮੀ ਪੂਛ ਬੱਧੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ 'Indira stop killing the Sikhs' (ਇੰਦਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਬੰਦ ਕਰ) ਇਸ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ 111 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ 5 ਮਿੰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਹਰ 5 ਮਿੰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਤਰੇਲੀਆਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇੰਦਰਾ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪੀਲਾ ਭੂਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਨਾਵਟੀ ਹਾਸੇ ਪਿੱਛੇ ਛਿਪੀ ਹੋਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗਲੀਜ਼ਗੀ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਇਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਤੋਂ ਇਤਨੀ ਭੈਭੀਤ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਠੋਕ ਦਿੱਤੀ। ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਢਿੱਲਵਾਂ ਦੇ ਕੋਲ 6 ਹਿੰਦੂ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰਦੀ ਸੀ।

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੈਰਾ-ਮਿਲਟਰੀ ਦੀਆਂ 40 ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਅੰਦਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਸੰਭਾਲ ਲਏ ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੁਣੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਪੰਥ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦਿਉ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਖ਼ਰੀਦਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰ ਤਾਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਫ਼ੌਜ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ, "ਸਿਰ ਤਾਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।" ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਪਵੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਪੈਰ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿਉ। ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੀ, ਕਮਾਨ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਓ, ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਮੁਗ਼ਲਈ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕੌਣ ਹੈ ? ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਉ, ਖਿੜਕੀਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋੜ ਦਿਉ ਜਾਂ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿਉ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਬੀ.ਡੀ ਪਾਂਡੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਗਵਰਨਰ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। **ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਉ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲਉ।** ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਕਮਾਂਡੋ ਰੇਡ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤਾਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਮਰੀਕਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਪਾਸੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਾਖ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ :

1. ਤੁਸੀਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਨ, ਇਨਸਾਫ਼, ਮਿਲਵਰਤਣ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰ-ਤਿਆਗ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ, ਬੁੱਢਿਆਂ ਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹੋ।
2. ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਢੰਡੋਰਾ ਪਿੱਟਦੇ ਹੋ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋ।
3. ਤੁਸੀਂ ਨੇਪਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਔਖੇ ਹੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ-ਰੋਕ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਕੇ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰ ਕੇ ਲੰਘਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਕੁਸਕਦੇ।
4. ਜਦੋਂ ਲੰਕਾ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗਣਾ ਕਿਉਂ ਜੁਰਮ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
5. ਭਾਰਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਣਾ ਕੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀ ਹੈ ?
6. ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਮੰਗਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਤੇ ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਤੜਫਦੇ ਹੋ ?

7. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਯੋਰੋਸ਼ਲਮ ਲਈ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੈਸੀਅਤ ਮੰਗਦੀ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਥੱਕਦੀ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ?

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖੋ।

ਹੇਠਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹੋ :

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਡਟੇ ਰਹਿਣ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖ ਇਕੱਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜਾਣ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖ ਹਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ।

ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ, ਜਗਾਧਰੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਾਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੂਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 190 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ 7 ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੋਂ ਤੜਫ ਉਠੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜੀ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ? ਜਿਥੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਰੇਆਮ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਗਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਲਈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾ ਗਈ। ਦੇਖੋ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੇਠਲੀ ਖ਼ਬਰ :

ਮੋਰਚਾ ਹੋਰ ਭਖਣ ਲੱਗਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 11 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ, ਦਿੱਲੀ ਤਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਰੇਲਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਰੋਕ ਲੈਣ ਵਰਗੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਊਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਏ.ਪੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਬੁਲਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੱਦਿਆਂ। ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਨ ਅਤੇ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਹਥਿਆਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ।

ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਛੋਤੀ ਹੀ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਹਵਾ ਦੇਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ 'ਤੇ ਹਨ। ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਮਾਂਗਟ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ ਟੁਕੜੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਧਰੇ ਇਕੱਲੇ ਨਾ ਘੁੰਮਣ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਗੁਰੂ ਹਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜੋ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਪਏ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਉਡਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਜੱਥਿਆਂ ਨੇ ਇਤਨੇ ਰੇਡ ਕੀਤੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਾਈ ਮਿੰਨੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੀ ਰਣਭੂਮੀ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਤਕ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਆਖ਼ਰੀ ਮੋਰਚਾ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸ. ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੀ 200 ਸਾਲਾ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਆਖ਼ਰੀ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁੰਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ **ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਬੇਕਸੂਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਜਾਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹਨ।**

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟਾਉਣ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਫੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਲੇ ਮਹਾਸ਼ੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰੋ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਵਾਮੀ ਭਾਸਕਰ ਨੰਦ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ

ਸਰਬ-ਦੇਸ਼ਕ ਏਕਤਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਭਾ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ਾਲਾਵਾਲੇ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਗ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਤ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਸਪੀਚ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛਾਪਦੇ ਨਹੀਂ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੇਠੀ ਨੇ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਤਾਮੀਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ 1800 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਮਾਇਤੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਨਵੰਬਰ 1983 ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ। ਇਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਸਤੂਆਣਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ।

ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜਦ ਖ਼ਬਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ। ਛਾਪੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਧੜਾਧੜ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਖ਼ਬਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ :

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਜਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਲਾਲ ਸਿੱਝਣ ਦੀ ਨਵੀਂ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਮਗਲਰਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 4000 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 95 ਫ਼ੀਸਦੀ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਹਨ। 350 ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਮਗਲਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੋ ਸਮਗਲਰ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹਵਾ ਵੱਲ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰੇ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਤੇ ਘਰ ਤਬਾਹ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹੈਡ-ਕੁਆਟਰ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੁਰੰਤ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਵਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਜਰਮ

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ :

"ਮਿਸਿਜ਼ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਦਬਾਓ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਭੇਜੀ ਜਾਏ। ਪਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਓ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਭੇਜ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਜੋ ਉਥੇ ਛਿਪੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ।

ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਸੇਠੀ, ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 17 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਹੋ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਦਬਾਓ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਹਾਂਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭੇਜੋ ਪਰ ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੇ ਬਿਆਨ ਗ਼ਲਤ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਰੋਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਤਰਦੀਦ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੀ.ਸੀ. ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਦੋਂ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੈਠੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਦੇਖਦੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਮੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਸਈਅਦ ਸੁਹਾਬਉਲਦੀਨ ਤੇ ਏ.ਜੀ. ਕੁਲਕਰਨੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਰਮੀ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਲਕਰਨੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਠਾਈ ਕਿ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਲਜਮਾਂ ਦੀ ਜੋ ਲਿਸਟ ਛਪੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੇਠੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਕਤਨ-ਬ-ਵਕਤਨ ਕਈ

ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਕੁਲਕਰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਰਮ ਵਤੀਰਾ ਕਿਉਂ ਅਪਣਾਇਆ। ਸੇਠੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਲਿਸਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਸੇਠੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਰਹੇ।

ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ? ਜੋ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ਼ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਤੁਰਦੀ-ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ।

ਬੀ.ਪੀ. ਮੋਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਤਕ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਨੇ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਸਤਪਾਲ ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸੇਠੀ ਨੇ ਮੇਜ ਉਪਰ ਉਹ ਫ਼ਹਿਰਿਸਤ ਰੱਖੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜੋ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ। ਸੇਠੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸ਼ਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ, ਜੋ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਬਲਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

ਪਰਬਾ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ, ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ, ਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਮਨੇਜਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ, ਉਤਮ ਸਿੰਘ, ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ, ਬਿਕਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਰਿਵਾਜ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਸਭ ਧਰਮ ਮਿਟਾ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਲੀਡਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਸਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜੱਥਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰੀਏ ਪਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੰਘ ਸਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। **ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ।**

ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਤੋਲਣਾ

ਨਵੰਬਰ 1983 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨੇ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਾਤਲ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਤੋਲਾਂਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਲਟਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਤੇ ਕਰੜੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਵਰਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ।

ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਚੁਰੂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਲਾਏ ਗਏ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਛਾਤੀ ਡਾਹ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲ ਭੱਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਗ਼ਲਤ ਵਰਤਾਅ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸਾ ਵਧ ਗਿਆ ਤੇ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਨਚੰਦਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹੱਥਠੋਕੇ ਬਣ

ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਤੇ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਚੜ੍ਹ ਪਏ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੋ

ਦਸੰਬਰ 1983 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰੋ। ਇਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਸਨ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਸਨ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਕੈਬਨਿਟ ਸੈਕਟਰੀ, ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ ਆਰ.ਐਨ. ਰਾਓ, ਹੋਮ ਸੈਕਟਰੀ ਟੀ.ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਪੂਰ ਤੇ ਹੋਰ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ (ਭਾਵ ਸਿੱਖਾਂ) 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋਏਗਾ ? ਜੇ ਗੜਬੜ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਹੋਵੇਗਾ ? ਇਸ ਪਲੈਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪੁਲਿਸ, ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਆਰਮਡ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਕਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਜਨ ਲਾਲ ਭੁਤਰ ਗਿਆ

ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦੇ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੰਬਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੈਨੂੰ (ਭਾਵ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੂੰ) ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਦੀ ਅਕਾਲ ਸੈਨਾ ਨੇ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ।

ਦੇਖੋ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਖ਼ਬਰ :

ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਗਿੱਦੜ-ਭਬਕੀ ਮਾਰੀ

ਅੰਬਾਲਾ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਖ਼ਰਾਬ ਹੈ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਬਾਓ ਜਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਮੁਜਰਮ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਣਾਓ ਨਹੀਂ। ਅਗਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਾਡਾ ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਹੈ ਮਗਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਹ ਚੰਗਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇ, ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਜਵਾਬ

ਅਕਾਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਜਨ ਲਾਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਧੋਤੀ ਟੋਪੀ ਜਮਨਾ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਭਜਨ ਲਾਲ ਵਰਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਥੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਮਥਰਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾ, ਜਿਥੇ ਤੁਹਾਡੀ ਧੋਤੀ ਤੇ ਟੋਪੀ ਉਪਰ ਮਸਜਦਾਂ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਮਸਜਦਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗਿੱਦੜ-ਭਬਕੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੁਣਨ ਦੇ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਬਿਆਨ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਬੌਖ਼ਲਾ ਉਠਿਆ। ਅੱਜ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸ਼ੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮਹਾਸ਼ੇ ਚੁੱਪ ਹਨ।

ਇਕ ਸਮੇਂ ਜਦ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸਨ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾ-ਬਣਾ ਕੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਭੇਜ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਖ਼ਤ 'ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ 16 ਦਸੰਬਰ 1983 ਦੇ ਅੰਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 11 ਉਪਰ ਛਪੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹੋ :

ਕਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

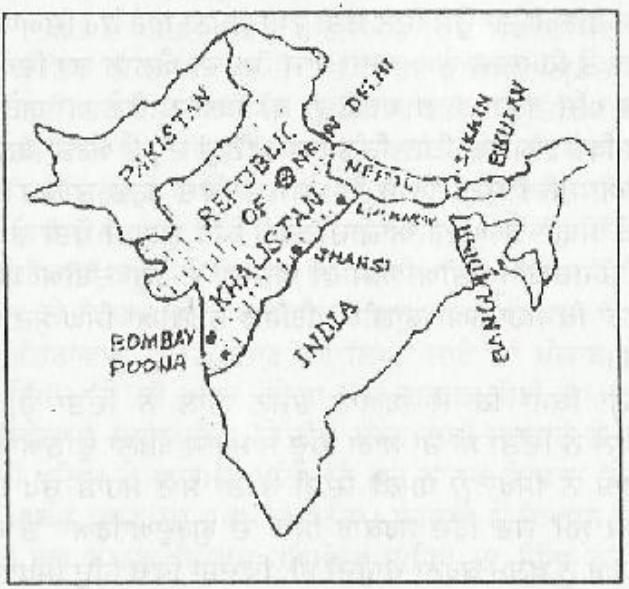
ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਖ਼ਤ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਦਫ਼ਤਰ ਪੁੱਜੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਹਾਸ਼ਾ ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਦੇ ਫ਼ਤਵੇ ਦੇ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਤਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਨ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਸਕੇ।

ਖ਼ਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੂਜੇ ਖ਼ਤ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਇਕ ਮਹਾਸ਼ਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਾਈਪ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਕ ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਊਬਿਕ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਵੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਡਾਕਖ਼ਾਨੇ ਦੀ ਹੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਖ਼ਤ ਹੂਬਹੂ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮਹਾਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ :

KHALISTAN MOVEMENT TAKES NEW DIMENSIONS

The 36 pages secret report by the special Advisory Committee of Khalistan has started leaking out. According to the report the old concept of Khalistan has been rejected by a vast majority in India. Since a large number of *Harijan* and Muslim population would move to Khalistan, it has become necessary to expand the old concept. Most *Harijans*, according to their leaders, will join Sikhism.

Poona, Bombay, Bhopal, Jhansi, Lukhnow, Kanpore etc. will now be well within the boundry line with India. This would also give a large ocean frontage. Delhi to be the Capital of Republic of Khalistan.

Communism will be banned in the Republic of Khalistan. The joint armies of Pakistan and Khalistan will drive the Russians out of Afganistan. There would be every fear of mass movement of population between Khalistan and India at a critical time. Minorities to be advised well in advance to move Khalistan marked area for safety.

Reported by:
Signature
Dr. D.P. Sinha, M. Sc., Ph.D.
Detroit (Michigan)

ਇਸ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਖ਼ਤ ਹਿੰਦੂ ਯੂਥ ਆਫ਼ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਦੀ ਝਲਕ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖ਼ਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਉਲਆ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ 'ਚੋਂ ਜਨਮੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਦੂਸਰੀ ਚਿੱਠੀ

SIKHS AND THE FOLLOWERS OF MR. JINAH JOIN HANDS

Since 1947 the Hindi Nation has been much concerned about the active dialogue between the Sikhs and the Muslims. The present circumstances suggest that some sort of agreement between religious leaders of these communities has probably been reached. A religious agreement between the Sikhs and the Muslims could further divide India into pieces. What is this religious agreement? By this agreement both the Sikhs and the Muslims would abandon their age old enimity and confusion against each other and unite on the basis of common basic principles of their religions.

It is notable that founders of the Sikh religion set their religious principles very close to Islam and poles apart from Hinduism. Guru Nanak kept a Muslim follower with him all his life. Guru Hargobind and Guru Gobind Singh kept Muslim soldiers in their armies. The most important to note is that the foundation stone of the Golden Temple, the most sacred place for the Sikhs, was laid by a Muslim. The tyrant emperor Aurangzeb practiced butchery over innocent population and any one who come into his way. At the hand of the

Mughal Army Guru Gobind Singh suffered heavy loss of his men including his four sons. On reading Zafarnama, sent by Guru Gobind Singh Aurangzeb understood Sikh religion and the emperor repented his action against the Sikhs. Aurangzeb then desired a meeting with the Guru. The Guru was on his way to Delhi to meet Aurangzeb when the latter suddenly expired and that killed the Sikhs' chance to get close to the Muslim.

In 1947 Mr. Jinah appealed to the Sikhs to forget the enemity and offered them to join Pakistan as partners. If the Hindus had not been clever the border of Pakistan would have been only a walking distance from Delhi. The Govt. of India should kill the Sikh movement before the situation gets out of hand.

The following immediate steps are suggested:

1. The Punjabi Sikh farmers in the adjoining districts with Pakistan be moved out of Madhya Pradesh and the Hindu farmers be rehabilitated there and this area be declared as Union Territory.
2. Punjab be declared bilingual state.
3. Akali Dal party be banned and the S.G.P.C, be taken over by the Central Govt.
4. A small batch of the Sikhs only under the leadership of Govt. officer be allowed to visit Gurudwaras in Pakistan.
5. All Sikhs and Muslims leaving or entering Punjab, be required to register with the police.
6. All Indian Sikh and The Muslim be required to take a religious oath to the fact that they will ever remain faithful to the Hindu nation and Govt. of India.
7. The number of Sikhs in the Indian army be reduced.
8. No Sikh officer should be promoted to signifiance posts like chief of staff.
9. No Sikh be elected to the political offices like that of the president or governor.
10. The emigration of the Sikhs to other countries be suspended. This is providing very dangerous for India's security.

Hindu Youth of Canada

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪੱਖੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਘਟਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਕੋਲ 29 ਕਮਰੇ ਸਨ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸਨ। ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕਮਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੋਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਭਿਅੰਕਰ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸਬਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਛੱਡ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਧਰੀ-ਧਰਾਈ ਰਹਿ ਗਈ।

ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਕੋਲ ਚਕਰਾਤੇ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਡਲ ਬਣਾ ਕੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਵੀ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਲਾਏ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਭਾਰੀ ਖ਼ਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇ ਜਾਰੀ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹੁਣ ਤਕ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮਖ਼ੌਲ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਂਪ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਥਾਣੇਦਾਰ ਬਿੱਛੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜੈਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਹੀ ਬਿੱਛੂ ਰਾਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਾਹੜੀ ਵੱਢ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਜਾਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾ।' ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਦਸਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕੱਟੜ ਅਨਸਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲਾਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵੱਲੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

1984

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ 1984 ਸਾਲ ਬੜਾ ਹੀ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੋ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੇਵਾਲੀ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਜਹਾਦ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਪਿਆਸੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ ਕੌਮ ਵਿਚ ਮੁੜ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਭਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਵੇ। ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇਕਦਮ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਡੱਕ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ 'ਸਿੰਘ ਸਜੋ' ਦੀ ਲਹਿਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਘੱਟ ਸੋਝੀ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰ ਕਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਹਥਿਆਰ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਡੀਪੂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਪੋਧਾਪ

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋ ਰੇਡ ਰਾਹੀਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਮਸ਼ਕਾਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਟੌਹੜਾ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ 26 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਿਤ ਸੰਘ ਤੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੋ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਇਹ ਲੜਾਈ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁੰਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੈਂਪ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਇਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਵੀ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਂਦੀ। ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿਹੁੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਹਿ ਚਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲਮਕਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਆਪੋ-ਧਾਪ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੀਡਰ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਇਹ ਸਭ ਤਮਾਸ਼ਾ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਅਡੋਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਸਮੇਸ਼ ਰੈਜਮੈਂਟ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਕਮਾਂਡੋ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਬੜ੍ਹਕ, ਜੋ ਗਿੱਦੜ-ਭਬਕੀ ਬਣ ਗਈ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਤੀਰਾ ਨਾ ਬਦਿਲਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੁਤਬਾਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1983 ਨੂੰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਸੁਗੰਧ ਖਾਧੀ ਸੀ, ਉਹ ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। 27 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ 'ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ' ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਅੰਬਾਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ 27 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੇ ਦੇਣ।

ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਬੱਚਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ 27 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਗਲੀ-ਗਲੀ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪੰਡਤ ਮੋਹਨ ਲਾਲ, ਜੋ ਕੈਰੋਂ ਸਮੇਂ ਵਜ਼ੀਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ (ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਜੋ ਛਾਪਾਮਾਰ ਦਸਤੇ) ਦਾ ਗਲੀ-ਗਲੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿਉ।

ਜੈਇੰਦਰ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਪੱਗ ਲਾਹ ਲਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜੈਇੰਦਰ ਸਿਹੁੰ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜਦ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੰਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਰਤੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹੀ ਢਾਹ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਲਾਹ ਲਈ ਤੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨੀਲੀ ਰੰਗ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿਹੁੰ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਾਬਕਾ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਕਨੇਡਾ ਦਾ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਵੈਨਕੂਵਰ ਏਅਰ ਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਕੋਲੋਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਤੇ ਆਂਡੇ ਖਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਪਰ ਮੌਕਾ ਬਚਾ ਕੇ ਦੌੜ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਜੈਇੰਦਰ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਕੂਮਤ ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਢਾਲ ਬਣ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਜੈਇੰਦਰ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਇਤਨੀ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਬੜ੍ਹਕ ਕਿ 27 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 'ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ' ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏਗਾ, ਇਹ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮ ਹੋਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 8 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਹੋਏ ਤੇ 27 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਘੇਰਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਭਗਦੜ ਮਚ ਗਈ।

ਆਰੋਪ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ 'ਤੇ ਕੌਮ ਨੇ ਆਰੋਪ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪੌੜੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਲੋਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਬੜ੍ਹਕ ਵਿਚ ਗਿੱਦੜ ਦੀ ਭਬਕ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਟੋਲੇ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ 'ਤੇ ਨਿਗਾਹ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ :

'ਲੌਂਗੋਵਾਲ—ਮੁਰਦਾਬਾਦ !'

'ਲੌਂਗੋਵਾਲ—ਪੰਥ ਦਾ ਗ਼ੱਦਾਰ !'

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਏ। ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਪਰ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣੋਂ ਬਚ ਗਿਆ।

ਉਹ ਖ਼ਬਰ ਜੋ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ, ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ :

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਐਲਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਧੁੰਆਂਧਾਰ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਗਦੜ ਮੱਚੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—26 ਜਨਵਰੀ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ) ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦੀ ਕਾਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗੜਬੜ ਫੈਲ ਗਈ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਟਕਰਾਓ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਵਰਕਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੂਆ ਸਿੰਘ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਫ਼ੌਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾ ਲਿਆ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ 'ਤੇ ਆਰੋਪ

ਉਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ 'ਤੇ ਇਹ ਆਰੋਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 8 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ 27 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਘੇਰਾਓ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ 'ਚੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਝੜਪਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ 200 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜੱਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਤੇ 'ਲੌਂਗੋਵਾਲ—ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਅਤੇ 'ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲ—ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ 'ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆ', 'ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆ', 'ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪੰਥ ਦਾ ਗ਼ੱਦਾਰ'।

ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰ ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਸੈਂਟਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਬਾਹਰ ਖੜੀ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਾੜ ਵਿਚ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਾਂਦੇ- ਜਾਂਦੇ ਇਹ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਾ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦਾ ਗਿਆ

ਕਿ 'ਪੰਥ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਾਂਗੇ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੋਧਾਂਗੇ।' ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ 'ਤੇ ਭਿਅੰਕਰ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਹੋਣੋਂ ਬਚ ਗਿਆ।

ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਾਮਹਣੇ ਦੇ ਗੇਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਗੇਟਾਂ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਵੀ 'ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ ਪਰ ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਤੋੜ 'ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦੱਬ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ।

ਕੀ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ?

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਾਯੂਸੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਲੋਕ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਮਖ਼ੌਲ ਉਡਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਪਹਿਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅੱਜ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੌਮ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਬਾਦਲ, ਰਵੀਇੰਦਰ, ਬਲਵੰਤ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਅਜਨਾਲਾ ਵਗੈਰਾ ਦੇ ਗੈਂਗ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੇਗੀ ?

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਹਾਤੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਇਸ ਮਖ਼ੌਲ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਡਿੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਅਹਿਤਿਆਤ ਕਾਰਨ ਸਭ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਸਨ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੀ ਇਕ ਗੱਡੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹਰ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਸੀ। ਫ਼ੌਜ (BSF) ਨੇ ਟਰੱਕਾਂ ਉਪਰ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਬੀੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਦਸ ਮਿੰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਸਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ 'ਤੇ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਤੇ ਲਾਠੀਆਂ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਨਾਲ ਐਂਟੀ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਨੌਜਵਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਭੜਕ ਉੱਠੇ ਪਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਲਈ ਕਈ ਸੌ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਇਮਦਾਦ ਲਈ ਪੁੱਜ ਗਏ ਤੇ ਐਂਟੀ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਂਟੀ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਤਰ-ਬਿਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਹ ਫਿਰ ਭਾਰੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਧੜੇ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਗੱਦਾਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੇਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਮਾਰਕੀਟਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਨਾ ਪੁੱਜਦੇ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭਿਅੰਕਰ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਦਾ ਡਰ ਸੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਚਲਾਈਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਬਚਾਓ ਲਈ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਨਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਦੜ ਮੱਚ ਗਈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਦਰੜ ਕੇ ਨੱਠ ਗਏ। ਕਈ ਬੱਚੇ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੱਠੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਥੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 14 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਫ਼ੌਜੀ (BSF) ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਹਲਚਲ ਮੱਚੀ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਦਖ਼ਲ ਦੇ ਕੇ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਲਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਤਕ ਸਾਰੇ ਤਾਰੀਖ਼ੀ ਐਲਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਦੇ ਕੁੱਛੜ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਝੱਟ ਹੀ 'ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪੂਰਅਮਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਐਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਧੜਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਿਆ

ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 26-27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਟਰੱਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ। ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਰੀਲੀਜ਼

26 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਰੀਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਸੀ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ, ਜੰਮੂ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹੋਣਗੇ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਦਸਤੇ ਦੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਫ਼ਾਇਰ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਖਿਚਾਅ-ਪੂਰਨ ਸੀ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪੀਆਂ :

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—22 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੰਡੇ ਗਏ ਜੋ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤਥਾ ਸਾਰੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਧੜੇ 'ਤੇ (ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ 'ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਦਾ, ਨਾ ਕਿ ਪੰਥ ਦੀ' ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਰੋਪ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਸੰਗੀਨ ਆਰੋਪ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਵੰਡੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਪੰਥ ਦੇ ਗੱਦਾਰ ਹਨ।

ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਕ ਐਲਾਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗਰੂਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦਾ ਯੂਨਿਟ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਟੂਡੈਂਟ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੇਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਮੰਜੀ

ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ 'ਚੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਪਰ ਉਹ ਪਰਤੇ ਨਹੀਂ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣ।

ਅਕਾਲੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ

ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਏ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਲੀਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਸਾਫ਼ ਕਰੇ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ? ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਵਾਏ ਬਗ਼ੈਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਾ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿਆਂਗੇ।

ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਦਾ ਬਿਆਨ

ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿੰਆਨ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਭੰਗ ਹੋਵੇਗੀ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੈਰ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੂਬ ਛਿੱਲ ਲਾਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਫ਼ੋਨ ਰਾਹੀਂ ਟੌਹੜਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿਆਂਗਾ। ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਚਾਰਪਾਈ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਇਸ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਸ ਦੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਚੁਣਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਟੂਡੈਂਟ ਵਿੰਗ ਦੇ ਤੌਰ

'ਤੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ

ਜੋ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾ ਛਾਪੇਖ਼ਾਨੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛਪਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਨ :

1. ਅਕਾਲੀ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ?
2. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਹੁੰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ?
3. ਤਲਵੰਡੀ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ?
4. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨੀ ਟਕਰਾਓ ਕਰਾ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਿਉਂ ਰਚੀ ?
5. ਕਿਸ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਏ ?
6. ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ, ਉਮਰਾਨੰਗਲ, ਫੱਤਣਵਾਲਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਖ਼ੀ, ਤਾਲਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ, ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੰਟ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਬਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ?
7. ਕਿਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਧੜੇ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ?

ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਵਿਚ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਾਇਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਮੈਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ। ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਇਹੀ ਗੱਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਕਹੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਿਆਸਤ ਛੱਡ ਦਿਆਂਗਾ।

ਹਰਿਆਣਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪੈਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੂੰਹਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਸ ਗੁਰੂਡੰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਸਰ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਸਰ ਪਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਰਕਾਰ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਰ ਯਕੀਨੀ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਕਈ ਤਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰੇ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਲਿਸੀ ਬਦਲ ਲਈ, ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਫ਼ਰੀਮੌਂਟ ਗੁਰੂਘਰ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਅੱਡੀ-ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਜਿੱਤ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹੋਈ। ਗਰੇਵਾਲ ਗਰੁੱਪ ਸਾਨਫ਼ਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਕੋਲ ਵੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਸਥਾਨਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਗਿਆ ਪਰ ਹਾਰ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਹਾਰ ਹੀ ਹਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਾ ਪੂਰਾ ਵਰ੍ਹਾ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਿੱਤ ਆਖ਼ਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਹੋਈ। ਨਿਊਵੈਸਟ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਪੜ ਵੇਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਹੀ ਜਿੱਤੇ। ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਸਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਲਿਸੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਐਬਸਫੋਰਡ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਪੱਖੀ ਲੋਕ ਅੱਗੇ ਆਏ।

10-10 ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮ

ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਬੜੀ ਜੋਸ਼ੀਲੀ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਾਂਸ਼ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ : **ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਮੋਰਚਾ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਵੀ ਦੇਵਾਂਗਾ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 10-10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵੀ।—ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ।**

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕੌਮ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕੇ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੋਰਚਾ ਹੁਣ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਦਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮਤੇ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲੀਮ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗ਼ੱਦਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਖ਼ਰੀਦਣ ਤੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਵਾਂ ? ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੱਥਾ ਬਣਾਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਹੋਣ ਤਾਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਹ ਸੋਧ ਦੇਣ। ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏਗਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਵੀ ਦੇਵਾਂਗਾ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਕੋਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦਸ-ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵੀ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹਨ। ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਤਕਰੀਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫ਼ੌਰਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਥੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਆਗੂ ਨੂੰ 'ਬਾਪੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਨੇ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਮੈਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਕੈਂਸਲ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਮੈਂ ਹਾਂ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ? ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸੋਚੋ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਮਰਾਨੰਗਲ, ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ, ਤਾਲਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਹੈ।

ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਰਡਰ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਫ਼ੋਰਸ ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ ਹਟਾ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਘੁਸ ਜਾਣ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਕਰਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਨੰਗੀਆਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਈਆਂ ਤੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ ਕਿ :

'ਢੁਕ ਦਿਆਂਗੇ ਦਿੱਲੀ ਸਾਰੀ, ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਹਾਂ, ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਜੁਆਈ ਹਾਂ।'

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਜਿਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੈਨਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾਏ ਗਏ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਸਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ 5 ਬੰਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ :

ਜੋ ਨਾਮ ਨਿਹਾਜ਼ ਲੀਡਰ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬੰਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 117 ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਆ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ?

ਜੇ ਇਸ ਨਾਮ ਨਿਹਾਜ਼ ਲੀਡਰ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 107 ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਇਕ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਤਾਲਾ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬਨੋਸ਼ੀ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਾੜਿਆ ?

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਡੀਂਗਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਇਹ ਆਪ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਤੋਂ ਨੱਠ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਸੀ ?

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਸਲੀ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਸ ਜੱਥੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੈ।

ਇਹ ਬਿਆਨ ਮਹਾਸ਼ਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਛਾਪੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸੰਜੀਵ ਗੌਰਡੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਵੀ ਕੀਤਾ। ਟੀ.ਵੀ. ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਵੀ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਇਤਨੇ ਡਰੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਨੇ 8 ਫ਼ਰਵਰੀ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਵਲੰਟੀਅਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਡਲ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ

ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਫ਼ਸਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਡਲ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੀ, ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਫ਼ੋਟੋਆਂ ਵੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਖੜੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ

ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਬੰਬਈ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਗੱਡੀ ਗਨੌਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋ ਕੋਲ ਰੋਕ ਕੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਢੋਲ ਵਜਾ-ਵਜਾ ਕੇ ਲੋਕ ਸੱਦੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਕੇਸ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪੱਗਾਂ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਜੂਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਜੂਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਸੇਠੀ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਭਜਨ ਲਾਲ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ 5 ਮੀਲ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਇਕ ਡਾਕ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜ਼ਰਾ ਦੇਖੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ :

ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਬੰਬਈ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੂ ਧੂ-ਧੂ ਕੇ ਕੱਢੇ, ਪੱਗਾਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਕੱਟ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਨੇ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਰਹੀ ਬੰਬਈ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਗਨੌਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੁੱਡੇ, ਕਿੱਕਾਂ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਤੇ ਚਪੇੜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੇਸ ਤੇ ਦਾਹੜੀਆਂ ਕੱਟ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਗੱਡੀ ਵਿਚਲੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਨੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ

ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਬੜੇ ਪਲੈਨ ਅਧੀਨ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ, ਦਾਹੜੀਆਂ ਤੇ ਕੇਸ ਕੱਟ ਕੇ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਨਾਹਰੇ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, 'ਕੱਛ ਕੜਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਧੱਕ ਦਿਆਂਗੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ'.... ਆਦਿ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੀੜੀਆਂ ਤੁੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਖੜੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਲਾਲ ਉਸ ਦਿਨ ਪਾਨੀਪਤ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਖੜੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਜੱਥਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਂਬਾਮਾਂ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ), ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ 600 ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਲਏ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ

'ਅਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ' ਨੇ ਖ਼ਬਰ ਛਾਪੀ ਹੈ ਕਿ ਬੱਸੀ ਪਠਾਣਾਂ ਤੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਜੈ ਬਜਰੰਗ ਬਲੀ' ਤੇ 'ਜੈ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਆਮ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 27 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਮੁਜਾਹਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ 7 ਘੰਟੇ ਲਗਾਤਾਰ ਗੋਲੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਇੰਚ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣ ਦਿੱਤਾ।

ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਮਿੱਲਾਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਸ ਲੈਫ਼ਟੀਨੈਂਟ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਸੋਢੀ ਐਸ.ਪੀ. ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਫ਼ੋਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਪ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਤੇ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵੀ ਕਤਲ ਹੋਇਆ

ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਖੋਪਰੀ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ ਤਿੰਨ-ਪੱਖੀ ਵਾਰਤਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਖ਼ੁਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਹਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਿਰਫ਼ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਾ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹੀ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ। ਪਹਿਲੋਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਟੌਹੜਾ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਮੰਦਰ ਦੇ ਟ੍ਰਸਟੀ ਭਾਟੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਜੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਤਲ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਹੀਂ, ਸੇਵਕ ਹਾਂ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸ਼ਾਇਆ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਐਸਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਗੜੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲੇ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਖੋਹੇ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਤਕ ਅਸੀਂ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਜੇ ਵਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਗਰਜ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਟਕਸਾਲ ਜਾਂ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤਬਾਹ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਕੇ ਜੇ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪੁੱਜੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਸੰਭਾਲ ਲਵਾਂਗਾ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਫ਼ਤਹਿ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਘਾਟਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮਗਰ ਮੇਰੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੱਲ ਰਾਤ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਬੀਮਾਰ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਪਾਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘੇਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਜੋ ਲੋਕ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜੇ ਇਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਦਾਹੜੀਆਂ ਤੇ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਸਾੜੇ ਗਏ ਹਨ, ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਤਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਸਾਨੂੰ ਜਦ ਹੱਦ ਲੰਘ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚੌਧਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ 14ਵਾਂ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਏਜੰਟ

ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਹਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਆਫ਼ ਇਸ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣ ਦੇਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਂਝਾ ਬਿਆਨ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੱਢਿਆ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

15 ਫ਼ਰਵਰੀ 1984 ਦੀਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪਹਿਲੇ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਮਤਭੇਦ ਮਿਟਾ ਕੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸਾਂਝਾ ਬਿਆਨ ਹੈ।

15 ਦਸੰਬਰ 1983 ਨੂੰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨਾਂ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਤੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਉ।

ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਕਦਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਸੀਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 27 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜਲਾਉਣ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ।

ਬਲਵੰਤ ਸਿਹੁੰ ਜਿਸ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੀ। ਸਰਕਾਰ, ਜਦ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ, ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਝਗੜਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁਫ਼ਾਦਾਂ ਲਈ ਕਰਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਓ

ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ, ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਕਤਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪੱਗਾਂ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਪੀ:

ਸਿੱਖੜਿਆਂ ਦੀ ਦਾਹੜੀ, ਕੇਸ ਕੱਟ ਕੇ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਸਾੜਨ ਲਈ ਅਨੋਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪੁੱਜੋ, 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਦਿਆਂਗੇ—ਸੇਠੀ

ਵੈਨਕੂਵਰ—ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਪੁੱਜੇ ਕੁਝ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਛੁੱਟੀ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਲਾਹ-ਲਾਹ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਸਿਗਰਟਾਂ ਤੇ ਬੀੜੀਆਂ ਤੁੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੇਸ ਤੇ ਦਾਹੜੀਆਂ ਕੱਟ ਕੇ, ਪੱਗਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਪੂਰੇ ਹਜੂਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਧੂ-ਧੂ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ, ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਜ਼ੇਵਰ ਲਾਹ ਲਏ ਗਏ, ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਸਿਗਰਟਾਂ ਤੇ ਬੀੜੀਆਂ ਤੁੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਹਜੂਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਬਰ-ਜਿਨਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਾਮਾਨ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਖੜੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਭਜਨ ਲਾਲ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਸੇਠੀ ਕੁਝ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਫ਼ੋਨ ਰਾਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ।

ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ

ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਇਤਨੀ ਕੰਬਦੀ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਤੋ-ਰਾਤ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ 700 ਵਰਕਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਟੂਡੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਸਿੱਖ ਮਤ ਦਾ ਹਰਿਆਵਲਾ ਬੂਟਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਜੱਥੇ ਕਾਇਮ ਕਰੋ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹੋ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਭਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਨਰਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਦੇ 800 ਛਾਪਾਮਾਰ ਦਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਸੋਧਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਬੰਸ ਸਿਹੁੰ ਮਨਚੰਦਾ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਤਿਵਾੜੀ ਤੇ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਡਲ ਤੋੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਫ਼ੋਟੋਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਛਾਪਾਮਾਰ ਜੱਥਿਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚਕਾਰ ਝੜਪਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਰਥੱਲੀ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਕੂਮਤ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਕਾਰਨ ਕੰਬ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ, ਜਿਥੇ ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਗੜਬੜ ਵਾਲੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕਰਫ਼ਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਤਿਵਾੜੀ ਦਾ ਕਤਲ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਕਰ ਕੇ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਮਿਸਿਜ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਾਤਲ ਫੜ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗੇ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ

ਗੜਬੜ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ

ਤੋਂ ਪੁੱਜੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਘਰ ਇਹ ਤਹਿ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਚਾਹੇ ਕਿਤਨੇ ਵੀ ਪੈਸੇ ਖ਼ਰਚਣੇ ਪੈਣ। ਇਸ ਮਤਲਬ ਲਈ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਇਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਜਗਪਾਲਪੁਰ ਦਾ ਇਕ ਬਦਨਾਮ ਕਾਤਲ ਛਿੰਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਖੇਲ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਬੱਲੀ ਨਾਲ ਸੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਛਿੰਦੇ ਨੂੰ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਕੀਤੇ ਜੋ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੋ ਵਾਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗਈ ਪਰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਭਾਰੀ ਪਹਿਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਆਖ਼ਰ ਇਕ ਦਿਨ ਹਰਖੀ ਹੋਈ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, 'ਤੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਛਿੰਦਾ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸੋਧ ਦਿੱਤੇ।

ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਟੇਪ ਕਰ ਲਏ ਗਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਜਿਸਮ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਨਾਲ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸਦੀ। ਛਿੰਦੇ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਟੇਪ ਜਦ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੀ ਤਾਲੂ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਜਿਹੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਾ ਕੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਕੱਤਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਲੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਧੜੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੱਕਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਭਾਰੀ ਪਹਿਰਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

5 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਆਏ ਤਾਂ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਵੱਲੋਂ ਬੰਬ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸੁਝਾਅ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇ। ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋਏਗਾ। ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਖੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਸ਼ੇਖ਼ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।

40 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ

ਦਸਮੇਸ਼ ਰੈਜਮੈਂਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 40 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਇਕੋ ਵਾਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲੈ ਆਂਦੀ।

ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਾਬਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਓ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਰਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਫ਼ਾਂਸੀ ਲਾਓ। ਉਚ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 24-2500 ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਨਫ਼ਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਦੀ।

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਉਕਤਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 27 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੰਗਾਮਾ ਮੱਚ ਗਿਆ। ਵਧੇਰੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆ ਰਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਢਿੱਲਾ ਤੇ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਉਕਤਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਸਮਾਨੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਲ ਹੀ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ ਪਰ 'ਪੁੱਟਿਆ ਪਹਾੜ ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਚੂਹਾ'। ਜਿਸ ਵਿਧਾਨ (ਧਾਰਾ 25) ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 1950 ਵਿਚ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰ ਸਾੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਮਝੌਤਾ

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ 5 ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਤ-ਨੁਕਾਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ :

1. ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਨਾ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ।
2. ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵਧੀਕੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਤਾਕਤ ਵਰਤ ਕੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ? ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ)
3. ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
4. ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਧੜੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।
5. ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਖ਼ਾਤਰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
6. ਸੰਗਤਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
7. ਜੇ ਕੋਈ ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਤਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।

ਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਘਾਣ ਬੱਚਾ

30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਨੂੰ ਮਜੀਠਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਸਨ। ਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਬਚਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ

ਸਰਕਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਏਨੀ ਡਰੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਥ ਲਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 12 ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘੇਰ ਲਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਸੰਗਤ ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਹ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜਦ ਸਾਰੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ ਤਾਂ ਮਜਬੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘੇਰਾ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬੀ ਐਕਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਰਦਿਆਂ ਘੇਰੇ ਚੁੱਕ ਲਏ।

●

ਨਵਾਂ ਮੋੜ

ਲੜਾਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਐਤਵਾਰ 13 ਮਈ 1984 ਨੂੰ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ, ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਹਾਲਾਂਕਿ 99 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸੈਕੂਲਰਇਜ਼ਮ ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਲਹਿ ਕੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਪੁਣਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ **ਵਰਤਮਾਨ ਲੜਾਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ 'ਚੋਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਲਾਹੁਣ** ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੱਖ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣੀਆਂ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਰਨਾ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਖੋਹ ਲੈਣੇ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਠੋਸਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਨਾਲ ਕੌਮ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਭਾਰੀ ਜਜ਼ਬਾ ਜਾਗ ਪਿਆ।

ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਰਕਾਰ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਉੱਚ-ਨੀਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕੀਏ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰਲੇ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਇਤਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਧੜਾਧੜ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਮੋਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 1500 ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰਲ ਗਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜੋ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਫਤਹਿਆਬਾਦ ਵਿਚ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਤੋਂ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਭ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

●

ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਹਲਾਕ

ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ। ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਤਾਂ ਅੱਤ ਹੀ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਫੋਟੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖ ਕੇ ਛਾਪੀ ਗਈ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਸ਼ੁਰੂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਠੋਕਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਗੰਨਮੈਨ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਮ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਛਪੀ। ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਸੋਗ ਮਨਾਇਆ ਪਰ ਸਿੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਚੰਗਾ ਕਿਹਾ।

ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਸੰਬੰਧੀ ਛਪੀ ਖ਼ਬਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ :

ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਹਲਾਕ

ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਗੰਨਮੈਨ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਬੈਠੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ 'ਤੇ ਕਲਮੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਇਹੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਣੇਗਾ।

ਜਲੰਧਰ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ 12 ਮਈ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਮਿਸਟਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਨਾਮਦੇਵ ਚੌਂਕ ਦੇ ਕੋਲ 4 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਕ ਜੱਥੇ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਰੈਜਮੈਂਟ ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਸ. ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਟ੍ਰੱਸਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰ ਕੇ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲਾਲੇ ਰਮੇਸ਼ ਦਾ ਕਤਲ ਦਸਮੇਸ਼ ਰੈਜਮੈਂਟ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ,

ਜੋ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੋਲਣ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਐਨ ਇਹੀ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 36 ਸਾਲ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵੱਲ ਅਮਨ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈਂਕੜੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂ ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਸਗੋਂ ਹੱਕ ਮੰਗਣ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼-ਧ੍ਰੋਹੀ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਸ਼-ਧ੍ਰੋਹੀ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਮਹਾਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੱਥੇ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਵੀ ਮਹਾਸ਼ੇ ਸਰਗਰਮ ਹਨ, ਉਥੇ-ਉਥੇ ਹੀ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ।

ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਆਪ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਤੇ ਇਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਸੀ। ਕਾਰ ਜਦੋਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਟ੍ਰੈਫ਼ਿਕ ਲਈ ਜ਼ਰਾ ਰੋਕਣੀ ਪਈ ਤਾਂ ਚਾਰ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਦਸਤੇ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਲੀਨਸ਼ੇਵ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਾਮਦੇਵ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਮਿਸਟਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਗੱਡੀ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਚੌਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦਸਤੇ ਨੇ ਗੱਡੀ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੌੜ ਕੇ ਗੱਡੀ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਗਏ।

ਮਿਸਟਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਦਾ ਸਿਰ ਸਟੇਅਰਿੰਗ 'ਤੇ ਲੁੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਦਸਤੇ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਜਿਉਂਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਤੇ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਪਰ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਦਮ ਤੋੜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਜੱਥਾ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਕਾਈਲਾਕਰ ਹੋਟਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹਰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਜੱਥੇ ਕੋਲ ਸਟੇਨਗੰਨ, ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਿਸਤੌਰ ਤੇ ਗਰਨੇਡ ਵੀ ਸਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 9 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਲੌਂਢੂਵਾਲ ਕੋ ਕੋਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਿਸਟਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਦਾ ਗੰਨਮੈਨ ਦੀਵਾਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਸਰਾ ਗੰਨਮੈਨ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਖ਼ਤ ਨਾਜ਼ਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ।

ਇਸ ਕਤਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਣਾਓ-ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੋਚਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਛਾਪੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਇਤਨੇ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 3 ਜੂਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਾ ਦਿਉ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਨਾ ਦਿਉ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਜੋ ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੱਢ ਦਿਉ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਇਤਨਾ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਿਥੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਜਰਕ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਧੜਾਧੜ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕੇਸ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਠੱਲ੍ਹ ਨਾ ਪਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕਤਲੋ-ਗ਼ਾਰਤ ਤੇ ਡਾਕਿਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਨ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਤੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਾਓ। ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਸਰਕਾਰ ਕਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਨਗਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸੁਣਦਾ ਹੈ?

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਿਚ ਤਣਾਓ

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲੋਕ ਰਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਵਧ ਗਈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਦਾ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਇਕ ਗੀਵਾਲਵਰ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜੋ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸੱਦੀ ਸੀ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਸਬਜ਼-ਬਾਗ਼ ਦਿਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 14 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 54 ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਛੁਪਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁੱਖ ਮਨਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖਾੜਕੂ ਆਗੂ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਸਿਰਤੋੜ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੇ ਸੰਸਥਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ? ਪੰਥ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਪੰਥ ਧ੍ਰੋਹੀ ?

ਹਿੰਦੂ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਭਰਤੀ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀ ਸਾਖ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਘੁਖਧੁਖੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨ ਧੜਾਧੜ ਭਰਤੀ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਟਾਂਗਰੀ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਜਲੂਸਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਕੀਤੀ।

ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਛਾਪਾਮਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕਮਾਂਡੋ ਬਣਾ ਰੱਖੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਰਗਰਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ (ਕਤਲ ਕੀਤਾ) ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਡਕੈਤੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲੋ-ਗ਼ਾਰਤ ਤੇ ਡਾਕੇ ਕੌਣ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਈ 1984 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਤਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘੇਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਤੰਗ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਹੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਏਗਾ, ਜੋ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਫ਼ੌਜ ਅੰਦਰ ਗਈ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਏਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਇਤਨੀ ਸਖ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਣਕ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕ ਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਟਰੱਕ, ਟਰਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਈ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਟਰੱਕ, ਟਰਾਲੀਆਂ ਤੇ ਗੱਡੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਚਾਰਜ ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਸ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਝਟਕਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੰਪਰਕ ਨਾ ਤੋੜਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲਦਾ ਸੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾ ਦਿਉ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿਉ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ

ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਮਸ਼ਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ, ਸੋਧ ਦਿਉ।

ਹਮਲਾ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਤਬਾਹਕੁੰਨ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਮਤਭੇਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਬੇ-ਚੌੜੇ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰੇ (28 ਮਈ 1984 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ) ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਸਾਬਤ ਹੋਏਗਾ। ਭਾਵ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਤਿੰਨਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਉੱਤਰ ਦੇਣ।

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੁਰਗਤ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਇਤਨਾ ਵਧ ਚੁਕਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮਰਥਕ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਊਥਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਕਿ ਪੰਥ-ਦਰਦੀ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਹਜ਼ਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਛੁਪਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਗੂੰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਨੌਬਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੱਗ ਲਾਹੁਣ ਤਕ ਜਾ ਪੁੱਜੀ ਤੇ ਉਹ ਡਰਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕ ਕੇ ਬਚਿਆ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀਰੋ ਤੋਂ ਜ਼ੀਰੋ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

'ਬਲਿਟਿਜ਼' ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਟ੍ਰੇਂਡ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ 37 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਏ, ਬਲਿਟਿਜ਼ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜੋਗਾ ਰਾਓ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਖ਼ਬਰ ਛਾਪੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 8 ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਅੰਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 7 ਉਪਰ, ਜੋ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਸਟੋਰਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਸੀ, ਛਪਿਆ। ਉਹ ਖ਼ਬਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ:

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ

ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਿਗਨਲ ਤੇ ਕੋਡ ਵਰਤ ਕੇ 2500 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰੇਂਡ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ—'ਬਲਿਟਿਜ਼' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਨਾਮਾਨਿਗਾਰ ਜੋਗਾ ਰਾਓ ਨੇ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਹੈ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 2500 ਟ੍ਰੇਂਡ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਲੜਾਈ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ।

'ਬਲਿਟਿਜ਼' ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚੋਂ 25 ਰਿਟਾਇਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਰਮੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਸੈਂਟਰਲ ਕਮਾਂਡ ਖੜੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਰਿਟਾਇਰਡ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਤਾਲਮੇਲ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਹੋਰ ਰਿਟਾਇਰਡ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ, ਇਕ ਬ੍ਰਗੇਡੀਅਰ ਤੇ ਇਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਕਰਨਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨੇਕਾਂ ਯੂਨੀਅਰ ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਫ਼ਸਰ ਤੇ ਨਾਨ-ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਰਮੀ ਅਫ਼ਸਰ ਅਨੁਸਾਰ 37 ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਇਕੋ ਦਿਨ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਤੇ ਇਕ ਵੀ ਬੰਦਾ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾਣਾ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਧਾਰਨ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਓਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲੱਗਣੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੋਡ ਸਿਗਨਲ ਬਣਾ ਕੇ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਗਨਲ ਤੇ ਸਾਈਫ਼ਰ ਅਫ਼ਸਰ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਅਫ਼ਸਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ 1971 ਦੀ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਮੇਂ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫ਼ੌਜ 'ਮੁਕਤੀ ਬਾਹਨੀ' ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਇਕ ਵਧੀਆ ਟ੍ਰੇਂਡ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਫ਼ਸਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਗੁਰੀਲਾ ਵਾਰਫੇਅਰ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ।

ਇਸ ਸੈਂਟਰਲ ਕਮਾਂਡ ਪਾਸ 2500 ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰੇਂਡ ਜਵਾਨ ਹਨ। 37 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 300 ਹੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਇਕ ਉਚ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਤਨੇ ਜਵਾਨ ਵਰਤਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਤੇ ਗੀਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਜਵਾਨ ਬੜੇ ਤਕੜੇ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਤੋਂ 5 ਮਿੰਟ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਮਨਚੰਦਾ ਨੂੰ ਚਲਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਵਾਨ ਆਪ ਵੀ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਗ਼ੀ ਗੋਲੀ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਇਹ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਗੁਰੀਲਾ ਦਸਤੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਚੁੱਪ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਲੜਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਛਾਪਾਮਾਰ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਮਹਾਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਡਰ ਗਈ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਕੂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਫ਼ੌਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਰਾਤ-ਦਿਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਡਲ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਸ਼ਕਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ

ਹੁਣ ਤਕ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਹਰ ਥਾਂ ਬੋਲਬਾਲੇ ਸਨ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੀਰੋ ਤੋਂ ਜ਼ੀਰੋ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਦੇਖੋ ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੀ ਖ਼ਬਰ :;

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੀਰੋ ਤੋਂ ਜ਼ੀਰੋ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਖਿਚਾਅ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸਾਂ-ਪ੍ਦੇਸਾਂ 'ਚੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਤੀ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਉਪਰੋਥੱਲੀ ਕਈ ਕਤਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕੀਂ ਸਹਿਮ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਥੇ ਆਉਣਾ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਅਤੇ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਕੈਂਪ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਕਮਾਂਡੋ ਦਸਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਆਮ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਰਜੀਵੜੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪਛਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸ ਕੈਂਪ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਨੀਲੇ, ਚਿੱਟੇ ਜਾਂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੰਮੇ ਚੋਲੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਪੰਜ ਕਕਾਰੀ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦਾਹੜੀ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਨੀਵੇਂ ਕਛਹਿਰੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਲੱਤਾਂ ਨੰਗੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਜਾਮਾ ਕੋਟ ਜਾਂ ਜੈਕਟ ਆਦਿ ਪਹਿਨਣਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤ-ਸਟਾਈਲ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਸਚਿਤ ਯੂਨੀਫ਼ਾਰਮ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਕੁੜਤੇ ਪਜਾਮੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਟੀਆਂ, ਵੱਢੀਆਂ, ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂ ਰੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਜੱਟ ਸਟਾਈਲ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮਲਵਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਮੁਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਦਸਤੇ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਤੇ ਮਾਡਰਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਦਲ ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ

ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮਾਯੂਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿਨ-ਕਟੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਜ਼ਵਾਲ

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਨੇਤਰਤਵ ਦਾ ਜ਼ਵਾਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਸ ਵਕਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 15-4-84 ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੋਢੀ ਦਾ ਕਤਲ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਚੀ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਰਚੀ ਗਈ ਅਕਾਲੀ-ਸਰਕਾਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਬੂਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛਿੰਦੇ ਦੀ ਸਾਥਣ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਟੇਪ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਜੁਰਮ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਏ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਲ) ਤੇ ਮਲਕ ਸਿਹੁੰ ਭਾਟੀਆ (ਤਲਵੰਡੀ) ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸੀ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕੈਂਪ ਵੱਲੋਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਕੈਂਪ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਬਚਾਓ ਦੀ ਨੀਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਇਹ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇ ਕਿ ਸੋਢੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰੇ। ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਨੁਕਾਤੀ ਸਵਾਲਨਾਮਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਦੋ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਮੇਟੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਨਿਕੰਮੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ

ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਮੇਟੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਦਾ ਕਾਤਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਸਾਡਾ ਕਾਤਲ ਹੈ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਠੀਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟੱਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹਮਲੇ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਕਮਾਂਡੋ ਦਸਤਾ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਇਸ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਸੁਣਾ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ਸ਼ਨਾਸ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੇਵਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇ ਕੇ ਤੋਰਦੇ। ਲੇਕਿਨ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਮੇਟੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਅਣਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਭੈੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਜੁਹਮਤ ਠੀਕ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਸੀ.

ਜਦ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋੜ ਕੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਥੱਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ 'ਸੰਤ ਮਹਿਤਾ ਚੌਂਕ ਵਾਲਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਜਦ ਸੰਗਤ ਪਾਸੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪੰਥ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਲ 20 ਲੱਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਤੇ ਨਾਮ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹਨ।

ਇਹ ਦਿਨ ਵੀ ਹੈ

ਜਦ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਫ਼ੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ "ਮੈਂ ਕਦੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ.....ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਲਈ ਮੈਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।"

.....ਜਦ 27-4-84 ਨੂੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਆਪੇ ਸੱਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

.....ਜਦ 150 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਰਗਰਮ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ।

.....ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਫ਼ਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੋਣੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਰਕਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦਲ ਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਇਹ ਠੀਕ ਸੀ ਤਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਤਲਵੰਡੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਦਲੀਏ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੰਤ ਦਲ ਦੇ ਆਮ ਵਰਕਰ ਵੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਜੰਗਜੂ ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦਿਖਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮੋ-ਜਬਰ ਦੇ ਝੁੱਲਦੇ ਝੱਖੜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਦੋ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਿਹਾਤੀ ਜੱਥਾ ਦਿਹਾਤੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਤੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੁਡੀਆ ਸਾਬਕ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਡੀਕਰਨ ਬੋਰਡ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ 'ਕਤਲ' ਕਰਨ ਦੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਦਾ ਪਸਚਾਤਾਪ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਮਾੜੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਤਕੜੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਮਕਾਣੇ ਜਾਣਾ ਫ਼ਖ਼ਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

●

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਘੇਰ ਲਏ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਾਹਰੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੇ :

'ਇੰਦਰਾ ਡੈਣ, ਜੈਲੂ ਕੁੱਤਾ, ਦਰਬਾਰੂ ਕੁੱਤਾ।'

'ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਜੁੱਤੀ ਚੱਟ—ਮੁਰਦਾਬਾਦ!'

'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ—ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!'

ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਰਹੀਆਂ। ਤੀਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਗਾਹਕ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਟੋਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰ ਇਥੇ ਖੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹਾਂਗੇ। ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਈ ਸਟੋਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਲੱਡੂ ਵੰਡੇ ਤੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਟਰਾਂਟੋ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਸਟੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਵੀ ਹੋਏ।

ਮਹਾਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਭੈਭੀਤ, ਵੀਜ਼ਾ ਠੋਕ ਦਿੱਤਾ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 3 ਲੱਖ ਫ਼ੌਜ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਤਬਾਹੀ ਮਹਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਚਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇਖ ਕੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਉਪਰ ਵੀਜ਼ੇ ਠੋਕ ਦਿੱਤੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦੌਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲਣਾ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

3 ਲੱਖ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ 29 ਮਈ 1984 ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਆਸਾਮ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਸੱਦ ਲਿਆ ਤੇ 100 ਮਿੰਟ

ਤਕ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਾ ਲਏ।

2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ਕਲ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਦੁਖਾਂਤਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਲਈ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਲੀਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਤਲਾਂ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਗਲਬਾ ਪਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 25 ਪਹਿਲੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਕੱਰਰ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਮੂਵਮੈਂਟ ਹੁਣ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਹੱਲ ਨੇੜੇ ਆਇਆ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਚਾਹੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਈਸਾਈ, ਸਿੱਖਾਂ, ਜੈਨੀਆਂ, ਬੋਧੀਆਂ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਭ ਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਖ਼ੂਨ ਵਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਗ਼ੁੱਸਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ।

ਆਓ, ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਰੀਏ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰੀਏ, ਨਫ਼ਰਤ ਉਠਾਈਏ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਨ ਝੂਠਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਦੱਸਣ ਦਿਉ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ-ਤਰਫ਼ਾ ਤੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਗੱਲਬਾਤ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੋੜੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਭਾਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੱਖ ਦੱਸਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਤਨਾ ਸਮਾਂ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮੋਰਚਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਫ਼ੌਜ ਅਧੀਨ

2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵੈਸਟਰਨ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਆਫ਼ ਸਟਾਫ਼ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ ਨੂੰ ਗਵਰਨਰ ਦਾ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 3 ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਇਤਨੀ ਭੈਭੀਤ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਫ਼ਿਊ ਠੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਮਾਨਿਗਾਰ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਆਦਿ ਸਭ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 3 ਲੱਖ ਫ਼ੌਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 1980 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਰੋਧ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਤਕ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੋਰਚਾ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਣ। ਉਦੋਂ ਦੀ ਹੀ ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਖੋਹ ਕੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਦੇ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਾ ਸਕੇ।

ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਲੱਭ ਲਿਆ ਜਦ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜਦ ਮਿਸਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰ ਕੇ ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ ਵਰਤ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੀ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਖੂਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਪਹਿਰਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਾਈਕਲ, ਗੱਡਾ ਆਦਿ ਤਕ ਵੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ

3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਸੀ। ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਨਫ਼ਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਹੁਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜੋੜੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜੋੜਾ-ਘਰ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਹਾਇਸੀ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 7-8 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਹੋਣਗੇ। ਸੋ 15-16 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੰਗਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਅੰਦਰ ਹੀ ਘਿਰ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਡਵੀਜ਼ਨ ਫ਼ੌਜਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਤਾੜੇ ਹੋਏ ਦੰਦ ਕਰੀਚ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਕ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਨਾਲ ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ 3 ਜੂਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਉੱਚੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਓਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪੋਸਟ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਿਥੇ ਜਨਰਲ ਦਿਆਲ, ਜਨਰਲ ਸੁੰਦਰਜੀ ਤੇ ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ ਨੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦੂਰਬੀਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕਿਥੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹਨ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਤੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬੂਟਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਧੁੰਆਂਧਾਰ ਗੋਲੀ ਚਲਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਦਰੋਂ ਵੀ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਦਾ ਉੱਤਰ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਹਥਿਆਰ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੋ-ਤਰਫ਼ਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ 251 ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਸੀ। ਕੋਈ 15-20 ਬੱਬਰ ਸਨ, ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਤੂਤੀ 'ਤੇ ਨੱਚਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫ਼ਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਕੁਚਲਣ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖੰਡਰਾਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਫ਼ੌਜ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਨੀ ਪਈ ਸੀ।

3 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚੀਂ ਭਾਰਤੀ ਨੇਵੀ ਦੇ ਗੋਤਾਖ਼ੋਰ ਕਮਾਂਡੋ ਕਾਲੇ ਸੂਟਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਤਿੰਨ ਵੇਰਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਨੇ ਰੇਡ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨੇ ਹਮਲੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਮਲਾਵਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪਸਪਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਰਤੀ ਨੇਵੀ ਦੇ ਇਹ ਗੋਤਾਖ਼ੋਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ।

ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਯੁੱਧ

ਗੋਤਾਖ਼ੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਜਦ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਕਮਾਂਡਰ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਉਠੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੰਧ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਉਡਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਫ਼ੌਜ ਭੇਜਣ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬੂਟਾ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉੱਚੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਜਦੋਂ ਐਮ.ਐਮ.ਜੀ. ਤੇ ਮਾਰਟਰਾਂ ਦੇ ਫ਼ਾਇਰ ਆਏ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਕੇ ਉਥੋਂ ਨੱਠ ਤੁਰੀ।

5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਹ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਜਿਤਨੀ ਵਾਰ ਵੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ, ਉਤਨੀ ਵਾਰ ਹੀ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਪਿਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ

ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਕਰਫ਼ਿਊ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅੱਗੇ ਥਾਉਂ-ਥਾਈਂ ਹਰ ਮੁਖ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਰਾਹ ਮੱਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਫ਼ੌਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਕੈਦੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਜੋ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਸ ਦੇ ਪੁਲ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪੁਲ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਉਥੇ ਰੁਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਫ਼ੌਜੀ ਦੀ ਚੌਂਕੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਗੋਂ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਘੇਰ ਕੇ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਲਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਤਕ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਰਹੇ ਸਨ, ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਕੈਦ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਜੋ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ, ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਸਿੰਘ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

5 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਤੋਪਾਂ, ਟੈਂਕਾਂ ਤੇ ਟੀ.ਸੀ.ਪੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ 16 ਤੋਂ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਨਾਲ ਘੰਟਾ ਘਰ ਦਾ ਗੇਟ ਤੋੜ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਗੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਐਂਟੀ-ਟੈਂਕ ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰਾਂ ਨਾਲ ਟੈਂਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਈ ਟੈਂਕ ਨਕਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਟੈਂਕ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 14 ਏਕੜ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ

ਚਾਰੇ-ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਢਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਹਮਲੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਹਰ ਹਮਲਾ ਮੋੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਤੁਖਮ ਉਡਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਿਹਾਰ ਰੈਜਮੈਂਟ ਦਾ ਭਾਰੀ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਮਹਾਰ ਬਟਾਲੀਅਨ ਭੇਜੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਲੋਥਾਂ 'ਤੇ ਲੋਥਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਹਰਖੇ ਹੋਏ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੇ ਗੋਰਖਾ ਰੈਜਮੈਂਟ, ਜੋ ਹੱਥੋ-ਹੱਥ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਭੇਜੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਵੱਲ ਦੀ ਵੀ ਟੈਂਕਾਂ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ

ਬਾਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਾਗਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ , ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੇ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵੱਲ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਾਰੀ

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਬੌਖ਼ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਘਬਰਾਹਟ ਮੱਚ ਉਠੀ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਨੂੰ ਮੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਟੈਂਕ ਦੀਆਂ ਹੈੱਡ ਲਾਈਟਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂਕਿ ਤੇਜ਼ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਦੇਖ ਨਾ ਸਕਣ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਲੌਅ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਗੋਲੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਟੈਂਕ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਲੜਾਈ ਇਤਨੀ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉੜੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਲੋਥਾਂ 'ਤੇ ਲੋਥਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਅੰਦਰ ਗੈਸ ਸੁੱਟੀ ਗਈ ਜੋ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਲੂਹੀ ਜਾ ਰਹੀ

ਸੀ। ਅੰਦਰ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹੱਥੋ-ਹੱਥ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਸਟੇਨਾਂ, ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਧੂਹ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹੁਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਸ਼ਹਾਦਤ

6 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10-20 ਵਜੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਬਚਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜੂਝ ਪਏ।

ਉਹ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ :

ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਇਕ-ਇਕ ਸਿੰਘ ਕਟ ਮਰਿਆ ਪਰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹਮਲਾਵਰ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।

ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਸੀ ਜਦ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਲੱਖ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ।

ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼

ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ 6 ਜੂਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਤੇ 7 ਜੂਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲਾਸ਼ਾਂ ਢੋਂਦੀ ਰਹੀ। 50-50 ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਇਕੱਠਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਤੂੜੀ ਵਾਂਗ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

7 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉੜੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰ ਸੱਦੇ ਤਾਂਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਦਾਦ ਦੇ ਸਕਣ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲੱਡੂ ਵੰਡ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਘਮਸਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਉਹ ਖ਼ੂਨੀ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤੀਸਰੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

●

ਤੋਪ, ਟੈਂਕ, ਗੰਨ, ਰਿਵਾਲਵਰ, ਜੋ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਰੱਖੋ

ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਬੇਨਤੀ ਐ ਅੱਜ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਆਏ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਇਕ ਤਾਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਇਮ ਕਰੋ। ਤਿੰਨ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵਧੀਆ ਜੇ ਤਾਂ ਕੱਲੇ-ਕੱਲੇ ਗਾਤਰੇ ਪਾਓ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਐ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰੂੰਗਾ, ਟੈਂਕ, ਤੋਪ, ਗਰਨੇਡ, ਬੰਬ, ਸਟੇਨ ਜੋ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਓ, ਰੱਖੋ। ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨੀਂਗੀ। ਜੇ ਛੱਲੀ ਰਾਮ 230 ਗਰਨੇਡ ਰੱਖ ਸਕਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਕਿਉਂ ? ਜੇ ਦੇਸ਼ ਇਕੋ ਆ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇਕੋ ਆ। ਬਾਕੀ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ, ਪੁਲਿਸ ਫਿਰਦੀ ਐ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਇਹਦਾ ਭੈ-ਭੂ ਤਾਂ ਮਨ 'ਚ ਲਿਆਇਓ ਨਾ। ਬੇਨਤੀ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਓ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ-ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਦੇ ਦਿਉ ਸੁਨੇਹੇ ਜਾ ਕੇ। ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਇਥੇ ਕਿਤੇ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਗਈ ਤੇ ਓਦੋਂ ਚਿੱਠੀ ਨਾ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹਿਓ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹਿਓ, ਓਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਛੱਲੀ ਰਾਮ ਨੀਂ ਦਿੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ। ਫੇਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਚਤ ਹੋਣੀ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਜੇ ਇਥੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਆਈ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ, ਤੇ ਆਪਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਲਕੀਰ ਦੇ ਫ਼ਕੀਰ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਊਗਾ। **ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਆਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰਿਓ ਤੇ ਇਕ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਐ ਨਾਲ। ਜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਚੱਲ ਪਵੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾ ਲੁੱਟਿਓ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਬਣਾ ਕੇ ਘਰੇ ਰੱਖਿਓ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤ ਐ।**

ਬਾਕੀ ਇਹ ਨਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਰੋ, ਸੰਤ ਜੀ ਇਥੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ? ਕਈ ਪੁੱਛਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਤੁਸੀਂ ਜਵਾਬ ਕੀ ਦਿਓਗੇ ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਆ ਕੇ ਵੇਖ ਲਓ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ? ਉਹ ਆਉਣ ਈ ਨਾ, ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਨਗੋਚਾਂ ਖਿੱਚੀ ਫਿਰਾਂ। ਹਾਂ, ਇਹ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਨਾਂ ਪਈ ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੱਠੇ ਆ ਗਏ ਇਹ। ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਪਾਪ ਦੀ ਬੇੜੀ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ ਮਾਰ ਇਕ ਲੱਖ ਦੀ ਢੇਰੀ ਪਹਿਲੇ ਪੂਰ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗੂਗੀ ਹਰ ਹਾਲਤ। ਓਦੋਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਉਠ ਖੜਿਓ ਬਾਹਰੋਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ। ਸੁੱਤੇ ਨਾ ਰਹਿਓ। ਇਕ ਔਹ ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਹੁ ਐ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਵੇਖਿਆ ਉਹਨੂੰ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਇੰਦਰਾ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ। ਉਹਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਅਖੇ ਜੀ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸੌ ਈ ਐ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਰਗੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।

ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਹੁ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਕੋਈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਾ ਲਾਂ। ਫੇਰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਪਾਂਗੇ। ਨਾਲੇ ਇਹ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਆਲੇ ਆਏ ਐ। ਇਥੋਂ ਸੁੱਕੇ ਨਾ ਜਾਣਗੇ, ਬਾਹਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੜੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਈ ਪੈਣੀਐ। **ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਵੇ। ਆਪ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਪੱਕਾ ਹਿੰਦੂ ਬਣੇ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੱਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੇ, ਸਿੱਖ ਪੱਕਾ ਆਪਣੇ ਧਰਮ 'ਚ ਰਹੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾਈਆਂ, ਸਰੂਪ ਸਾੜੇ, ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਐ, ਉਹਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਆਪ ਇਛੁਕ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹਾਮੀ ਹੋਵੇ, ਹੱਕ ਲੈਣ ਦਾ, ਮਾਰਨ ਦਾ ਨੀਂ, ਸਿੱਖ ਕਾਤਲ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਹੱਕ ਲੈਂਦਾ ਐ।** ਕਾਤਲ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਨੇ ਆਂ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਐ, ਜਿਹੜਾ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਹੱਕ ਲੈਣ, ਉਹ ਕਾਤਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਦੇ ਵੀ। ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਛਕਾਉਨਾਂ ਤੇ ਬਾਣੀ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਆਉਂਦੀ ਐ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ, ਓਨੀ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਐਂ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਲੈਣਾ ਐ। ਪੰਥ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਕਰਨੀ ਐ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਥੱਲੇ ਰਹਿਣਾ ਐ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੋਵੋ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡਾਂ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਿਉ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਐ ਪਈ ਐਵੇਂ ਵਿਖਾਵੇ ਮਾਤਰ ਬਾਂਹ ਖੜੀ ਨਾ ਕਰਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲੇ। ਮੈਂ ਲੀਡਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਈ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਸਟੇਜ ਐ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ 'ਚ ਬੈਠੇ ਐਂ, **ਬਾਂਹ ਤਾਂ ਖੜੀ ਕਰਿਓ ਤੇ ਪੱਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਲੈਣਾ ਤੇ ਗਲੋਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਲਾਹੁਣੀ ਐ।** ਜੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਐ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਐਂ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਕਰਿਓ ਬਾਂਹ ਖੜੀ ਤੇ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚ ਕੋਈ ਇੰਦਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਐ, ਜੰਡ ਨੂੰ ਸੰਧੂਰ ਕੁਕਣ ਦਾ ਸਿੱਖ ਐ, ਪਿੱਪਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਿੱਖ ਐ, ਚਰਖੇ ਤੇ ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਐ, ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਤੇ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਐ, ਲਾਲ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਐ, ਉਹ ਬਾਂਹ ਨਾ ਜੇ ਖੜੀ ਕਰਿਓ। ਇਹ ਆਵਦਾ ਵਿਚਾਰ ਲਿਓ ਮਨਾਂ 'ਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਓ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਓ, ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਐ, ਮੋਟਰ ਸੈਕਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਐ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਲੈਣਾ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਐ, ਉਹ ਭਜਨ ਲਾਲ ਵਰਗੇ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਐ ਤੇ ਫੇਰ ਬਾਂਹ ਖੜੀ ਕਰਿਓ। ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਸੋ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਐ ਪਰ ਇਹ ਹੁਣ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਲਓ। ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਹੁ ਕਹਿੰਦਾ 300 ਅੱਤਵਾਦੀ ਐ, ਆਹ ਗਿਣਤੀ ਕਰ ਖਾਂ ਕਿੰਨੀ ਐ ? ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਐ ਤੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਥੱਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਸੁਣਦਾ, ਬਾਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਖੜੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਐ। ਆ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲਾ ਆ ਗਿਆ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸੀਗਾ। ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਹਰ ਦਾ ਈ ਸੀਗਾ, ਊਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨੀਂਗਾ। ਉਹ ਆਣ ਕੇ ਪੁੱਛ ਕੇ ਆਖੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਐਹ ਗੌਰਮਿੰਟ ਤੇਰੇ

ਪਿੱਛੇ ਐਨੀ ਕਿਉਂ ਲੱਗੀ ਐ ? ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਹਾਸਰਸ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਐ, ਜਦੋਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਤੇ ਬੀਬੀ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਮਖ਼ੌਲ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਂ ਤੂੰ ਪੁੱਛ ਤੇਰੇ ਮਗਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਪਈ ਕਿਉਂ ਐ ? ਲੱਗੀ ਦਾ ਅਰਥ ਤਾਂ ਇਹੀ ਬਣਨਾ।

ਸੋ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਸਿੱਖੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦਿਉ ਤੇ ਪੱਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣੋ। ਇਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਾ ਲੜ ਪਿਆ ਕਰੋ। ਆ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਅਖੇ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਲੜੇ ਐਂ, ਸਬੂਤ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ? ਇਕੋ-ਇਕ ਸਬੂਤ ਐਂ ਨਾ ਬੋਲੀ ਨੀਂ ਅਰ ਇੱਕੀਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੋ ਪਈ ਕੀ ਵਾਧਾ ਐ ? ਤੇ ਕਈ ਭਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਅਖੇ ਏਕਤਾ ਕਰ ਲਓ ਤੇ ਏਕਤਾ ਹੋਈ ਹੋਈ ਐ। ਉਹ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਐ ਤੇ ਮੈਂ ਸੁਣੀ ਜਾਨਾਂ। ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੋਂ ਹਟ ਜਾਣ, ਗੱਲ ਮੁੱਕੀ। ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਨੀਂ ਕੁਝ। ਚੌਕੀਦਾਰਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕਰਨਾ। ਜਿਹੜਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਦੱਬ ਕੇ ਕਰਵਾ ਲਓ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸ਼ੰਕਾ ਨਾ ਰਖਿਓ ਮਨ 'ਚ। ਕਈ ਵੀਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆ! ਐਤਕੀਂ ਜੂਸ ਤਾਂ ਨੀਂ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲੱਗੂ ? ਐਤਕੀਂ ਜੂਸ ਨੀਂ ਲੱਗਦਾ ਜਾਂ ਟਾਂਡਿਆਂ ਆਲੀ ਰਹੂ ਜਾਂ ਭਾਂਡਿਆਂ ਆਲੀ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਾਇਮ ਰਹੋਗੇ ਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਲਕੀਰ ਦਾ ਫ਼ਕੀਰ ਬਣ ਕੇ ਉਦੋਂ **ਦੋ ਕੁ ਘੁੱਟਾਂ ਪਾਣੀ ਹੋਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਚਾਰ ਪਿੰਡ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਵੋ ਤੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਨੀਂ ਬਚਣੀ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ** ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ। ਕਈ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਹੁਣ ਲਸੰਸ ਬਣਦੇ ਨੀਂ, ਕਰੀਏ ਕੀ ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਇਸ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਂ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਐ। ਲਸੰਸ ਕਰਨੇ ਕੀ ਐ ? ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨੇ ਬੈਠੇ ਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਮਸਾਂ ਪੰਜ ਕੁ ਬੰਦੇ ਨਿਕਲੂਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਬਾਕੀ ਨਾ ਟੈਕਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਐ, ਨਾ ਮਾਮਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਐ। ਕਿਰਾਇਆ ਕਿਥੋਂ ਲਉਗੇ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦਣ ਦਿਉ। ਛਿੱਲ ਤੁਹਾਡੀ ਲਾਹੀ ਜਾਂਦੇ ਐ ਟੈਕਸ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਤੱਕੜੀ ਨਾ ਲਾਹ ਲਈ ਅਤੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਖ਼ਰੀਦ ਲੈਣਗੇ ਤੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਲਾ ਖੋਹ ਲਿਉ ਪਰ ਪਹਿਲ ਨੀਂ ਕਰਨੀ। ਆ ਕੱਲ੍ਹ ਇਕ, ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਹੋਣਾ ਭਾਈ, ਆਹ ਬੈਠੈ ਐਧਰ, ਕੱਲ੍ਹ ਪੁੱਛਦੇ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਅਖੇ ਜੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖ਼ਿਆਲ ਐ ? ਇਹ ਕਦੇ ਨੀਂ ਆਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ ? ਇੱਕੀਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਜਿੰਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰ ਆਏ ਨੇ, ਉਹ ਆਣ ਕੇ ਇਹੀ ਪੁੱਛਦੇ ਐ, ਸੰਤ ਜੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਖ਼ਿਆਲ ਐ ? ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਜੰਮਦਾ ਈ ਨਹੀਂ। ਆਹ ਪੜ੍ਹਿਓ-ਲਿਖਿਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗਾਂ 'ਚ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਬਿਠਾਈ, ਇਹ ਕੱਢੋ ਅੰਦਰੋਂ। ਅਖੇ ਜੀ ਹਿੰਦੂ ਸਾਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਅਸੀਂ ਛੋਟੇ ਭਾਈ, ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਪੁੱਛਾਂ ਪਈ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਈ ਕੋਈ ਨੀਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਵੱਡਾ ਕਿਥੋਂ ਬਣਿਆ ? ਜੰਮਿਆ ਈ ਨੀਂ, ਉਹ ਬਣ ਕਿਥੋਂ ਗਿਆ ? 33 ਕਰੋੜ ਦੇਵਤਾ ਨੇਂ

ਕਰੋੜ ਦੇਵੀਆਂ, ਸਵਾ ਲੱਖ ਪੈਗ਼ੰਬਰ, ਚੌਰਾਸੀ ਸਿੱਧ ਐ, ਬਵੰਜਾ ਪੀਰ ਤੇ ਛੇ ਜਤੀ ਤੇ 10 ਗੁਰੂ ਐ, ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਾ ਵੀ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਮੁੰਨਿਆ ਐਂ ? ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਿਖਾਓ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਐ ? ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਐ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਐ ਕੇਸ ਦਾੜ੍ਹਾ ਮੁੱਢਲੀ। ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਚੋਟੀ, ਟੋਪੀ ਤੇ ਜਨੇਊ ਤਿਲਕ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਐ ਲਵਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ, ਪੰਜ ਟੈਮ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਪਾਠੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਜਿਹਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ ਐ। ਜਿਹੜਾ ਜੰਮਦਾ ਐ। ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਜਨੇਊ ਲੈ ਕੇ ਜੰਮਦਾ ਐ ? ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਜੰਮੇ ਐ, ਜੇ ਸਾਰੇ ਈ ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਰਹੀਏ, ਭੁਰਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਾਬੂ ਤੇ ਲਾਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਜ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ।

●

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ

(21 ਮਈ 1984 ਦੇ 'ਅਜੀਤ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਦਾ ਕੁਝ ਭਾਗ)

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ 'ਤੇ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਪੱਤਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਸਾ ਕੋਈ ਪੱਤਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਗ਼ਲਤ ਅਸਰ ਨਾ ਕਬੂਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸੰਤ ਜੀ) ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀਰ ਐਸੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਐਸਾ ਧਮਕੀ-ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕੀਂ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਈ ਸੁਆਰਥੀ ਲੋਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਵੀ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਵਾ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਹ ਗੱਲ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਸਨ। ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 'ਅਜੀਤ' ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਸਟੇਟਸਮੈਨ' ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਿਸੇ ਐਡੀਟਰ ਨੇ ਬੇਧਿਆਨੀ ਨਾਲ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ? ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੈਸ (ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਤਾਂ ਹਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਾਪ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਥੇਰਾ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕਰ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਉਲਟਾ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਅਜੀਤ' ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਈ 1981 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ

ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦੁਆਲਿਉਂ ਤੰਬਾਕੂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਥੱਕ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਫੇਰ 'ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਹੜੀ ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ? ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਜੋ ਨਿਕਲਣੇ ਸਨ, ਨਿਕਲੇ। ਭੁਤਰੇ ਹੋਏ ਫ਼ਿਰਕੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ 'ਸਈਆਂ ਭਏ ਕੋਤਵਾਲ ਅਬ ਡਰ ਕਾਹੇ ਕਾ।'

ਇਹ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਹੁਣ ਕੋਸ ਰਹੇ ਹਨ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ। ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਲਓ ! ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਕ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਉਹ ਖ਼ੂਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਥਰਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ-ਦੋ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਫ਼ਿਰਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਸੜ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅੱਗ ਕਿਸ ਨੇ ਲਗਾਈ ?' ਗੱਲ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ 20 ਮਈ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, "ਇਹ ਅੱਗ ਕਿਸ ਨੇ ਲਗਾਈ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਘੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗ ਨਾ ਲੱਗਦੀ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ।"

ਇਸ਼ਾਰਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਾਇਬ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਾਰਤ-ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਏਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਪੱਖ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦਾ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲੱਗੀ।"

ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਕ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਫਟਕਣ ਦਿੱਤਾ ? ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ 'ਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂਆਂ ਨੇ ਪਥਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਇੰਚਾਰਜ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਲਾਸ਼ ਤਕ ਅੱਪੜ ਜਾਏ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਕੀ ਕਰਦੀ ? ਪਥਰਾਓ ਦਾ ਇਲਾਜ ਤਾਂ ਹੰਝੂ ਗੈਸ ਜਾਂ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਤੇ ਜਾਂ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਸੀ। ਕੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵੀ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕੋਸ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਦਮ ਪੁਲਿਸ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖੜੀ ਸੀ। ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਉਥੋਂ ਹਟਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੀ ਲਗਾ ਲਿਆ ਜੇ ? ਬੱਸ ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਲੋਕੀਂ ਜ਼ਾਂ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੰਡਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਇਹ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹੀ ਸਾੜੀਆਂ ? ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਰਫ਼ਿਊ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਜਾਂ 14 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਕਿਉਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ? ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਮਰਸ਼ਲ ਬੈਂਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਇਮਾਰਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਕਿੜ੍ਹ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਚਲੋ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਹੈ ਪਰ 'ਬਿਲੂ ਸਟਾਰ' ਜਾਂ 'ਸਾਹਨੀ ਰੇਡੀਓ' ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਕੀ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਾੜੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਹਨ ? ਹੁਣ ਜੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰਥੇ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ? ਪੱਲਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਦੇ ਭਾਗ ਹਨ ਕਿ ਇਥੇ ਹਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਫ਼ਿਰਕਾਦਾਰਾਨਾ ਐਨਕ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਹਰ ਕਰਮ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਰੀਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਅੱਗਜ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

●

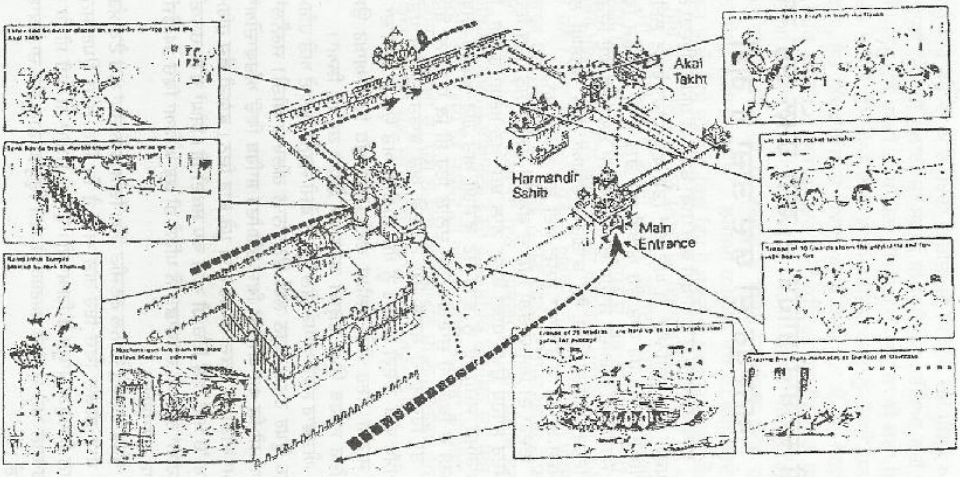
ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਲਈ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਉਹ ਆਖ਼ਰੀ ਸਮੇਂ ਡੋਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਫ਼ੌਜ ਵਿਚਲੇ ਸਿੱਖ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਧਾਵਾ ਨਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਚੋਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਜਨਸੰਘੀ ਲੀਡਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਲਈ ਬੜੇ ਕਾਹਲੇ ਸਨ।

ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਇਸ ਦੁਚਿੱਤੀ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸਨ, ਇਕ ਇਹ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਬੜਾ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੇਗੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਅਕਾਲੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧਾਵਾ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ 98 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੱਸੀ ਸਮਝੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ੀ ਯੁੱਧ ਵਿਚੋਂ ਆਖ਼ਰ ਉਸ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਹੀ ਲਿਆ।

ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਉਸ ਨੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਬੁਲਾਏ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਜਰਨੈਲਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੱਗੇ ਪੂਰੇ ਚਾਰ ਦਿਨ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਮਸਾਂ ਇਕ ਇੰਚ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ 34 ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਬੁਲਾਇਆ।

ਬੁੱਧਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਜਰਨਲ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ ਨੇ ਤੋਪਾਂ ਅਤੇ ਟੈਂਕ ਮੰਗਵਾ ਲਏ। ਫ਼ੌਜੀ ਸਰਕਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਜਨਰਲ ਦਿਆਲ ਬਿਲਕੁਲ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਇਤਨੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਗੇ।

Akal
Takht
Harmandir
Sahib
Main
Entrance

ਅਖ਼ੀਰ ਜਨਰਲ ਦਿਆਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਰੇਡੀਓ ਕਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, "ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਡਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਰਡਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਚੋਂ ਲੜ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਭਾਵ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਰਮਿਆਨ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮਲਬੇ ਹੇਠੋਂ ਰੋਜ਼ ਦੋ-ਦੋ ਸੌ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲੱਭ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਲਬੇ ਹੇਠੋਂ ਮਿਲੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਚੀਨ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਾਹੀਂ ਸਮਗਲ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮਲਬੇ ਵਿਚ 300 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਹੰਗੀ ਬਾਣਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਲਬੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬੌਖ਼ਲਾ ਕੇ ਝੂਠੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਸੀ।

10 ਜੂਨ ਦੇ 'ਸੰਡੇ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਫ਼ੌਜੀ ਹੱਲੇ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੋਹਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਖ਼ਬਰ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਆਪ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਵਲ ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਤੀਕ ਜਾਣ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਬੋਲੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹੱਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ।

ਇਕ ਫ਼ੌਜੀ ਸਰਕਲ ਵਿਚੋਂ ਆਈ ਖ਼ਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਚਿਤਵਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਤਨੇ ਸਿੱਧ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਫ਼ੌਜੀ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦੀ।

ਇਕ ਨਾਮਾਨਿਗਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਕਰਨਗੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੌਜੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਫ਼ੌਜ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਈ ਗਈ, ਇਹ ਲੋਕ ਮਾਸੂਮ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਫਿਰ ਕਤਲ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸੇ ਹੀ ਨਾਮਾਨਿਗਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਆ ਕੇ

ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਰਮੀ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅੱਜ ਤੋਂ 9 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਫ਼ੌਜੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਕਰਾਤੇ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚੋਂ 600 ਜਵਾਨ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਸਥਿਤੀ ਸਮਝਾਈ ਗਈ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਤੋਂ ਕਮਾਂਡੋ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੀ-ਆਈ.ਡੀ. ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰ ਲੰਡਨ ਭੇਜੇ। ਇਹ ਅਫ਼ਸਰ ਸਨ ਗੌਰੀ ਸਕਸੈਨਾ ਅਤੇ ਐਚ.ਆਰ.ਕੇ.। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੇ 600 ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛਿਰਕੂ ਕਤਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਲੋਕ, ਜੋ ਅੱਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਢੇਰ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਦਰਾ ਇਸ ਕੁਕਰਮ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਬਹਾਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਕਣਕ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਉਪਰ ਬੋਲੇ ਹੱਲੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਫ਼ੌਜੀ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੋਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਧਾਵਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਕਰਕੇ ਵੀ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਕਣਕ ਵਾਲੀ ਦਲੀਲ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੜੀ ਵਾਜਬ ਲੱਗਦੀ ਹੋਵੇ।

ਉਂਜ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੂਜਨੀਕ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੁੱਖ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਂਜ ਮੂੰਹ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਜਤਾਉਣ। ਇਸ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਲੈਣਗੇ।

ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੇਰੂੰ-ਖੇਰੂੰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ

ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਣ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਅਸਲ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਇਸ ਆਸ ਉਤੇ ਬੈਠੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਾਟ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਆਪੇ ਹੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਾੜ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਭਾਫ਼ ਵਾਂਗ ਉਡ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਗ਼ਲਤ ਸੋਚ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਫ਼ੌਜ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀਤੀ ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਾਦਿਆਂ ਥਥਲਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਹੀ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲੈਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਖਾਧੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਉਪਰ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਾਵੇਂ ਉਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬਰਬਾਦੀ ਕਾਰਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਰੜਾ-ਬਰੜਾ ਕੇ ਉਠੇਗਾ। ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਦੀਆਂ ਭਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖ਼ਰਚੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ

ਅੱਠ ਸਫ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇਕ ਕਿਤਾਬਚਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 30 ਲੱਖ ਛਾਪ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਦੀ ਫ਼ੋਟੋ ਛਾਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਿਉਂ ਉਚਿਤ ਸੀ। ਝੂਠੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਜ਼ੁਲਮ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਹਿੰਸਾਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਚਿਹਰਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਮਨ-ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਗੋਲੀਆਂ ਅੱਗੇ ਛਾਤੀਆਂ ਤਾਣ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਉਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਹੀਂ ਡੋਲਿਆ। ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੁਰਜ਼ਾ-ਪੁਰਜ਼ਾ ਤਾਂ ਕੱਟ ਮਰੇ ਪਰ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟੇ।

ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਹ ਆਖਦੇ ਸਨ, 'ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, "ਸਿੱਖ 1947 ਵਾਲੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਸੋ ਇਹ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਇਮਾਰਤ ਉਸਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਮਾਂ, ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰੰਭ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਲਈ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਜ਼ਮਾਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖ਼ਰਚ ਕਰ ਦੇਣੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਟੈਲੀਵਿਯਨ, ਰੇਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦਾ ਜੰਗ ਵੀ ਉਸੇ ਪੱਧਰ, ਉਸੇ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਲੜੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਬੂਟਾਂ, ਟੈਂਕਾ ਹੇਠ ਦਰੜਨ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੌਧਰ ਤੇ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਘੜੰਮ-ਚੌਧਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਨਮਕ-ਹਲਾਲ ਅਤੇ ਹੱਥ-ਠੋਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਤਾਂ ਬਿਆਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਬੂਟਾ ਸਿਹੁੰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ

ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਨੇਤਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਆਖੇਗੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਪੱਥਰ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਝੋਲੀ-ਚੁੱਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੀਡੀਆ ਭੌਂਪੂ ਵਾਂਗ ਇਹੀ ਆਖੇਗਾ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਪੱਥਰ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਆਖ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹੱਥ-ਠੋਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਮੌਤ ਕੌਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀਰਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲੇ।

ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 3 ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਅਸਲਾ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲਿਆ ਵੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਜੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਨੋਂ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੋਰਾਂ, ਡਾਕੂਆਂ, ਸਮਗਲਰਾਂ, ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਆਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ (ਜੋ ਖ਼ੁਦ ਸਿੱਖ ਹੈ) ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਦੀ ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਖ਼ਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਨਹੀਂ, ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ, ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਟੈਂਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿੱਠੂਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਬਈ ਭਲਿਓਮਾਣਸੋ, ਪਿਛਲੇ ਸਵਾ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ਼. ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਅੰਦਰ ਕਿੰਜ ਪੁੱਜ ਗਏ ? ਜੋ ਸਮਗਲਰ

ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਹੈਰੋਇਨ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਕਿਧਰ ਘੋੜੇ ਵੇਚ ਕੇ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਸੀ।

ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਾਅਦਾ-ਮੁਆਫ਼ ਗਵਾਹ ਵੀ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। 1700 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਈ ਜਮਾਤ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਫਿਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿਖਾ ਕੇ ਵਾਅਦਾ-ਮੁਆਫ਼ ਗਵਾਹ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਗ਼ਲਤ-ਮਲਤ ਅਖਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਸ਼ਨ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਲਗਵਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਜਿਹੜਾ 30,93,296 ਦੀ ਨਕਦੀ, 12 ਪੌਂਡ ਸੋਨਾ, ਢਾਈ ਪੌਂਡ ਚਾਂਦੀ, 3 ਪੌਂਡ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਹਨ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿੱਤ ਗਈਆਂ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੜੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇੰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

ਜਦ ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਸੈਕਟਰ ਗੋਬਲਜ਼ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰਕ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਮੀਲ ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ ਇਕ ਮੈਦਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੋਬਲਜ਼ ਨੇ ਧਰਮਰਾਜ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਚੱਕਰ ਕਿਉਂ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ? ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਧਰਮਰਾਜ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਕ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਚੱਕਰ ਲਾਵੇਗਾ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਦਸ ਝੂਠ ਬੋਲੇ ਹਨ ਉਹ ਦਸ ਚੱਕਰ ਲਾਵੇਗਾ। ਗੋਬਲਜ਼ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਗੇੜੇ ਕੱਢਣੇ ਪੈਣਗੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਮ.ਕੇ. ਵਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਚੱਕਰ ਕੱਟਣੇ ਪੈਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਨਰਕ ਵਿਚ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਸਚਾਈ, ਕਰੀਬ 10000 ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਉਘੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਝੂਠ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਸਿਰਕੱਢ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਜੋ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਉਤੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ' ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਂਸਰ ਲੱਗਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ਬਰ, ਜਿਹੜੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਹੀ ਪੱਧੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖ਼ਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।

ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਛਾਪ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਜੂਨ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਘੇਰਾ ਪੈਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ। ਫ਼ੌਜੀ ਹੁਕਮ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਪਰ ਕੋਈ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਸਤਰੀਆਂ, ਮਰਦ ਸਮੇਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਣ, ਉਹ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ੌਜ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ 2000 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ 5 ਤੋਂ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇੰਜ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਮਰੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਘਟਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਉਹ ਫ਼ੌਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1200 ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਆਪ ਮਿਲ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ 700 ਫ਼ੌਜੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਹਲਾਕ ਹੋਏ ਹਨ। 700 ਉਹ ਫ਼ੌਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲੈ ਆਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਨਾ ਦੇਖ ਸਕਣ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਹ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਫ਼ੌਜੀ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਅੱਠ ਤੋਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਕਿਤਨੀ ਸਖ਼ਤੀ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦਿਆਂ ਇਸ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਬਟਾਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਕੋਈ ਬੱਸ ਜਾਂ ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਬੰਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਾਤਾਂ ਕੱਟਦਾ ਹੋਇਆ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਬਟਾਲੇ ਪੁੱਜਿਆ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਫ਼ੌਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ, ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਮਕਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਡਰਦੇ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ।

ਗਰਚੇ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੇਣ ਲਈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤਿਆਰ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਡਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਿਹੜੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਅੰਦਰੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ।

ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਪਰ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਤਾਂ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣਗੇ, ਉਥੇ ਹਰੀਜਨ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦੇਣਗੇ। ਇੰਜ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਬੋਲੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹੱਲੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਜਕੜ ਢਿੱਲੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਤਲੋਗ਼ਾਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹੁਣ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀਹ ਜਾਂ ਤੀਹ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸੈਂਸਰ ਬੈਠਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀਂ ਜਾ ਵੜੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰੀਜਨ ਕਿਧਰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਇੰਜ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਰਗਰਮ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਰਾਹੀਂ ਹੋਈ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਥੱਲੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਿਥੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਭੇਜਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਬੜੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਥੇ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਉਤੇ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਹਨ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦੇ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਕਿਵੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ? ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਇਸੇ ਚੁੱਪ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭੜਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਵਿਚ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਪਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

●

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਜਨਰਲ ਭੁੱਲਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਜੋ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ, ਵਿਖੇ ਪੁੱਜੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪ ਨੇ 'ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ।

ਐਤਵਾਰ 24 ਜੂਨ ਨੂੰ 7-8 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੋਹ-ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਪੀਚ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀਆਂ ਹੋ ਉਠੀਆਂ।

ਜਨਰਲ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੋਏ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਦੱਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਉਲੀਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਕੰਮੀ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਲੇਟ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਜਦ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਲੱਗੇਗਾ। ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦੋ-ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਵੀ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਲੱਗ ਹੀ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਸਾਡੀ-ਤੁਹਾਡੀ ਆਖ਼ਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਫ਼ਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀਸ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੋਕ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ ? ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਇਥੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਆਉਗੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਆਪਣਾ ਆਖ਼ਰੀ ਮੇਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੋਂ ਵੈਰਾਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਅਜਨੋਹਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕੀ ਉਹ ਬਿਰਥੀ ਜਾਏਗੀ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਹੀ ਤਾਂ ਭੋਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਸੱਦਾ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ 36 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਲੱਗਾ ਧੱਬਾ ਮੇਰੇ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਹੀ ਧੁਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਇੰਦਰਾ ਦਾ ਇਕ ਚੋਣ-ਸਟੰਟ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਦੱਸੇ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਦਾ ਸੂਬਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵਿਕਤਰਾ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਤਕਰਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਵਿਤਕਰਾ, ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ.....ਵਿਤਕਰੇ ਹੀ ਵਿਤਕਰੇ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਸ਼ਹਦਤ ਹੋਈ, ਪਿੱਛੋਂ ਖੰਡਾ ਖੜਕਿਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਵੀ ਖੰਡਾ ਖੜਕੇਗਾ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੈਂਤ ਤੇ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਕ ਬਰਗੇਡ ਝਾਂਸੀ ਦੇ ਕੋਲ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਇਹ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਬਾਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਡਲ ਬਣਾ ਕੇ ਡੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਕੋਲ ਚਕਰਾਤੇ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਮਸ਼ਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ 90-95 ਫ਼ੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ 24 ਟੈਂਕ ਕੰਧਾਂ ਪਾੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ। ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਗੋਤਾਖ਼ੋਰ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਤਾਕਿ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਉਹ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ 72 ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਛਾਨਣੀ-ਛਾਨਣੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਇਹ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਦੇਖਿਆ, ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ? ਜੇ ਕੋਈ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਹ ਲੈ ਕੈਂਚੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਸਭ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ 'ਤੇ ਕਈ ਅਮਰੀਕਨ ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਨੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝੇ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਮੈਂ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, "ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿਉ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿੱਖ ਭਰਾ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਨ। ਇਹ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ

ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਅਸੀਂ ਕੱਟਣੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਵਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੁਆਉਣੀ ਹੈ।"

ਹਿੰਦੂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ?

"ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਉਸ ਵੀਰ ਦਾ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਏ, ਮੁੜ੍ਹਕੋ-ਮੁੜ੍ਹਕੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਅਜੇ ਦੂਜੀ ਕੁ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਆਏ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਪਰੋਂ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕੀ ਗੱਲ ਐ ? ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਏ ਸੀ। ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਭਿੱਜੇ ਐਂ ? ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ੱਕ 'ਚ ਸੀ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੁੱਕੇ ਮੁੜ੍ਹਾਂਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਂਹਦੇ, ਜੀ ਕੱਲ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੰਦੂ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਵਾਂਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਵਾਂਗੇ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਰੂਪ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਿਹੜੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹੀ ਚੱਲੋ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ, ਸਾਡੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈ-ਭਾਈ। ਉਹ ਜਿਹਦਾ ਦਿਨੇ-ਰਾਤ ਈ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਐ। ਯੱਸ਼ ਵਰਗੇ, ਵਰਿੰਦਰ ਵਰਗੇ, ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਵਰਗੇ, ਰਮੇਸ਼ ਵਰਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਕਲਗੀਧਰ ਨੂੰ ਰਾਣੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਤੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਮਰਹੱਟੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਿੰਦੇ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਖ਼ਾਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਕੀ ਉਹ ਸਿਆਣਪ ਹੈ ? ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੱਲੀ ਐ ਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਮੰਨਦੇ ਆਂ, ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬਿਰਧ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਈਏ ਤੇ ਬਰਸੀ ਤੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਜਾਵੇ। ਬੱਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲੈਣ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬੱਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਹਦੇ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਐ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹਾ ਐ, ਉਹ ਅੱਖਰ ਕਿਉਂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਐਂ। ਅੱਖਰ ਤਾਂ ਵਰਤਿਐ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਨਾਮੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਪਟਿਆਲੇ 'ਚ, ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੀਆਂ ਥੰਮ੍ਹੀਆਂ ਹਿੱਲ ਗਈਆਂ, ਕੰਧਾਂ ਹਿੱਲ ਗਈਆਂ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੌੜੀ ਆਈ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੇਠੀ ਭੱਜਿਆ ਆਇਆ, ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਦੀ ਅੱਡੀ ਨੀਂ ਲੱਗੀ, ਉਹ ਵੀ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਪਰ ਆ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਆ, ਆਪਾਂ 200 ਸ਼ਹੀਦ ਚੱਲੇ ਆਂ, ਕੁਝ ਘੱਟ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਤੁਹਾਡਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਆਇਆ ਐ ? ਜੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਕੁੱਤੇ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੈਂਟਰ ਹਿੱਲ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਫੇਰ ਹੱਥ ਉਥੇ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਹਿੱਲਦੇ ਐ ਤੇ ਜਿਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨੀਂ ਕੁਝ, ਉਥੇ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਕਰਨਾ ਕੀ ਐ। ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰਿਆ ਆਪਾਂ, ਕੇਵਲ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਨਾ ਤੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਬਈ ਜੇ

ਅਸੀਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਕਾਤਲ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਕਾਤਲ।

ਬੁੱਟਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਇਕ ਫੜਿਆ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਗਿਆ। ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਹੱਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ। ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਉ। ਕਥਾ ਕਰਨ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਥਾ ਕਰਨ ਗਏ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਹਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਜਾਈਏ, ਅਸੀਂ ਕਾਤਲ ਆਂ, ਕਥਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਇਥੇ ਬਹਿ ਕੇ ਕਰੀਏ, ਅਸੀਂ ਕਾਤਲ ਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਮੋਢਾ ਲਾ ਦੇਈਏ ਜਾ ਕੇ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਵਾਸਤੇ, ਅਸੀਂ ਕਾਤਲ ਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪਊਗਾ ਪਈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਝੂਠੇ ਈ ਕਾਤਲ ਆਂ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਬਣ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦੇਈਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਜ ਨਾਲ। ਮੈਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਐ ਤੇ ਦੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਪਿੱਟੀ ਐ ਗੌਰਮਿੰਟ! ਕਿਵੇਂ ਪਿੱਟੇ ਐ ਪਾਂਡੇ ਹੋਣੀ? ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅੱਜ ਇਕ ਦਿਨ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਅੱਜ 20 ਤਰੀਖ ਐ, 19 ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਐ। ਉਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾ ਰਿਹਾ। **ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਕਦੇ ਪਾਂਡੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਐ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਐ। ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖ ਇਤਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਐ, ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਰੰਡੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ, ਟ੍ਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ, ਕੁਪਕਲਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ, ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ।** ਤੇ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕੋਈ ਤੇ ਤਾਪ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।

ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹੋ

ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਇਹ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਐ। ਮੈਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ ਡਾਕੂ ਕਹੋਗੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤੋ! ਜ਼ੁਬਾਨ ਸੜੇਗੀ ਨਾ? ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਡਿਉਢੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੇਰੇ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਨੀ, ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੰਗਤ ਲੁੱਟੀ ਗਈ, ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਹਿ ਜਾਉ, ਕੋਈ ਨੀਂ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਸੰਗਤ ਆਈ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, "ਸਾਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲਿਆ।" ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਸਬਰ ਕਰੋ। ਬਹਿ ਜਾਉ।" ਤੀਜੀ ਵੇਰਾਂ ਫਿਰ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਗਤ ਲੁੱਟੀ ਗਈ।"

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਐ। ਅਜੇ ਦਾੜ੍ਹਾ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਝੀ ਮੋਟੀ ਲੂੰਈਂ ਫੁੱਟਦੀ ਐ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ ਅਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੀਰ-ਰਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਸੰਗਤ ਲੁੱਟੀ ਗਈ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਮਾਰ-ਬੁਕਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਐ, ਮਾਰ-ਬੁਕਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਐ।"

ਇਹਦਾ ਅਰਥ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਜਿਹਾ ਅਰਥ ਮੋਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕੱਢੇ ਐ ਤੇ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਇਧਰ ਲਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਐ ਸਿੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਡਾਕੂ ਕਹੂ? ਕੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ? ਗੱਲ ਕਿਥੇ ਤੇਰੀ ਲਿਜਾ ਕੇ ਲਾਈ ਕਿਥੇ। ਟੀਕਾ

ਟਿੱਪਣੀ ਸਮਝੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ, ਨੌਜਵਾਨੋ, ਸਾਡਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਨਿਹੱਥੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਅਖੇ ਲੁਕ ਕੇ ਵਾਰ ਕਰਨਾ ਜਿਹੜਾ ਐ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾ ਈ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਤੇ ਜੇ ਭਲਾ ਮੈਂ ਪੁੱਛ ਲਵਾਂ ਬਈ ਲੁਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਚੰਗਾ ਐ ? ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੋਗੇ ? ਉਹ, ਜਿਸ ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਿਰਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਐ। 'ਬਿਧੀਆ ਛੀਨਾ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੀਨਾ'। ਛੀਨਾ ਰੀਤ ਸੀ, ਸੀਨਾ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਐ। ਤੇ ਪੱਟੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਕੀ ਐ ? ਝੁੰਬਲ ਮਾਰਿਆ ਐ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਪੁੱਛਦਾ ਐ, ਕੌਣ ਐ ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਬੁੱਢੜੀ ਐਂ। ਮੈਂ ਮਾਈ ਐਂ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਝੂਠ ਹੋਇਆ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾ। ਅਸੀਂ ਕੱਲੇ ਸੱਚ-ਪੁੱਤਰ ਰਹਿ ਗਏ। ਘੁੰਡ ਨੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਉਪਰੋਂ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੁੰਬਲ ਜਿਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਭੱਠ ਵਿਚ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਵੀ ਝੂਠ ਈ ਬੋਲਿਆ। ਪੰਡਤਾਣੀ ਆ ਗਈ ਰੋਂਦੀ, ਹੱਥ ਜੋੜੇ। ਮੈਂ ਜੀ ਕੁੜੀ ਵਿਆਹੁਣੀ ਐ, ਪੈਸੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿਉ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭੰਨਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਧਨੀ ਸੀ। ਡਾਕਾ ਮਾਰਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਹੁਕਮ ਐ ? ਪਰ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ, ਉਹ ਲਿਆ ਕੇ ਲਾਇਆ ਕਿਥੇ ? ਪੈਸੇ ਲਿਆ ਕੇ ਪੰਡਤ ਦੀ ਕੁੜੀ ਵਿਆਹੀ ਐ, ਸਿੱਖ ਦੀ ਨੀਂ ਵਿਆਹੀ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਬਹੁਤ ਭੈੜਾ ਸੀ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਐ, ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਕੂਕਦੇ ਐਂ, ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੰਗੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਤੋਰੀ ਫਿਰਦੇ ਐ, ਉਹ ਸਾਡਾ ਖ਼ੂਨ ਪੀਣ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਐ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਪੁੱਟ ਕੇ, ਮੁੰਨ ਕੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਫੜਾਉਂਦੇ ਐ। ਪੱਗਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਐਂ। ਸਾਡੀ ਇਹੀ ਨੀਂ ਮੁਕਦੀ ਨਿੱਤ ਦੀ ਟੈਂ-ਟੈਂ। ਕੀ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹੋਗੇ ਇਹ ਬਚਨ ? ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹੋਗੇ ? ਚੋਲਾ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਚੋਲਾ, ਟਹਿਣੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਐ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ। ਫੁੱਲ 'ਤੇ ਤਰਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਐ। ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਐ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਠੋਰਪੁਣਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਐ ? ਚੋਲਾ ਕਿਉਂ ਨੀਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ? ਮੇਰੇ ਚੌਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਕੀਤੀ, ਚੋਲਾ ਪਕੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚ ਤੁਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਚੋਲਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਫੁੱਲ 'ਤੇ ਤਰਸ ਐ, ਫੁੱਲ ਦਾ ਦਰਦ ਐ। ਓ ਮਾਰ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਸਮੇਤ ਘੋੜੇ ਦੇ, ਸਮੇਤ ਅਸਵਾਰ ਦੇ ਝਟਕਾ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਚ ਗੱਡ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦਇਆ ਕਿਥੇ ਸੀ ? ਆ ਜਦੋਂ ਆਪਾਂ ਗਏ 78 ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਤੋਪਾਂ ਸੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਪੱਗਾਂ ਵਾਲਿਓ, ਦੱਸੋ ? ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਹੱਥਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨੀਂ ਹੋਇਆ ? ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਉਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤੇ ਆਪਾਂ ਚਿੜੀ ਜਾਈਏ, ਆਪਾਂ ਟੱਪੀ ਜਾਈਏ, ਜੀ ਇਹ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਰਮ ਨਹੀਂ। ਓ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਰਮ ਐ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਨੀਂ ਕਰਨਾ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਰਮ ਐ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੀਂ ਲੁੱਟਣੀ, ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਰਮ ਐ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹ ਨੀਂ ਕੱਢਣੀ।ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਰਮ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭੈਣ ਨੰਗੀ ਤੁਰੀ ਫਿਰੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਖੁਸਰਾ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹੇ। ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂਗਾ। ਸੋ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ

ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਨੌਜਵਾਨੋਂ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੋ। ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨੀਂ ਛੱਡਣਾ। ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੇ ਡਟ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਐ, ਘੁੰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਨੀਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਖੰਡੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਟੇਕਣਾ। ਹਾਂ, ਕੋਈ ਲੀਡਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ, ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਐ, ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਛਤਹਿ ਬੁਲਾਓ, ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਭੱਜ ਕੇ ਨਾ ਪਿਆ ਕਰੋ। ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ, ਦੇਸ ਦਾੜ੍ਹਾ ਕਟਾਉਣੋਂ ਹਟੋ। ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ।

ਗੱਦਾਰ ਕੌਣ ਹੈ ?

ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਡੁਗਡੁਗੀ ਵਜਾ ਕੇ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਪੀ ਕੇ, ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਕਹਿ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ, ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਛਕ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ, ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ, ਉਹਦਾ ਕਦੇ ਇਤਬਾਰ ਨੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਚੇਤਾ ਰੱਖਣਾ ਐ, ਬਾਕੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਜੱਥੇ 'ਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਐਂ, ਕੱਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੁਣਿਆ ਐ, ਮਿੰਟ ਕੁ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ, ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ 'ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ' ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਐ, ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਹਰੇ ਦੇਣੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਪਾਣੋਂ ਮਰ ਨੀਂ ਜਾਈਦਾ ਆਪਾਂ ਤੋਂ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਐ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਦਾ ਐ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਐਂ, ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਉਠ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇਣੋਂ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਓ ? ਕਿਹੜੀ ਬਿਪਤਾ ਪਈ ਐ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ? ਤੁਸੀਂ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦਿੰਨੇ ਐ ? ਉਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਐ, ਫਲਾਣੇ ਪਿੰਡ ਐਨੇ ਸਿੱਖ ਮਾਰ ਦਿਉ। ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਰੋਨੇ ਐ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਮਾਰ ਦਿਉ। ਸਿਰੋਪਾਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਐ ? ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ, ਇਕੱਠਿਆਂ ਰਹਿਣਾ ਐ। ਕਿਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਹਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ। ਬੜੀ ਧੀਰਜ ਤੇ ਧੰਬਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਐ। ਹਥਿਆਰ ਪੂਰੇ ਰੱਖਣੇ ਐ। ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਵੋ, ਕੋਈ ਲਸੰਸਾਂ ਲਸੂੰਸਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਗਰਨੇਡ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਲਸੰਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਭੇਡ ਤੇ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਪੁੱਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋਵੇ ? ਮੈਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਦਿਉ। ਬਾਕੀ ਲਾਹਨਤ ਐ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ, ਪੱਗ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ, ਦਾਹੜਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ ਤੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਰਾਈਫ਼ਲ ਉਹਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿਉ। ਲੈ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲਿਆ ਲੈ ਜਾ। ਜੰਮੇ ਕਾਹਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰੇ। ਤਤਪਰ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜੂਝੋ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜੂਝੋ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਾਸਤੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਪੂਰਤੀ ਨੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਅੱਖਰ ਬੋਲਦਾ ਐ, ਉਹਦੀ

ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੀਂ ਕਰਨੀ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ, ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਾਸਤੇ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਨੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਦੋ ਕਰੋੜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਈਏ, ਤਦੋਂ ਤਕ ਇਕ ਇੰਚ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨੀਂ ਹਟਣਾ। ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟੇਗਾ, ਉਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ, ਮੈਂ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਐ। ਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਲਤੀ ਕਰੂੰਗਾ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਕੋਈ ਸੰਤਪੁਣਾ ਮੇਰਾ ਨਾ ਦੇਖਿਓ। ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਰੂਗਾ ਤੇ ਉਹਦਾ ਵੀ ਨੀਂ ਵੇਖਣਾ। ਪਰ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਨਾ ਕਹਿ ਦਿਆ ਕਰੋ, ਫਲਾਣਾ ਬਹਿ ਗਿਆ, ਫਲਾਣਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਧਿਮਕਾ ਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਭਾਵੇਂ ਹੌਲੀ ਕੰਮ ਰਿੜ੍ਹਦਾ ਐ, ਭਾਵੇਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਿੜ੍ਹਦਾ ਐ, ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ। ਜਾਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਪਹੀਆ ਅਜੇ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਪਹੀਆ ਜਾਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਗ਼ਲਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਆਂ, ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਭੈਅ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੰਨਾਂਗਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਭੈਅ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਰਮ ਈ ਇਹੋ ਐ 'ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤਿ ਨਹਿ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ।'

ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਐਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਮਹਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਮੋਟਰ ਸ਼ੈਕਲ ਤੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਤਿੰਨ ਰੀਵਾਲਵਰ ਵਧੀਆ ਰੱਖੋ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਦਿਓ। ਇਹ ਕਦੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ? ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਅੱਖਰ ਵਰਤਿਆ, ਉਥੇ ਮੁਕਰਾਂਗਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਪੇੜ ਮਾਰੀ ਐ? ਪਰ ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਪੁੱਛ ਵੀ ਲਵਾਂ। ਇਹ ਜੀ, ਅਖੇ ਠੀਕ ਨੀਂ ਓ ਜੀਪ ਫੜੀ ਨੂੰ 13 ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ. ਛੁਡਾ ਲਈ। ਅੱਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਬੱਸ 'ਤੇ ਲਾਇਆ। ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੀਪ ਲਈ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ। ਫੜੀ ਸੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੱਡੀ ਨੀਂ ਵਾਹੀ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਥੇ ਖੜੀ ਰਹੇ। ਮੁੜ ਕੇ ਵੱਡੀ ਬੱਸ ਲਈ ਐ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਲੱਖ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਐ। 7 ਲੱਖ ਦੀਆਂ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਐ ਤੇ ਛੁਡਾਈਏ ਕਿਵੇਂ ਫੇਰ? ਜਦੋਂ ਤਕ ਚਾਹਟਾ ਨਾ ਛਕਾਈਏ। ਬੱਸਾਂ ਨਾ ਸਾੜਨ, ਜੀਪਾਂ ਕਾਰਾਂ ਨਾ ਫੜਨ। ਕਾਗਜ਼ ਗ਼ਲਤ ਐ ਤਾਂ ਚਲਾਨ ਕਰਨਾ, ਭੁਗਤਾਂਗੇ। ਟੈਕਸ ਨੀਂ ਭਰਿਆ, ਭੁਗਤਾਂਗੇ। ਇਹ ਕੀ ਮਤਲਬ, ਜੱਥੇ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬੱਸ ਮਰੀਜ਼ ਫੜ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਠਾਣੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਖੁਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਐਂ? ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜ਼ਰੂਰ ਟੱਕਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਆਂ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਮੋਰਚਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਐ। ਦੱਸੋ ਕਿਹੜੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾਈ ਐ ਕਿਤੇ। ਜੱਥੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤੇ ਜੇ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਲਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਠੇਕਾ ਲਿਆ ਐ ਸਾਡਾ ਇਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਚੁੱਕਣ ਦਾ। ਜੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੇੜੋਗੇ, ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰੋਗੇ ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਜ਼ਰੂਰ ਗੰਭੀਰ ਨਿਕਲੂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਕੰਮ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਐ। ਇਧਰੋਂ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੇ ਐ, ਤੁਸੀਂ ਫੜੀ ਜਾਨੇ ਓ। ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਤੁਰ ਆਉਂਨੇ ਆਂ। ਜਦੋਂ ਤਕ

ਨਿਬੜੂਗਾ, ਨਿਬੜਦਾ ਰਹੂ। ਔਰ ਨੌਜਵਾਨੋ! ਤਤਪਰ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹਿਣਾ ਐ। ਇਹ ਨਾ ਉਡੀਕਦੇ ਰਿਹੋ ਐਧਰੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਕੋਈ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਿਤ ਕਹਿਨੈ ਜੀ ਕੋਈ ਗਰਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਗਰਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ। ਐਥੋਂ ਐਲਾਨ ਹੋ ਜਾਏ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਐਥੇ ਉਦਾਲੇ ਹੋਈ ਬੈਠੋ ਕਿ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਕੁਛ ਦਿਉ। ਓ ਕੋਈ ਖੀਸੇ 'ਚ ਨੀਂ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਜੇਬ 'ਚ ਨੀਂ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਿਹੜਾ ਫੁਹਾਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦੇਣਾ ਐ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰੋ। ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਤੇ ਚੱਲੋ ਮਿਲ ਕੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ, ਪੰਥ ਦੀ ਡਟ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਐ ਤੈਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਐ ਤੇ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦੇਣੀ ਐ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿੰਦਕ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਜਿਹੜੀ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟਦੇ ਐ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਐ, ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹਟਾ ਪੂਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਛਕਾਉਣਾ ਐ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਐ, ਹਰ ਯੋਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਰੋਕਣਾ ਐ ਤੇ ਮੈਂ ਨੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਐ। ਸੋ ਜੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਸੀ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਆਏ ਐ। ਅੱਜ ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਹੜੇ ਏਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਨ, ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਐ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਪਿਆਰ ਐ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਖੇਡਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਹਦਾ ਚਲਾਨ ਹੀ ਨੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਅੱਜ ਇਥੇ ਆਇਆ ਐ। ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਪੰਥ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਆਂ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਸਿਹਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰੋਪਾਓ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਫ਼ਤਹਿ ਬੁਲਾ ਦੇਣ, ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਕੁੱਟ ਲਈ ਐ। ਉਸ ਏਸੇ ਗੱਲ ਵਿਚ ਤੂੰ ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਵਿਗਾੜਿਆ ਐ? ਇਹ ਹਲਚਲੀ ਕਿਉਂ ਮਚਾਈ ਐ? ਜੇ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਸਿੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਾ ਜਹਾਜ਼ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਣਾ ਐ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

●

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਾਸ਼ਨ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਨ ਕੈਸਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਅੰਸ਼

"ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜੋ ਪਿੰਡਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੋ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰੋ।

ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੜਬੜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸਭ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਇਸੰਸ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਸਮੇਤ ਫੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਲਾਇਸੰਸ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਲਈ ਲਾਇਸੰਸ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 66 ਕਰੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਵੰਡੋ। ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 35 ਹਿੰਦੂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, 36 ਵੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ।

ਮੈਂ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 3-3 ਗੱਭਰੂ 1-1 ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਖ਼ਰੀਦਣ, ਮੇਰੀ ਇਸ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

ਹਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਕੋਲ 200 ਬੰਬ ਰੱਖੇ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਗਰੁੱਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।"

ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰੋ

"ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਨ। ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਬੱਕਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਝੁਕਾ ਲੈਣ।

ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਬਿਆਨ

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕਈ ਬਿਆਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

"ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੰਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਹਥਿਆਰ ਖ਼ਰੀਦੋ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਖ਼ਰੀਦੋ ਅਤੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਭੋੜ ਜਵਾਬ ਦਿਉ।" (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚੋਂ)

"ਜਿਹੜਾ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਤਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏਗਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਤੋਲਾਂਗਾ।" (ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ ਦੇ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1983 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚੋਂ)

"ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਵੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਵੀ ਰਹਿਣ।" (ਡੇਲੀ ਮਿਲਾਪ ਦੇ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚੋਂ)

"ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖ ਕੌਮ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਰਗਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।" (ਵੀਕ ਦੇ 27 ਮਾਰਚ 1984 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚੋਂ)

"ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।" (10 ਜੂਨ 1984 ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚੋਂ)

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੈਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਿਹੜੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਐ ਉਹ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਿਓ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪੰਥਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪਣਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਐ ਉਹ ਜਦੋਂ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰ ਕਿਤੇ ਕਰਨਗੇ, ਉਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਥੱਲੇ ਖੜੋਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਅਡੋਲ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਦੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਕੁੱਟ ਜ਼ਰੂਰ ਪਵੇਗੀ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਫੋਟੋ ਨੀਂ

ਦੇਖੀਆਂ, ਇਕ ਅਖਬਾਰ 'ਚ ਥੋੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਮੈਂ। ਟੈਲੀਵਿਯਨ 'ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਗਏ ਭਰ ਕੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਗਏ ਐ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਕੀਤੀ ਐ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਥੱਲੇ ਸੁੱਟਿਆ ਐ, ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਦਿਉ। ਜੁੰਡੇ ਅੱਖਰ ਕਿਹਾ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ, ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜ-ਫੜ ਥੱਲੇ ਸੁੱਟਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਂ ਜਿਹੜੇ ਉਥੇ ਕੁਕਰਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਐ ਤੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਥੇ ਏਕਤਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਐ ਉਹ ਵੀ ਰੱਖੋ, ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪਣਾ ਪੰਥਕ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਚੱਲੋ ਪਰ ਜੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣੀ ਐ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਨਿਭਾਓ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੋ ਤੇ ਇਕ ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਣ ਦਾ ਟੈਮ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਨਰਲ ਕੁੱਲਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਆ ਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਰੇ, ਮੈਂ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਆਂ। ਹੁਣ ਹੀ 14 ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਰ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲੂ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤੇ ਨੀਂ ਪਰ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਲਿਖੀ ਹੋਊ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਐ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਬੇਵਸੀ ਤੇ ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮੈਂ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਆਂ, ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜੋੜੇ ਝਾੜਨ ਦਾ ਟੈਮ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਦੋਂ ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਲਾਉਣੀ ਹੋਊ ਲਾ ਦਿਉ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਇਕ ਐ ਚਰਚਾ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਚੱਲੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੰਨਾਂ ਐ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਅਖੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਖੜੇ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਐ ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਐ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚਾੜ੍ਹਿਐ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਤੋਲੂੰਗਾ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕਹਿੰਨਾ ਬਈ ਤੋਲੂੰਗਾ ਪਰ ਤੋਲੂੰਗਾ ਕਦੋਂ ਜਦੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਬਈ ਨਹੀਂ ਛੇਤੀ ਤੋਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਐ ਤੇ ਉਹ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈਗੇ ਉਹ ਲੈ ਆਉਣ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦਾ ਨੀਂ ਹੋਊਂ ਜੇ ਸੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਨਾ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਤੋਲਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨਾ ਗਿਣਿਆ ਰਲਵਾਂ-ਮਿਲਵਾਂ ਜਿਹਾ ਗਿਣ ਲਿਓ। ਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੇ ਐ, ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਐ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੌਖੀਆਂ, ਕਮਾਉਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਔਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਐਂ। ਮੈਂ ਨੌਜਵਾਨੋਂ, ਤੁਹਾਡਿਆਂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਐਂ, ਰਾਤੀ ਤੁਸੀਂ ਟੈਮ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਐਂ ਜਦੋਂ ਤਕ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਨਾ ਵੜੇ, ਗਾਤਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਤੇ ਤੇੜ ਕਛਹਿਰਾ ਤੇ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਹੱਥ 'ਚ ਖੰਡਾ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਆਪਣੇ ਕੁੱਟ ਪੈਣੀ ਐ। ਇਹ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ ਐ, ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਬਚਣਾ ਐ ਕਿ ਜਾਂ ਸਾਲ 6 ਮਹੀਨੇ ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਫੇਰ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪੈਣਾ ਐ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਐ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅੱਜ ਚੋਣ ਹੋਈ ਐ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੰਗਤੀ ਪੜ੍ਹ ਦੇਵਾਂ ਕਿਤੇ ਇਹਦਾ ਅਰਥ ਹੋਰ ਨਾ ਕੱਢ ਲਿਉ ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੀਤੀ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਜਿਹਦੇ

ਨਾਲ ਬੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਉਹਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਐ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਹੇ ਐ 'ਜਾ ਕੁਆਰੀ ਤਾ ਚਾਉ ਵਿਵਾਹੀ ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ॥ ਫਰੀਦਾ ਏਹੋ ਪਛੁਤਾਉ ਵਤ ਕੁਆਰੀ ਨਾ ਥੀਐ॥' ਮੈਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਪੂ-ਬਾਪੂ ਕਹਿੰਦਾ ਪਈ ਮੌਜ ਕਰਦੇ ਐ ਫੜ੍ਹਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿੱਦਣ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਰੋਂਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਨੀਂਗਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟਿਕਟ ਦਿੰਦਾ ਦਿਨੇ ਰਾਤੇ ਇਹ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਮੈਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਾਂਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਐ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵਡਿਆਇਆ ਐ, ਸ਼ੱਕ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗੇ ਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਐ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਜੋ ਇਥੇ ਇਹ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਚੁੱਕੀ ਐ ਫੇਰ, ਇਹ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ, ਸਿਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਇੰਦੂ ਪਰੇ ਆਪਾਂ ਕਦੇ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨੋਂ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਰਾਤ ਆਏ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਐ। ਬਹੁਮੱਤ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਐ ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀਦਾ ਐ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਧਰਮ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਵੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਨਾ ਆਵੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੀਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣੀ ਐ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅੱਜ ਆਏ ਐ ਕੇਸ ਦਾੜ੍ਹਾ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਉ। ਸ਼ਰਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਉ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਠਹਿਰ ਦੇ ਛਕ ਲਿਉ। ਸਮਾਪਤੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮਹਿਤੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਤਹਿ-ਦਿਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਐ ਪਰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੰਨਿਆ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਹੋਵਾਂਗੇ ਮੈਂ ਸਮਝੂੰ ਉਦੋਂ ਸਹੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਊ। ਬੋਲਦਿਆਂ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ੀ ਬਖ਼ਸ਼ੋ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਬੋਲੇ....ਠਹਿਰ ਜਾਓ ਭਾਈ, ਸਿੰਘੋ ਜੈਕਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਜਿਹੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਐ, ਇਹਦੇ 'ਚ ਢਿੱਲ ਨੀਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਆਉਣ ਦੇਣੀ। ਜੱਥੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੋਰੀ ਜਾਣੇ ਐ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਾਵੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

●

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਉਹ ਹੀ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਦੋਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਸੱਚੀ-ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਸਕੇ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੇ। ਐਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਾਬਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਹਰੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਆਸ ਸੀ ਜੋ ਗੱਲ ਖੜਕਾ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਪੰਥ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਆਪਣੇ ਰੁੱਸੇ-ਗਿਲੇ ਭੁਲਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਝਗੜਾ ਤਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਮਲਕ ਸਿਹੁੰ ਭਾਟੀਆ ਦੋਵੇਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਐ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਹੈਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਇਕ ਬੰਦਾ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਐ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜੱਥੇ 'ਚ ਉਹ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਐ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਲਕ ਸਿਹੁੰ ਭਾਟੀਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਿੰਦਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਇਆ ਸੀ ਗੁਰਚਰਨ ਕੋਲੇ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਕੋਲੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਐ। ਆਇਆ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਐ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਕੋਈ ਦੱਸੇ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਹਥਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਅਖੇ ਦੋਵੇਂ ਬੰਦੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਐ, ਅਖੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਾਲੇ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਾਮ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੀ ਐ ਅਖੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਮੰਨ ਵੀ ਲਵੋ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਪਰ ਕੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪੰਥ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ? ਇਹ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਲਓ, ਮੇਰਾ ਉਹ ਕਾਤਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿਉ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕੱਛ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖ ਲਉ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਛਪਿਆ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਐ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਰੱਖੋ

ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਕਰੋ ਤੇ ਜੱਥੇ ਲਿਆਉ ਤੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਦਾ ਉਦੋਂ ਬਿਆਨ ਛਪਿਆ, ਏਥੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪਈ ਹੈ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਰੋਂ ਪੰਥ ਕੁਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਭਾਵ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ) ਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲਿਖਦੀ ਐ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕੀ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ? ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਐ ਕੀ ਪੰਥ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਭੱਠ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਐ, ਉਹਨੂੰ ਪੰਥ ਕੱਢ ਨੀਂ ਸਕਦਾ ਇਥੋਂ ? ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਲਿਖਦੀ ਐ, ਅਖੇ ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅਖੇ ਸਕੱਤਰ ਰਿਹਾ ਐ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੁੱਤਾ ਹਲਕ ਜਾਵੇ ਉਹਨੂੰ ਘਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਲੋਕ ? ਇਹ ਇਕ ਥਾਂ ਲਿਖਦੀ ਐ ਅਖੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਉਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਕੱਤਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਫੇਰ ਲਿਖਿਆ, 'ਅਖੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਾਂ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਉਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਐ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਬੀਬੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣਾ ਸੋਭਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਮਰਦ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹਾਂ। **ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭੱਠ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਐ, ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਐ ਤੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਟੀ ਫੁੱਟ ਦਾ ਬਣ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਐ, ਉਹਨੂੰ ਆਪਦੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਐ। ਉਲਟਾ ਸੁਨੇਹੇ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਐ।** ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਅਖੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਐ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਮਿਲ ਪਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛੂੰਗਾ ਕਿ ਦੱਸ ਕਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਐ ? ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਈ ਪਰਸੋਂ ਇਥੇ ਇਕ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ, ਡਰਾਮਾ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਐ। ਟੇਪਾਂ ਭਰਵਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਐ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸੁੱਖੇ ਨੂੰ ਅਖੇ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜਦਾ ਹੈ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਐ ਤੇ ਸੁੱਖਾ-ਸੁੱਖਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਐ। ਅਖੇ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੀ ਐ। ਜੇ ਮੈਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜਨੀ ਹੋਊ ਤੇ ਚੱਜ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਘੜੂੰ। ਇਹ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਕਿਹੜੀ ਐ, ਨਾ ਕੋਈ ਇਹ ਸੰਪਰਦਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਇਹ ਜੱਥੇਬੰਦੀ, ਲੈਣ ਨੀਂ, ਦੇਣ ਨੀਂ, ਦਸ ਬੰਦੇ ਹੇਠੋਂ ਉਪਰੋਂ ਸਾਰੇ ਖ਼ਬਰਨੀਂ। ਅਖੇ ਜੀ ਇਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜ ਲਈ। ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਐ ਤੇ ਜਦੋਂ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਸੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਲੱਤਾਂ ਇਥੋਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ 'ਚੋਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਚ ਕੱਢਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੁੱਖੇ ਹੋਣਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਕਫਨ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਬੱਸ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ। ਦਸ ਦਿਨ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਐ। ਉਥੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀ, ਅਖੇ ਸੰਤ ਜੀ ਅਖੇ ਵਰੰਟਡ ਨੀਂ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਵਰੰਟਡ ਐ, ਤੂੰ ਕੀ ਲੈਣਾ ਐਂ ? ਉਹ ਬੰਦਾ ਕਮੇਟੀ

(ਭਾਵ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ) ਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਅਖੇ ਨਾਲ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਹੋ ਗੱਲ ਕੀ ਐ ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਗੌੜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਐ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਂਭਣੇ ਐਂ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਐ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਲੈ ਜਾਊ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਫੜਨਾ ਤਾਂ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਆਇਓ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਲ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ ਇੰਨਾ ਰਿਸਕ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੁਆਨੀ-ਦੁਆਨੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਉਠ ਕੇ ਤੇ ਇਥੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰਦੇ ਐ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਟੇਜ ਉਤੇ (ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਲਈ ਕਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੀ ਸੀ ਜੋ ਫੜੀ ਗਈ ਸੀ-ਸੰਪਾਦਕ) ਤੇ ਉਲਟਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਹਿੰਦਾ ਅਖੇ ਅਸੀਂ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਆਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਜਿੰਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬੈਠੇ ਐ ਕੀ ਇਹ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਫੁੱਟ ਪਾਊ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਐ। ਓ ਬਈ ਬੋਲਦੇ ਨੀਂ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਬੈਠੇ ਐ ਦੱਸੋ ਤੇ ਜੇ ਫੁੱਟ ਪਾਊ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਐ ਇਹ ਬਾਹਰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਐ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੋ-ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਜੱਥੇ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੇ ਆਉਂਨੇ ਐ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਣ ਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਐ ਸੰਤ ਜੀ, ਕੀ ਕਰੀਏ। ਸੰਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸੇ ਕਿ ਕੀ ਕਰੋ. ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪੇ ਅਕਲ ਕੋਈ ਨੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ? ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਹੈਗੀ (ਸੰਗਤ 'ਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ) ਤੇ ਕੀ ਨਿਭਾਈ ਐ। 14 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਸੋਚੀ, ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਐ ? ਦੱਸੋ ਜਿੰਨੀ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਐ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪ੍ਰੈਟੈਸ ਕੀਤਾ ਐਥੇ ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਏਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਐ ? ਕੀ ਇਹ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਐ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਬਿਠਾਇਆ ਐ ? ਦੱਸੋ ਜਿਹਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਉਠ ਕੇ ਕਹੋ ਬਈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਤ ਜੀ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਜਾਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਕੜੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ। ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਈ ਜਾਨੈ ਐ ਦਬਾਓ ਪਾਈ ਜਾਨੇ ਐ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਉਠ ਕੇ ਕਹੋ ਬਾਈਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਖ਼ਬਰ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੜ੍ਹੀ ਐ ? ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਉਹ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੇ ਐ, ਮੇਰਾ ਬੋਲਣਾ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਐ ਤੇ ਆਹ ਉਠ ਕੇ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਰਗੀਆਂ ਵੀ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਲਿਖਿਆ ਐ, ਅਖੇ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਐ ਕਿ ਮੈਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਖੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਐ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਖੇ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਫ਼ਤਹਿ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਉਹਦੇ ਪਾਪ ਵੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਐ ਜਿਹੜਾ ਪਿੱਛੋਂ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਉਹਦੇ ਵੀ ਅਖੇ ਪਾਪ ਟਕਰਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਐ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਅਖੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਖੇ ਉਲਟ ਐ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਐ ਤੇ ਇਹਦੇ ਪਿਉ (ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਦਾ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ, ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਇਹਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਬਈ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਕਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ? ਫੇਰ

ਇਹ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਐ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਲਿਖ ਰਹੀ ਐਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਐ ? ਹੁਣ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ? ਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਮੇਰਾ, ਬਾਦਲ ਦਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਰਨਾਲੇ ਦਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿਹੁੰ ਦਾ ਟੈਲੀਵਿਯਨਾਂ 'ਤੇ ਨੀਂ ਭਰਿਆ, ਤਲਵੰਡੀ ਉਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਐਂ। ਫੇਰ ਤਲਵੰਡੀ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਐ। ਸਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਬਹੁਤ ਵੇਰਾਂ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਐਂ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਐ ਤਾਂ ਵੇਖ ਲਓ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਟੇਪਾਂ ਵੀ ਭਰੀਆਂ ਐ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤਾਂ ਚਲੋ ਡਿਕਟੇਟਰ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਬਾਹਰ, ਬਾਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਉਠ ਕੇ ਫਰਿਜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨੂੰ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇਣ ਆ ਗਈਆਂ ਇਹੋ ਇਕ ਬੰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਦਿੱਲੀ। ਸਾਰੇ ਕਛਹਿਰੇ ਚੁਕ ਕੇ ਸਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਮਗਰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ, ਦਲੀਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰੂੰਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਤ ਆਂ ਤੇ ਨਾ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਲੀਡਰ ਐਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਐਂ, ਕੂਕਰ ਆਂ ਤੁਹਾਡਾ। ਕੰਮ ਜਿਹੜਾ ਕਰਾਉਣਾ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਰਾ ਲਵੋ ਪਰ ਉਹਦੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੀ। ਹੁਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐ ਪਟਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਕਹਾਂਗਾ ਸਿੰਘੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਉ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਐ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਉਠ ਕੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗੋ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆ ਤੈਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਐ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੰਟ ਕਹਿੰਦੇ ਐ, ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਪੰਥ ਦਾ ਗੱਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਐ। ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛੋ ਤੇ ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਤੇ ਹੁਣ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੈਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਨਾ ਆਂ ਉਹਦਾ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉੱਤਰ ਦਿਉ ਤੇ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਲੈ ਕੇ ਦਿਉ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਤੇ ਲੀਡਰ ਵੀ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਤੇ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਲਿਓ ਕਿ ਕਿਸ ਦੇ ਦੇਣਦਾਰ ਹੋਵੋਗੇ ? ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਹਦੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਦਿਉ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਤੇ ਜੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ ਭਈ ਜਾਣਾਂ ਜੱਥੇ 'ਚ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਖੇ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਨੀਂ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਦਿਆਂ। ਮੇਰੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਆ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਆਉਂਦਾ ਐ ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਐ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਕਟ ਕਿਵੇਂ ਟਾਲਣਾ ਐ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਕਿਵੇਂ ਐ ? ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮੈਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਐ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਕਹਾਂ ਭਈ ਆਹ ਕੁਝ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ ਕੀ ਕਰਨਾ ਐ ? ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੋਢੀ ਮਾਰਿਆ ਕਿਉਂ ਐ ? ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਦਿਉ ਤੇ ਦੂਜਾ ਜਿਹੜਾ ਪਰਸੋਂ ਇਥੇ (ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ) ਡਰਾਮਾ ਖੇਡਿਆ ਐ, ਉਹ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਜੇ ਹੱਥ ਆ ਤਾਂ ਇਕਬਾਲ ਹੋਵੇ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਿਸ ਠੁਕਰਾਈ

ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਿਲੇ ਸੀ ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਉਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਚ ਹੋਇਐ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਇਹ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐ ? ਜੇ ਕੀਤਾ ਐ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰੋ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛੋ ਜੇ ਉਹਦੇ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਦਿਉ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਰਹੂੰਗਾ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿਉਗੇ, ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੂੰ। ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਉਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਗੁਨਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੇ ਗੁਨਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਐ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਮ ਈ ਲੱਥ ਗਈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਕੌਮ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਮੰਨੇ, ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ ਜਾ ਕੇ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਕਹਿ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇ, ਵੈਸੇ ਮੈਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਂ। ਤਖ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ, ਤਖ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਐ। ਪਰ ਇਥੇ ਦਿਲ 'ਚ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ 'ਚ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ ਉਤਰੀ ਐ ਤਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਤਖਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰ ਉਹ ਅਪੀਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਐ ਕਿ ਡਿਕਟੇਟਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਐ ? ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਉ। ਇਹਦਾ ਕੀ ਕਾਰਣ ਐ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇ ਤੁਸੀਂ ਠੁਕਰਾਉ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਇਥੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤਲਵੰਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਲਵੇ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਇਥੇ ਤਰਫ਼ ਲਵੋ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਲਵੇ ਤੇ ਉਹਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿਉ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਕਰੇ, ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਏਥੇ ਬੁਲਾ ਲਵੋ। ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਾਉਣ ਦਾ ਪਟਾ ਲਿਖਾ ਕੇ ਲਿਆਏ ਓ ਦਰਗਾਹ 'ਚੋਂ। ਇਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਦੱਸੋ ਕੌਣ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੱਸੂਗਾ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕੌਣ ਉੱਤਰ ਦੇਊ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ? ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਮੇਰਾ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਿਓ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਛੋਟਾ ਐ ਬਹੁਤ (ਭਾਵ ਨੀਵਾਂ ਹਾਂ)। ਪਰ ਮੈਥੋਂ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਖੁਸਰੇ ਓ ਸਾਰੇ, ਮਰਦ ਨਹੀਂ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਫੇਰ ਕੋਈ। ਖੁਸਰੇ ਹੋ ਫਿਰ ਜਿੰਨੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰਾ ਗਿਲਾ ਕਰ ਲਿਉ, ਜਾਓ ਉਠ ਕੇ ਮੇਰਾ ਚੈਲਿੰਜ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੋ ਕੋਈ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ। ਬਾਈਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਮੇਰੀ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੱਢੋ। ਕਿਉਂ ਬਈ ਦੱਸੋ ਸਿੰਘੋ, ਇਹ ਕੀ ਕਾਰਨ ਐ ਇਕ ਪਾਸੇ ਛਿੱਤਰ ਖੜਕੀ ਜਾਂਦਾ ਐ ਦੂਜਾ ਕੁੱਟ ਖਾਈ

ਜਾਦਾ ਐ ਤੇ ਕੁੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਠੰਢਾ ਰਹੁ। ਕਿਉਂ ਬਈ ਜਵਾਬ ਨੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਸਾਰੇ ਸੌਂ ਗਏ ? ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਝਾਕੀ ਜਾਂਦੇ ਐ ? ਜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਗਲਤ ਐ ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰੋ ਜਾ ਕੇ, ਤੇ ਜੇ ਗੱਲਾਂ ਠੀਕ ਐ ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਦਿਉ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਵਰਕਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਨਿੱਤ ਹੀ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੋਸ਼ੇ ਛੱਡਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਐ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਰੋਨੇ ਓਂ ਸੰਤ ਜੀ ! ਕੌਮ ਬਚਾ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਤੰਗ ਕਰਨੋਂ ਹਟੀ ਐ। ਅੱਜ ਇਕ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਐ, ਉਹ ਵੀ ਹਟ ਜੂ, ਉਹ ਹਟਾ ਲਾਂਗੇ। ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਇਆ ਸੁਨੇਹਾ ਅੱਜ ਚਾਰ ਸੌ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਚੱਲਦਾ ਤੇ 375 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਮੈਂ ਕੱਲਾ ਲੜਦਾ ਹਾਂ। 25 ਕੇਸ ਸਾਰਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਲੜਦੀ ਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐ। ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਤੂੰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ, ਬਾਦਲ ਵੀ ਅਕਾਲੀ, ਦੋਵੇਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿਹੁੰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ, ਬਰਨਾਲਾ ਵੀ, ਅਕਾਲੀ ਚੀਮਾ ਵੀ ਅਕਾਲੀ, ਤੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਵੀ ਅਕਾਲੀ, ਤੁਸੀਂ ਵਿਧਾਨ ਪਾੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਤਲਵੰਡੀ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਾਰਨ ਕੀ ਐ ? ਅਕਾਲੀ ਬਾਹਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅੰਦਰ ਐ ? ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ ਬਈ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛੀਆਂ ਸੀ ਉਹਨੂੰ, ਉਹ ਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸੋ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਕਿ ਸੌਂਤੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਬਦਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਰਕਰ ਨੇ ਲਿਆ ? ਉਠ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕਹਿ ਦਿਉ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰ ਐ ਸਾਰੇ। ਕਿਉਂ ਬਈ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਕਹੋ ਉਠ ਕੇ ਸੌਂਤੀਆਂ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਐ ? ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ? 14 ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੁਣ ਤਕ ਤੇ 14 'ਚੋਂ ਪੰਥ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦਸੋ ਬਈ 14 ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ? ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੈਗਾ ਤਾਂ ਦਿਉ। ਤੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਨਿੱਤ ਕੱਢੀ ਜਾਨੇ ਐ ਕਿ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪੈ ਗਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ। ਹੁਣ ਤਾਂ 'ਕੁੜਮ ਕੁੜਮਾਈ ਆਇਆ ਬਲਰਾਮ ਜੀਉ' ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਕੀ ਕਹੋਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ? ਹੁਣ ਜੇ ਤਾਂ ਕੈਰੋਂ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤੇ ਜਵਾਈ ਹਾਰ ਗਿਆ ਐ ਤੇ ਜੇ ਬਾਦਲ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਹੁਰਾ ਹਾਰ ਗਿਆ ਐ, ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਉਗੇ ! ਮੁੜ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਐ। 22 ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰਿਆਂ ਫਿਰਦਾ ਐਂ ਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਉਠ ਕੇ ਦੁੱਕੀ-ਤਿੱਕੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਰੂੰ ਦੇ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੋ। ਵੇਖ ਸੋਚ ਲਓ ਬਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਟੀਆਂ ਵਾਲਿਓ

(ਜੱਥੇ 'ਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੰਘ) ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਅੱਜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਹ ਮੈਂ ਨੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਪੱਟੀ ਲਾਹੋ, ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਐ ਮੇਰੀ ਨੀਂ। ਮੇਰੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਓਦੋਂ ਐਂ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੋਊ ਆਹ ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਐ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਮੈਂ ਸੰਭਾਲੂੰ।

ਕੰਧ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਗੋਲੀ ਵੱਜੀ ਐ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਇਥੇ ਬੈਠੀ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਚਲਾਈ ਗੋਲੀ ਤੇ ਜੱਥੇ ਦਾ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ ਉਹਦੀ ਆ ਪੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਪੱਗ ਦੇ ਪੇਚ ਛੇਕ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪਾਸਿਉਂ ਗਲੀ ਜਿਹੀ ਹੋਈ ਐ ਤੇ ਉਹਦੀ ਪੱਗ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਤੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕੰਧ 'ਚ ਵੱਜੀ ਐ। ਤੇ ਆ ਜਿਹੜੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪਰਸੋਂ ਚੌਥੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਇਹੀ ਆਇਆ ਐ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਇੱਟ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਵੱਜੀ ਐ ਇਹਦਾ ਇਹ ਹਰਜਾਨਾ ਐ। ਤੇ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਐ ਮੁੱਕਿਆ ਨੀਂ ਕੰਮ। ਇਹ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਂਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋ ਲੰਗਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਵੱਜੀ ਹੋਈ ਇੱਟ ਤੇ ਗੋਲੀ ਦਾ ਇੰਨਾ ਦਰਦ ਐ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਏਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਤੇ ਉਹਦਾ ਫੇਰ ਆਪ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਿਉ ਬਈ ਕੀ ਭਾਅ ਪਊਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕਰੂੰਗਾ ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਵੜੀ ਐ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛੱਲੀ ਰਾਮ ਤੇ ਗੁੱਲੀ ਰਾਮ 'ਤੇ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਉਦੋਂ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਨੀਂ। ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹਿੰਦੂ ਨਾਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੈਰ ਕੋਈ ਨੀਂ ਪਰ ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਣਾ ਲਏ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਮਕਾਨ ਢਾਹੁਣਾ ਐਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਐ ਫੇਰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨੀਂ ਏਕਤਾ ਊਕਤਾ ਦੀ, ਫੇਰ ਉਸ ਦਿਨ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾ ਦਿਉ। ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪਣਾ ਚੱਲਿਐ ਇਹਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰ ਲਿਉ ਕਿ ਪੰਥ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਐ, ਤੁਰਨਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਐ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਥੱਲੇ ਰਹਿਣਾ ਐ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਐਂ ਤੇ ਦਵਾਰਾ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਓ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗਿਆ ਐ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਗਏ ਐ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਐ। ਮੇਰਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਔਹ ਜਿਹੜਾ ਜੱਥੇ ਵਾਲਾ ਐ ਉਹ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੱਸ ਈ ਦਿੱਤਾ ਐ ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰ ਲਿਉ। ਜੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ 'ਚ ਗੁਨਾਹ ਐ ਥੱਲੇ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਿਓ ਨਾ, ਏਥੇ ਉਠ ਕੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੋ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਐਥੇ ਬੈਠਾ ਐ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਲਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦਾ ਗ਼ੱਦਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਐ ? ਤੇ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਅਖੇ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹਾਂ ਅਖੇ ਵਿਖਾਉ ਕਿਥੇ ਐ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵੀ ਦੇ ਦਿਆਂ। ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਬੂਤ ਲੈਣੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਉ।

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਉ। ਛੇ ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਅਜੀਤ, 6 ਸਤੰਬਰ, ਜਿਹੜਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ (1983) ਵਿਚ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਲਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਠਿੰਡਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ 4 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਐ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਗੱਦਾਰ ਹਨ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਕਟਿੰਗ ਮੰਗੀ ਐ ਉਹ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿ ਤਾ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚੋਂ ਕਢਾ ਦੇ ਕੇ ਦਊਂ। ਸੰਧੂ ਦਾ ਨਾਂ ਐ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ, ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਉਂ ਲੈਂਦਾ ਐ ? ਇੰਨਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੇਦ ਨੀਂ ਨਾ ਮੁੰਡੇ ਨਵੇਂ ਆਏ ਐਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ। ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਦਾ ਨਾਂ ਪਤਾ ਕਿਉਂ ਲੈਂਦਾ ਐ, ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਐ ਤਲਵੰਡੀ ਧੜੇ ਦਾ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਇਥੇ ਵਾਕਆਊਟ ਕਰ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਐ ਉਹ ਵਾਕਆਊਟ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਉਲਟਾ ਨਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਦਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਐ। ਹੁਣ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੋਢੀ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ ਐ, ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਪਈ, ਮੈਂ ਵੈਗਾਰ ਕੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਹਿੰਨਾ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕਾਤਲ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਸਕੱਤਰ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਧੜੇ ਦਾ, ਉਹ ਕਾਤਲ ਐ ਸਾਡਾ ਤੇ ਮਲਕ ਸਿਹੁੰ ਭਾਟੀਏ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਐ ਉਹ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਹੋ ਗਿਐ। ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਆਈ, ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਇਹ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਮੈਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਹਿ ਕੇ ਆਏ ਅਖੇ ਜੀ ਗੁਰਚਰਨ ਝੂਠਾ ਐ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਫਿਰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰੋ, ਇਥੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਏ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਕੋਲੇ ਜਾ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿਹੁੰ ਖਰੀ ਤੇ ਮਲਕ ਸਿਹੁੰ ਭਾਟੀਏ ਦਾ ਨਾਂ ਬਰੈਕਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਐ ਤਲਵੰਡੀ ਗਰੁੱਪ। ਆਹ ਤਲਵੰਡੀ ਗਰੁੱਪ ਬਰੈਕਟ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਐ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਦਾ ? ਅਖੇ ਜੀ ਇਹ ਤਲਵੰਡੀ ਗਰੁੱਪ ਬਾਰੇ ਭਾਟੀਏ ਬਾਰੇ ਤੁਸਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਗੁਰਚਰਨ.....ਸਕੱਤਰ.....ਗੁਰਚਰਨ ਸਕੱਤਰ ਬਾਰੇ ਸੰਤ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਪੰਜਾਂ ਨੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ ਉਸ ਦਿਨ ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਵੀ ਸੀ। ਇਕ ਕੁਲਦੀਪ ਵਡਾਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ 5 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲੇ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਐ ਪਰ ਰੁਕੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਨੇ ਵਾਕਆਊਟ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਿਹਨੇ ਵਾਕਆਊਟ ਕੀਤਾ ਐ ਉਹ ਕਹਿੰਦੈ ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਐ ਤੇ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ, ਲੱਕ ਬੱਧਾ ਝੂਠ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਖ਼ੁਸ਼ੀਪੁਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦਿਖਾਉ ਕਿਸ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਚ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮੈਂ ਦੇਊਂਗਾ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਫੇਰ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਊਂਗਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਉਹ ਮੇਰੀ ਦੇਵੇ ਕੌਈ। ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਰਸਤਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਹੁਣ ਕਰੂੰਗਾ। ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਐ ਮੇਰੇ ਕੋਲ, ਨਾਂ ਮੇਰਾ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਅੱਖਰ ਨੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਦੇ। 22 ਤਰੀਕ ਦੀ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ 'ਤੇ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਉਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਵਲਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਲਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਉਹੋ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐ ਵਕੀਲ। ਉਹ ਸੱਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਵਿਚ ਇਥੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੇ ਇਕ ਚਿਟ ਸੀ। 5-6 ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਨੀਂ ਸੀ ਇਹ ਪੜ੍ਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾ ਕੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਚਿੱਟ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ ਚਿੱਟ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੁਆਇੰਟ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਿਆ ਜਵਾਬ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਉਤਰ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਆਏਗਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਐ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਐ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਈ ਇਹ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਐ। ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਫੜ ਲਏ। ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਬਰ ਜੱਥਾ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਤਾਲਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਫੜੇ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦੇ ਮੇਰੇ ਐ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਨੀਂ ਬੁਲਾਉਂਦੇ, ਕੀ ਕਾਰਨ ਐ ? ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਟੇਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਐ। ਇਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਇਕ ਦੋ ਸਵਾਲ ਐ, ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਐ ਜੇ ਤਾਂ ਇਹ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟ ਐ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ ਕਿ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਨੂੰ ਜਨਮ ਕਿਹਨੇ ਦਿੱਤਾ ਐ ? ਤੇ ਜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਬਈ ਜਿਹਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਏਜੰਟ ਐ ਉਹ ਮੈਂ ਐ। ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲਵੇ ਘੁੰਡ ਕਿਉਂ ਕੱਢਦਾ ਐ ? ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਐ ਮੈਂ ਟੇਪ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਐ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਐ ਟੇਪ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਐ। ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਮੇਰੀ ਟੇਪ ਦੇਵੇ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਕਹੇ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ (ਭਾਵ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ) ਝੂਠ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਲੱਕ ਬੱਧਾ ਦਿਨੇ-ਰਾਤ। ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ, ਤਿੰਨ ਜੱਥੇਦਾਰ, ਦੋਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਡੇਹੜੀ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਐ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਈ ਐ ਤੇ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਇਕ ਦਿਨ। ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਮੀਟਿੰਗ ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਐ ਤੇ ਸਾਢੇ ਪੰਜਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪਿੱਛੋਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਤੇਰਾ ਗੁਨਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਜੇ ਮੇਰਾ ਗੁਨਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਹੋ ਚੱਲੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ। ਜੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਕਿ ਸੱਚਾ ਪਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਪਈ ਤੂੰ ਸੱਚਾ। ਫੇਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੇ ਆਉਣਾ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਂ ਵਿਚੋਲੇ ਮੰਨਦਾ ਐ, ਸਾਲਸੀ ਮੰਨਦਾ ਐ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿਉ ਅੱਜ। ਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਬਿਠਾਇਆ ਕਿਉਂ ਐ ? ਤੁਸੀਂ ਉਠ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਉ ਤੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਐ ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਧਰ ਨਿਕਲ ਜਾਨਾ ਬਾਹਰ ਭਾਵੇਂ ਜਾਂਦਾ ਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਜਾਂ, ਅਸੀਂ 45000 ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਨਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡ, 45000 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ, ਮਾਈਆਂ-ਭਾਈਆਂ ਦੇ, 12000 ਨੂੰ ਇਕੋ ਦਿਨ ਛਕਾਇਆ, ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ, ਦਾਹੜੀਆਂ ਰਖਾਉਣੀਆਂ, ਨਸ਼ੇ ਛੁਡਾਉਣੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਾਂਗਰਸੀ ਦਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ ਐ, ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿਉ।

ਦਸੋ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਐਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐ (ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਈਆਂ) ਅਕਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਆਂ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਨੀਂ ? ਨੀਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨੀਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਇਕ ਐ ਪਈ ਜਦ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਐ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਐਂ।

ਮੇਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਐ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਐਨੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਉ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤਰ ਦਿੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨੀਂ ਪੂਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਆਹ ਤੁਸੀਂ ਉਤਰ ਆਹ ਲਿਆ ਸੀ, ਲਿਖ ਕੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਆ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ ਇਹਨੂੰ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਦੇ। ਅੱਜ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਰਸਾਲੇ 'ਚ। ਆਹ ਪੜ੍ਹ ਲੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ, ਇਹਦੇ 'ਚ ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ ਐ ਅਖੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਪੰਥ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ ਨੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕੀ ਪੰਥ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੱਢ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ? ਉਥੋਂ ਦਾ ਨੀਂ ਕੱਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਟੇਪਾਂ ਲੈ ਆਓ, ਦੁਬਾਰਾ ਲਾ ਕੇ ਭਰ ਦਿੰਨਾਂ ਸੱਤਰ ਸਵਾਲ ਆ ਮੇਰੇ ਸੱਤਰ। ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਏ ਐ ਕੁਝ ਸਵਾਲ, ਮੇਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਵਾਲ ਵੀ ਝੂਠਾ ਕਰ ਦਿਉ, ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਾਲ ਵੱਢ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦਊਂ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ, ਅੱਜ ਤਕ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਚ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੂੰ। ਦੂਜਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਮੈਂ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸੋ, ਜਿਹਦੇ 'ਚ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਤਕ ਜੱਥੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਨੇ ਐ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੀਂ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਨੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਣਾ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਐ ਫਿਰ ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਤਾਰਾ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਜਿਹੜਾ ਸੋਚਣਾ ਸੋਚੋ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਐ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਿਹਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣ ਪਈ ਕਿਉਂ ਤੋੜਿਆ ਐ! ਦੂਜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਐ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾਂ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਾ ਬੋਲਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਆਣ ਕੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ? 8 ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਮੈਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਬੋਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਪਈ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਊ ਕੋਈ ? ਫਿਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਐ ਕਿ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਨੂੰ 6 ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕਢਦਾ ਹਾਂ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਐ ਤੇ ਦੂਜੇ

ਦਿਨ ਬਿਆਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਤਭੇਦ ਹਨ। ਕਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਤਭੇਦ ਆ ਚਾਹੇ ਹੋਣ ਚਾਹੇ ਨਾ ਹੋਣ ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਐ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਚੋਂ ਸੁਣਿਆ ਐ ? ਡਿਕਟੇਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਐ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ਫਿਰ ਡਿਕਟੇਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਖ਼ਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਸਲਾਹ ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛੀ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਐ ਕਿ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਐ। ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਖ਼ਬਰ ਆ ਗਈ ਕਿ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਪਿਸਤੌਲ ਖ਼ਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾਂ ਕਿ ਕੀਤੀ ਐ। ਮੈਂ ਨਿੱਤ ਕਹਿੰਨਾਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਖ਼ਰੀਦੋ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਹਿੰਨਾ ਐ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਡਿਕਟੇਟਰ ਮੁਕਰਿਆ ਐ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਕਿ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਾ ਮਾਰਨਾ ਐਂ ਉਹਦੀ ਤਰਦੀਦ ਨੀਂ ਕੀਤੀ ਡਿਕਟੇਟਰ ਨੇ ਕੀ ਇਹ ਡਿਕਟੇਟਰ ਦੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ? ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹਨੇ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂ। ਜੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਤਰਦੀਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤਰਦੀਦ ਨੀਂ ਕੀਤੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਐ। ਕਦੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਐ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ? ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਖ਼ਬਰ ਆ ਗਈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਤਰਦੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਐ ਡਿਕਟੇਟਰ ਦੀਆਂ ਮੇਰਾ ਚੈਲੰਜ ਐ ਤੁਹਾਨੂੰ 22 ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਮੇਰੀ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਤਰਦੀਦ ਦਿਖਾ ਦਿਉ ਲਿਆ ਕੇ। ਇਕ ਦੀ ਕੀਤੀ ਐ ਕਿਹੜੀ ਦੀ, ਜਿਹੜੀ ਖ਼ਬਰ ਮੈਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਬਣਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਐ ਉਹ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਮੈਂ ਤਰਦੀਦ ਕੀਤੀ ਐ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ ਐ। ਮੈਂ ਤੇ 22 ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਨਿਕਲ ਗਈ ਐ ਉਹ ਵਾਪਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਆਹ ਹੁਣ ਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਐ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਐ ਇਹਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਐ ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੋਊ। ਤੁਸੀਂ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਉ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੋਊਗਾ ਮੈਂ ਝੱਲ ਲਊਂਗਾ। ਮੈਂ ਤਰਦੀਦ ਨੀਂ ਕੀਤੀ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੀ। 5000 ਹਿੰਦੂਆਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕਈਆਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਇਹਦੀ ਤਰਦੀਦ ਕਰ ਦਈਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨੀਂ ਕਰਨੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਉਂ ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਐ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾ ਵਾਰ ਨੀਂ ਕਦੇ ਕੀਤਾ, ਕਦੇ ਵੀ ਨੀਂ ਕੀਤਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਐ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਧਾਰ ਮੈਂ ਭਾਜੀ ਤਾਂ ਰੱਖੀ ਨੀਂ ਕਦੇ ਉਹ ਮੋੜਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਆਂ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਜ਼ੀ ਭਾਜੀ ਮੋੜ ਦੇਈਦੀ ਆ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿੰਦੇ ਵਾਲੀ ਮੋੜੀ ਐ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਤੇਈਆਂ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਵੱਢ ਸਿਰ ਉਹਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ

ਰੱਖਿਆ , ਨਾਲੇ ਉਹ ਅਸੀਂ ਰੱਖਿਆ ਐ ਮਤਾਂ ਕੋਈ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਐ। ਉਹ ਲਿਆ ਬਦਲਾ ਅਸੀਂ ਭਰਾ ਆਪਦੇ ਦਾ। ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਮੇਰੀ ਤਰਦੀਦ ਹੋਈ ਵਿਖਾਓ ਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਕਹੋ ਜੀ ਇਹਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹਦੋਂ ਵੱਧ ਕੀ ਦੇਵਾਂ ? ਇਹ ਡਿਕਟੇਟਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਐਂ। ਬਾਕੀ ਛੱਡ ਦਿਉ ਜਿਹੜੇ ਛੋਟੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਐ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਡਿਕਟੇਟਰ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਵਿਖਾ ਦਿਉ ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੂੰ। ਫੇਰ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਰੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਐ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਮੁੜ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਲਾਈ ਨੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਚੰਗਾ ਠੀਕ ਐ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਤੇ ਇੰਨੇ ਸਬੂਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਤੇ ਐ ਏਦੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਬਿਆਨ ਕਿੰਨੀ ਵੇਰਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਟ ਗਈ ਐ ਥੋੜ੍ਹੀ ਪਤਾ ਨੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਐ ? ਆ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮਨਚੰਦਾ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਉਦੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨੀਂ ਬਿਆਨ ਕੋਈ ਆਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸੋ ਜਿਹੜੇ ਆਹ ਬਿਆਨ ਆਏ ਐ ਐਹ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਨਿੱਤ ਆਈ ਜਾਂਦੇ ਐ ਅਖੇ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਖੇ ਇਥੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਇਹਨੇ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਬਈ ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਇਥੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਰਾੜੇਵਾਲਾ, ਉਦੋਂ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਨਾ ਹੋਈ ? ਜਦੋਂ ਜੱਥੇਦਾਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੁੜ ਇਸੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਈ ਰਿਹਾ ਜਿਹਦੇ 'ਚ ਮੈਂ ਰਹਿਨਾਂ ਉਦੋਂ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਨਾ ਹੋਈ ? ਸੰਤ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੰਜਾ ਰਿਹਾ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਥੱਲੇ ਹੁੰਨਾ ਐ ਉਦੋਂ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਨਾ ਹੋਈ ? ਜਦੋਂ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ 'ਚ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਐ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਨਾ ਹੋਈ ? 20 ਸਾਲ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜਿਹੜੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਐ ਕਿ ਵੀਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੇ 400 ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਥੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ ਐ, ਹੁਣ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਤੇ ਬੁੱਧਵਾਰ 400 ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ ਇਥੇ ? ਕਦੇ ਪੁੱਛਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਜੋ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿਉ ? ਗੁਰਬਚਨਾ ਨਰਕਧਾਰੀਆ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਬਰੀ ਹੋਇਆ ਜਿਹਦਾ ਮੈਂ ਸਬੂਤ ਦਿੰਨਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਜਾਉ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ 'ਚ ਵੜ੍ਹ ਜਾਉ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਕਰਨਾਲ ਵਾਲੇ ਗੁਪਤੇ ਜੱਜ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ, ਉਹ ਰਜਿਸਟਰ ਕੱਢ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਝੂਠਾ ਕਿਹਾ ਤੇ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਕਿਹਾ ਐ ਤੇ ਤਾਂ ਗੁਰਬਚਨਾ ਬਰੀ ਹੋਇਆ ਐ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੁਰਬਚਨਾ ਬਰੀ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਦੇਊਂਗਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾਂ। ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰੇ ਬਾਪੂ ਕਹਿ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਦਾ ਰਿਹਾ 1979 ਵਿਚ ਚੰਨਣਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇ ਕੇ ਆਏ ਐ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਦਾ ਅੱਜ ਤਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਐ ? ਹੁਣ ਕਹਿੰਦਾ ਐ ਅਖੇ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਮਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਉ। ਸੜਨ ਵਾਸਤੇ, ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਵੀ ਐ ਅਖੇ ਜੀ ਇਹਨੂੰ ਸੜਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੇ, ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਜਾਊਂ

ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕੁਝ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਐ ਜਾਂ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਜਾਊ ਜਾਂ ਮਰ ਕੇ ਸੜ ਜਾਊ ਹੈ ਤਾਂ ਸੜਨਾ ਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ। ਇਹਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਪਈ ਸ਼ਰਮ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ ਤੂੰ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਐਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਵਿਆਂ ਵਾਲਾ ਥਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਦੋ ਕਮਰੇ ਪਾਉਣੇ ਪਏ ਐ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ। ਜਿਹੜੇ ਕੁੰਡ ਬਣੇ ਐਂ ਉਹ ਹੁਣ ਢਾਹੇ ਐ ਆਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਥੇ। (ਇਹ ਕੁੰਡ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਸੀ) 'ਸੜਿਆ ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਕੇ ਲੰਮੇ ਚੌਲੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਾ ਕੇ ਬਾਲਟੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਦਹੀਂ ਦੀਆਂ ਰੱਖ ਛੱਡੀਆਂ ਕੇਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸੜਨਾ ਐ। ਦੱਸੋ ਕੌਣ ਮਰਿਆ ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਕੇ ? ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣੀਆਂ ਸੌਖੀਆਂ ਐ ਜਵਾਬ ਦਿਉ ਜੇ ਕੋਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਤੇ ? ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਤ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐ। ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ? ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੀਹਨੇ ਪਾਇਆ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ? ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਐ ? ਫੇਰ ਪਾਇਆ ਕਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਐ। ਇਹ ਕੈਰੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਉਹੋ ਐ ਜਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੁੜ ਨੂੰ ਬਰਫ਼ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਉਹ। ਜੱਥੇਦਾਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੁੜ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਕੀਤੀ। ਟੱਪਰੀ ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦਿਨ ਕੱਟੇ। ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾਇਆ ਕਰਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ, ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਚੈਂਚਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਬਠਿੰਡੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਮਰੇ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ 57000 ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰ ਗਏ ਐ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਕੈਰੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੀ ਅੱਜ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਨੇ ਨਾਤਾ ਨੀਂ ਜੋੜਿਆ ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦਰਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਿਹੜਾ ਰਹਿ ਚੁੱਕਿਆ ਜ਼ਕਰੀਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਧੀ ? ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿਉ। ਜੋ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲੈ ਆਉ ਉਤਰ ਮੈਂ ਦੇ ਦੇਊਂਗਾ ਭਾਵੇਂ 10 ਲੱਖ ਦੇ ਇਕੱਠ 'ਚ ਪੁੱਛ ਲਿਓ। ਇਹ ਲੀਡਰੀ ਐ, ਸਰਦਾਰੀ ਐ, ਚੌਧਰਪੁਣਾ ਐ ਤਾਂਕਿ ਕੋਈ ਉਠ ਕੇ ਮੁੰਡਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਤੇ ਲੀਡਰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਪੈ ਜਾਏ ਤੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਕਿਉਂ ਐ ਕਾਹਦੀ ਲੀਡਰੀ ਐ ? ਮੇਰਾ ਚੈਲੰਜ ਐ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋ ਕੁਛ ਮਰਜ਼ੀ ਪੁੱਛੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਇਕ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਨਾ ਦੇ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਸਿਰ ਵਢਵਾ ਲਊਂ ਆਪਣਾ। ਪੁੱਛੋ ਜਿਹਨੇ ਪੁੱਛਣਾ ਐ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਮਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਐ ਬੱਸਾਂ ਸਾੜੀਆਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਬੰਦੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲਦੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ, ਘਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੇ, ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਐ (19 ਨਵੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਹੇਰੂ ਵਿਚ) ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਿੰਘ ਘਰਾਂ 'ਚ ਨੀਂ ਵੜ ਸਕੇ। ਉਲਟਾ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਐ, ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਦੱਸੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਮੈਂ ਜੱਥੇ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੋਵੇ ? ਹੁਣ ਅੱਜ ਵੀ ਆ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਐ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਈ ਜੱਥੇ 'ਚ ਨੀਂ ਜਾਣਾ, ਹਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਅੱਜ ਕਹੀ ਵੇਗਾਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨੀਂ ਕਦੇ ਕਹੀ, ਨਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪੁੱਛੋ ਸੋਚੀ ਮਾਰਿਆ ਕਿਉਂ ਐ ? ਤੇ

ਸੋਢੀ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਕੋਈ ਨੀਂ ਸੈਕਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਾਇਲਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਜਹਾਜ਼ ਤਕ, 3 ਮੀਲ ਰੇਲ ਦੀ ਲਾਈਨ ਤੇ ਸੈਕਲ ਚਲਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤਿੰਨ ਮੀਲ।

ਨੋਟ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚਹੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋਈਆਂ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਸ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਜੋ ਬਰਨੇਬੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੱਬਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ।—ਸੰਪਾਦਕ।

ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੋ

ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੋ। ਜੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ (ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ) 230 ਗਰਨੇਡ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਜਿਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਭੇਡਾਂ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਹਿੰਦੂ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਪਿੱਛੋਂ ਜਨੇਊ ਕੁੰਜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਕੌਮ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ। ਰਾਜਸੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਦ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੋਹਣੇ ਹਨ ਤਾਕਿ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਈਏ। ਜਦ ਹਥਿਆਰ ਫੜਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਾ ਦਿਉ। ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਹੱਥੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਿਓ। ਸ਼ਸਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖੋ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣਾ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਬਾਈਨ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿਉ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਬੈਠ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਵਿਕ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਵਿਕਣ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ 5-6 ਹਨ ਪਰ ਆਪਾਂ ਦੋ ਕਰੋੜ ਹਾਂ। ਆਪੇ ਸਿੱਝ ਲਵਾਂਗੇ। ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹੋ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਚਿੱਕੜ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਣਾ। **ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ 1947 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਟੋਪੀ ਤੇ ਜਨੇਊ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ।** ਇਹ ਤਾਂ ਲੈ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੋ। ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ। ਜੇ ਪੁੱਛੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕਿਥੇ ਹੈ ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਜੀ ਕਦੇ ਪਾਈ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਰਾਜ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਲਉਗੇ ? ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖੋ, ਰਾਜ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਕਰਾ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤੀਵੀਂ ਨਾਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਗੱਲ ਘੁਮਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਹੀ ਪੱਲਾ

ਛੁਡਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਇਹ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਬਾਜ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਅਖੇ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਰਾ ਕੀ ਰਹੀ ਹੈ ? ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਗਲੀਂ ਪਵਾ ਕੇ ਕਛਹਿਰੇ ਪਵਾ ਕੇ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਕਹਾਵੇ। ਸਿੰਘੋ, ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਗਿਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਜਾਵੇ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲਾ ਕਹਾਉਣ ਦੀ ? ਸੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਲਤੂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਟੱਕਰ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੱਗ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹੋ। ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਢਿੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਜਿਵੇਂ ਚਕਮੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਇਕ-ਇਕ ਲੜਾਏ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅੱਜ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲਿਓ, ਬਲ ਬਖ਼ਸ਼ੋ !

ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਾਗਿਉਂ ਲਾਗਿਉਂ ਸ਼ਹਿਰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦਾ ਲਾਗਿਉਂ-ਲਾਗਿਉਂ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 6 ਇੰਚ ਦੀ 'ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾ ਲਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅੰਗ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 9 ਇੰਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕਿਤਨੀ ਵੱਡੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤਨੀ ਵੱਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿ ਕੇ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਸਤਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ, ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ, ਸਿੱਖ ਨਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਵਜਾ ਸਕਦੇ, ਸਿੱਖ ਝੰਡੇ ਨਹੀਂ ਝੁਲਾ ਸਕਦੇ, ਸਿੱਖ ਧਾਤ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦੇ (ਕੇਵਲ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ), ਸਿੱਖ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਵੀ। ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ੰਜੀਰ ਇਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤੋੜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗੇ ਤੇ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਨਕੇਲ ਪਾਵਾਂਗੇ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਕਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਸੀ, ਕਿਹੜੀ ਹਕੂਮਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਸੀ ? ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਚੌਧਰਾਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਲੋਕ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਕੋਲ ਪੁੱਜੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਨੱਕ ਵਿਚ ਨਕੇਲ ਪਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫੇਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਕੋਲ ਨਹੀਂ, ਫ਼ੌਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਹਨੇਰ ਮੱਚ ਜਾਏਗਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਭ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਕੇ ਹਟਿਆ।

ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ

ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਘੰਟਾ ਕੀਰਤਨ ਰੀਲੇਅ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਸਕਿਆ ਕਰੇਗਾ ? ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਜਦ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਾੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖ਼ੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਈ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ 9 ਇੰਚ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਉਹ ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਮਿਣਨ ਵਾਲੇ ? ਇਹ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਉਹ ਜਿੱਡੀ ਚਾਹੇ ਪਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਦੀ ਕੋਈ ਲੰਬਾਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਵੇਂ 10 ਫੁਟ ਲੰਬਾ ਪਾਈ ਫਿਰਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਮਰਜੀਵੜੇ ਕਿਸ ਲਈ ਹਨ ?

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਲੱਖ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਜੀਊਣਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਕੇ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ? ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀ ਹੈ, ਆਦਿ ਆਦਿ। ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਪੱਖ ਬਿਆਨ ਦੁਆ ਕੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਦੁਫੇੜ ਪਾਈ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਸਿਵਾਏ ਡਿਕਟੇਟਰ ਸਾਹਿਬ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰੇ।

ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ? ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਸ਼ਟ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ) ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ, ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਚੇਤਵਲਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਕੌਮ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫਿਰ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਜੈਨੀ, ਬੋਧੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈ ਗਈ ? ਜੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਇਕ ਕੌਮ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 188 ਦੇਸ਼ ਹਨ ਤੇ 188 ਕੌਮਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ? ਕਹਿੰਦਾ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਾਹਦਾ ? ਕਹਿੰਦਾ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਰਕੂ ਸੋਚਣੀ

ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਫੜਿਆ ਸੀ ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਤੇ ਫੜੇ ਕੌਣ ਗਏ ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹਿੰਦੂ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਾਦਲ, ਟੌਹੜਾ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਵੀ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਹੈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਕਿਉਂ ਲਾਇਆ ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਜਬਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਦੇ। ਅਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਹੱਕ ਲੈਣੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਤਰਾ-ਕੁਤਰਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। ਪਰ ਹੁਣ ਕਿੰਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਹਨ ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਾਇਆ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਪਰ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੋਇਆ। ਪੱਗ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜਨੇਊ ਵਾਲਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੱਗ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 17 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਕ੍ਰੋੜੀ ਮੱਲ ਦੀ ਭਾਵੇਂ 4 ਕ੍ਰੋੜ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਉ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਉ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਾਂ, ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਕੌਮ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ 93 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਨਾ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ ਨਾ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ। ਸੈਂਟਰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਲੈਣਾ ਹੈ, 1947 ਵਾਲੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਰੋਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਹੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਹੋ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਇਕ ਲੜਾਉਂ।' ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਅੱਜ ਪ੍ਰਣ ਉਹ ਕਰੇ ਜੋ ਘਰ ਆਖ਼ਰੀ ਫ਼ਤਹਿ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਬੋਲੋ

ਜੇ ਕੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਹੋ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਹੋਰ ਕਰ ਲਵੋ। ਪਰ ਨਰਕਧਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਨਾ ਵਰਤੋ।

ਲੀਡਰੀ ਚਮਕਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰੀ ਚਮਕਾਉਣ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਹ ਬੰਦਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਧਨ ਆਦਿ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰ ਕੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਜੋ ਲੋਕ ਧਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ

ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕਹੋਗੇ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰ ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੌਮ ਬਦਲੇ ਕਫਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜੋ ਅੱਜ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਧਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਬੇਅਣਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹਨ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਸਿੱਖੋ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਜੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦਾ ਹੋਇਆ ਨੁਕਸਾਨ ਪੂਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਆਪਣੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਏ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ਪਰ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਨਾਂ ਪਤਾ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ। ਇਹ ਲਿਸਟ ਕਿਤਨੀ ਵੱਡੀ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਥਾਂ ਲਿਖਣੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਲਿਸਟ ਹੈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਇਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੜਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਸਿੰਘ ਇਥੇ ਆਏ ਜਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਟੋਪੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰੋ ਜਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬਦਲਾ ਲਓ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜੀ ਭੰਗੀਆਂ ਵਾਲੀ ਤੋਪ ਬੀੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਦੀਆਂ 6 ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਜੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਣਾ ਹੈ। 1947 ਵਾਲੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹੁ ਵਾਲੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮ ਦਾ ਭੱਠਾ ਨਹੀਂ ਬਿਠਾਉਂਦੇ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਛੋਟਾ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਵੱਡਾ ? ਸਿੱਖ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਘਲੋਣ ਲਈ ਥਾਂ ਦੇਣ। ਫਿਰ ਸਮਾਂ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਣ ਤਾਂ ਸਹੀ ਚੱਪਾ ਥਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ ਇਹੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਗੰਭੀਰ ਨਿਕਲਣਗੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਨਿੰਗਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਸਾਨੂੰ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਿਲਟਰੀ ਦਾ ਅਸਲਾ ਹੈ। ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਮਸਾਂ ਬਚਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਰਚਾਂ ਅੰਦਰ ਧੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਪਖਾਨਾ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲੋਂ 230 ਗਰਨੇਡ ਫੜੇ ਗਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਤਕਰਾ ਤੇ ਸਬੂਤ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਦਫ਼ਤਰ ਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਕੁਝ

ਸੋਚਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ? ਕੋਈ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਹੈ ? ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੋਈ ਜ਼ਖ਼ਮ ਆਇਆ ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਿਓ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪੁਲਿਸ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਬਣੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਡਾਕੇ ਦਾ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਾਰ-ਧਾੜ ਹੋਵੇ, ਸਭ ਥਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕੋਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੁਲਿਸ ਹੈ ਤਾਂ ਜਦ ਉਹ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਫੜਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜਦ ਫਿਰ ਇਥੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਫੜਦੇ ? ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ਼ਰਮ ਹੀ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਤਨੇ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੋ ਕੇ ਇਤਨਾ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਲ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਚਾਲ ਸਫ਼ਲ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਨਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰੇ ਕਿ ਦੋ-ਚਾਰ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਜਦ ਤਕ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਲੜਾਈ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ।

ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜੇ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋਗੇ। ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਰੂਪ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਫੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਮੋਰਚਾ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਜ਼ਲੂਮ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਹਿੰਦੂ

ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਬੈਨ ਲਾ ਦਿਉ। ਅੱਜ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਹੈ। 66 ਕਰੋੜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਗਿਆ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ? ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸੋਚੋ ਕਿ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿੱਖ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ? ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਪੰਥ ਦੀ ਨੰਗੇ ਧੜ ਹਮਾਇਤ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਟੋਪੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? 93 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਿਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਇਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਜੋ ਬੇਹਰਮੀ ਤੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅੰਤਮ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਗ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੇਟ ਵਿਚ ਦੀ ਸੀਖਾਂ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਲੰਘਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੱਥਾ ਤੇ ਖੋਪਰੀ ਸਾੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਇੱਟਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭਾਹਨਾ ਮਾਰਿਆ ਕਿ 'ਦੱਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਿਥੇ ਹੈ ?' ਸ਼ੇਰ ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜਦ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਲੂਣਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਹੱਥਕੜੀ ਸਮੇਤ ਉਸ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਇਤਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਮਾਰੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਲਹਿ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਫਿਰ ਹੋਰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਕਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਦਿਉ, ਜੇ ਮੈਂ ਬਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਛੇਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗਾ ਤੇ ਜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੌਮ ਬਦਲਾ ਲਏਗੀ। (ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ) ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗਾ, ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣਗੇ। ਜੋ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਭਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਬੰਦੇ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ' ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅੱਖਰ ਨਾ ਲਾਉਣ। ਅਰਦਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਆਪ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖ਼ਾਲੀ ਭਾਂਡੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੱਡਾ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਟਾਲੇ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਨਿਖੇਧੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਕਸਾਲਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਂ ਦਾ

ਥਾਣੇਦਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀ ਕਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰੋ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਾਓ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਮੂੰਹ-ਤੋੜ ਉਤਰ ਦਿਉਗੇ।

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 13 ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਠੀਕ ਹਨ। ਇਹ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਲਣ। ਪਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਜੇ ਮੰਗਾਂ ਠੀਕ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੱਥੇ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇਣ। ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ

ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਮੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸੀ। ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਜੋ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਗਏ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਉਥੇ ਰੱਖ ਦਿਉ। ਇਹ ਰਾਗੀ ਸਨ, ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ। ਇਸ 'ਤੇ ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦਿਉ। ਪਰ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਦਾਹੜਾ ਹੈ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਘਟਨਾ ਦੱਸਣ ਆਏ ਪਰ ਮੈਂ ਵਧਾਈ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਞੂ ਤਿਲਕ ਖ਼ਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਘਰੇਲੂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸੀ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ। ਏਨੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਜਿਸ ਕੌਮ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਢੋਲਕੀ ਛੈਣੇ ਵਜਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਚੱਪਲੀ-ਝਾੜ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਹੀਂ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ

ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕਈਆਂ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਾਅ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਹਥਿਆਰ ਕੋਲ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਪੱਕੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ। ਜੇ ਕੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੁੱਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ, ਜੇ ਕੁੱਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ ਪਰ ਹਥਿਆਰ ਹਰ ਇਕ ਪਾਸ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਹੋਰ ਲੀਡਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਪਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ? ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪੱਗਾਂ ਲੁਹਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਦ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੱਤ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨਿਸਟਰੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 150 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਛੁੱਲ੍ਹੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਇਨਕੁਆਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੰਘ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਇਨਕੁਆਰੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜੇ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ? ਚੌਕ ਮਹਿਤੇ ਦੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਇਨਕੁਆਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਦਰਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਵਿਤਕਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲਾਂ ਹਨ, ਭਾਵੁਕਤਾ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਇੰਦਰਾ ਉੱਤਰ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾੜਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਇਨਕੁਆਰੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਈ ? ਕੀ ਇਹ ਦੱਸੇਗੀ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਟਾਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਟੇਨਗੰਨ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਹਿੰਦੂ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਗੰਦਗੀ ਪਾਈ ਗਈ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਬਾਹਾਂ ਚੀਰ ਕੇ ਲੂਣ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮ ਭਰ ਕੇ ਸੀ ਦਿੱਤੇ, ਕਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਵੱਢ ਕੇ ਇਕ

ਪਾਸਿਉਂ ਤੇ ਫਿਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਟੇਨਗੰਨ ਤਾਂ ਲੱਭ ਗਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਪਰ ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਦਿਉ। ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਦੋ ਬੈਰਲਾਂ ਗੁਆਚ ਗਈਆਂ ਹਿੰਦੂ ਤੋਂ ਪਰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ, ਬੈਰਲਾਂ ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਪਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕਿਥੋਂ ਦੇਵੇਂਗੀ ? ਇੰਦਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ੀਰਤ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ। ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਸਟ ਬਣਾਈ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟੈਰੋਗੇਟ ਕਰੇ ਕਿ ਲਿਸਟ ਕਿਥੇ ਹੈ ਜੇ ਲਿਸਟ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਤਨਾ ਝੂਠ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ? ਇੰਦਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮੁਝੇ ਪਤਾ ਚਲਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਥਿਆਰ ਲੀਏ ਘੂਮ ਰਹੇ ਹੈਂ।' ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੁਸਰਿਆਂ ਕੋਲ। ਅਸੀਂ ਇੰਦਰਾ ਨਾ ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਨਾ ਤੇਰੇ ਪਿਉ ਦੇ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ। ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ:

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਸਤਰ ਕੇ ਸਿੰਘ ਨਰੰ ਭੇਡ ਜਾਨੋ
ਗਹੇ ਕਾਨ ਛਾਪ ਕਿਤੇ ਨਾ ਸਧਾਨੋ।
ਇਹੀ ਮੋਰ ਆਗਿਆ ਹੇ ਸੁਣੋ ਰੇ ਪਿਆਰੇ।
ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਸਤਰ ਕੇ ਸਿੰਘ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀਦਾਰੇ।

ਭੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠੀ ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈਂ, ਜੋ ਖ਼ਬਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਹ ਦਿੰਦੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਹਿੰਦੂ ਕੋਲੋਂ 230 ਹਥਿਆਰ ਨਿਕਲਣ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਕੋਲ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੈ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ? ਇੰਦਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਕੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰਤੀ ਹੂੰ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀਓਂ ਸੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਲੇ।' ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਉਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇਵੇ ਆਪਣੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸਟੇਨਾਂ ਤੇ ਗਰਨੇਡ ਫੜਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਦੱਸੋ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੋਗੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ, ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਜੋ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਬੰਬ ਸੁਟਾਉਣਾ, ਕਿਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਠਾਣੇਦਾਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਤੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਡਾਕਾ ਪੁਆ ਦੇਣਾ ਸਭ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਵੀ

ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਇਹ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੋਗੇ ? ਆਹ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕੂ ਹੈ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀ ਕੀਤਾ ? ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਇਕ ਮੰਦਰ। ਇੰਦਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ ਤੇ ਮੰਦਰ ਢਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੱਜਣ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਪ ਲਾਉ ਕਿ ਮੈਂ ਮੰਦਰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਾਤਰ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਦੱਸੋ ਕਿ ਨਫ਼ਰਤ ਮੈਂ ਫੈਲਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਦਰਾ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੁਦੇ ਕਰ ਦਿਉ। ਬਾਬਾ ਥਾਰਾ ਸਿੰਘ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀ ਲਾ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਲਾਈ ਹੈ ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਮੂਰਤੀ ਲਵਾ ਦਿਉ ਮੈਂ ਲਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ 303 ਦੀ ਰਾਈਫ਼ਲ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਮੰਦਰ ਬਣਾਓ ਤਾਂ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦੀ। ਮੂਰਤੀ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸੇ ਲਾ ਕੇ ਲੈ ਦਿਉ ਤਾਂ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦੀ। ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਿਓ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਏਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤੇ ਕੈਂਚੀ ਦੁਬਾਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਅਡੋਲ ਨਿਸ਼ਚਾ

ਮਾਨਾਂਵਾਲੇ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਲਗੀਧਰ 'ਤੇ ਅਡੋਲ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹੱਥ-ਗੋਲੇ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਨੇਕਾਂ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ, ਅਗਲਾ ਤੇ ਇਕ ਪਿਛਲਾ ਟਾਇਰ ਫਟਣ 'ਤੇ ਵੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਬਾਕੀ ਫੱਟੜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਟਿੰਜਣ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜੀਪ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਏ, ਕੀ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਜਾਂ ਸੰਤ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਅਡੋਲ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਾਰਜ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋਏਗਾ। ਹਿਰਸ ਤੇ ਲਾਲਸਾ ਮਿਟਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਝੁੱਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਝੁੱਲਦੇ। ਜੋ ਜ਼ਾਤੀ ਲਾਲਚ ਬਦਲੇ ਕੌਮ ਦਾ ਧਾਨ ਖਾਈ ਜਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਝੁੱਲਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖਿਡਾਵੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁੱਲਦੇ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਜਦੋਂ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਖੰਡੇ, ਤਲਵਾਰ ਜਾਂ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਜ਼ਾਲਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਸੂਤ ਆਇਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕਿ ਬਾਮਹਣੀ ਦੇ

ਮੈਂ ਸਭ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੋ। ਪਸਤੌਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਬਾਈਨ ਤਕ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਣੇ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿਉ, ਜੇ ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਜਾਓ। ਜੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੋ, ਜੇ ਬਾਹਮਣੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋ ਤਾਂ ਬਾਹਮਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੋ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਸਹੁੰ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇਗਾ ? ਆਪਾਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਾਂ ਤਾਂ ਲਾਲਚੀ ਲੀਡਰਾਂ ਕਾਰਨ ਹਾਂ ਜੋ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

●

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਢਾਲ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਆਏ ਕਿਸੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਾ ਦਿਉ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪੈਸੇ ਸਿੱਧੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੋ। ਜਾਂ ਜੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਆਪ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਜੱਥੇ ਦੀ ਜੀਪ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨਾਲ ਜਾਏਗਾ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਪੜਾਏਗਾ ਤੇ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੱਥੇ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਉ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਜੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਹਿੰਦੂ ਭਰਾ ਹਨ

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਹਨ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਬਣੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਬਣੇ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਗਿਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਏ, ਕੋਈ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪੰਥਕ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਕੋ ਘੜਿਆ ਘੜਾਇਆ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਹਥਿਆਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਕੈਂਚੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਮਜ਼ਹਬਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਮਸੀਤ ਤੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ-ਧਰਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਭ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਭ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਜਨੇਊ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ, ਤਿਲਕ

ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੀ, ਟੋਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਅਲੱਗ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਰਲ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 12-13 ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਕੁੱਟ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਖ਼ਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਸਲੇ ਕੇਵਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਨਾਲ ਹੀ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਲਵਾਰ ਵੀ ਚੁੱਕਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਪਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਾਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਉ। ਜਿਤਨਾ ਵਾਰ ਕਰਨਾ ਮਾੜਾ ਹੈ ਉਤਨਾ ਹੀ ਵਾਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੇਣਾ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਕੌਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਉ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿ ਕੇ ਕੁੱਟ ਖਾਈ ਜਾਉ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਉਠਾਈ, ਡੰਜਾਂ ਰੱਖੀਆਂ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾਇਆ। ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਚਣੇ ਚਬਾਏ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾ ਦਿੱਤੀ।

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਗਿਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ? ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਬਦਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਕ

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਾਂਭਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੇਰਾਂ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ :

- ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਜਲਾਏ ਹਨ
- ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ
- ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾਈਆਂ
- ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸੁੱਟੇ
- ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ
- ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫੇਰਿਆ
- ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕੀਤਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਕਿਉਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲਈਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ

ਆਏਗਾ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਾਂਗਾ। ਪਰ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤੀ ਲਾਗ-ਡਾਟ ਕਰਕੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਜਾਇਜ਼ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ

ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ, ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਝਲਕ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਸਭ ਦੀ ਹੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬੜੀ ਦਿਲ-ਖਿੱਚਵੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਨੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਚਮਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਠ ਸੀ। ਹਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਉਤਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰੁੱਤਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਪੁਰਸ਼ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਾਂਵਿਦਿਆਲਾ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਕੇ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਿਲਟਰੀ ਦੇ ਜਰਨੈਲ, ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਮਾਰ ਕੇ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਲੇਖਕ, ਵਕੀਲ ਤੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਮੁੜ ਤਰਦੀਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਉਹ ਵਿਦਵਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਹਰ ਲੋੜਵੰਦ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਹਰ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਸੀ, ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਆਏ ਫ਼ਰਿਆਦੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। 1983 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਤੇ 1984 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਲਗਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਹਰ ਦੁਖੀ ਆਪਣੀ ਫ਼ਰਿਆਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਲਈ ਆਦਰ, ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਖਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਸ਼ੇ ਛੁਡਾ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਜਾ ਦੇਣਾ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਸੀ। ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਊਣ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਇਕ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਸਨ।

ਉਹ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦੇਖੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਘਾਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ।

ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਹੈ।

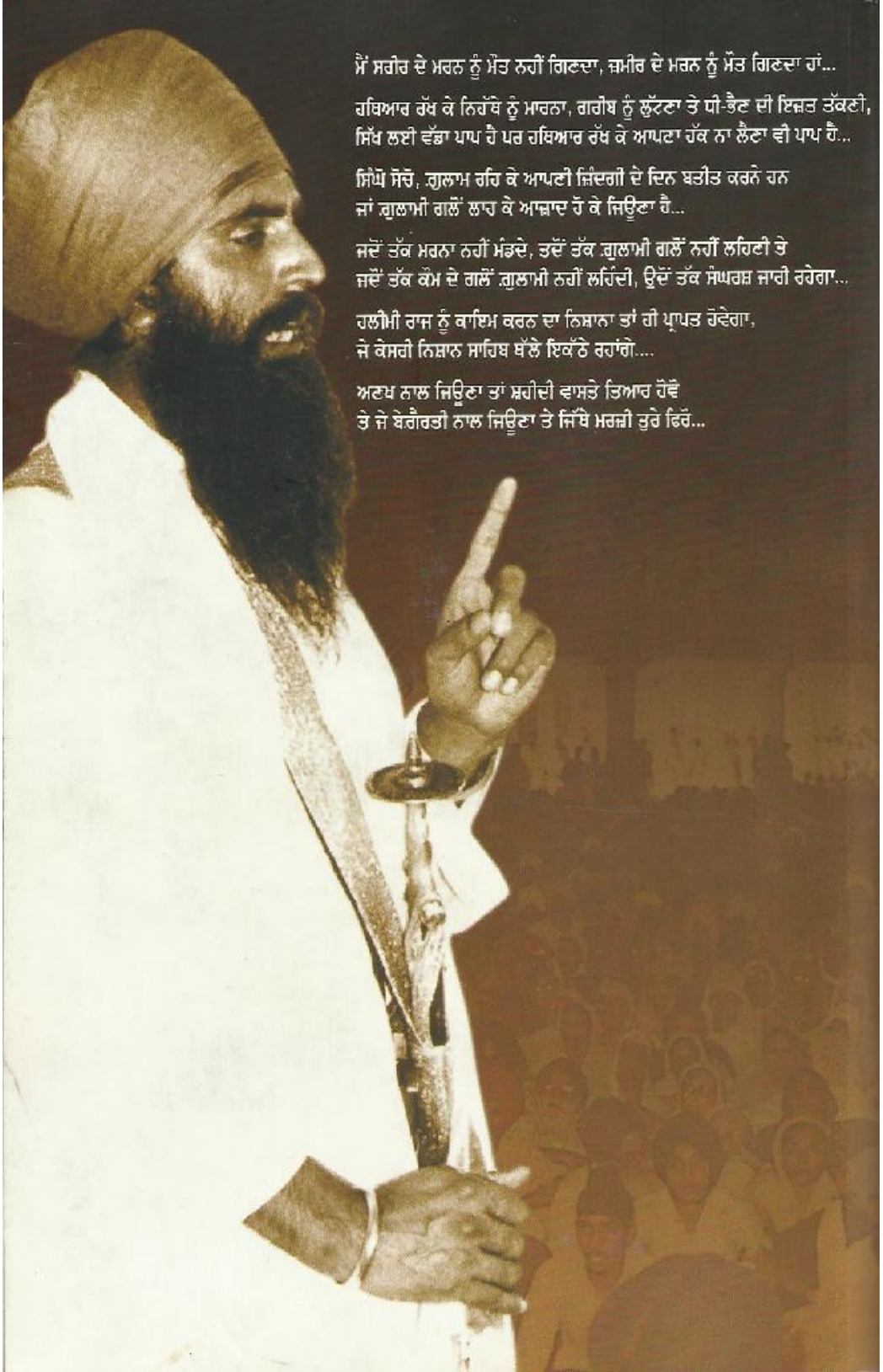
ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਉਹ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸਨ, ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਹਰ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ

ਵੱਖ ਰਾਜ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ। ਜੋ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਲੈ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ 1950 ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਝੰਡਾ ਸਾੜ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਛਪਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਤੀਸਰੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਚਾਈ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਪੇਪਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਥਾਪੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਤੋਂ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮਈ 1984 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਕੈਲੇਫ਼ੋਰਨੀਆ ਦੇ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ 5-ਮੈਂਬਰੀ ਕੌਂਸਲ ਥਾਪੀ ਗਈ ਜੋ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

●

ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਗਿਣਦਾ, ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਮੌਤ ਗਿਣਦਾ ਹਾਂ...

ਹਥਿਆਰ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਹੱਥੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ, ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਤੇ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਤੱਕਣੀ,
ਸਿੱਖ ਲਈ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ ਪਰ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਨਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਪਾਪ ਹੈ...

ਸਿੱਖੋ ਸੋਚੋ, ਗ਼ੁਲਾਮ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਿਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨੇ ਹਨ
ਜਾਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਜਿਊਣਾ ਹੈ...

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਡਦੇ, ਤਦੋਂ ਤੱਕ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਗਲੋਂ ਨਹੀਂ ਲਹਿਣੀ ਤੇ
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੌਮ ਦੇ ਗਲੋਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ...

ਹਲੀਮੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ,
ਜੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਥੱਲੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਾਂਗੇ....

ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਵੋ
ਤੇ ਜੇ ਬੇਗੈਰਤੀ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਤੁਰੇ ਫਿਰੋ...